Man Asian Literary Prize 2011

Kyung-Sook Shin

Te rog, ai grijă de mama

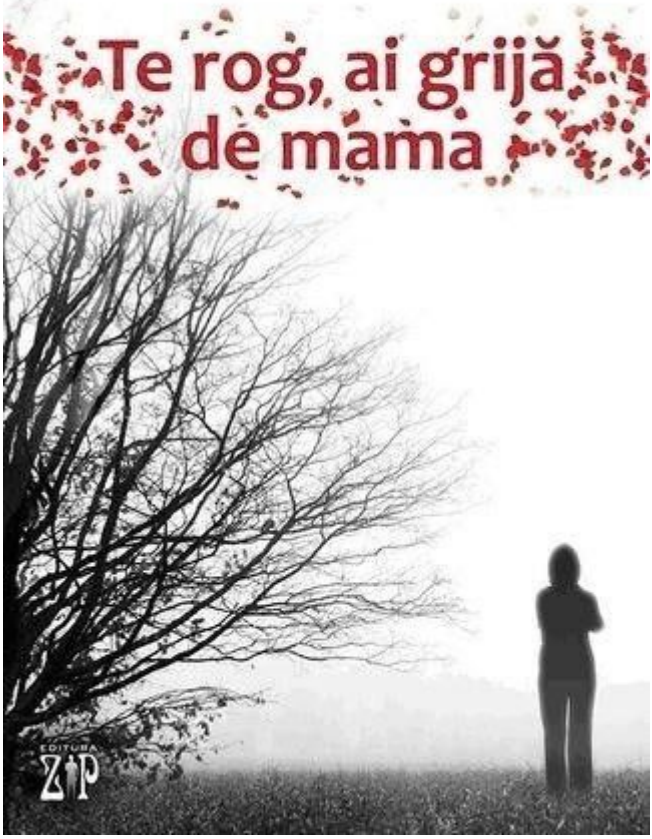

EDITURA ZIP

KYUNG-SOOK SHIN

Te rog, ai grijă de mama

Traducere din limba coreeană de
Tae Hyun Oum

EDITURA UNIVERS
2021

KYUNG-SOOK SHIN
Please Look After Mom
Copyright © 2008

All rights reserved.

© Editura Univers, 2021, pentru versiunea în limba română

EDITURA UNIVERS www.edituraunivers.ro

ISBN 978-973-34-1330-1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SHIN, KYUNG-SOOK
Te rog, ai grijă de mama / Kyung-Sook Shin ; trad. din lb. coreeană de Tae Hyun Oum.
– Bucureşti: Univers, 2021

ISBN 978-973-34-1330-1
821.531

Iubeşte atât timp cât poţi iubi.
FRANZ LISZT

1. Nimeni nu ştie

A trecut o săptămână de când a dispărut mama.

Familia s-a adunat acasă la fratele tău mai mare, Hyong-chol, încercând să-şi dea seama ce se poate face. Vă hotărâţi să faceţi fluturaşi tipăriţi şi să-i împărţiţi în locul în care a fost văzută mama ultima oară. Întâi trebuie să faceţi o schiţă a fluturaşului. Ştiţi cu toţii că fluturaşii sunt o metodă învechită într-o situaţie ca asta, dar nu sunt multe lucruri pe care familia persoanei dispărute le poate face, mai ales când persoana în cauză este chiar mama ta. Depui un raport pentru persoane dispărute, cauţi prin zonă, întrebi în jur dacă a văzut cineva o femeie care arată ca ea. Fratele tău mai mic, care are un magazin online de îmbrăcăminte, a spus că a postat ceva despre dispariţia mamei voastre descriind locul de unde a dispărut şi că a încărcat o poză cu ea, rugându-i pe oameni să contacteze familia dacă au văzut-o. Ai vrea să te duci s-o cauţi prin locuri unde crezi că s-ar duce, dar ştii foarte bine că mama nu poate merge nicăieri singură în oraşul ăsta. Fratele mai mare te pune pe tine să scrii textul pentru fluturaş, din moment ce ţi-ai făcut cariera din scris. Roşeşti, de parcă ai fi fost prinsă făcând ceva ce nu trebuia. Nu eşti sigură cât pot ajuta cuvintele tale în situaţia asta.

Când scrii că mama s-a născut pe 24 iulie 1938, tata te corectează, spunând că s-a născut în 1936. Documentele oficiale spun că s-a născut în 1938, dar se pare că, de fapt, a fost în 1936. Este prima oară când auzi de aşa ceva. Tata spune că toată lumea făcea asta pe atunci pentru că mulţi

copii nu supraviețuiau nici măcar o sută de zile de la naştere, asa că oamenii îi creşteau câțiva ani înainte să depună actele oficiale. Când eşti gata să scrii '36 în loc de '38, fratele mai mare spune că trebuie să scrii '38 pentru că asta e data oficială. Tu nu consideri că ar trebui să fii atât de precisă când scrii un fluturaş făcut acasă, doar nu e ca şi când ai fi la un birou guvernamental, dar laşi, ascultătoare, '38, întrebându-te dacă 24 iulie e într-adevăr ziua de naştere a mamei.

Acum câțiva ani mama ta a spus:

— Nu trebuie să sărbătorim ziua mea separat.

Aniversarea tatei este cu o lună înaintea mamei. Tu şi frații tăi ați mers întotdeauna acasă la părinți în Chongup pentru zilele lor de naştere şi pentru alte sărbători. În total, erau douăzeci şi două de rude apropiate. Mamei îi plăcea când toți copiii şi nepoții ei se adunau şi mişunau prin casă. Cu câteva zile înainte să ajungeți toți, făcea *kimchi*[1] proaspăt, se ducea la piață să cumpere carne de vacă, pastă şi periuțe de dinți în plus. Presa ulei de susan şi frigea susan măcinat şi semințe de susan sălbatic ca să poată da câte un borcan din fiecare copiilor ei, la plecare. În timp ce-şi aştepta fami- lia să ajungă, mama era în mod vizibil însuflețită, cuvintele şi gesturile ei scoțându-i la iveală mândria când vorbea cu vecini şi cunoştințe. În şopron, mama ținea sticle de toate mărimile, umplute cu suc de prune sau de fragi, pe care îl făcea în fiecare sezon. Borcanele mamei erau pline cu peşti mărunți fermentați, cu pastă de hamsii sau cu scoici fermentate, pe care plănuia să le trimită rudelor de la oraş. Când a auzit că ceapa este bună pentru sănătate, a început să facă suc de ceapă, iar

[1] Garnitură tradițională coreeană preparată din legume sărate şi fermentate, cum ar fi ridichi coreene şi varză napa, împreună cu alte legume (ceapă, usturoi, ghimbir) şi condimente (chili, peşte).

înainte să vină iarna făcea suc de dovleac infuzat cu aromă de lemn dulce. Casa mamei era ca o fabrică; prepara sosuri, fermenta pastă de fasole şi alegea orez, gătind tot timpul anului pentru familia ei. La un moment dat, călătoriile copiilor în Chongup au devenit tot mai rare, iar mama şi tata au început să vină în Seul tot mai des. Şi atunci aţi început să sărbătoriţi zilele de naştere ale fiecăruia luând cina în oraş. Era mai uşor aşa. Apoi mama a propus să-i sărbătoriţi ziua în acelaşi timp cu cea a tatei. A zis că e o grijă în plus să sărbătorească zilele de naştere separat, din moment ce amândouă sunt în mijlocul verii, când e foarte cald şi când mai sunt şi două sărbători, una la două zile de cealaltă. La început familia a refuzat să facă asta, chiar şi atunci când mama a insistat, iar dacă ea nu voia să mai vină atunci în oraş, câţiva dintre voi mergeaţi la ea acasă să o sărbătoriţi. Apoi aţi început toţi să-i daţi cadoul aniversar în aceeaşi zi cu a tatei. Până la urmă, ziua reală de naştere a mamei a fost complet uitată. Mama, căreia îi plăcea să cumpere şosete pentru toată familia, avea acum în şifonier o colecţie tot mai mare de şosete pe care copiii nu le mai luau.

Nume: Park So-nyo
Data naşterii: 24 iulie 1938 (în vârstă de 69 de ani) înfăţişare: părul grizonat scurt şi creţ, pomeţi proeminenţi; a fost văzută ultima oară purtând o bluză bleu-ciel, o jachetă albă şi o fustă plisată bej. Văzută ultima oară la: Staţia de metrou Seul

Nimeni nu se poate hotărî care dintre pozele mamei ar trebui folosită. Toată familia e de acord că ar trebui să fie cea mai recentă poză, dar nimeni nu are o poză recentă cu ea. Îţi aduci aminte că, la un moment dat, mamei tale a început să-i displacă să i se facă poze. Se strecura afară din cadru chiar şi la portretele de familie. Cea mai recentă fotografie cu mama era o poză de familie făcută la

aniversarea de şaptezeci de ani a tatei. Mama arăta bine atunci, îmbrăcată cu costumul tradiţional coreean albastru deschis, cu părul aranjat la salon şi purtând chiar ruj roşu.

Fratele tău mai mic crede că mama arată foarte diferit în poza asta faţă de cum arăta în realitate chiar înainte să dispară. Nu crede că oamenii o vor recunoaşte ca fiind aceeaşi persoană, chiar dacă imaginea ei ar fi izolată şi mărită. Spune că atunci când a postat poza asta, oamenii au răspuns, scriind: „Mama ta e drăguţă, şi nu pare să fie genul de persoană care s-ar pierde."

Hotărâţi toţi să vedeţi dacă vreunul dintre voi mai are altă poză cu mama. Fratele mai mare îţi spune să mai scrii ceva pe fluturaş. Când te holbezi la el dezorientată, îţi spune să te gândeşti la propoziţii mai bune, ca să faci apel la partea emoţională a cititorilor. Cuvinte care ar face apel la partea emoţională a cititorului? Când scrii: „Vă rog ajutaţi-ne să ne găsim mama", el spune că e prea simplu. Când scrii: „Mama noastră e dispărută", spune că mama sună prea formal, şi că ar trebui să scrii mămica. Când scrii: „Mămica noastră e dispărută", el decide că sună prea copilăresc. Când scrii: „Vă rugăm contactaţi-ne dacă vedeţi această persoană", urlă la tine:

— Ce fel de scriitoare eşti tu?

Nu te poţi gândi la nicio propoziţie care l-ar satisface pe fratele mai mare. Al doilea frate mai mare ca tine spune că oamenii vor reacţiona dacă menţionezi ceva despre o recompensă. Când scrii: „Vă vom recompensa generos", cumnata ta spune că nu poţi scrie asta, pentru că oamenii nu vor observa anunţul decât dacă scrii o anumită sumă de bani.

— Atunci cât ar trebui să scriu?

— Un milion de won?

— Nu e destul.

— Trei milioane de won?

— Şi aşa cred că e prea puțin.

— Atunci cinci milioane de won.

Toată lumea e de acord cu cinci milioane de won. Când scrii: „Vă vom recompensa cu 5 milioane de won” şi pui punct, cel de-al doilea frate spune că ar trebui să scrii: „Recompensă: 5 milioane de won.” Fratele tău mai mic sugerează că ar trebui să scrii 5 milioane de won într-un font mai mare. Toată lumea se pune de acord să-ți trimită o poză cu mama prin e-mail dacă găsesc altceva. Îți revine misiunea să mai adaugi ceva pe fluturaş şi să faci copii, iar fratele tău mai mic se oferă să le ia de la tine şi să le distribuie tuturor celor din familie. Când propui să angajați pe cineva să distribuie fluturaşii, fratele mai mare spune:

— Noi suntem cei care trebuie să facem asta. Le vom împărți noi înşine în timpul săptămânii când avem timp liber şi ne adunăm să le împărțim împreună în timpul weekend-ului.

— N-o mai găsim noi pe mama în ritmul ăsta, mormăi tu.

— Facem deja tot ce putem, răspunde fratele mai mare.

— Cum adică facem deja tot ce putem?

— Am pus anunțuri în ziar.

— Deci tot ce putem este să cumpărăm spațiu publicitar?

— Atunci tu ce ai vrea să facem? Ar trebui să demisionăm toți mâine şi să bântuim oraşul?

— Aş face-o dacă am putea-o găsi pe mama în felul ăsta.

Încetezi să te cerți cu fratele mai mare pentru că îți dai seama că-l împingi să aibă el grijă de toate, ca de obicei. Îl lăsați pe tata acasă la fratele mai mare şi mergeți şi voi acasă.

Dacă n-ați pleca atunci, ați continua să vă dondăniți. Asta faceți practic de o săptămână: vă întâlniți să discutați

despre cum s-o găsiți pe mama şi unul dintre voi descoperă la un moment dat o mie de feluri în care să-l acuze pe celălalt pentru rele pe care i le-a făcut mamei în trecut. Lucruri care au fost reprimate, care au fost evitate cu grijă mult timp, au căpătat volum, au explodat, iar la sfârşit începeți toți să țipați şi ieşiți pe uşă înfuriați la culme. Când ai auzit prima oară că mama a dispărut, ai întrebat furioasă de ce n-a mers nimeni din familie s-o ia pe mama din stația Seul.

— Dar tu unde erai?

— Eu? ai tăcut.

Tu nici nu auziseşi de dispariția mamei. Ai aflat abia când trecuseră deja patru zile.

Toți vă învinovățeați unii pe alții pentru dispariția mamei, şi toți vă simțeați răniți.

Plecând spre casă, iei metroul, dar cobori la stația Seul, unde a dispărut mama. Mulți oameni trec încolo şi-ncoace, lovindu-se de umerii tăi în timp ce-ți croieşti drum spre locul exact unde a fost văzută ultima oară mama ta.

Oamenii se îmbulzesc pe lângă tine în timp ce stai pe locul de unde mama a fost smulsă din mâna tatei, în aglomerație. Nici măcar o persoană nu-şi cere scuze. Probabil tot aşa se împingeau, în toate direcțiile, când mama ta era acolo, pierdută, neştiind ce să facă. Cu ani în urmă, cu câteva zile înainte să pleci din oraşul natal ca să te muți în metropolă, ai mers cu mama la un magazin de îmbrăcăminte. Tu ai ales o rochie simplă, dar ea a ales o rochie cu volane pe bretele şi o poală lungă.

— Ce zici de asta?

— Nu, ai răspuns tu, împingând rochia înapoi în raft

— De ce nu? încearc-o!

Mama, mai tânără pe vremea aceea, deschisese ochii mari, fără să înțeleagă. Rochia cu volane era în contrast cu prosopul murdar pe care mama îl avea întotdeauna încolăcit

în jurul capului pe care, la fel ca alte femei de la țară, îl purta să-i rețină transpirația de pe frunte atunci când muncea.

— E copilărească.

— Aşa crezi? Eu aş încerca-o să fiu în locul tău, a apus mama, în timp ce ținea rochia în sus, examinând-o, ca şi cum n-ar fi vrut s-o lase din mână.

— Nici măcar nu e stilul tău, ai spus, simțindu-te vinovată că ai considerat-o copilărească.

— Nu, mie chiar îmi place genul ăsta de haine, doar că n-am avut niciodată ocazia să le port.

De când ai auzit de dispariția mamei, n-ai fost în stare să te concentrezi asupra niciunui gând. Te-ai simțit asediată de amintiri care ți-au bombardat mintea în mod neaşteptat, dar şi de regretul care însoțeşte fiecare amintire. *Ar fi trebui să probez rochia aia*! Te laşi pe genunchi, probabil exact în locul unde şi mama ta a făcut la fel. Câteva zile după ce ai cumpărat rochia simplă, ai ajuns exact în stația asta cu mama care te ținea strâns de mână şi mergea prin marea de oameni într-un fel care ar fi intimidat până şi clădirile impunătoare din jur. Se îndrepta spre turnul cu ceas ca să-l aşteptați pe fratele mai mare. Cum poate cineva ca ea să se piardă? Când trenul intră în stație, oamenii se împing să treacă în față şi se uită nervoşi la tine cum stai pe jos, în drum.

Cât de departe pot ajunge amintirile legate de cineva? Dar cele referitoare la mama?

Exact când mama ta era smulsă din mâna tatălui tău, tu te aflai în China. Erai cu colegii tăi scriitori la Târgul de Carte din Beijing. Te uitai pe o traducere în chineză a cărții tale. Exact atunci când mama s-a pierdut în stația Seul.

— Tată, de ce n-ați luat un taxi? Nu s-ar fi întâmplat asta dacă n-ați fi luat metroul!

Tata spusese că s-a gândit de ce să ia un taxi când stația de metrou e oricum legată de gară.

Există momente pe care ți le reamintești după ce un eveniment a avut loc, în mod special unul neplăcut. Momente în care te gândești: *Nu trebuia să fac asta.*

Când tata le-a spus fraților tăi că el și mama pot ajunge singuri la casa fratelui tău, de ce au îngăduit frații tăi asta? Când veneau în vizită părinții, întotdeauna mergea cineva la stația Seul sau la gară ca să-i ia. Ce l-a făcut pe tata, care mergea întotdeauna fie cu un taxi, fie cu mașina unui membru al familiei, să meargă atunci cu metroul? Mama și tata s-au grăbit spre metrou exact când acesta ajunsese în stație. Tata s-a urcat și, când s-a uitat în urmă, mama nu mai era acolo. Era chiar o sâmbătă după-amiază aglomerată. Mama fusese separată de tata prin mulțime și metroul a plecat în timp ce ea abia își aduna traistele. Tata ținea în mână geanta mamei. Deci, când mama ta fusese lăsată singură în stație, fără geantă, fără nimic, tu abia plecai de la târgul de carte spre Piața Tiananmen. Era a treia oară când mergeai în Beijing, dar nu ajunseseși încă în piața aceea, deși ai văzut-o prin geamul unei mașini sau al unui autobuz. Studentul care vă ghida grupul s-a oferit să vă ducă în Piața Tiananmen înainte de cină, iar grupul tău a considerat că e o idee bună. Oare ce făcea mama, singură, în timp ce tu coborai din taxi în fața Orașului Interzis? Grupul tău intrase în Orașul Interzis, dar ieșise la foarte puțin timp după aceea. Locul era numai parțial deschis pentru că se făceau renovări și, oricum, era aproape ora închiderii, întregul Beijing se afla în reparații, se pregătea de Jocurile Olimpice care vor avea loc anul următor. Îți aduci aminte de o scenă din Ultimul împărat, când bătrânul Pu Yi se întoarce în Orașul Interzis și îi arată unui turist o cutie pe care o ascunsese în interiorul tronului. Când deschide

cutia, greierele lui, cu care se juca pe vremea când era copil, era tot înăuntru, încă viu.

Când te îndreptai spre Piața Tiananmen, mama era în stație, pierdută în mulțime, fiind împinsă de colo până colo! Aştepta pe cineva să vină s-o ia? Drumul dintre Oraşul Interzis şi piață era şi el în renovare. Piața era vizibilă, dar puteai ajunge acolo doar trecând printr-un labirint de străduțe lăturalnice. În timp ce tu priveai zmei de hârtie plutind pe cerul Pieței Tiananmen, mama probabil se prăbuşea în disperare undeva în pasaj, strigându-ți numele. Pe când tu priveai porțile de fier ale pieței deschizându-se ca să facă loc unui pluton de polițişti ce mărşăluiau spre locul de unde trebuia coborât drapelul roşu cu cinci stele, mama probabil hălăduia pierdută prin labirintul din interiorul stației de metrou Seul. Ştii asta sigur pentru că oamenii care fuseseră acolo, atunci, ți-au spus că au văzut o femeie mergând foarte încet, câteodată aşezându-se pe jos, câteodată aşteptând aiurea lângă lifturi. Unii au văzut o femeie bătrână aşteptând mult timp în stație şi apoi urcându-se într-un tren. Câteva ore după ce mama ta dispăruse, tu şi grupul tău ați luat un taxi de noapte spre Strada Snack, şi, mai târziu, serveați tării chinezeşti şi crab sotat în ulei cu chili.

Tata s-a dat jos la stația următoare şi a mers înapoi la stația Seul, dar mama nu mai era acolo.

— Cum a putut să se piardă doar pentru că nu s-a urcat în acelaşi tren cu tata? Sunt indicatoare peste tot. Mama ştie cum să folosească un telefon. Putea să folosească un telefon public.

Cumnata a insistat că s-a întâmplat ceva cu mama ta pentru că nu e logic ca ea să nu poată găsi casa propriului ei fiu doar pentru că nu s-a urcat în acelaşi tren cu tata. Ceva trebuie să se fi întâmplat cu mama. Ăsta era punctul

de vedere al cuiva care voia să se gândească la mama ca la o femeie bătrână.

Când ai spus:

— Mama se poate pierde, cumnata ta a făcut ochii mari, surprinsă.

— Ştii cum e mama zilele astea, i-ai explicat, dar cumnata ta a făcut o faţă de parcă nu ştia despre ce vorbeşti.

Însă familia ştia foarte bine. Toţi ştiau că era posibil să nu o mai găsiţi.

* * *

Când ţi-ai dat seama că mama ta nu ştie să citească?

Ai scris prima scrisoare din viaţa ta atunci când mama ţi-a dictat-o pentru Hyong-chol, foarte curând după ce acesta s-a mutat la oraş. Fratele tău mai mare absolvise liceul în sătucul unde v-aţi născut, a studiat acasă pentru examenul în serviciul public şi s-a mutat la oraş pentru primele îndatoriri oficiale. A fost prima despărţire dintre mama şi unul dintre copiii ei. Pe atunci familia ta nu avea telefon şi singurul mod de a comunica era prin scrisori. Mama ştia întotdeauna, intuitiv, când avea să ajungă scrisoarea fratelui tău mai mare. Poştaşul venea în jur de ora unsprezece dimineaţa cu o geantă mare atârnată de ghidonul bicicletei. În zilele când ajungea scrisoarea de la fratele mai mare, mama venea de la câmp sau de la râu, unde spăla haine, ca să primească personal scrisoarea de la poştaş.

Apoi te aştepta să te întorci de la şcoală, te ducea pe veranda din spatele casei, îţi dădea scrisoarea fratelui mai mare şi-ţi spunea s-o citeşti cu voce tare.

Scrisorile fratelui mai mare începeau întotdeauna cu: „Dragă mamă," parcă urmărind un manual de redactat scrisori, întreba ce mai face restul familiei, şi spunea că el face bine. Scria că îşi duce rufele la spălat o dată pe

săptămână la soția verişorului tatei, care i le spăla, aşa cum o rugase mama. Spunea că mănâncă bine, că din moment ce stă peste noapte la muncă a găsit un loc unde să doarmă şi o ruga pe mama să nu-şi facă griji pentru el. Mai scria despre convingerea că poate face orice în oraş şi că erau multe lucruri pe care îşi dorea să le facă. Scria şi despre ambiția lui de a avea succes ca să-i poată oferi mamei o viață mai bună în viitor. Fratele mai mare, care avea douăzeci de ani, adăuga într-un mod galant: „Deci, mamă, nu te îngrijora pentru mine şi te rog ai grijă de sănătatea ta.”.

Când te-ai uitat la mama pe deasupra scrisorii, ea se holba la tulpinile de taro din curte sau la raftul cu oale de lut pline cu sosuri. Avea urechile ciulite ca ale unui iepure, încercând să nu piardă niciun cuvânt. După ce ai terminat de citit scrisoarea, mama te-a rugat să scrii ce îți dicta ea. Primele cuvinte ale mamei erau: „Dragă Hyong-chol.” Mama nu-ți spunea să pui punct, dar tu îl puneai oricum. Când mama se oprea după ce scriai formula de adresare către fratele tău, de parcă uitase ce voia să spună, te jucai cu şuvițele de păr de la ceafă şi aşteptai atentă să continue. Când spunea: „Vremea s-a răcit”, tu scriai: „Vremea s-a răcit”. Mama scria întotdeauna ceva despre vreme după „Dragă Hyong-chol”: „Au răsărit florile, acum că e primăvară.” „E vară, aşa că lanul de orez a început să ne usuce şi să crape.” „E sezonul recoltei, aşa că boabele sunt din abundență pe terenul semănat.” Mama vorbea de obicei în dialect, dar nu şi când dicta o scriitoare către fratele mai mare. „Nu te îngrijora pentru treburile de acasă şi te rog să ai grijă de tine. Ăsta este singurul lucru pe care mama ta îl doreşte de la tine.” Scrisorile mamei erau întotdeauna pline de emoție: „Îmi pare rău că nu te pot ajuta cu mai multe.” În timp ce scriai cu atenție cuvintele mamei, ochii ei erau plini

de lacrimi. Ultimele cuvinte ale mamei erau mereu aceleaşi: „Te rog să nu uiți să mănânci. Mama.”

Fiindcă erai cel de-al treilea copil din cinci, ai fost martoră la durerea mamei de fiecare dată când frații tăi mai mari au plecat de acasă. După ce a plecat fratele mai mare, în fiecare dimineață mama curăța rafturile pe care erau aşezate oalele de lut cu sos. Fântâna fiind în fața casei, era greu să cari apă până în spate, dar ea spăla conştiincios fiecare oală în parte. Scotea şi toate capacele şi le curăța până străluceau, cântând încetişor „Dacă nu era nicio mare care să ne despartă, despărțirea nu ar fi fost aşa de dureroasă...” Mâinile ei înmuiau cârpa în apa rece, o storceau, şi frecau oalele. Mama cânta: „Sper să nu mă laşi singură într-o zi...” Dacă o strigai în momentul acela, se întorcea spre tine cu ochii mari şi sinceri, plini de lacrimi.

Dragostea mamei pentru Hyong-chol era aşa de mare, încât făcea câte un bol de *ramen*[2] numai pentru el de fiecare dată când se întorcea acasă târziu de la şcoală. Mai târziu, când aduceai vorba de asta, prietenul tău, Yu-bin, răspundea:

— E doar *ramen*, ce-i asa mare scofală?

— Cum adică ce-i asa mare scofală?

Ramen-ul era cel mai bun lucru pe vremea aia! Era ceva ce mâneai în secret ca să nu trebuiască să-l împărți! Deşi îi explicai semnificația, el, un băiat de oraş, nu putea înțelege.

Când această nouă delicatesă, numită *ramen*, a intrat în viata voastră, ea a lăsat în umbră orice altceva s-ar fi gătit Mama cumpăra *ramen* şi-l ascundea într-un borcan gol, ca să-l păstreze pentru fratele mai mare. Dar chiar şi târziu în

---

[2] Supă tradițională japoneză, cu tăiței şi diverse ingrediente adăugate peste aceştia.

noapte, mirosul de la *ramen*-ul care fierbea ne trezea pe toți. Când mama spunea:

— Duceți-vă toți înapoi la culcare, vă uitați toți la Hyong-chol care urma să mănânce.

Simțindu-se vinovat, vă dădea tuturor să gustați. Mama spunea atunci:

— Cum se face că întotdeauna veniți aşa de repede când e vorba de mâncare? şi punea încă o oală cu apă la fiert şi făcea *ramen* pe care mai apoi îl împărțea între tine şi frații tăi.

Erați cu totii încântati, desi țineați în mâini un bol cu mai multă supă decât tăieței.

Când fratele mai mare a plecat la oraş, mama obişnuia să se întindă spre borcanul unde ascundea *ramen* şi să-l strige pe Hyong-chol, după care îi cedau genunchii.

După ce toți frații tăi au plecat de acasă, singurul lucru pe care-l puteai face pentru mama îndurerată ca să-i alini suferința era să-i citeşti cu voce tare scrisorile primite şi să scrii răspunsurile pe care le puneai, după aceea, la poştă în drum spre şcoală. Chiar şi atunci, nu aveai nici cea mai vagă idee că niciodată în viața ei mama nu scrisese şi nu citise nimic. Când erai copilă şi mama te punea să îi citeşti scrisorile şi să scrii răspunsurile, cum de nu ți-ai dat seama niciodată că ea nu stia să scrie sau să citească? Ți-ai asumat această responsabilitate ca pe orice altă muncă casnică, similară cu alesul de nalbe şi parafină. Mama probabil n-a mai încredințat acea responsabilitate nimănui după ce ai plecat de acasă. Ştii asta pentru că n-ai primit nicio scrisoare de la ea. Sau din cauză că n-ai scris. Probabil datorită telefonului. Cam atunci când ai plecat la oraş, un telefon public a fost instalat în satul tău, în casa primarului. A fost primul telefon din satul tău natal, o comunitate mică de țărani unde, din când în când, mai trecea câte un tren, pe şinele care se întindeau între sat şi câmpuri. În fiecare

dimineață, sătenii îl auzeau pe primar testând microfonul ţl chemând apoi pe cutare şi cutare să răspundă la un telefon din Seul. Frații tăi au început şi ei să sune la telefonul public. După ce a fost instalat telefonul, oamenii care aveau rude în alte oraşe au devenit brusc foarte atenti la toate anunțurile făcute. Fie că erau pe prispa casei sau pe câmp la muncă, se întrebau cine a fost căutat de data aceasta.

* * *

O mamă şi fiica ei fie se cunosc foarte bine una pe cealaltă, fie îşi sunt străine.

Până toamna trecută, ai crezut că o cunoşti pe mama ta destul de bine: ce îi plăcea, ce trebuia să faci ca s-o împaci când era furioasă, ce îi plăcea să audă etc. Dacă te întreba cineva atunci ce face mama ta, îi puteai răspunde în zece secunde: „Probabil usucă ferigi," sau „Fiind duminică, cred că e la biserică."

Dar toamna trecută încrederea că o stii foarte bine a fost spulberată. Ai mers în vizită, fără să anunți dinainte, şi ai descoperit că deveniseşi o musafiră.

Mama era continuu ruşinată de casa dezordonată. La un moment dat a ridicat un prosop de pe podea şi l-a aşezat undeva, iar când a vărsat mâncare pe masă, s-a grăbit jenată să o şteargă. S-a uitat să vadă ce are în frigider să-ți dea şi, cu toate că ai încercat s-o opreşti, s-a dus totuşi la piață. Când eşti în familie, nu trebuie să te simți ruşinat chiar dacă laşi masa necurățată după o cină şi te duci să faci altceva. Ai realizat că deveniseşi o străină pentru mama ta atunci când ai văzut-o încercând să ascundă de tine dezordinea vieții ei de zi cu zi.

Poate că s-a întâmplat aşa chiar mai înainte de asta, imediat după ce te-ai mutat la oraş. După ce ai plecat de acasă, mama nu te-a mai certat niciodată pentru nimic. Înainte însă, te certa pentru orice greşeală. De când erai

mică, mama obişnuia să ţi se adreseze cu: „Tu, fată!” De obicei vă spunea aşa, ţie şi surorii tale, atunci când voia să facă diferenţa între fetele şi băieţii ei, dar te mai striga aşa şi când voia să-ţi corecteze o acţiune sau un obicei, cum ar fi mâncatul fructelor într-un mod mai civilizat, felul în care te îmbrăcai, în care mergeai şi în care vorbeai. Dar, câteodată, devenea îngrijorată pentru tine şi se uita atentă la expresia feţei tale. Îţi studia atentă figura ori de câte ori avea nevoie de ajutor să întindă colţurile apretate ale unei pături sau să pună surcele în cuptorul demodat din bucătărie ca să gătească orez.

Într-o zi friguroasă de iarnă, tu şi mama ta eraţi la fântână, curăţând calcanul care urma să fie folosit pentru riturile de Anul Nou, şi ea a zis:

— Trebuie să munceşti mult la şcoală, numai aşa vei ajunge să trăieşti mai bine!

Ai înţeles tu însemnătatea acestor cuvinte atunci?

Când mama te mustra des, îi spuneai şi tu mai *de*s „mamă”.

Cuvântul „mamă” este familiar şi ascunde un mesaj: „Te rog să ai grijă de mine”, „Te rog nu mai ţipa la mine şi mângâie-mă pe cap”, „Te rog să fii de partea mea, indiferent dacă am dreptate sau nu”.

Întotdeauna i-ai spus „mamă”. Chiar şi acum când ea a dispărut. Când o strigi „Mamă!”, vrei să crezi că ea o teafără şi nevătămată. Mama e puternică, nu se sperie de nimic, şi e persoana pe care poţi s-o suni întotdeauna atunci când se iveşte vreo problemă, chiar dacă locuieşti la oraş.

Toamna trecută nu i-ai spus că vii acasă în vizită, dar motivul nu a fost s-o scuteşti de pregătirile pentru sosirea ta. Te aflai în Pohang atunci. Casa părinţilor tăi e departe de Pohang, unde ajunseseşi cu un zbor dimineaţa devreme. Când te-ai trezit după ce te-ai spălat pe cap, nu aveai de gând s-o vizitezi pe mama în Chongup. Era mai departe şi

mai dificil să ajungi din Pohang în oraşul tău natal decât din Seul.

Când ai ajuns la casa părintească, poarta era deschisă. Uşa de la intrare era şi ea deschisă. Deoarece aveai o întâlnire cu prietenul tău în ziua următoare la prânz, trebuia să te întorci în Seul cu trenul de noapte. Deşi este locul tău natal, satul a devenit nefamiliar. Singurele lucruri care au rămas neschimbate din timpul copilăriei erau cei trei arbori de sâmbovină de lângă pârâu. Când ai mers spre casa părinților, ai luat-o pe poteca de pe lângă pârâul cu sâmbovine, în loc s-o iei pe strada principală. Astfel ajungeai la poarta din spatele casei unde ai copilărit. Cu mult timp în urmă, era o fântână comunală chiar în fața porții din spatele casei tale. Fântâna a fost astupată când au fost montate instalațiile moderne în fiecare casă, dar tu te-ai oprit pentru câteva momente chiar în locul acela. Ai bătut cu piciorul cimentul care acoperea fântâna. Te-ai simțit cuprinsă de nostalgie. Oare ce face acum fântâna astupată, fântâna care în trecut aproviziona cu apă pe toți cei care locuiau pe aleea respectivă? Nu ai fost acolo când a fost acoperită. Într-o zi te-ai dus în vizită şi fântâna dispăruse, rămânând doar un drum pavat în locul ei. Poate pentru că nu ai văzut cu ochii tăi momentul când fântâna a fost acoperită, de aceea îți imaginai că apa este încă acolo, vie, sub ciment.

Ai stat în locul acela pentru o vreme, deasupra fântânii. Mai târziu, ai intrat pe poartă strigând-o pe mama. Ea n-a răspuns. Lumina apusului de toamnă inunda grădina orientată spre vest. Ai intrat în casă, ai căutat-o, dar nu era nici în sufragerie, nici în dormitor. Casa era în dezordine. O sticlă cu apă deschisă se afla pe masă şi o cană fusese lăsată pe marginea chiuvetei. Un coş cu cârpe stătea răsturnat pe podeaua sufrageriei, iar pe canapea rămăsese o cămaşă murdară cu mânecile răsfrânte de parcă tata tocmai

o dăduse jos de pe el. Lumina după-amiezii târzii inunda spațiul gol.

— Mamă!

Deşi ştiai că nu e nimeni acolo, ai mai strigat-o încă o dată. Ai ieşit în curtea din dreapta casei, şi ai găsit-o întinsă pe podeaua din lemn a şopronului.

— Mamă! ai strigat, dar ea n-a răspuns.

Ți-ai pus pantofii alături şi ai intrat în şopron. De acolo puteai vedea toată curtea. Cu mult timp în urmă, mama obişnuia să fermenteze malț în şopronul acela. Era un spațiu folositor, în special după ce a fost extins peste cotețul porcilor. Mama pusese obiecte casnice nefolosite pe rafturile montate pe pereți, iar jos avea borcane de sticlă cu conserve şi cu murături. Tot mama mutase platforma de lemn în şopron. După ce casa veche a fost dărâmată, iar o casă nouă, în stil modern, a fost ridicată în locul ei, mama stătea pe platforma de lemn şi făcea munca de bucătărie pe care nu putea s-o facă în bucătăria modernă dinăuntru. Presa piper roşu ca să facă *kimchi*, curăța păstăi ile fasole, făcea pastă de ardei roşu, săra varză pentru iarnă sau usca boabe de soia.

Cotețul de lângă şopron era gol, lanțul fiind trântit pe jos. Atunci ți-ai dat seama că nu auziseşi lătratul câinelui când ai intrat pe uşă. Uitându-te în jur după el, te-ai apropiat de mama, dar ea tot nu s-a mişcat. Probabil tăiase dovlecei ca să-i usuce la soare. Un fund de tăiat, un cuțit şi dovleceii erau dați la o parte, iar feliuțe mici de dovlecei erau puse ordonat într-un coş vechi de bambus. La început te-ai întrebat dacă mama dormea. Amintindu-ți că obişnuia să moțăie în timpul zilei, te-ai uitat atentă la fața ei. Se ținea de cap cu o mână şi se vedea că suferă. Avea buzele deschise şi se încrunta atât de tare încât îi apăruseră riduri adânci pe frunte.

— Mamă!

N-a deschis ochii.

— Mamă! Mamă!

Te-ai aşezat în genunchi în faţa ei şi ai zgâlţâit-o cu putere. Şi-a deschis uşor ochii. Erau înroşiţi, iar pe frunte avea broboane de transpiraţie. Mama ta părea că nu te recunoaşte. Plină de durere, fata ei era distorsionată, ca o coală de hârtie mototolită. Numai o putere malefică invizibilă putea cauza o asemenea expresie pe faţa cuiva. Şi-a închis ochii din nou.

— Mamă!

I-ai pus capul în poala ta şi i-ai prins braţul de subsuoară ca să nu alunece de pe genunchii tăi. Cum a putut fi lăsată singură în starea asta? Te simţeai revoltată, de parcă cineva chiar o aruncase în şopron în starea aceea. Dar tu însăţi ai fost aceea care s-a mutat la oraş şi ai lăsat-o singură. Când o persoană este foarte şocată, nu mai ştie cum să reacţioneze. Trebuie să sun la ambulanţă? Trebuie s-o mut în casă? Unde e tata? Aceste gânduri îţi treceau prin cap cu viteza luminii, dar în final nu făceai decât să te uiţi în jos la mama care stătea întinsă în poala ta. N-ai mai văzut-o niciodată într-o asemenea stare. Mâna ei, cu care îşi masase fruntea, era căzută acum, fără viaţă, pe platformă. Mama respira greu, extenuată. Membrele ei erau moi, pentru că nu mai avea energia necesară să facă faţă durerii.

— Mamă! ai strigat.

Inima îţi bătea mai să-ţi iasă din piept. Ţi-a trecut prin cap gândul că s-ar putea să moară în acel moment, dar apoi ochii mamei s-au deschis încet şi s-au concentrat pe faţa ta. Probabil era surprinsă că te vede, dar ochii ei încă nu exprimau nimic. Era prea slăbită ca să mai reacţioneze. Puţin mai târziu ţi-a spus pe nume, însă faţa îi era în continuare lipsită de orice expresie. După care a mormăit ceva, mai mult pentru ea însăşi decât pentru tine. Te-ai aplecat să asculţi:

— Când a murit sora mea, nici măcar n-am putut plânge!

Fața mamei era lipsită de orice expresie, așa că nu ai știut ce i-ai putea răspunde.

Înmormântarea mătușii tale avusese loc într-o primăvară. Nici măcar n-ai vizitat-o, deși fusese bolnavă mai mult de un an. În schimb, tu ce făceai în tot acest timp? Când erai mică, mătușa era ca o a doua mamă pentru tine. În timpul vacanțelor de vară te duceai să stai la ea, în casa ei de pe partea cealaltă a muntelui. Dintre toți frații tăi, mătușa ținea la tine cel mai mult. Asta, probabil, pentru că semănai atât de tare cu mama ta. Mătușa zicea întotdeauna:

— Tu și mama ta semănați leit.

Îți împletea părul și împreună hrăneați iepurii, de parcă ar fi vrut să recreeze copilăria petrecută cu mama ta. Gătea o oală de orz cu o lingură de orez deasupra și păstra întotdeauna orezul pentru tine. Noaptea, stăteai întinsă în poala ei, ascultând povești. Apoi își punea brațul sub capul tău drept pernă. Deși plecase din lumea aceasta, încă îți aminteai mirosul părului mătușii tale. Își petrecuse anii bătrânești având grijă de nepoții ei, în timp ce copiii ei conduceau o brutărie. Mătușa căzuse pe scări într-o zi în timp ce căra un copil în spate și când a fost dusă la spital s-a descoperit că avea cancer. Se răspândise atât de tare în tot corpul încât nu mai putea fi tratată. Mama ta ți-a dat veștile:

— Săraca mea soră...

— De ce nu și-a dat nimeni seama că e bolnavă până acum? ai întrebat.

— N-a mers niciodată la doctor pentru un control de rutină.

Mama o vizita, îi ducea terci și o hrănea cu lingura. Ascultai în liniște când îți spunea:

— I-am dus azi mătuşii tale terci de susan şi l-a mâncat cu poftă!

Ai fost prima persoană pe care mama a sunat-o să-i spună că mătuşa a murit.

— A murit sora mea.

N-ai spus nimic.

— Nu trebuie să vii dacă eşti prea ocupată.

Chiar dacă mama n-ar fi spus asta, oricum nu puteai să te duci la înmormântarea mătuşii tale deoarece aveai o dată limită până la care trebuia să predai o lucrare. Hyong-chol, care a mers la înmormântare, ți-a spus că era îngrijorat. Se temea că mama va fi devastată, dar ea nici măcar nu plânsese, iar apoi i-a spus că nu vrea să meargă la cimitir.

— Serios? l-ai întrebat.

Hyong-chol a spus că şi lui i s-a părut ciudat, dar i-a respectat dorința.

În şopron în ziua aceea, mama, a cărei față era contorsionată din cauza durerii, ți-a spus că n-a putut să plângă când i-a murit sora.

— De ce nu? Trebuia să plângi dacă simțeai nevoia, l-ai spus, simțindu-te puțin uşurată că începea să se comporte normal, ca mama pe care o ştiai, deşi, când vorbea, nu avea nicio emoție în glas.

Mama avea o expresie placidă pe față.

— Nu mai pot să plâng.

Tu n-ai spus nimic.

— Pentru că atunci când plâng, mă doare capul aşa de tare că am senzația că o să explodeze.

Cu soarele în apus încălzindu-ți spatele, ai stat aşa, uitându-te la fața mamei tale, ghemuită în poala ta, de parcă ai fi văzut-o pentru prima oară. Mama avea migrene? Migrene aşa puternice încât nu putea nici măcar să plângă?

Ochii ei negri, de obicei strălucitori şi mari ca ai unei vaci pe punctul de a făta, erau acum ascunşi sub riduri. Buzele

ei groase şi palide erau uscate şi crăpate. I-ai luat brațul căzut pe platformă şi i l-ai aşezat pe stomac. Te holbai la mâinile ei, care se odihneau, parcă, după o viață întreagă de muncă. Din acel moment nu mai puteai spune că o cunoşti pe mama ta.

* * *

Când trăia, unchiul tău o vizita pe mama în fiecare miercuri. Tocmai se întorsese în Chongup, după o viață de nomad petrecută prin țară. Nu avea niciodată un motiv special pentru care vă vizita: venea pe bicicletă, o vedea pe mama şi pleca. Câteodată, nici nu intra în casă, ci doar striga de la poartă: „Soră! Eşti bine?" apoi, înainte ca mama să poată ieşi în curte, striga: „Plec acum!", îşi întorcea bicicleta şi dus era. Din câte ştiai, mama şi fratele ei nu erau foarte apropiați. La un moment dat, unchiul împrumutase bani mulți de la tata, pe care nu i-a mai dat niciodată înapoi. Mama aducea uneori vorba despre asta pe un ton amar. Spunea că din cauza unchiului tău se simțea întotdeauna foarte îndatorată față de tata şi de rudele lui. Deşi era datoria unchiului tău, era greu pentru mama să accepte că el n-a înapoiat niciodată banii. Când treceau patru, cinci ani fără nicio veste de la unchiul, mama ta se întreba: „Oare ce mai face unchiul tău zilele astea?" Nu-ți puteai da seama dacă o spunea de complezență sau chiar era îngrijorată pentru el.

Într-o zi mama a auzit pe cineva că intră pe poartă spunând:

— Hei, soră, eşti acasă?

Mama, care era înăuntru, mâncând mandarine cu tine, a deschis uşa repede şi a fugit afară. Totul s-a întâmplat atât de repede. De ce era aşa de bucuroasă? Curioasă, ai urmărit-o până afară. Mama s-a oprit pe prispă, s-a uitat spre poartă şi a țipat:

— Frate! către persoana care stătea acolo, şi a fugit spre el fără să-i pese că era desculţă.

Era unchiul tău. Mama ta, care fugise spre el ca vântul, bătea acum cu pumnul în pieptul lui spunând:

— Frate, frate!

Ai privit-o de pe prispă. Era pentru prima oară când o auzeai spunând cuiva frate. Până atunci, când se referea la fratele ei, spunea întotdeauna „unchiul tău". Nu înţelegeai de ce te surprindea să o vezi pe mama alergând la unchiul tău şi spunându-i „frate" cu o voce duioasă, când ai ştiut tot timpul că ai şi un unchi. Ai înţeles apoi că şi mama ta are un frate. Câteodată râdeai de una singură când îţi aduceai aminte de felul în care s-a comportat mama în ziua aceea; nu mai era aşa de tânără şi totuşi a fugit de pe prispă până în partea cealaltă a curţii spre fratele ei de parcă era un copil. Mama, purtându-se ca o fetiţă mai mică decât tine. Acea mamă ţi-a rămas imprimată în memorie. Nici acum nu înţelegi de ce ţi-a luat atât de mult timp să realizezi ceva atât de evident. Pentru tine, mama era întotdeauna mama. Nu ţi-a trecut niciodată prin minte că mama a făcut primii paşi la un moment dat, că a avut trei, sau zece sau doisprezece ani. Mama era mama! Ea s-a născut mamă! Până când n-ai văzut-o alergând spre unchiul tău în felul acela, nu ai realizat niciodată că şi ea era o persoană care avea aceleaşi sentimente pe care şi tu le nutreai faţă de fraţii tăi, iar ce ai înţeles atunci te-a ajutat să accepţi ideea că şi ea a avut o copilărie. Din acel moment, ai putut să-ţi vezi mama uneori ca pe un copil, ca pe o fată, ca pe o tânără, ca pe o fată proaspăt căsătorită, dar şi ca pe o mamă ce tocmai îţi dăduse naştere.

* * *

Nu puteai s-o laşi pe mama singură şi să te întorci în oraş după ce ai văzut-o în halul ăla în şopron. Tata era în

Sokcho cu oameni de la Centrul Regional pentru Arte Tradiționale Coreene. Se întorcea peste două zile. Deşi mama îşi revenise din durerea severă pe care o simțise, durerile de cap încă o chinuiau şi nu putea să zâmbească, cu atât mai puțin să râdă. Nici măcar nu înțelegea sugestia ta de a merge cu ea la spital. Când ai adus-o în casă, călca uşurel, încercând să nu-şi agraveze durerea. A trecut mult timp până când a putut să vorbească din nou. Mama a zis că avea deseori dureri de cap, dar că migrenele puternice ca aceasta erau mai rare şi putea să le suporte.

Ştiau frații tăi de durerile ei de cap? Tatăl tău ştia?

Ai vrut să le spui şi s-o duci la un spital mare imediat după ce te întorceai în oraş. Când a început să se poată mişca singură prin casă, mama te-a întrebat dacă nu trebuie să pleci.

La un moment dat vizitele tale acasă deveniseră mai scurte: veneai doar pentru câteva ore după care te întorceai în oraş. Te-ai gândit la întâlnirea pe care o aveai a doua zi, însă i-ai spus că vei petrece noaptea cu ea. Îți aduci aminte zâmbetul imens care i-a cuprins fața.

Ai lăsat în bucătărie caracatița vie, pe care o cumpăraseşi din piața din Pohang, din moment ce nici tu, nici mama nu ştiați ce să faceți cu ea, şi v-ați aşezat la masă, față în față, ca în vremurile vechi, mâncând o cină simplă din orez şi garnitură de *kimchi*, tofu înăbuşit, hamsii sotate şi alge coapte. Când mama a înfăşurat orez într-o algă, aşa cum făcea când erai mică, l-ai luat şi l-ai mâncat. După cină, ca să digerați mâncarea, tu şi mama v-ați plimbat în jurul casei. Nu mai era casa în care ai crescut, dar curțile din față, dreapta şi spate erau în continuare legate între ele. În spatele casei, pe prispă, erau încă aşezate oale de lut. Când erai mică, ele erau pline cu sos de soia sau pastă de ardei roşu. Acum erau goale. În timp ce vă plimbați

amândouă, mama ta, câteodată rămânând în urmă, alteori luând-o înainte, te-a întrebat de ce ai venit.

— Am fost în Pohang...

—Pohang e departe de aici.

— Da.

— E mai greu să ajungi aici din Pohang decât din Seul.

— Da, aşa este.

Ce te-a făcut să vii aici tocmai din Pohang când tu nu ai niciodată timp de vizite?

În loc să-i răspunzi, ai apucat-o disperată de mână, de parcă te atârnai de un colac de salvare în mijlocul mării. Pentru că nu ştiai cum să-ți explici sentimentul, i-ai spus mamei că dis-de-dimineață ai fost la o lectură publică în biblioteca Braille din Pohang.

— O bibliotecă Braille? a întrebat mama.

Braille este alfabetul pe care îl citesc oamenii nevăzători cu ajutorul degetelor.

Mama a dat din cap. În timp ce vă plimbați în jurul casei, i-ai spus mamei despre călătoria pe care ai făcut-o în Pohang. De câțiva ani cei de la biblioteca Braille te-au rugat să le faci o vizită, dar de fiecare dată ai refuzat pentru că aveai alte angajamente. La începutul primăverii te-au contactat din nou. Cea mai importantă carte a ta tocmai fusese publicată. Bibliotecarul a spus că voiau să-ți tipărească volumul şi în Braille. Nu ştiai prea multe despre ce înseamnă asta, ştiai doar că Braille era limbajul nevăzătorilor, aşa cum i-ai spus şi mamei. L-ai ascultat pe bibliotecar, de parcă ți-ar fi vorbit despre o carte pe care tu nu ai citit-o încă. Bibliotecarul a spus că au nevoie de permisiunea ta. Dacă bibliotecarul nu spunea „permisiune”, era posibil să nu fi acceptat să mergi la biblioteca Braille. Acel cuvânt te-a mişcat: oamenii nevăzători voiau să-ți citească cartea şi-ți cereau permisiunea să o traducă într-o limbă pe care numai ei o puteau înțelege. Ai dat un răspuns

afirmativ şi din acel moment ai simţit că situaţia îţi scapă de sub control. Bibliotecarul te-a informat că traducerea cărţii tale va fi gata până în noiembrie şi că Ziua Braille era tot în aceeaşi lună. A spus că ar aprecia dacă ai veni în acea zi la ceremonia de lansare a cărţii. Nu înţelegeai cum ajunseseră lucrurile atât de departe, dar nu te mai puteai răzgândi acum. Te consolai totuşi cu gândul că luna noiembrie era încă departe având în vedere ca acum era abia primăvară... Dar timpul tace şi trece.

Primăvara şi vara au trecut, toamna a venit şi odată cu ea luna noiembrie. Şi, iată, a venit Ziua Braille.

Majoritatea lucrurilor din viaţă nu sunt neaşteptate dacă o persoană se gândeşte atent la ele. Chiar şi un lucru pe care ceilalţi l-ar numi neobişnuit, dacă i se analizează circumstanţele, toţi îşi vor da seama că pur şi simplu era ceva ce trebuia să se întâmple. Faptul că te întâlneşti cu evenimente neaşteptate arată doar că nu te-ai gândit îndeajuns la cum stau lucrurile şi n-ai dat destulă importanţă detaliilor.

Călătoria la biblioteca Braille şi evenimentele întâmplate acolo ar fi putut fi prevăzute dacă ai fi meditat mai mult timp asupra lor. Chiar şi în ziua în care ai mers acolo, nu te gândeai la oamenii pe care urma să-i întâlneşti. Îţi era teamă să nu întârzii la întâlnirea de la ora zece. Abia ai reuşit să prinzi zborul de ora opt. După ce ai aterizat în Pohang, ai luat un taxi către bibliotecă şi ai mers în sala de aşteptare. Directorul, ajutat de un voluntar, s-a aşezat în faţa ta. Te-a întâmpinat politicos:

— Mulţumesc că aţi bătut atâta drum pentru noi! şi ţi-a întins mâna.

Încercând să nu pari prea emoţionată, ai dat mâna cu el, salutându-l cu o voce încântată. Ţi-a vorbit despre cartea ta până aproape de momentul începerii evenimentului. Zâmbeai şi dădeai din cap la vorbele unui om care îţi citise

cartea, deşi nu te putea vedea. Acea zi era Ziua Braille, sărbătoarea lor. Când ai intrat În amfiteatru, patru sute de oameni te aşteptau nerăbdători. Câțiva încă se mai strecurau înăuntru cu ajutorul voluntarilor. Erau femei şi bărbați de toate vârstele, dar niciun copil. Ceremonia a început şi câțiva oameni au venit în față, rând pe rând, şi au prezentat discursurile pregătite. Au vorbit despre carte, iar tu ai mers în față să primeşti versiunea Braille. Cartea ta devenuse patru volume în versiunea Braille. Volumele pe care ți le dăduse directorul erau la un loc de două ori mai groase decât cartea ta, însă erau mult mai uşoare. Ai auzit oamenii aplaudând în timp ce te întorceai la scaunul tău ținând cărțile în mână. Ceremonia a continuat. În timp ce se vorbea, ai deschis una dintre cărți. Ți s-a făcut alb înaintea ochilor. În fața ta au apărut numeroase puncte pe foi albe. Era ca şi cum ai fi căzut în gol. Parcă urcai nişte scări pe care le cunoşteai, dar nefiind atentă ai ratat o treaptă şi ai căzut în gol. Braille, întins pe foaia albă, fiecare literă – o gaură făcută de un ac, cuvinte pe care nu le puteai descifra deloc. I-ai spus mamei că ai dat trei pagini şi apoi ai închis cartea. Pentru că mama ta asculta atentă povestea, ai continuat.

La sfârşitul ceremoniei, ai stat în fața tuturor şi ai vorbit despre carte. Când ai pus cărțile pe masă şi te-ai uitat la public, ai înțepenit. Nu aveai nici cea mai vagă ideie pe ce ar trebui să-ți concentrezi privirea, stând acolo, în fața a patru sute de oameni care nu puteau să vadă.

— Şi ce-ai făcut? a întrebat mama ta.

I-ai spus că cele cincizeci de minute alocate discursului tău ți s-au părut o veşnicie. Erai genul de persoană care se uita în ochii cuiva atunci când avea ceva de spus. Când vorbeai, relatai fie întreaga poveste, fie numai jumate din ea, depinzând de ce vedeai în ochii interlocutorului. Unele priviri aveau darul de a scoate din tine poveşti pe care nu le-

ai spune niciodată nimănui. Te întrebai: oare mama ştie că eu sunt aşa?

În faţa a patru sute de oameni nevăzători, nu ştiai la cine să te uiţi şi cum să-ţi începi discursul. Unii ochi erau închişi, alţii deschişi pe jumătate, alţii ascunşi în spatele ochelarilor negri, iar alţii păreau să treacă prin tine. Deşi toţi oamenii erau atenţi la tine, ai devenit mută în faţa unor ochi care nu te puteau vedea. Te întrebai oare ce rost are să vorbeşti despre cartea ta în faţa acestor ochi nevăzători. Dar ar fi fost nepotrivit să vorbeşti despre cu totul altceva, cum ar fi istorisiri din viaţa ta. Aşteptai, mai degrabă, să-ţi spună ei poveştile lor. Pentru că te simţeai blocată, primul lucru pe care l-ai spus în microfon a fost:

— Despre ce ar trebui să vorbesc?

Au început cu toţii să râdă. Au reacţionat aşa pentru că au crezut că voiai să spui că poţi povesti orice? Sau ca să te facă să te simţi mai confortabil? Un bărbat de vreo patruzeci de ani ţi-a răspuns:

— N-ai venit ca să vorbeşti despre cartea ta?

Ochii bărbatului erau aţintiţi spre tine, dar erau închişi. Concentrându-te pe ei, ai început să vorbeşti despre inspiraţia din spatele cărţii, despre emoţiile pe care le-ai trăit în timp ce ai scris-o şi despre speranţele pe care le-ai avut pentru ea după ce ai terminat-o. Erai surprinsă. Dintre toţi oamenii pe care i-ai cunoscut până atunci, ei te-au ascultat cel mai atent. Ţi-au demonstrat prin mişcarea corpurilor că te ascultau: dădeau din cap, împingeau un picior în faţă sau se aplecau peste omul din faţa lor. Deşi nu înţelegeai nimic din sistemul lor de scriere, ei îţi citiseră cartea, şi au pus întrebări şi au exprimat opinii interesante, l-ai spus mamei că ei ţi-au arătat valoarea cărţii tale mai mult decât oricine altcineva pe care l-ai întâlnit. Mama, care ascultase tăcută, a spus:

— Totuşi, până şi ei ţi-au citit cartea.

O scurtă linişte a pătruns între tine şi mama ta. Ţl-a cerut să continui. Când ţi-ai terminat discursul către sală, o persoană a ridicat mâna şi a cerut să-ţi pună o întrebare.

— Mamă, omul acela a spus că, deşi e orb, hobby-ul lui e să călătorească.

Ai fost surprinsă. Unde ar călători o persoană oarbă? A spus că a citit o carte scrisă de tine acum mult timp, acţiunea avea loc în Peru. Personajul principal mergea la Machu Picchu, iar în poveste era o scenă cu un tren care mergea invers. A spus că după ce a citit asta, a vrut să meargă cu trenul din Peru. A întrebat dacă tu ai mers cu trenul acela. Era o carte pe care o scriseseşi cu mai mult de zece ani în urmă. Tu, care aveai de obicei o memorie atât de proastă încât deschideai frigiderul şi uitai de ce l-ai deschis stând în faţa lui, în bătaia aerului rece, până renunţai să-ti aminteşti ce voiai să scoţi şi închideai uşa la loc, ai început să vorbeşti despre Peru, despre locurile pe unde ai trecut înainte să scrii cartea. Lima, Cuzco, Staţia San Pedro, de unde la răsăritul soarelui ai luat trenul spre Machu Picchu. Ai vorbit şi despre trenul care a început să meargă înainte, dar a dat înapoi de nenumărate ori până să ajungă la destinaţie. I-ai spus mamei:

— Toate numele locurilor şi ale munţilor pe care îi uitasem mi-au venit pur şi simplu atunci în minte.

Ai spus ceva ce nu mai spuseseşi nimănui despre cartea aceea, pentru că ai simţit prietenie în ochii aceia care nu văzuseră niciodată nimic, ochi care păreau că-ţi acceptă şi-ţi înţeleg slăbiciunile.

— Ce ai spus? a întrebat mama.

— Am spus că dacă aş avea ocazia să mai scriu acea carte încă o dată n-aş mai putea s-o scriu la fel.

— E aşa mare lucru să spui asta?

— Da, pentru că asta înseamnă refuzul existenţei mele!

Mama s-a uitat la tine în întuneric şi a spus:

— De ce ai ascuns cuvintele alea? Trebuie să trăieşti liberă, trebuie să spui ce vrei.

Şi-a tras mâna din strânsoarea ta şi a început să te frece uşor pe spate. Când erai copil, tot aşa obişnuia să te spele pe faţă, cu mâinile ei mari şi duioase.

—Povesteşti foarte frumos.

— Eu?

— Da, mi-a plăcut.

I-a plăcut povestea mea? Erai mişcată. Ştiai că povestea nu fusese cine ştie ce, doar că îi vorbeai altfel acum după toată experienţa de la biblioteca Braille. După ce te-ai mutat la oraş, i-ai vorbit întotdeauna de parcă erai furioasă pe ea. Îi spuneai lucruri ca: „Ce ştii tu, mamă?" „De ce ai face asta, ca mamă?", „De ce vrei să ştii?" După ce ţi-ai dat seama că nu mai avea puterea să te certe, de câte ori te întreba: „De ce mergi acolo?", îi răspundeai scurt: „Pentru că trebuie." Chiar şi atunci când trebuia să iei avionul pentru că lucrarea ta era publicată în altă ţară sau trebuia să te duci în străinătate să ţii un seminar, când ea întreba: „De ce te duci acolo?", tu îi răspundeai aspru: „Pentru că am treabă". Mama ţi-a spus să nu mai iei avionul. A spus că dacă se întâmplă un accident, mor două sute de oameni deodată. Tu răspundeai: „Trebuie să merg cu avionul pentru că am de lucru." Dacă mama întreba: „De ce trebuie să lucrezi atâta?", răspundeai morocănoasă: „Da, mamă, bine."

Era dificil să-i vorbeşti despre viaţa ta, care nu mai avea nimic în comun cu a ei. Dar când i-ai mărturisit cât de pierdută te-ai simţit în faţa versiunii în Braille a cărţii tale, şi despre panica crescândă pe care o simţeai în faţa a patru sute de oameni orbi, ea a ascultat atentă de parcă durerea de cap îi dispăruse. Îţi aminteşti când i-ai povestit ultima dată mamei despre ceva ce ţi s-a întâmplat? La un moment dat, conversaţiile dintre tine şi mama ta au devenit din ce în

ce mai simple. Chiar şi atunci, ele nu aveau loc faţă în faţă, ci prin telefon. Discuţia avea legătură cu ce mânca, dacă era sănătoasă, cum era tata, să fie atentă să nu răcească sau că îi vei da nişte bani. Mama vorbea despre cum făcuse *kimchi* şi urma să ţi-l trimită, despre visele ciudate pe care le avusese, că a trimis orez, pastă fermentată de boabe şi că n-ar trebui să-ţi închizi telefonul pentru că urma să te sune curierul înainte să vină cu toate aceste pachete la tine acasă.

* * *

Cu o pungă de hârtie în care aveai cărţile în format Braille, ai spus la revedere oamenilor de la bibliotecă. Mai aveai două ore de pierdut până la zborul de întoarcere. Ţi-ai amintit cum ai stat pe podium, te-ai uitat pe geam, încercând să nu priveşti în ochii aceia orbi şi ţi-ai îndreptat privirea spre portul plin de bărci. Te-ai gândit că din moment ce e un port, trebuie să fie şi o piaţă de peşte. Ai luat un taxi şi ai cerut să fii dusă acolo. Este un obicei al tău, să vizitezi piaţa unui loc în care nu ai mai fost până atunci, dacă ai vreme. Cu toate că era în timpul săptămânii, piaţa de peşte era aglomerată. În afara pieţei ai văzut doi oameni tăind un peşte mare cât o maşină. Ai întrebat dacă era ton, din moment ce era aşa mare, dar vânzătorul ţi-a spus că e peşte-lună de ocean. Ţi-ai amintit atunci de un personaj dintr-o carte al cărui titlu însă nu ţi-l puteai aminti. Personajul feminin locuia într-un oraş de lângă mare şi ori de câte ori avea o problemă mergea la acvariul mare din oraş ca să vorbească cu un peşte-lună care înota înăuntru. Se plângea că mama ei îi luase toate economiile de-o viaţă şi plecase cu un bărbat mai tânăr în alt oraş. Dar, la sfârşit, femeia spunea întotdeauna: „Mi-e dor de mama; tu eşti singurul căruia îi pot spune asta, peşte-lună!”. Te întrebai dacă era acelaşi peşte. Gândindu-te că e un nume

foarte neobişnuit pentru un peşte, ai întrebat dacă chiar se cheamă peşte-lună. Vânzătorul ţi-a spus că i se mai spune şi *mola mola.* Imediat ce ai auzit cuvintele *mola mola*, amintirea tensiunii trăite în bibliotecă s-a stins. De ce te gândeai oare la mama în timp ce mergeai printre maldărele de fructe de mare care costau a treia parte din preţul de la Seul: caracatiţe vii cu capete mai mari decât cel al unui om, abalone proaspăt, peşte-sabie, macrou şi crab? A fost oare peştele-lună de ocean cel care te-a făcut să te gândeşti la mama pentru prima oară într-o piaţă de peşte? Asta te-a făcut să-ţi reaminteşti cum pregăteai calcan cu mama lângă fântână. Vedeai mâinile îngheţate ale mamei, curăţând mucusul maroniu lipit de piele. Te-ai oprit la un magazin care avea o caracatiţă atârnată de tavan, de mărimea toracelui unui copil. Ai cumpărat, însă, o caracatiţă vie la preţul de cincisprezece mii de won. Când vânzătorul a auzit că mergi tocmai în Seul, s-a oferit s-o pună într-o ladă cu gheaţă pentru încă două mii de won. În timp ce ieşeai din piaţa de peşte, ţi-ai dat seama că mai aveai timp liber până la zbor. Ţinând volumele Braille într-o mână şi lada cu gheaţă în cealaltă, te-ai urcat în taxi şi i-ai spus şoferului că vrei să mergi la plajă. A durat numai trei minute să ajungi acolo. Pentru că era luna noiembrie, pe plajă nu erau decât două cupluri. Plaja era mare. În timp ce mergeai spre apă, te-ai dezechilibrat de două ori. Te-ai aşezat pe nisipul fin, uitându-te la mare. După o vreme, te-ai întors să vezi magazinele şi clădirile care aveau faţada îndreptată spre ocean. Oamenii care locuiau acolo puteau să sară drept în ocean în nopţile fierbinţi, iar apoi să se întoarcă acasă şi să facă un duş. Fără să-ţi dai seama, ai scos un volum Braille din pungă şi l-ai deschis. Punctele de pe pagina albă străluceau în soare.

Trecând cu degetul peste indescifrabilul, dar strălucitorul Braille, te întrebai cine te-a învăţat să citeşti. A fost al doilea

frate! Eraţi amândoi întinşi pe burtă pe prispă la soare. Mama stătea lângă voi. Fratele tău este un suflet blând şi a făcut cele mai puţine năzbâtii dintre toţi copiii. Nu putea să nu respecte dorinţa mamei de a te învăţa să citeşti, dar expresia lui era plictisită în timp ce te punea să scrii numerele, vocalele şi consoanele iar şi iar. Ai încercat să scrii cu mâna stângă pentru că, în mod natural, te simţeai stângace, dar de fiecare dată fratele tău îţi dădea peste mână cu o riglă din bambus. Respecta ordinele mamei. Deşi pentru tine era mult mai natural să scrii cu mâna stângă, mama ţi-a spus că vei plânge după multe lucruri în viaţă dacă te vei obişnui aşa. Când luai orez cu lingura cu mâna stângă, mama îţi lua lingura din mână şi ţi-o proptea în mâna dreaptă. Dacă încercai în vreun fel să foloseşti mâna stângă, mama lua lingura şi-ţi dădea peste mână ţipând: „De ce nu mă asculţi?” Mâna ta stângă se umflase. Chiar şi aşa, când fratele tău nu se uita, îţi mutai repede creionul în mâna stângă şi desenai două cercuri mici, unul deasupra celuilalt ca să-l faci pe 8. Apoi schimbai repede creionul în mâna dreaptă. Fratele tău, care îşi dădea seama că n-ai folosit linia şerpuitoare, ci doar ai pus două cercuri unul peste altul, ca să-l faci pe 8, te punea să întinzi palmele şi te plesnea peste ele. În timp ce învăţai să citeşti, mama, deşi cârpea şosete sau curăţa usturoi, trăgea din când în când cu ochiul spre tine. Când ai învăţat să scrii numele tău şi pe al mamei, când citeai fără probleme şi asta înainte de a te înscrie la şcoală, faţa mamei a înflorit ca un boboc de mentă. Acea imagine se suprapunea cu Braille-ul pe care nu-l puteai citi. Te-ai ridicat şi te-ai dus repede la şosea fără să-ţi mai scuturi nisipul de pe haine. Ai decis să nu iei avionul până în Seul, ci un tren până în Chongup, în tot acest timp gândindu-te că nu ai mai văzut-o pe mama de aproape două anotimpuri.

* * *

Îți amintești o sală de clasă de acum multă vreme.

Era o zi în care aproape șaizeci de elevi completau formularele pentru școala gimnazială. Dacă nu completai cererea în ziua aia, nu te puteai înscrie la școala gimnazială.

Tu erai unul dintre copiii care nu depuneau efort la completarea formularului. Nu înțelegeai cu exactitate ce ar fi însemnat dacă nu te-ai fi putut duce la școală. În schimb, te simțeai vinovată. Cu o noapte înainte, mama țipase la tata, care era bolnav la pat.

— Nu avem nimic, așa că spune-mi cum vrei să supraviețuiască fata aia în lumea asta dacă n-o trimitem la școală?

Tata s-a ridicat și a plecat din casă, iar mama a ridicat o măsuță joasă și a aruncat-o în curte cu frustrare.

— Ce rost are să ai gospodărie dacă nu-ți poți trimite copiii la școală? Pot bine mersi să distrug totul până nu mai rămâne nimic!

Voiai ca ea să se calmeze. Pe tine nu te deranja că nu te duceai la școală. Mama nu s-a mulțumit doar cu aruncatul mesei. A trântit ușa pivniței, a tras toate hainele de pe sârmă și le-a aruncat pe jos. Pe urmă a venit la tine, și-a dat jos prosopul de pe cap și ți l-a pus la nas. A poruncit:

— Suflă-ți nasul!

Puteai mirosi transpirația de pe prosop. Nu voiai să-ți sufli nasul, mai ales în prosopul ăla împuțit. Dar mama ți-a spus să-ți sufli nasul cât de tare poți. Când ai ezitat, ți-a spus că așa n-o să plângi. Probabil că stăteai acolo cu o expresie pe față de parcă urma să izbucnești în lacrimi. Spunându-ți să-ți sufli nasul, ea îți spunea de fapt să nu plângi. Erai incapabilă să-i reziști și ți-ai suflat nasul. Mucii tăi s-au amestecat cu transpirația din prosop. Mama a venit

a doua zi la şcoală purtând acelaşi prosop pe cap, a vorbit cu profesoara, aceasta ţi-a dat un formular pe care să-l completezi. Ţi-ai ridicat capul şi te-ai uitat spre uşa clasei, iar când ochii tăi i-au întâlnit pe cei ai mamei, ea şi-a scos prosopul şi l-a fluturat bucuroasă. Cam atunci când trebuia plătită taxa şcolară, inelul de aur de pe degetul mijlociu al mamei, singura ei bijuterie, a dispărut de pe deget. Mai rămăsese doar urma lăsată de inel.

* * *

Durerile de cap o copleşeau pe mama în mod constant.

În timpul acelei vizite, te-ai trezit în mijlocul nopţii pentru că îţi era sete, şi ţi-ai văzut toate cărţile vechi conturate în întuneric. N-ai ştiut ce să faci cu toate cărţile alea când te pregăteai să mergi în Japonia pentru un an, aşa că le-ai trimis acasă la părinţi. Imediat ce le-a primit, mama a golit o cameră şi le-a aşezat acolo. După aceea, n-ai mai găsit ocazia să le iei acasă cu tine. Când îi vizitai pe părinţi, foloseai camera aceea ca să-ţi schimbi hainele sau ca să îţi laşi bagajele, iar dacă stăteai pentru mai mult timp, mama îţi întindea păturile acolo. După ce ai băut apă şi te-ai întors în camera ta, te-ai întrebat dacă doarme bine, şi te-ai dus încet în camera ei. Nu părea să fie acolo.

— Mamă!

Niciun răspuns. Bezmetică, ai aprins lumina. Mama nu era acolo. Ai aprins lumina în sufragerie şi ai deschis uşa de la baie, dar nu era nici acolo.

— Mamă! Mamă! ai strigat în timp ce împingeai uşa din faţă ca să ieşi în curte.

Vântul răcoros de dimineaţă îţi flutura hainele. Ai aprins lumina în grădină şi te-ai uitat spre podeaua de lemn din şopron. Mama era întinsă acolo. Ai fugit repede pe scări şi te-ai îndreptat spre ea. Se încrunta, aşa cum făcuse şi mai devreme, în somn, cu mâna pe frunte. Era desculţă, iar

degetele de la picioare i se Incârligaseră, probabil de frig. Cina simplă şi discuţia pe care aţi avut-o în timpul plimbării în jurul casei dispăruseră cu totul. Era o dimineaţă rece de noiembrie. Ai adus o pătură şi ai acoperit-o pe mama. Ai adus şosete, ai încălţat-o cu ele şi ai stat lângă ea până s-a trezit.

* * *

Căutând o soluţie de a câştiga bani, nu numai din agricultură, mama adusese o matriţă din lemn pentru malţ şi o pusese în şopron. Aducea acolo grâul cules la recoltă, îl pisa, adăuga apă, şi făcea malţ. Când malţul fermenta, toată casa se umplea de miros. Nimănui nu-i plăcea mirosul acela, dar mama spunea că e mirosul banilor. Era o casă în oraş unde se făcea tofu, iar ea le ducea malţul fermentat, ei îl vindeau la fabrica de bere şi îi dădeau mamei banii. Mama punea banii într-un bol alb, mai punea cinci sau şase boluri deasupra, şi le punea pe toate pe un raft înalt. Bolul acela era banca mamei. Îşi punea toţi banii acolo. Când ai adus scrisoarea pentru taxa şcolară, a scos
bani din bol, i-a numărat şi ţi i-a pus în mână.

* * *

Mai târziu, dimineaţa, când te-ai trezit, ţi-ai dat seama că erai întinsă pe podeaua şopronului.

— Unde e mama?

Nu era acolo, dar o puteai auzi tăind ceva în bucătărie. Te-ai ridicat şi ai intrat în bucătărie. Mama tocmai tăia o ridiche mare albă. Felul în care ţinea cuţitul era ciudat. Nu era felul obişnuit de a ţine cuţitul, aşa cum făcea înainte când tăia ridichi ca să facă salată.

Mâna cu care ţinea cuţitul tremura, şi tăia ridichea într-un ritm alarmant. Părea că urmează să-şi taie un deget din greşeală.

— Mamă, stai, lasă-mă pe mine, ai spus, i-ai luat cuțitul din mână şi te-ai aşezat în faţa planşetei de tăiat.

Mama s-a uitat la tine pentru o secundă, şi apoi s-a dat la o parte. În strecurătoarea lăsată lângă chiuvetă stătea caracatiţa, acum moartă. Pe aragaz era un fierbător din metal. Mama urma să pună un strat de ridiche tăiată subţire pe fundul oalei, şi să gătească caracatiţa la aburi.

Mama nu era obişnuită cu peştele. Nici măcar nu le ştia numele corect. Pentru ea macrou şi peşte-sabie erau doar peşte. Dar făcea imediat diferenţa între diferitele tipuri de fasole: fasole pestriţă, fasole de soia, fasole maro, fasole albă. Când avea peşte în bucătărie, mama nu-l făcea *sashimi*[3], nu-l punea la grătar şi nu-l înăbuşea, ci îl făcea întotdeauna la aburi. Chiar şi pentru macrou sau peşte-sabie, făcea un sos de soia cu bucăţi de ardei roşu, usturoi şi piper, şi îl gătea la aburi deasupra unei oale de orez care era pusă la fiert. Mama nu mânca niciodată *sashimi.* Când vedea oameni mâncând peşte crud, se uita la ei cu o privire dezgustată de parcă ar fi întrebat dacă sunt sănătoşi la cap. Mama, care era obişnuită încă de la vârsta de şaptesprezece ani să pună întotdeauna calcanul la aburi, avea de gând să pună şi caracatiţa la aburi. Curând în toată bucătăria mirosea a caracatiţă şi ridiche. În timp ce te uitai la mama cum fierbea caracatiţa, gândul ţi-a fugit la calcan.

Oamenii din regiunea mamei puneau întotdeauna calcanul pe masa de rituri ancestrale. Anul mamei era structurat în jurul riturilor ancestrale pe care le ţinea, o dată primăvara şi de două ori vara şi iarna Trebuia să stea lângă fântână şi să curețe şapte calcani în fiecare an, dacă se mai adăugau şi riturile pentru Anul Nou şi Festivalul de

---

[3] Peşte crud proaspăt, servit în bucătăriile japoneză şi coreeană împreună cu sos de soia şi alte condimente specifice.

Toamnă. De obicei, calcanul folosit de mama era de mărimea unui capac de ceaun. Dacă mergea la piață, cumpăra calcan roşu şi îl punea lângă fântână, asta însemna că se apropia un rit ancestral. Era muncă grea să cureți calcanul pentru riturile de iarnă, într-o vreme rece care schimba imediat apa în gheață.

Mâinile tale mici lucrau alături de ale mamei, care erau zbârcite de atâta muncă. Când mama făcea o tăietură cu cuțitul în calcan, mâinile tale mici trăgeau de pieliță. Ar fi fost mult mai uşor dacă s-ar fi desprins cu totul atunci când trăgeai dintr-odată, dar ele se rupeau în secțiuni mici. Mama mai făcea o tăietură în peşte, şi întregul proces se repeta. Era o scenă tipică de iarnă: tu şi mama lângă fântâna acoperită de gheață, jupuind calcanul. Curățarea calcanului se repeta în fiecare an, de parcă cineva derula banda unui film, iar şi iar. Într-o iarnă, mama s-a uitat la mâinile tale înghețate şi a declarat

— Cui îi pasă dacă nu-l jupuim? Şi, foarte hotărâtă, s-a oprit din ce făcea şi a început să taie peştele în bucăți.

A fost prima oară când la masa rituală am avut calcan nejupuit. Când tata a întrebat:

— Ce e în neregulă cu calcanul ăsta? mama a răspuns:

— E acelaşi calcan, doar că e nejupuit.

Sora tatei a mormăit:

— Trebuie să ai grijă cum faci mâncarea pentru riturile ancestrale.

— Atunci încearcă tu să-l jupoi, i-a răspuns mama

În acel an, de câte ori se întâmpla ceva rău, cineva aducea vorba de acel calcan nejupuit. Când curmalul japonez n-a dat roade, când unul dintre frații tăi, care se juca cu bețele, a fost lovit din greşeală în ochi de un băț, când tata a fost internat, când verii s-au certat, mătuşa a comentat că toate sunt din cauza mamei care nu se deranjase să jupoaie calcanul pentru ritual.

Mama a pus caracatița aburită pe planşeta de tăiat şi a încercat s-o taie în bucăți. Dar cuțitul continua să alunece exact cum se întâmplase când încerca să taie ridichea

— Fac eu asta, mamă, şi din nou i-ai luat cuțitul din mână, ai tăiat caracatița, ai înmuiat o bucată în sosul de ardei roşu şi oțet, şi i-ai întins-o mamei.

Aşa făcea mama întotdeauna pentru tine. De fiecare dată, tu voiai s-o iei cu beţişoarele tale, iar mama spunea atunci:

— Dacă mănânci cu beţişoarele, n-o să mai aibă un gust aşa de bun. Deschide gura.

Ai băgat bucata de caracatiță în gura ei. Ai încercat şi tu o bucată. Caracatița era caldă şi moale. Te mirai: caracatiță la mic dejun? Dar şi tu, şi mama ați mâncat-o cu mâna, stând în picioare în bucătărie. În timp ce mestecai, ai observat cum încerca mâna mamei să ridice o bucată pe care o scăpase. I-ai pus o altă bucată în gură. Mâna ei părea instabilă. Mâncând caracatița, ai spus:

— Mamă, hai să mergem în Seul azi.

— Hai să mergem la munte, a răspuns ea.

— La munte?

— Da, la munte.

— Este vreo potecă pe aici?

— Am făcut chiar eu o potecă.

— Hai să mergem la spital în Seul.

— Mai târziu.

— Când mai târziu?

— Când nepoata ta termină cu examenul de admitere.

Se referea la fata fratelui tău mai mare.

— Poți să mergi cu mine la spital în loc de Hyong-chol.

— Sunt bine, totul o să fie bine. Mă duc la o clinică de medicină tradițională. Fac şi terapie fizică pentru asta

N-ai putut s-o convingi pe mama. Ea a continuat să insiste că va merge, dar mai târziu. Apoi s-a uitat lung la tine şi te-a întrebat care e cea mai mică țară din lume.

— Cea mai mică țară?

Te-ai holbat la mama ca la o străină care îți punea o întrebare ciudată: „Care e cea mai mică țară din lume?" Mama te-a rugat să-i iei un rozariu din lemn de trandafir dacă ajungi vreodată în țara aia.

— Rozariu?

— Rozariu pentru rugăciune, din lemn de trandafir.

S-a uitat la tine cu apatie.

— Ai nevoie de rozariu?

— Nu, doar că vreau unul din țara aia, a spus cu un suspin adânc.

— Dacă ajungi vreodată acolo, ia-mi şi mie un set. Pentru că tu ai posibilitatea să mergi oriunde.

Conversația ta cu mama s-a oprit acolo. N-a mai spus niciun cuvânt în bucătărie. După micul dejun cu caracatiță fiartă la abur, ați plecat de acasă. Ați trecut peste câteva câmpuri care se aflau în spatele satului şi ați urmat o potecă spre dealuri. Deşi nu era o potecă pe care oamenii o foloseau în mod obişnuit, urma ei era clară. Straturile dese de frunze de stejar de pe jos erau moi sub tălpile tale. Câteodată ramurile care intrau până în interiorul potecii te loveau în față. Mama, care mergea înaintea ta, le împingea la o parte pentru tine. Le dădea drumul doar atunci când treceai de ele. O pasăre zbură pe-aproape.

—Vii des aici?

— Da.

— Cu cine?

— Cu nimeni. Nu e nimeni care să mă însoțească.

Mama mergea pe poteca asta singură? Chiar că nu mai puteai spune că o ştii bine pe mama ta. Era o potecă prea

întunecată ca cineva să meargă singur pe ea. În unele părți bambuşii erau atât de deşi încât nici nu puteai vedea cerul.

— De ce vii aici singură?

— Am venit aici o dată după ce a murit mătuşa ta şi apoi am continuat să vin.

După o vreme mama s-a oprit în vârful unui deal. Când te-ai oprit lângă ea, şi te-ai uitat în direcția în care se uita ea, a exclamat:

— Oh, poteca asta!

Era poteca de care uitaseşi complet, o scurtătură pe care mergeai când erai copil ca să ajungi la casa bunicii, Chiar şi după ce au făcut şoseaua mare care trecea prin sat, oamenii foloseau des poteca asta de munte. Ura poteca pe care ai mers într-o zi când bunica era ocupată cu pregătirea ritului şi o găină mergea în urma ta, legată de o frânghie. Ai scăpat frânghia şi ai pierdut găina. Deşi ai căutat-o peste tot, n-ai reuşit s-o mai găseşti. Unde s-a dus găina aia? S-a schimbat poteca, oare, atât de mult? În trecut puteai să mergi pe cărarea asta şi cu ochii închişi, dar acum, dacă n-ai fi stat în vârful dealului, nici n-ai fi zis că e o potecă acolo. Mama stătea, uitându-se la locul unde într-o vreme fusese casa mamei ei. Nimeni nu mai locuia acolo. Oamenii din satul acela, care la un moment dat erau adunați în vreo cincizeci de gospodării, se mutaseră cu toții. Câteva case goale nu fuseseră dărâmate, însă nimeni nu mai venea în satul acela. Aşadar, mama venise aici ca să se uite la satul în care se născuse şi care acum era pustiu? Ai luat-o cu brațul pe după mijloc şi ai propus din nou să vină cu tine în Seul. N-a răspuns, în schimb a adus vorba de câine. Observaseşi că nu era în coteț când ai ajuns, dar n-ai avut timp să întrebi.

Cu un an în urmă, când te-ai dus acasă în vară, un câine din Chindo era legat de şopron. Se sufoca din cauza căldurii, iar lanțul era atât de scurt încât nu-i permitea să se poată da la o parte din soare şi părea că va muri în orice

moment. I-ai spus mamei să dezlege câinele. Mama a spus că dacă ar face asta, oamenilor le-ar fi prea frică să mai treacă pe la ei. Cum a putut să lege un câine în halul ăla, mai ales la țară? Din cauza câinelui, te-ai certat cu mama imediat ce ai ajuns, fără ca măcar s-o saluți.

— De ce ții câinele legat aşa? Lasă-l liber.

— Nimeni, nici măcar la țară, nu-şi lasă câinele să alerge aiurea, insistă mama. Toată lumea îşi leagă câinele cu un lanț. Altfel se pierde.

— De ce nu-i pui un lanț mai lung? i-ai întors vorba. Cum vrei să supraviețuiască în căldura asta dacă îl legi cu un lanț atât de scurt? Îl tratezi aşa doar pentru că nu poate vorbi ca să se apere?

Mama a spus că era singurul lanț din casă şi că îl folosise şi pentru câinele dinainte.

— Atunci du-te şi cumpără unul nou!

Deşi veniseşi acasă pentru prima oară după multă vreme, te-ai dus înapoi în oraş înainte ca măcar să pui piciorul în casă şi te-ai întors cu un lanț atât de lung încât câinele se putea plimba până în curtea laterală a casei. Atunci ți-ai dat seama că avea cuşca prea mică. Ai vrut să ieşi din nou, spunând că te duci să cumperi altă cuşcă. Mama te-a oprit, insistând că era un tâmplar într-un sat vecin pe care ar putea să-l roage să facă o cuşcă nouă. Mama nu concepea să plătească pentru casa unui animal:

— Sunt bucăți de lemn peste tot, tot ce trebuie să faci este să le bați în cuie ici şi colo, iar tu vrei să plăteşti pentru o nimica toată? Cred că te înghesuie banii.

Mai târziu, înainte de a te întoarce în oraş, i-ai dat două cecuri, fiecare de câte o sută de mii de won, şi ai făcut-o să-ți promită că o să-i comande câinelui o cuşcă mai mare. Mama a promis. Ajunsă în Seul, ai sunat de câteva ori să te asiguri că mama schimbase cuşca. Chiar dacă putea să te mintă de fiecare dată, ea zicea: „O voi face în curând.” A

patra oară când ai sunat acasă şi ai primit acelaşi răspuns, ai răbufnit.

— Ți-am dat deja bani pentru cuşcă. Țăranii sunt groaznici. Nu ți-e milă de câine? Cum ar putea să supraviețuiască pe căldura asta în cuşca aia mică? Sunt excremente peste tot şi bietul calcă pe ele, iar tu nici nu te-ai obosit să faci curat. Cum ar putea un câine atât de mare să trăiască într-un loc atât de mic? Dacă îți este aşa de greu să faci toate astea mai bine lasă-l liber prin curte. Chiar nu-ți este milă de sărmanul câine?

La celălalt capăt de fir mama tăcea. Ai început să regreți vorbele grele pe care le-ai spus mamei:

— Țăranii sunt groaznici.

S-a auzit vocea înfuriată a mamei.

— Îți pasă doar de câine? Eu nu contez pentru tine? Crezi că sunt genul de persoană care chinuie un căine? Nu-mi spune tu ce să fac! Îl cresc în stilul meu.

Mama ți-a închis telefonul în nas. De obicei tu erai cea care închidea prima, spunând: „Te sun mai târziu," dar n-ai sunat-o. Nu aveai timp să îi asculți toate poveştile. Însă de data aceasta mama a închis înaintea ta. Era pentru prima oară când era aşa de furioasă pe tine. După ce ai plecat de acasă, mama îți spunea întotdeauna: „Îmi pare rău". Ți-a spus că motivul pentru care te-a trimis să locuieşti cu Hyong-chol a fost acela că ea nu putea să se îngrijească de tine aşa cum ar trebui. Ea era cea care încerca întotdeauna să prelungească conversațiile voastre telefonice. Cu toate că era întâia dată când mama a fost cea care a închis telefonul prima, erai mai afectată din cauza câinelui decât din cauza ei. Erai nedumerită. Când a devenit mama o astfel de persoană? Obişnuia să aibă mare grijă de toate animalele din gospodărie. Deşi plănuia să stea în Seul pentru mai mult timp, după trei zile anunța că trebuie să se întoarcă acasă să dea de mâncare câinelui. Cum putea fi aşa de

nepăsătoare acum? Erai supărată pe ea. Trei zile mai târziu, mama te-a sunat.

— Nu obişnuiai să te comporţi aşa. Ai devenit o persoană rece. Dacă mama ta ți-a închis telefonul trebuia s-o suni înapoi. Cum poți să fii aşa de încăpățânată?

Nu era vorba de încăpățânare, pur şi simplu nu erai atât de liberă încât să te gândeşti la asta. Câteodată îți aminteai că mama ți-a închis telefonul supărată, dar de fiecare dată când voiai să o suni intervenea ceva mai important.

— Toți oamenii educați se comportă aşa?

După ce a spus asta cu un ton repezit a închis telefonul. Când ai mers la casa părinților tăi, în preajma Festivalului de Toamnă, ai văzut în curte o cuşcă mare cu un strat curat de paie.

Într-o dimineață de octombrie, eram în bucătărie şi spălam orezul pentru micul dejun, când am simțit că mă bate cineva pe umăr, dar când m-am întors nu era nimeni acolo. Am avut acea senzație timp de trei zile: cineva mă bătea pe umăr ca şi cum m-ar chema, mă întorceam, dar nimeni nu era acolo. Cred că a patra zi, imediat ce m-am trezit, am mers afară şi am găsit câinele întins acolo. Anul trecut te-ai supărat pe mine, ai crezut că îl abuzez pe bietul câine, însă el era bolnav de râie şi hoinărea pe lângă calea ferată. Mi-a fost milă de el, l-am adus acasă, i-am dat mâncare şi adăpost. Dacă nu-l legi, nu ştii unde va pleca sau dacă cineva îl va prinde şi-l va mânca. În ziua aceea nu s-a mişcat deloc. La început am crezut că doarme, dar când l-am înghiontit, el nu s-a mişcat, aşa mi-am dat seama că e mort. Doar cu o zi înainte mâncase bine şi dădea din coadă bucuros, dar acum era mort, arăta aşa de liniştit. Nu înțeleg cum a scăpat din lanț. Când l-am adus acasă era numai piele şi os, dar apoi s-a îngrăşat bine, iar blana îi strălucea. Era aşa de deştept, prindea cârtițe.

Mama a oftat.

— Se spune că dacă aduci o persoană străină acasă şi ai grijă de ea, aceasta te va trăda, dar dacă aduci un câine acesta te va răsplăti. Eu sunt de părere că el a murit în locul meu.

De data aceasta ai oftat tu.

— Primăvara trecută am donat bani unui călugăr care a trecut prin satul nostru. Mi-a spus că cineva din familia noastră va muri în viitorul apropiat. După ce am auzit asta m-am îngrijorat. Într-un an s-a adeverit ceea ce spusese călugărul. Cred că Îngerul Morții a venit după mine, dar pentru că eram mereu ocupată cu pregătirea orezului, câinele a fost luat în locul meu.

— Mamă, ce tot vorbeşti acolo? Mergi la biserică, cum poți să crezi în astfel de superstiții?

Te-ai gândit la cuşca goală şi la lanțul dezlegat. Ți-ai pus brațul în jurul taliei mamei tale.

— Am săpat o groapă adâncă şi l-am îngropat.

Mama ta avea un talent înnăscut la spus poveşti. În noaptea riturilor ancestrale, mătuşile tale care locuiau în apropiere veneau aducând fiecare câte un bol de orez. În vremea aceea mâncarea era insuficientă, de aceea toată familia contribuia cu ce putea fiecare pentru a pune cele necesare pe masa rituală. După terminarea riturilor, mama ta punea mâncare în bolurile în care rudele aduseseră orez pentru rituri şi le înapoia acestora. Mama a zis că în timpul ceremoniei, când bolurile erau aşezate în şir, au venit păsările şi au ciugulit orez. Dacă nu era crezută spunea: „Am văzut cu ochii mei! Au fost şase păsări. Ele sunt strămoşii noştri care au venit să mănânce mâncarea pregătită pentru rituri.” Ceilalți nu au crezut-o, însă dacă te uitai la bolurile cu orez ți se părea că vezi urmele păsărilor imprimate în orezul alb. Într-o dimineață când mama s-a dus la cimitirul de pe deal, a văzut un străin care smulgea buruienile de pe lângă morminte. Când l-a întrebat cine

este, omul i-a răspuns că e doar un trecător care s-a oprit să smulgă buruienile pentru că erau prea multe. Mama şi străinul au început să plivească împreună. Pentru că îi era recunoscătoare pentru munca depusă, mama a împărțit cu el mâncarea pe care a adus-o. Au vorbit despre una-alta după care s-au despărțit când s-a lăsat întunericul. Când mama a ajuns seara acasă şi i-a împărtăşit cumnatei ei faptul că toată ziua un străin a ajutat-o să smulgă buruienile de pe morminte, aceasta a încremenit şi i-a spus mamei să-l descrie pe bărbatul acela.

— Omul acela a fost proprietarul acelui petec de pământ. A murit brusc din cauza insolației în timp ce smulgea buruienile.

Ai întrebat-o:

— Mamă, nu ți-a fost frică să petreci o zi întreagă cu o persoană moartă?

Răspunsul ei a fost:

— De ce să-mi fie frică? Dacă pliveam de una singură, îmi lua câteva zile. Îi sunt foarte recunoscătoare că m-a ajutat.

* * *

După vizita ta, ai observat că durerile de cap ale mamei au început să-i facă viața un chin. Nu mai era la fel de activă şi plină de viață, de multe ori stătea întinsă în pat. Nu se mai putea concentra atunci când juca cărți pe pariu, una dintre puținele ei plăceri în viață. Simțurile îi slăbiseră. Odată, după ce a pus pe aragaz nişte cârpe la înălbit, s-a prăbuşit pe podeaua din bucătărie şi n-a mai avut putere să se ridice. Apa s-a evaporat, cârpele au luat foc, bucătăria a fost plină de fum, însă mama ta nu se putea trezi. Poate că totul ar fi ars dacă n-ar fi venit vecina să vadă ce se

întâmplă, după ce a zărit fumul care se ridica deasupra casei.

Într-o zi, sora ta, care era mamă a trei copii, ți-a pus o întrebare despre mama şi durerile de cap constante pe care le avea:

— Crezi că mamei îi place să petreacă atât de mult timp în bucătărie?

Tonul vocii ei era serios.

— De ce întrebi asta?

— Am impresia că nu-i place să petreacă atât de mult timp în bucătărie.

Sora ta era farmacistă, şi-a deschis propria ei farmacie în perioada în care era însărcinată cu primul copil. Cumnata ei se îngrijea de copil, însă locuia departe de farmacie. Copilul a rămas la ea pentru o vreme. Deşi sora ta iubea copiii, administra farmacia chiar dacă asta însemna că-şi vede pruncul o dată pe săptămână. Era sfâşietor s-o priveşti cum se desparte de copilul ei. Nu cred că exista vreun rămas bun mai dureros decât acela. Se părea că sora ta era mult mai afectată de situația aceasta decât pruncul. În timp ce el s-a adaptat destul de bine la noua lui viață departe de mama, sora ta ducea copilul la cumnata ei în fiecare weekend şi pe drumul spre casă, mâinile ei, care țineau strâns volanul, erau umede din cauza lacrimilor pe care le vărsa, iar lunea stătea în farmacie cu ochii roşii şi umflați din cauza plânsului. Se afla într-o situație atât de dificilă, încât ai întrebat-o:

— Chiar trebuie să sacrifici atât de mult doar ca să ai o farmacie?

Când cumnatul tău a trebuit să petreacă doi ani în America pentru o pregătire profesională, sora ta, care a continuat să administreze farmacia chiar şi după ce a dat naştere celui de-al doilea copil, a hotărât în cele din urmă s-o închidă. Era de părere că viața în America ar putea fi o

experiență mai bună pentru copii, iar tu i-ai dat dreptate sfatuind-o să se relaxeze şi să se odihnească. De când s-a căsătorit, niciodată nu şi-a luat un concediu pentru odihnă. L-a născut pe cel de-al treilea copil în America, după care s-au reîntors în Coreea de Sud. Trebuia să gătească acum pentru cinci persoane. Ți-a spus că odată au mâncat două sute de peşti într-o singură lună.

— Două sute într-o singură lună? Doar peşte ați mâncat? ai întrebat-o uimită, iar ea ți-a spus că într-adevăr aşa au făcut. Asta s-a întâmplat după ce s-au întors din America, iar lucrurile încă nu le ajunseseră, nu era obişnuită cu noua casă, bebeluşul trebuia încă alăptat, aşa că pur şi simplu n-a avut destul timp să meargă la piață. Soacra i-a trimis o cutie cu peşti sărați şi uşor uscați. Au consumat întreaga cutie în zece zile. În timp ce râdea, sora ta îți spunea:

— Am făcut supă din muguri de fasole cu peşte prăjit, iar altă dată am făcut supă din dovlecel cu peşte.

A întrebat-o pe soacra ei de unde mai poate cumpăra încă o cutie, iar aceasta i-a spus că poate să comande pe Internet. Pentru că au terminat prima cantitate de peşte într-un timp relativ scurt, a comandat două cutii.

— După ce am primit peştii, i-am spălat şi i-am numărat; erau două sute în total. Îi spălam pentru că voiam să-i pun câte patru-cinci într-o pungă de plastic la congelator. Îmi era mai uşor să-i gătesc mai târziu dacă îi ambalam aşa, însă dintr-odată mi-a venit să-i arunc pe toți pe jos.

Ți-a mărturisit asta cu o voce calmă, apoi a continuat:

— M-am gândit la mama. M-am întrebat cum s-a simțit mama în toți acei ani când trebuia să gătească pentru o familie atât de numeroasă într-o bucătărie rudimentară. Mai ții minte cât de mult mâncam? Aveam două măsuțe pline cu mâncare. Mai ții minte cât de mare era oala în care

se fierbea orezul? În plus, trebuia să ne pregătească pachețele pentru prânz cu tot cu garniturile care completau felul principal. Putea să folosească doar alimentele care erau disponibile, pe atunci, la țară. Cum a reuşit mama să facă acest lucru în fiecare zi? În plus, pentru că tata era cel mai mare dintre frați, întotdeauna aveam o rudă sau două care stăteau la noi. Cred că mamei nu-i plăcea deloc să fie în bucătărie.

Te-a luat pe neaşteptate. În mintea ta, mama şi bucătăria ei erau inseparabile. Mama era bucătăria, iar bucătăria era mama. Nu te-ai întrebat niciodată dacă mamei îi plăcea sau nu să stea în bucătărie.

* * *

Ca să mai câştige un ban în plus, mama ta creştea viermi de mătase, făcea malţ şi ajuta la producerea brânzei de soia. Cea mai bună modalitate să faci bani era să nu-i cheltui. Mama economisea orice. Câteodată le vindea oamenilor din afara oraşului fie o lampă, fie un fier de călcat învechit sau un ulcior vechi. Aceştia voiau antichitățile pe care mama le folosea şi, deşi nu era ataşată sufleteşte de niciunul dintre obiecte, se târguia cu ei pentru un preț bun de parcă era o negustorească de la piață. La început aveai senzația că pierde târguiala, dar în cele din urmă câştiga. După ce asculta tăcută oferta lor, le spunea: „Dați-mi suma asta", însă ei îi răspundeau batjocoritori: „Cine ar plăti atât de mult pentru un lucru lipsit de valoare ca acesta?". Mama nu se lăsa bătută cu una cu două şi riposta în timp ce lua lampa înapoi: ‚Atunci de ce mergeți din loc în loc doar ca să cumpărați astfel de lucruri dacă sunt lipsite de valoare?" Bombănind, îi spuneau mamei: „Sunteți o negustorească iscusită." Şi îi dădeau prețul pe care îl ceruse. Mama nu a plătit niciodată prețul întreg pentru nimic.

Majoritatea lucrurilor erau făcute manual de către ea, aşa că mâinile ei erau mereu ocupate. Cosea, croşeta şi cultiva neîncetat. Câmpurile mamei nu erau niciodată nelucrate. Primăvara semăna în brazdă cartofi, salată, margarete, nalbe, arpagic, ardei şi porumb. Pe lângă gardul care înconjura casa săpa gropi pentru dovlecel, iar pe câmp semăna fasole. Mai cultiva susan, frunze de dud şi castraveţi. Era tot timpul fie în bucătărie, fie pe ogor sau în câmpurile de orez. Recolta cartofi, cartofi dulci, dovlecei, varză şi ridichi. Munca mamei demonstra că nimic nu creşte dacă nu este semănat. Plătea doar pentru ceea ce nu putea fi obţinut din semănat: boboci de raţă şi pui de găină care fugeau liberi prin ogradă primăvara şi purceluşi care creşteau în coteţ.

Într-un an, la o singură fătare căţeaua a făcut nouă căţeluşi. După o lună, mama a pus doi căţei de-o parte, iar şase într-un coş. Coşul era prea greu, aşa că mama ţi-a dat să-l ţii în braţe pe ultimul căţeluş şi ţi-a spus:

— Urmează-mă.

Autobuzul în care tu şi mama ta v-aţi urcat era plin cu oameni care mergeau la oraş să vândă diverse lucruri: saci cu ardei iute uscat, susan, fasole neagră, coşuri cu varză şi ridichi. Toată lumea se îngrămădea într-un singur rând de-a lungul staţiei de autobuz, iar pasagerii se opreau să se târguiască cu vânzătorii. Ai pus în coş alături de ceilalţi căţei care se agitau şi căţelul pe care îl ţineai în braţe, după care te-ai aşezat lângă mama şi ai aşteptat cumpărătorii. Mama ta s-a îngrijit de căţei timp de o lună, iar aceştia erau durdulii şi sănătoşi, blânzi, şi nu păreau să le fie frică de oameni. Au început să dea din codiţe şi să lingă mâinile oamenilor care s-au adunat în jurul coşului să-i vadă. Căţeii mamei s-au vândut mai repede decât ridichile, verzele şi fasolea care erau în piaţă. După ce a vândut şi ultimul căţel, mama s-a ridicat şi te-a întrebat:

— Ce să-ți cumpăr?

O țineau de mână şi te uitau la ea mirată pentru că foarte rar mama ta îți punea o astfel de întrebare.

— Te-am întrebat ce să îți cumpăr.

— O carte!

— O carte?

— Da, o carte!

Mama se comporta ca şi cum nu ştia ce să facă. S-a uitat la tine, încă stăteai pe jos, şi te-a întrebat unde se vând cărți. Ai luat-o în față şi ai îndrumat-o pe mama spre librăria care se afla la intrarea în piață. În locul acela se intersectau cinci străzi. Mama nu a intrat în magazin.

— Alege o singură carte, întreabă cât costă după care vino afară şi spune-mi, a spus mama.

Chiar şi atunci când cumpăra papuci din cauciuc te punea să-i încerci pe toți şi întotdeauna reuşea să-i scoată la un preț mult mai mic decât cel cerut inițial de către vânzător; însă de data aceasta ți-a spus să alegi o singură carte şi nu intenționa să se târguiască pentru ea. Dintr-odată, ți s-a părut că librăria arăta ca o prerie. Habar nu aveai ce carte să alegi. Motivul pentru care ai vrut o carte era din cauză că citeai cărțile pe care frații tăi le aduceau acasă de la şcoală, însă ei întotdeauna ți le luau înainte de a le termina de citit. Cărțile de la biblioteca şcolară erau diferite de cele pe care Hyong-chol le aducea acasă. Erau cărți de genul *Doamna Sa merge în Sud* sau *Biografia lui Skin Yun-bok.* Cartea pe care ai ales-o în timp ce mama te aştepta afară era *Omenesc, prea omenesc.* Mama, care pentru prima dată în viața ei trebuia să plătească pentru o carte care nu era manual, s-a uitat la cartea pe care ai ales-o.

— Este o carte de care ai nevoie?

Ai dat din cap în mod afirmativ fiindu-ți teamă că poate se va răzgândi. De fapt nu aveai nici cea mai vagă idee ce fel

de carte ai ales. Scria pe ea că autorul e Nietzsche, dar habar nu aveai cine era. Ai ales-o pentru că ți-a plăcut titlul. Mama ți-a dat bani ca să plăteşti cartea la preţul ei întreg. În autobuz, ținând acum la piept cartea în locul cățelului, priveai afară pe fereastră. Ai văzut o bătrână care încerca disperată să vândă trecătorilor ultima porție de orez lipicios care îi mai rămăsese în bidon.

Erați pe cărarea de unde putea fi văzut satul bunicilor când mama ți-a mărturisit că tatăl ei, care umbla din oraş în oraş în căutare de aur şi cărbune, s-a întors acasă atunci când ea împlinise deja trei ani. Lucrase pe un şantier unde se construia o nouă stație de tren şi a avut un accident. Sătenii care au venit să îi spună bunicii tale despre accident se uitau la mama ta care se juca în curte spunând:

— Copil prostuț, tu râzi, însă tatăl tău a murit.

—Îți aminteşti ce au spus chiar dacă aveai doar trei ani?

— Da.

Mama ți-a spus că uneori era revoltată pe propria ei mamă, bunica ta.

— Sunt sigură că i-a fost greu să se descurce de una singură deoarece era văduvă, dar trebuia să mă fi trimis la şcoală. Fratele meu a mers la o şcoală care era sub administrație japoneză, la fel şi sora mea, dar de ce pe mine a trebuit să mă țină acasă? Am trăit în întuneric, fără lumină, toată viața.

În cele din urmă, mama ta a fost de acord să vină cu tine în Seul atâta timp cât îi promiteai să nu-i spui lui Hyong-chol niciun cuvânt. Chiar şi atunci când ați plecat împreună de acasă la oraş, îți tot amintea să te ții de promisiune. Ați mers de la un spital la altul să aflați cauza durerilor de cap de care suferea, până când în cele din urmă unul dintre doctori ți-a spus că mama ta a suferit un atac cerebral cu câtva timp în urmă. Un atac cerebral? I-ai spus că aşa ceva

este imposibil, însă el ți-a arătat o pată pe ecografia cerebrală a mamei şi te-a asigurat că este vorba de un atac cerebral.

— Cum e posibil să fi avut un atac cerebral fără să-şi fi dat seama?

Doctorul ți-a răspuns că mama ta ştia cu siguranță ce i s-a întâmplat. Pentru că se vedea sângele adunat într-un singur loc, cu siguranță simțise şocul. Doctorul a spus că mama ta avea dureri tot timpul. Corpul ei suferea încontinuu.

— Cum adică avea dureri tot timpul? Mama a fost întotdeauna o femeie sănătoasă.

Doctorul ți-a răspuns:

— Nu sunt de aceeaşi părere.

Te-ai simțit ca şi cum un ac pe care îl aveai ascuns în buzunar a sărit de acolo şi ți-a străpuns mâna. Doctorul a drenat sângele adunat pe creierul mamei tale însă durerile n-au încetat. Mama vorbea cu tine câteva minute, iar mai târziu se ținea de cap ca şi cum acesta ar fi fost un borcan gata să se spargă. Trebuia să meargă acasă şi să se întindă pe platforma de lemn din şopron.

* * *

Mamă, îți place să stai în bucătărie? Când i-ai pus întrebarea, nu a înțeles ce vrei să spui. Îți place să stai în bucătărie? Îți place să gătească? Mama s-a uitat fix în ochii tăi pentru un moment.

Nu-mi place, dar nici nu-mi displace să stau în bucătărie. Gătesc pentru că trebuie. A trebuit să stau în bucătărie pentru ca voi să aveți ce mânca şi să puteți marge la şcoală. Cum e posibil să faci doar lucrurile care îți plac? Sunt lucruri pe care trebuie să le faci fie că îți place, fie că nu. Ce fel de întrebare e asta?

După asta a mai adăugat: Dacă faci doar ceea ce îți place, cine va face ceea ce nu-ți place?

— Aşadar, ți-a plăcut să stai în bucătărie sau nu? Mama s-a uitat împrejur, ca şi cum era pe punctul de a-ți spune un secret şi a şoptit:

— Am spart câteva dintre capacele de la oalele de lut.

— Ai spart capacele oalelor de lut?

— Munca în bucătărie nu se termină niciodată. Cel puțin atunci când lucrezi în agricultură, primăvara plantezi, iar toamna culegi ceea ce ai semănat. Dacă semeni semințe de spanac, vei avea spanac; dacă plantezi porumb vei avea porumb. Munca în bucătărie nu are început şi nu are sfârşit. Mănânci micul dejun, apoi prânzul şi în cele din urmă e timpul să cinezi, când se luminează afară e din nou timpul să mănânci micul dejun. Poate că era mai bine dacă aveam garnituri diferite la mesele principale, dar pentru că mereu cultivam aceleaşi legume, în cele din urmă făceam aceleaşi garnituri. Dacă faci acelaşi lucru din nou şi din nou, în cele din urmă te saturi de el. Dacă eram în bucătărie, însă mă simțeam ca şi cum aş fi la închisoare, mergeam afară, luam cel mai diform capac de pe o oală de lut şi îl izbeam cu toată puterea de perete. Mătuşa ta nu ştie că făceam acest lucru. Dacă ar fi ştiut, probabil că mă credea nebună pentru că aruncam capacele în felul acela.

Mama ta a spus că la câteva zile după aceea cumpăra un capac nou în locul celui pe care l-a distrus.

— Am risipit nişte bani în felul acesta. De fiecare dată când mergeam să cumpăr un capac nou mă simțeam vinovată că trebuie să cheltui banii în felul acesta, însă nu mă puteam opri. Sunetul pe care îl făcea capacul atunci când se spărgea era ca un medicament pentru mine, mă simțeam eliberată.

Mama ta a pus un deget pe buze şi a spus:

— Ştt, ca nu cumva să audă cineva. Este pentru prima oară când spun acest lucru cuiva.

Pe faţa ei s-a aşternut un zâmbet puţin diabolic.

— Dacă nu vrei să găteşti, ar trebui să spargi şi tu un vas. Chiar dacă te gândeşti că e o risipă, o să te simţi uşurată. Bineînţeles, din moment ce nu eşti încă măritată nu ai cum să ai sentimentul acela apăsător.

Mama a suspinat.

— A fost plăcut când eraţi voi copii. Cu toate că nu aveam timp nici măcar ca să răsuflu sau să îmi leg prosopul în jurul capului, când vă vedeam pe toţi la masă, zdrăngănind lingurile de bolurile cu orez, simţeam că nu mai am nevoie de nimic altceva în lumea aceasta. Eraţi cu toţii aşa de nepretenţioşi. Mâncaţi cu poftă atunci când făceam o supă simplă din dovlecel şi pastă de fasole, iar feţele voastre se luminau atunci când mai găteam uneori la aburi nişte peşte. Eraţi pofticioşi şi mâncaţi aşa de mult încât uneori eram îngrijorată din cauza voastră. Dacă lăsam în bucătărie o oală cu cartofi fierţi pentru gustarea voastră de după şcoală, când mă întorceam acasă oala era deja goală. Erau zile când observam cum dispărea orezul din borcanul din pivniţă puţin câte puţin, iar uneori îl găseam gol. Când mergeam în pivniţă ca să iau nişte orez pentru masa de seară şi lingura se lovea în fundul gol al borcanului, mă întristam şi mă gândeam: *Ce le voi da mâine dimineaţă copiilor mei de mâncare?* În zilele acelea, problema nu era dacă îmi plăcea sau nu să fiu în bucătărie. Dacă puteam să fac o oală mare de orez şi una mică de supă, nu mă gândeam la cât de obosită eram. Mă simţeam bine ştiind că aceste bucate vor fi mâncate de copilaşii mei. Acum poate ţi-e greu să îţi imaginezi asta, dar în zilele acelea eram îngrijoraţi doar de faptul că am putea rămâne fără mâncare. Toată lumea gândea la fel. Cele mai importante lucruri erau mâncarea şi supravieţuirea.

Cu zâmbetul pe buze, mama ți-a spus că acelea au fost cele mai fericite zile din viața ei. Însă durerile de cap i-au şters de pe față acel zâmbet. Migrenele au început încetul cu încetul să-i distrugă sufletul, precum un şoarece de câmp cu dinții ascuțiți.

* * *

Bărbatul pe care l-ai rugat să vă ajute cu tipărirea fluturaşilor purta haine vechi de bumbac. Dacă cineva s-ar fi uitat la el şi-ar fi putut da seama că hainele pe care le poartă au fost prelucrate cu mare grijă. Chiar dacă ştii că dintotdeauna a purtat astfel de haine, nu-ți poți dezlipi ochii de la ele. V-a spus că a auzit deja de dispariția mamei şi că va concepe fluturaşii pe baza modelului pe care l-ați adus şi îi va tipări repede la tipografia cu care lucrează de obicei. Deoarece nu aveați o poză recentă a mamei ați căzut de acord să folosiți poza de familie pe care fratele tău a postat-o pe internet. Bărbatul s-a uitat la fața mamei din poză, zicând:

— Mama voastră e foarte drăguță.

Fără niciun motiv i-ai spus că hainele lui arată bine. A zâmbit la auzul acelor cuvinte.

— Mama mea le-a făcut pentru mine.

— Eu ştiam că a murit.

— Le-a făcut când încă mai era în viață.

Ți-a spus că a început să poarte haine de bumbac în copilărie din cauza diverselor alergii de care suferea. Dacă hainele pe care le purta erau din alt material, pielea lui se înroşea şi avea mâncărimi. A crescut purtând hainele din bumbac făcute de mama lui. În amintirile lui, mama lui cosea neîncetat. Cosea toate articolele de îmbrăcăminte, de la lenjeria intimă până la şosete. A mai zis că atunci când a deschis dulapul după moartea mamei lui, acesta era plin cu haine din bumbac, destul să-l țină o viață întreagă. Hainele

pe care le poartă azi le-a găsit în acel dulap. Inima te durea doar ascultându-l. Cum arăta mama lui? L-ai întrebat pe cel care-şi amintea astfel de draga lui mamă: Crezi că mama ta a fost fericită? Ţi-a răspuns politicos deşi era evident după expresia feţei că i-ai insultat părintele.

Mama mea a fost diferită de femeile din ziua de azi.

2. Îmi pare rău, Hyong-chol

O femeie a luat unul dintre fluturaşii pe care-i ţinea în mână şi s-a oprit pentru un moment să privească la poza mamei. Stătea sub turnul cu ceas unde mama lui obişnuia să-l aştepte.

După ce a găsit un loc unde să stea în Seul, mama venea să-l viziteze arătând ca o refugiată de război. Cobora pe peronul staţiei, balansând pe cap pachete cu bunuri, unele erau puse peste umăr, pe altele le ţinea în mână, iar pe cele pe care nu mai avea cum altcumva să le care le legase de brâu. Era o minune că încă mai putea să umble. Când venea să-l vadă, mama avea vinete şi dovlecei legaţi de picioare, în buzunare avea ardei încă necopţi, castane decojite sau usturoi curăţat şi înfăşurat în ziar. De fiecare dată când mergea s-o întâmpine, mama avea pachete legate de picioare şi el se mira cum a fost posibil să aducă totul de una singură. Stătea înconjurată de pachetele aduse, obrajii îi erau roşii, se uita încolo şi-ncoace, aşteptându-l.

Femeia, ezitând puţin, se apropie de el arătând cu degetul spre imaginea mamei sale, tipărită pe fluturaş şi îi spuse:

— Scuzaţi-mă, dar cred că am văzut-o în faţa clădirii din Yongsan 2-dong.

În poza de pe anunțul făcut de sora lui mai mică, mama avea un zâmbet radiant şi purta un *hanbok*[4] de culoare albastru pal. Femeia a continuat:

Nu era îmbrăcată aşa, însă ochii sunt aceiaşi, îmi amintesc pentru că arătau loiali, sinceri.

Femeia se uită din nou la ochii mamei din imagine, apoi adăugă:

Avea o tăietură la unul dintre picioare.

l-a spus că mama lui purta sandale din plastic de culoure albastră, iar una dintre sandale o jena lângă degetul mare de la picior şi se crease un fel de tăietură pentru că umblase prea mult pe jos. Femeia i-a mai spus că în jurul rănii cu puroi se adunau muştele iar mama lui le tot alunga cu mâna, enervată. Deşi se vedea că tăietura era dureroasă, ea se uita la clădire ca şi cum nici n-ar fi simțit durerea. Asta a fost cam acum o săptămână.

— Acum o săptămână?

Neştiind cum să reacționeze la cele spuse de femeie, a continuat să împartă fluturaşi. Întreaga familie a lipit şi distribuit fluturaşi tipăriți peste tot, începând cu stația de metrou Seul şi până la Namyong-dong, de la restaurante şi magazine cu haine până la librării şi Internet cafe.

Atunci când fluturaşii erau rupți pentru că fuseseră lipiți în locuri interzise, ei lipeau alții noi. Nu s-au limitat doar la zona din jurul stației de metrou Seul, ci i-au distribuit şi în zona Namdaemun, Chungnam-dong şi chiar şi în Sodaemun. N-au primit nlciun telefon după ce au dat anunț la ziar, însă au primit câteva telefoane de la oamenii care văzuseră fluturaşii. Au primit o indicație cum că mama s-ar fi aflat la un anumit restaurant, s-au grăbit să ajungă acolo cât mai repede, însă nu era mama; era o femeie care lucra

[4] Portul tradițional coreean.

acolo şi care avea o vârstă apropiată de cea a mamei. Unul dintre cei care sunaseră a spus că a invitat-o pe mama la el acasă. Plini de speranță, s-au dus la adresa pe care bărbatul le-a dat-o, însă când au ajuns acolo şi-au dat seama că adresa în sine nici măcar nu exista. Altcineva a spus că o va găsi pe mama lor dacă îi plătesc în avans recompensa de cinci milioane de won. După o săptămână până şi astfel de telefoane au devenit din ce în ce mai rare. Membrii familiei lui, care fugeau de colo până colo sperând să găsească ceva, se adunau deznădăjduiți în cele din urmă la turnul cu ceas din stația Seul. Atunci când oamenii mototoleau fluturaşul de îndată ce îl primeau fără măcar să arunce o privire la el şi îl aruncau pe jos, sora lui mai mică, scriitoarea, îl lua de pe jos, îl netezea şi îl dădea altei persoane.

Sora lui, care a venit la stația Seul cu o mulțime de fluturaşi, stătea acum lângă el. Ochii ei uscați se uitau într-ai lui. Îi spuse cele auzite de la femeia de mai devreme şi o întrebă:

— Crezi că ar trebui să mergem până la clădirea din Yongsan 2-dong şi să ne uităm?

Sora lui l-a întrebat:

— De ce ar merge mama acolo?

Arătând oarecum descurajată, a adăugat:

— Putem să mergem până acolo mai târziu.

Şi, adresându-se oamenilor care se atingeau de ei în treacăt, zicea cu voce tare:

E mama noastră, vă rog să vă uitați la fluturaş înainte de a-l arunca, şi le înmâna fluturaşi.

Nimeni n-a recunoscut-o pe sora lui, a cărei poză apărea în rubrica culturală a ziarului atunci când publica o carte nouă. Era mai eficient dacă striga şi înmâna fluturaşi aşa cum făcea sora lui. Când le primeau de la ea, oamenii nu aruncau hârtiile de îndată ce le aveau în mână, aşa cum

făceau cu ale lui. În afară de casele fraților lui, mama nu avea alt loc unde s-ar fi putut duce. În aceasta consta agonia pe care el şi frații lui o simțeau. Dacă mama ar fi avut alte locuri unde să meargă şi-ar concentra căutările în zona respectivă, dar pentru că nu aveau niciun indiciu erau nevoiți să scotocească întreg oraşul ca s-o găsească. Când sora lui l-a întrebat de ce ar merge mama acolo, nu a realizat pe moment că prima lui slujbă când s-a mutat în oraş a fost în clădirea Yongsan 2-dong. Asta s-a întâmplat acum mai bine de treizeci de ani.

Vântul era rece, însă pe fața lui erau broboane de sudoare. Era trecut de cincizeci de ani, director de marketing pentru un dezvoltator de apartamente. Astăzi, sâmbătă, nu era zi de lucru, însă dacă mama nu dispărea, acum ar fi fost la o expoziție de case cu vânzare din Songdo. Compania lui încerca să atragă cumpărători pentru ultimele locuri rămase într-un complex de apartamente dintr-o clădire care avea să fie finalizată curând. A lucrat zi şi noapte să se asigure de ocuparea tuturor apartamentelor. Pe timp de primăvară a fost însărcinat cu campania publicitară şi a selectat o casnică pe post de gazdă a evenimentului şi nu un profesionist. În acea perioadă nu ajungea acasă înainte de miezul nopții, era mereu ocupat cu construcția expoziției şi cu atragerea jurnaliştilor de partea lui. Duminicile şi le petrecea însoțindu-l pe directorul general sau pe alți directori pe terenurile de golf din Sokcho sau Hoengsong.

— Hyong-chol! Mama a dispărut!

Vocea stridentă a fratelui mai mic care l-a sunat într-o zi de vară i-a creat o ruptură în viața normală de fiecare zi, distrugând totul, de parcă ar fi călcat pe un strat subțire de gheață. Când a auzit că mama şi tatăl lui erau în stație şi se pregăteau să ia metroul spre casa fratelui său, dar că trenul a plecat doar cu tata la bord şi că mama, rămânând în urmă

în stație, nu putea fi găsită, nu i-a trecut prin minte că această situație ar putea duce la dispariția ei. Când fratele lui a spus că va suna la poliție, se întreba dacă nu cumva acesta exagerează. Abia la o săptămână după dispariție a dat anunț la ziar şi a început să sune la urgențe. În fiecare seară s-au împărțit în echipe şi au mers la adăposturile pentru oamenii străzii, dar n-au obținut niciun rezultat. Mama, care a fost lăsată în stația de metrou Seul, a dispărut fără urmă de parcă ar fi fost doar o născocire dintr-un vis. Voia să-l întrebe pe tata dacă sigur a venit cu ea în Seul. Zece zile au trecut de la dispariția ei, apoi două săptămâni, apoi aproape o lună, el şi toată familia lui umblau de colo până colo nemaiştiind încotro s-o apuce. Îi dădu fluturaşii surorii lui.

— Mă duc să arunc o privire.

— Mergi în Yongsan?

— Da.

— Ai o presimțire?

— E primul spațiu în care am locuit după ce m-am mutat în Seul.

Îi spuse surorii să-şi verifice mobilul des pentru că va suna dacă află ceva. În momentul de față, acestea erau cuvinte fără sens. Sora lui, care înainte obişnuia să nu preia apelurile, acum răspundea imediat după numai trei sonerii.

Se îndreptă către şirul de taxiuri. Mama era îngrijorată pentru sora lui, Chi-hon, care avea peste treizeci de ani şi încă nu era măritată. Uneori, mama îl suna dimineața devreme neliniştită:

— Hyong-chol! Du-te repede la Chi-hon, nu răspunde la telefon. Nu răspunde şi nici nu mă sună, nu i-am mai auzit vocea de o lună.

Când încerca s-o liniştească pe mama, spunându-i că probabil scria sau poate că era plecată undeva, mama

insista totuşi şi-l ruga să meargă până la apartamentul surorii lui:

— E singură. Poate e bolnavă sau poate a căzut în baie şi nu se poate ridica...

După ce auzea toate ghinioanele care i se puteau întâmpla unei persoane care locuia singură, era convins că acele situații chiar s-ar putea întâmpla cu adevărat. Înainte de lucru sau în pauza de prânz, la insistențele mamei, mergea la Chi-hon, însă mormanul de ziare adunate în fața uşii semnala faptul că sora lui nu era acasă. Aduna ziarele şi le arunca la gunoi. Dacă nu vedea ziarele şi laptele în fața uşii, ştia că sora lui este acasă şi suna la sonerie până când îşi arăta fața neîngrijită, mormăind:

— Acum ce mai e?

Odată, când a sunat la sonerie, şi-a făcut apariția un bărbat. Acesta l-a salutat puțin stânjenit. Înainte ca Hyong-chol să îl întrebe cine era, acesta i-a spus:

— Semeni atât de bine cu Chi-hon încât nici nu mai e nevoie să te întreb cine eşti.

Bărbatul a spus că a venit să vadă ce se întâmplă pentru că nu mai primise nici o veste de la Chi-hon. După ce Hyong-chol i-a spus mamei că probabil Chi-hon e plecată într-o călătorie sau că era acasă şi că totul părea în regulă cu ea, mama ofta spunând:

— Chiar dacă moare n-o să ştim de ea. Apoi întreba:

— Cu ce se ocupă mai exact?

Sora lui scria romane şi din cauza aceasta uneori dispărea fără urmă timp de cincisprezece zile, uneori chiar şi câte o lună. Când fratele lui a întrebat-o:

— Chiar trebuie să te comporți aşa dacă vrei să scrii?, aceasta îi răspundea murmurând:

— Data viitoare o voi suna.

Asta a fost tot. Chiar dacă mama era aşa mai tot timpul, prăpastia dintre familie şi sora lui se lărgea pe zi ce trecea. După ce Hyong-chol a refuzat de câteva ori rugămințile ei de a verifica dacă totul este în regulă cu Chi-hon, în cele din urmă mama a renunțat să-i mai ceară asta. Doar a spus o dată:

— Presupun că n-ai timp să mă asculți. Deoarece tăcerea surorii a continuat, şi-a dat seama că poate mama a încredințat altcuiva din familie sarcina de a o verifica pe sora lui. După dispariția mamei, sora lui a mormăit:

— Poate că aceasta este pedeapsa mea... Traficul era aglomerat între stația de metrou Seul şi Universitatea de Femei Sookmyung. Privea din maşină la clădirile înalte şi cenuşii. Se uita cu atenție la oamenii care treceau pe stradă, în cazul în care mama ar fi putut fi unul dintre ei.

— Domnule, ați spus clădirea Yongsan 2-dong, nu-i aşa? l-a întrebat şoferul taxiului în timp ce trecea prin fața universității îndreptându-se spre Liceul Yongsan, dar se pare că Hyong-chol nu l-a auzit

—Domnule?

— Da?

— Ați spus clădirea Yongsan 2-dong, nu-i aşa?

— Da.

Când avea douăzeci de ani, mergea pe strada aceasta în fiecare zi, însă priveliştea pe care o vedea acum din maşină îi era străină. Se întrebă dacă mergea în direcția corectă. De fapt, ar fi fost mult mai îngrijorător dacă districtul nu s-ar fi schimbat deloc în ultimii treizeci de ani.

— Probabil că e închis. Astăzi e duminică.

— Cred că ai dreptate.

Şoferul voia să mai adauge ceva, dar Hyong-chol scoase nişte fluturaşi din buzunar şi i-i întinse.

— Dacă cumva vezi pe cineva care seamănă cu persoana aceasta, te rog să mă contactezi.

Şoferul se uită la fluturaş.

—Este mama ta?

— Da.

— Ce trist...

Toamna trecută când sora lui l-a sunat să-i spună că mama se comportă ciudat, el n-a avut nicio reacție. Se gândea că la vârsta ei e posibil ca mama să fie bolnavă şi să sufere de indispoziție. Sora lui i-a mai spus cu tristețe în glas că e posibil ca mama să fi leşinat din cauza durerilor de cap, dar când a sunat-o el pe mama, aceasta i-a răspuns călduros:

— Hyong-chol!

— S-a întâmplat ceva?

Mama râdea şi îi răspundea:

— Mi-aş dori să se întâmple ceva! Nu te îngrijora pentru noi. Ce ar putea să fie în neregulă cu doi bătrâni ca noi? Aveți grijă de voi.

— Haideți să ne vizitați în Seul.

— Bine, vom veni! şi schimba subiectul.

Sora lui s-a enervat atât de tare din cauza indiferenței lui încât a dat buzna în biroul lui şi i-a pus în mână ecografia cerebrală a mamei. I-a relatat cele spuse de doctor, cum că mama a suferit un atac cerebral fără ca ea să realizeze. El asculta calm la cele spuse, iar sora lui l-a privit țintă în ochi şi a strigat:

— Hyong-chol! Chiar eşti Yun Hyong-chol?

— Mama mi-a spus că totul e în regulă!

— Ai crezut-o? Astea sunt vorbele mamei tot timpul. E mantra ei. Ştii bine asta. Ştii destul de bine că spune asta doar pentru că se simte vinovată că e o povară pentru tine.

— De ce s-ar simți vinovată?

— De unde să ştiu? Cu ce ai face-o să se simtă vinovată?

— Mama spune acelaşi lucru de ceva vreme. Ştii destul de bine asta.

— Vreau să te întreb de ce mama se simte întotdeauna vinovată când e vorba de tine.

* * *

Cu treizeci de ani în urmă, după ce a trecut cu bine examenul civil de nivelul cinci, primul lui plasament a fost în clădirea Yongsan 2-dong. În timpul liceului, când n-a reuşit la niciuna dintre universităţile din Seul, mamei nu-i venea să creadă. Era o reacţie evidentă din partea ei. Încă din primele zile din şcoala generală şi până la terminarea liceului, a fost cel mai bun elev din clasă. Până când a căzut la examenul de admitere în colegiu, indiferent de test, întotdeauna era pe locul întâi. Când a fost în clasa a şasea, a primit cel mai bun punctaj la examenul de admitere la liceu, de aceea nu a trebuit să plătească taxa de şcolarizare. Trei ani la rând a fost cel mai bun elev din clasă şi pentru asta n-a plătit nici un bănuţ pe taxa de şcolarizare. A fost admis primul în clasă la liceu.

— Mi-aş dori ca măcar o singură dată să plătesc taxele şcolare pentru Hyong-chol al meu, exclama mama cu mândrie.

Mamei îi era greu să înţeleagă cum un elev care a fost mereu primul în clasă n-a trecut examenul de admitere la colegiu. Când a aflat că nici măcar n-a reuşit să se califice să susţină examenul, mama era foarte confuză:

— Dacă tu nu-l poţi trece, atunci cine poate?

A intenţionat ca şi în colegiu să fie primul din clasă. Nu era o intenţie – era singura lui opţiune. Singura lui şansă de a merge la colegiu era dacă primea bursă, însă pentru că nu a trecut, trebuia acum să caute o altă soluţie. Nici măcar nu-i trecea prin minte posibilitatea de a da din nou examen în anul următor, aşa că şi-a dat seama în curând ce are de făcut. A dat două examene pentru serviciul public şi le-a

trecut pe ambele. A plecat de acasă după ce a primit prima lui însărcinare.

Câteva luni mai târziu, a aflat de existența unui curs de drept care se ținea seara şi s-a decis să aplice pentru el. Avea nevoie însă de diploma de liceu. Dacă scria acasă şi le spunea să-i trimită o copie, trebuia să aştepte să sosească de la țară şi mai mult ca sigur ar fi ajuns după trecerea termenului de aplicare. I-a scris o scrisoare tatălui lui în care îl ruga să meargă la stația de autobuz cu o copie şi să i-o înmâneze unei persoane care urma să plece spre Seul. L-a mai rugat să-l sune la muncă şi să îi spună la ce oră va ajunge autobuzul, ca să meargă în stație şi să aştepte persoana respectivă. A aşteptat şi a aşteptat, dar n-a primit niciun telefon. Era în miez de noapte şi se gândea ce ar putea face în legătură cu cererea care trebuia depusă a doua zi, când deodată cineva a bătut tare în uşa biroului în care stătea pe atunci. Angajații trebuiau să facă de serviciu cu rândul în fiecare seară, dar pentru că el nu avea un loc al lui, s-a căzut de acord ca el să stea în camera de gardă: era la datorie în fiecare seară. Bătaia era din ce în ce mai tare, aproape să dărâme uşa. Când în cele din urmă a deschis-o, un bărbat stătea în întuneric.

— Este mama ta?

Mama lui stătea în spatele bărbatului şi tremura de frig. Înainte de a scoate un cuvânt mama lui a vorbit:

— Hyong-chol! Sunt eu, mama!

— Au mai rămas doar şapte minute până la stingere! a spus tânărul uitându-se la ceas.

Apoi, întorcându-se spre mama lui Hyong-chol i-a spus:

— La revedere! după care a dispărut în întuneric să se ia la întrecere cu termenul de stingere impus de guvern.

Tata era plecat de acasă de ceva vreme. Când sora lui, Hyong-chol, i-a citit mamei scrisoarea de la el, ea a început să se frământe, apoi a mers la fostul lui liceu, a obținut o

copie după diploma de absolvire şi s-a urcat în tren. A fost pentru prima dată în viaţa ei când a mers cu trenul. Tânărul acela a văzut-o pe mama în staţia Seul întrebând trecătorii cum poate să ajungă în Yongsan-dong. Auzind-o spunând că trebuie neapărat să îi dea fiului ei ceva în seara asta, s-a simţit obligat s-o ducă până în Yongsan-dong. Mama lui Hyong-chol purta sandale albastre din plastic în toiul iernii. În timpul recoltei din toamnă mama s-a tăiat cu o coasă la picior, chiar lângă degetul mare iar pentru că rana încă nu era vindecată, singura încălţăminte pe care o putea purta erau sandalele albastre din plastic. S-a descălţat şi a lăsat sandalele în faţa camerei de gardă înainte de a intra.

— Nu ştiu dacă am ajuns prea târziu sau nu, şi i-a înmânat diploma de absolvire.

Mâinile mamei erau îngheţate. Apucându-le, şi-a jurat că va face aceste mâini şi pe această femeie fericite, indiferent ce va trebui să facă, însă din gura lui a ieşit o mustrare, întrebând-o cum a putut să urmeze un străin doar pentru că aşa i-a spus acesta? Mama l-a certat şi ea:

— Cum poţi trăi fără a avea încredere în oameni? Sunt mai mulţi oameni buni decât răi, după care a zâmbit cu gura până la urechi, aşa cum făcea de obicei.

* * *

Stătea în faţa clădirii închise şi o studia. Nu era posibil ca mama să fi venit aici. Dacă şi-ar fi dat seama cum să ajungă aici, atunci cu siguranţă ar fi putut să meargă la casa unuia dintre copiii ei. Femeia care a spus că a văzut-o pe mama lui aici a spus că şi-o amintea datorită ochilor. A spus că mama lui purta sandale albastre din plastic. Sandale albastre din plastic. Îşi aminti că atunci când mama a dispărut purta sandale bej cu toc jos. Aşa i-a spus tata, însă femeia aceea, martora, zicea că una dintre sandale îi făcuse o tăietură la picior mamei pentru că umblase prea

mult şi mai spunea că sandalele erau albastre. Privi spre clădire, apoi se uită pe străzile care duceau la liceul de fete Posong şi biserica Eunsong. Oare mai exista camera de gardă în biroul acela?

Au trecut mulţi ani de când a dormit lângă mama în camera de gardă, împărţind o pătură. A dormit lângă femeia care, fără a avea măcar un plan, s-a urcat într-un tren cu destinatia Seul doar ca să-i aducă fiului ei diploma de absolvire. Trebuie să fi fost pentru ultima oară când a stat întins aşa lângă mama lui. În cameră se simţea un curent rece care venea dinspre peretele ce dădea spre stradă.

— Pot să adorm mai repede dacă sunt lângă perete, a spus mama, schimbând locul cu el.

— E curent, a spus el, după care s-a ridicat şi a stivuit geanta şi cărţile lângă perete pentru a opri curentul să intre în cameră.

A mai pus şi hainele pe care le purtase în timpul zilei.

— E bine, i-a spus mama trăgându-l de mână.

— Treci să dormi, mâine trebuie să mergi la muncă.

— Cum ţi se pare Seulul, acum că l-ai văzut pentru prima oară? a întrebat-o pe mama în timp ce se uita la tavan.

— Nu e cu nimic ieşit din comun, a spus mama râzând.

S-a întors spre el şi a început să vorbească de vremuri de mult apuse.

— Eşti întâiul meu născut. Ăsta nu e primul lucru pe care m-ai făcut să-l fac pentru prima dată. Tot ceea ce faci e nou pentru mine. Datorită ţie am făcut multe lucruri pentru prima oară. Eşti primul care mi-a făcut burta să se mărească şi ai fost primul pe care l-am alăptat. Eram de vârsta ta când te-am născut, când ţi-am văzut faţa roşie, transpirată, ochii închişi... Oamenii spun că atunci când ţi se naşte primul copil eşti plăcut surprinsă şi bucuroasă, dar cred că eu eram tristă. Chiar am născut? Ce voi face de

acum încolo? Îmi era atât de frică încât la început nici nu ți-am putut atinge degețelele. Îți țineai degețelele strânse în pumn. Dacă îți deschideam pumnii descleştând pe rând câte un deget, zâmbeai. Erau aşa de mici încât am crezut că dacă voi continua să le ating s-ar putea să dispară. Nu ştiam nimic pe atunci. M-am căsătorit la şaptesprezece ani şi am rămas însărcinată la nouăsprezece. Mătuşa tot îmi spunea că probabil nu voi avea copii niciodată, dar când am aflat că sunt însărcinată, primul lucru la care m-am gândit era că de acum încolo nu mai trebuia să aud astfel de vorbe de la ea, iar acest lucru m-a emoționat mai mult decât orice. Mai târziu, mă bucuram să văd cum pe zi ce trecea degetele tale de la mâini şi picioare creşteau. Când eram obosită îți descleştam degetele care erau strânse în pumn. Îți atingeam degetele de la picioare. În timp ce făceam asta mă simțeam revigorată. Când te-am încălțat pentru prima dată am fost foarte emoționată. În momentul în care te îndreptai înspre mine cu paşi mici, râdeam foarte tare; nici dacă cineva mi-ar fi aşezat în față un morman de bijuterii din aur şi argint tot nu aş fi râs aşa cu poftă. Cum crezi că m-am simțit atunci când te-am trimis la şcoală? Când ți-am prins cu un ac de haină ecusonul cu numele şi batista, simțeam că am crescut şi eu. Cu ce aş putea să compar faptul că am văzut cum picioarele tale deveneau din ce în ce mai zdravene pe zi ce trecea? În fiecare zi cântam „Creşti, creşti copilul meu" şi într-o zi mi-am dat seama că eşti mai înalt decât mine.

Se uita lung la mama, cum ieşeau din gura ei aceste vorbe, ca o spovedanie. S-a întors ca să stea față în față cu el şi l-a mângâiat pe păr.

— Cu toate că am spus că sper că vei creşte mare şi înalt, când ai devenit mai înalt decât mine m-am speriat, deşi erai copilul meu.

Hyong-chol îşi drese gâtul şi se întoarse din nou să se uite la tavan încercând să-şi ascundă ochii înlăcrimaţi.

— Spre deosebire de ceilalţi copii, ţie nu trebuia să-ţi spun nimic. Făceai totul de unul singur. Arătai bine şi erai bun la învăţătură. Sunt atât de mândră şi uneori sunt uimită de faptul că eşti copilul meu... Dacă nu veneam pentru tine în Seul, când s-ar mai fi ivit ocazia să vin aici?

Şi-a propus cu fermitate să câştige bani astfel încât atunci când mama lui va veni din nou în oras, să poată dormi într-un loc mai călduros. Nu va mai permite ca ea să doarmă în frig. Trecuseră câteva minute. Pe un ton jos, mama a spus:

— Hyong-chol.

A auzit-o, dar era pe jumătate adormit. Mama s-a întins şi l-a mângâiat pe cap. S-a ridicat, s-a uitat la el şi i-a atins fruntea.

— Îmi pare rău.

Mama şi-a tras repede mâna ca să-şi şteargă lacrimile, însă acestea căzuseră pe obrazul lui. Când s-a trezit în zori, mama lui deja mătura podeaua biroului. A încercat s-o oprească, dar ea i-a spus:

— Oricum n-am altceva de făcut, aşa că nu mă deranjează, şi, de parcă ar fi fost pedepsită dacă stătea fără a face nimic, a şters pe jos cu mopul şi a lustruit birourile angajaţilor.

Se vedea cum respira mama greu, iar partea de sus a piciorului, unde avea o umflătură, se atingea de sandaua albastră. În timp ce aşteptau să se deschidă restaurantul din apropiere, unde se vindea supă din muguri de fasole, să ia micul dejun, mâinile mamei se mişcară fără încetare până când biroul străluci de curăţenie.

* * *

Casa asta mai e încă aici. A făcut ochii mari. În speranța că o va găsi pe mama, mergea pe străduțele înguste unde maşinile erau parcate una lângă cealaltă, ca sardinele într-o cutie. În timp ce apunea soarele, el stătea în fața casei unde cu mai bine de treizeci de ani în urmă a închiriat o cameră. Uimit, se întinse ca să atingă poarta. Țepii în formă de săgeată de pe poartă încă mai erau acolo, la fel cum fuseseră şi cu treizeci de ani mai devreme. Femeia care odată l-a iubit şi apoi l-a părăsit obişnuia să atârne o plasă cu chifle dulci chinezeşti într-unul dintre țepi. Toate celelalte case din jur au fost transformate în case moderne sau garsoniere.

A citit anunțul de pe poartă:

100.000 won / lună chiria, cu o garanție de 10 milioane won, 150.100 won / lună chiria cu o garanție de 5 milioane won

Locul are 8 *pyong/* chiuvetă, duş în baie Aproape de Namsan, un loc bun pentru exercițiu fizic.

Ajungeți în Kangnam în 20 minute, iar în Chongno în 10 minute.

Dezavantaje: baia e mică (oricum n-o să locuiți în ea). E probabil destul de greu să găsiți ceva atât de ieftin în Yongsan. Motivul pentru care mă mut este că mi-am luat maşină şi am nevoie de spațiu pentru parcare. Vă rog să-mi trimiteți un SMS sau un e-mail. Închiriez camera ca persoană fizică, să nu mai plătesc onorariu agenției imobiliare.

După ce a citit adresa de e-mail şi numărul de mobil, a împins încet poarta, care s-a deschis la fel cum o făcuse şi cu treizeci de ani mai devreme. Se uită înăuntru. Era o casă în formă de U, la fel ca atunci, iar uşa fiecărei camere dădea înspre curte. Uşa camerei în care a locuit avea lacăt pe ea.

— E cineva acasă? a strigat şi două sau trei uşi s-au deschis.

Două tinere cu părul scurt şi doi băieţi de vreo şaptesprezece ani se uitau la el. A intrat în curte.

— Aţi văzut-o cumva pe doamna aceasta?

Arătă tinerelor un fluturaş şi apoi dădu repede unul şi băieţilor care se pregăteau să închidă uşa. Două fete de vârsta băieţilor priveau afară. Băieţii, crezând că acestea se uită în camera lor, au trântit uşa. Afară, faţada urâtă exact ca acum treizeci de ani, însă fiecare cameră devenise o garsonieră. Probabil că proprietarii au renovat, conectând bucătăria şi camera. A văzut o chiuvetă într-un colţ din camera fetelor.

— Nu, au răspuns tinerele şi i-au înapoiat fluturaşul.

Arătau somnoroase, probabil că mai devreme trăseseră un pui de somn. L-au privit întorcându-se şi îndreptându-se spre poartă. Era pe cale să iasă din curte când uşa de la camera băieţilor s-a deschis şi cineva a spus:

— Aşteaptă! Cred că am văzut-o pe bunica aceasta acum câteva zile în faţa porţii.

Când s-a apropiat de cameră, celălalt băiat îşi scoase capul şi spuse:

— Nu, ţi-am spus că nu e ea. Doamna din imagine e tânără. Femeia aceea avea riduri, părul nu arăta aşa, era o cerşetoare.

— Ochii sunt la fel. Uită-te la ochii ei, erau la fel ca ăştia. Dacă o găsim, chiar o să ne daţi cinci milioane de won?

— Vă voi da nişte bani chiar dacă n-o găsiţi, numai să-mi spuneţi ce s-a întâmplat.

I-a rugat pe băieţi să iasă afară. Tinerele care mai devreme închiseseră uşa au deschis-o şi se uitau şi ele afară.

— Femeia despre care am vorbit este de la barul din josul străzii. O ţin închisă pentru că suferă de demenţă, se

pare că a reuşit să se strecoare afară şi s-a pierdut. Proprietarul barului a venit şi a luat-o.

— Nu e femeia aceea. Eu am văzut-o pe femeia asta. Era lovită la picior şi avea puroi la el. Alunga muştele... nu m-am apropiat prea tare de ea pentru că mirosea şi era murdară.

Hyong-chol l-a întrebat pe băiat:

— Şi? Ai văzut în ce direcţie a luat-o?

— Nu. Tot încerca să intre, aşa că am trântit uşa. Nimeni altcineva n-o mai văzuse pe mama. Băiatul îl însoți afară:

— Chiar am văzut-o!

Se uită în josul străzii şi îi tăie calea lui Hyong-chol. Hyong-chol îi dădu un cec de o sută de mii de won. Ochii băiatului străluceau. Hyong-chol îi spuse s-o ducă pe femeie la el în cameră dacă o mai vede şi să-l contacteze. Băiatul nu asculta foarte atent la ce i se spunea.

— Atunci dacă fac asta îmi veti da cinci milioane de won?

Hyong-chol dădu din cap afirmativ. Băiatul îi ceru câțiva fluturaşi spunând că-i va lipi la benzinăria unde lucrează cu jumătate de normă. Îi spuse lui Hyong-chol că dacă mama lui este găsită datorită fluturaşilor pe care îi pune el, atunci ar trebui să-l recompenseze cu cinci milioane de won pentru că acel lucru a fost posibil datorită lui. Hyong-chol îi spuse că aşa va face.

Au dispărut promisiunile pe care le-a făcut pentru mama, care a schimbat locul cu el în noaptea în care au dormit împreună în camera de gardă ca să-l apere de curent.

— Adorm mai repede dacă stau la perete. Promisiunea pe care a făcut-o că atunci când mama va veni din nou în oras va dormi într-o cameră călduroasă.

Scoase o ţigară din buzunar şi o puse în gură. Nu ştiu sigur când s-a întâmplat, dar emoţiile lui încetaseră să-i mai aparţină numai lui. Şi-a văzut de viaţă şi a uitat de mama lui. *Ce făceam în timp ce mama a fost lăsată de una singură în staţia de metrou, după ce n-a reuşit să se urce odată cu tata în tren?* Privi din nou spre clădire după care se întoarse. *Ce făceam în momentul acela?* Îşi plecă capul. Cu o zi înainte de dispariţia mamei, a ieşit să bea ceva, în oraş, cu colegii de muncă, însă nu i-a mers prea bine. Colegul lui, Kim, care de obicei era respectuos şi politicos, după câteva pahare, a făcut o remarcă subtilă la adresa lui, spunându-i ironic: „deşteptule". La muncă Hyong-chol trebuia să se îngrijească de vinderea apartamentelor în apropiere de Songdo, în Inchon, în timp ce Kim supraveghea vinderea celor din Yongin. Observaţia lui Kim făcea aluzie la ideea lui Hyong-chol de a oferi bilete la concerte drept cadouri promoţionale celor care veneau la expoziţia cu vânzare de apartamente. Nu era idea lui, ci a surorii lui, scriitoarea. Când Chi-hon a mers în vizită, soţia lui i-a dat un preş pentru baie; făcuse parte din pachetul de cadouri promoţionale de la ultima vânzare de apartamente. Sora lui a spus:

— Nu înţeleg de ce companiile cred că femeilor casnice le plac astfel de lucruri.

Se întrebase ce ar fi potrivit pentru un cadou promoţional de data aceasta, aşa că a întrebat-o:

— Ei bine, ce crezi că ar fi mai potrivit?

— Nu sunt prea sigură, dar de obicei oamenii uită repede de astfel de obiecte. N-ar fi mai bine dacă le-aţi da un stilou sau altceva? Gândeşte-te puţin. Crezi că soţia ta ar fi bucuroasă dacă de ziua ei ar primi obiecte pentru bucătărie? Probabil că aş fi plăcut surprinsă dacă aş primi o carte sau un bilet la un film şi mai mult ca sigur mi-aş aminti ocazia. Dacă ar trebui să fac planuri cum să-l

folosesc, cu siguranță mi-aș aminti de unde îl am. Sunt singura care gândește așa?

Sora lui n-a luat prețul cu ea când a plecat. La una dintre întâlnirile din săptămâna care a urmat, cineva a menționat cadourile promoționale. Tuturor le-a plăcut sugestia lui de a oferi un cadou cu nuanță culturală. Un cântăreț care avea mulți fani în rândul celor de vârsta a doua, o coincidentă favorabilă, susținea o serie de concerte, așa că Hyong-chol a obținut un teanc de bilete. Un studiu a arătat că oferirea biletelor de concert a îmbunătățit imaginea companiei. Probabil că aceasta nu avea nimic de-a face cu oferirea cadourilor promoționale, însă apartamentele lui din Songdo se vânduseră aproape toate, în timp ce apartamentele lui Kim din Yongin au fost vândute în proporție de șaizeci la sută. Hyong-chol doar a râs și a spus că așa i-a fost norocul atunci când Kim a făcut comentariul respectiv, însă după alte câteva pahare, Kim i-a spus lui Hyong-chol că dacă și-ar fi folosit mintea în altă parte acum probabil că era procuror-șef. Kim știa că Hyong-chol a studiat la un colegiu de drept și că a dat examenul de barou. A continuat cu remarcile ironice insistând asupra faptului că nu înțelegea prin ce mijloace a fost Hyong-chol promovat așa de repede, întrucât nici n-a absolvit Universitatea Yonsei, nici Universitatea Koryo, instituțiile de învățământ de unde proveneau majoritatea oamenilor de bază din companie. În cele din urmă, Hyong-chol a aruncat lichiorul pe care Kim i-l turnase și a plecat. A doua zi dimineața, când soția lui i-a spus că va trebui s-o viziteze pe fiica lor, Chin, în loc să se ducă la stația de metrou Seul, a decis să meargă el după părinți la gară. Tatăl lui voia să se oprească pe la fiul cel mai tânăr, care se mutase de curând într-un loc nou. Hyong-chol plănuise să meargă după ei la stație, apoi să-i ducă la casa fratelui său, însă pe când era la muncă a început să simtă fiori prin tot corpul și să-l

doară capul. Tata l-a asigurat că va găsi şi singur drumul... În loc să meargă la Staţia Seul, Hyong-chol s-a dus la o saună din apropierea biroului. În timp ce el transpira în sauna pe care o vizita ori de câte ori băuse prea mult, aşa cum fusese cu o seară înainte, tatăl lui se urca în tren fără mama.

* * *

Pe când era doar un băieţandru, Hyong-chol s-a hotărât să devină procuror, ca astfel s-o poată convinge pe mama să se reîntoarcă acasă. Plecase pentru că a fost dezamăgită de tata. Într-o zi de primăvară, când erau înfloriţi copacii în tot satul, tata a venit acasă cu o femeie frumoasă, care mirosea plăcut, ca pudra. Când femeia a intrat pe poarta din faţă, mama a plecat pe cea din spate. Femeia aceea a încercat să-l atragă pe Hyong-chol de partea ei punându-i în fiecare zi în pachetul de prânz câte un ou prăjit. Hyong-chol ieşea valvârtej din casă ţinând în mână recipientul cu prânzul pe care femeia îl înfăşura cu grijă într-o pânză, îl punea deasupra pe borcanele cu condimente şi, apoi, pleca la şcoală. Fraţii lui mai mici, care îl priveau făcând asta, luau pe furiş prânzul pregătit de femeia aceea. Într-o dimineaţă ceţoasă, în timp ce se îndreptau spre şcoală, şi-a adunat toţi fraţii lângă pârâul care curgea pe lângă cimitir. A săpat o groapă lângă o salcie înflorită şi i-a obligat să-şi îngroape acolo pachetele. Fratele lui a încercat să fugă cu prânzul, dar Hyong-chol l-a prins şi l-a lovit. Surorile lui l-au ascultat şi au îngropat mâncarea. A crezut că astfel femeia aceea nu le va mai pregăti pachetele, însă ea s-a dus în oraş şi a cumpărat recipiente noi. Nu erau făcute din aluminiu de culoare aurie, ci erau unele speciale care păstrau orezul cald. Uimiţi, fraţii lui le-au atins cu grijă. Când femeia le-a întins prânzurile, fraţii lui s-au uitat la el. Hyong-chol împingea mâncarea până la marginea prispei şi pleca singur

spre şcoală. Fraţii lui aşteptau până când nu se mai vedea, după care se îndreptau singuri spre şcoală ţinând în mâini recipientele cu orez cald. Probabil că după ce a auzit de la cineva că Hyong-chol nu mănâncă prânzurile pregătite de femeia aceea şi nici altă mâncare, mama a venit la şcoală să-l caute. Trecuseră deja zece zile de când venise femeia aceea să locuiască cu ei.

— Mamă!

Băiatului i-au dat lacrimile. Mama l-a dus pe dealul din spatele şcolii, i-a ridicat pantalonii pe picior ca să i se vadă gambele, a luat o nuia şi a început să-l lovească.

— De ce nu mănânci? Credeai că voi fi fericită ştiind că tu nu mănânci?

Bătaia primită de la mama era cruntă. Era supărat pentru că fraţii lui nu îl ascultă, însă acum nu înţelegea de ce îl bate mama. Inima îi era mâhnită. Nu înţelegea de ce era aşa de furioasă pe el.

—Ai de gând să-ţi iei prânzul cu tine sau nu?

— Nu!

— Neobrăzatule...

Loviturile mamei au devenit din ce în ce mai rapide. Nici măcar o singură dată nu s-a plâns că-l doare, iar în cele din urmă mama a obosit să-l mai lovească. În loc să fugă, a stat nemişcat, tăcut şi a suportat loviturile ei.

— Nici acum?

Urmele roşiatice de pe gambe s-au transformat în sânge.

— Nici acum! a zbierat băiatul.

În cele din urmă mama a aruncat nuiaua.

— Doamne, ce copil neascultător eşti, Hyong-chol! a spus mama, după care l-a îmbrăţişat şi a izbucnit în suspine.

Apoi a încercat să-l convingă. Trebuia să mănânce, i-a spus, indiferent cine pregătea mâncarea; era mai puţin tristă dacă ştia că el mănâncă bine. Tristeţe? A fost pentru

prima oară când a auzit-o pe mama rostind cuvântul „tristețe”. Nu înțelegea de ce simplul fapt că el mânca bine o făcea pe mama să fie mai puțin tristă. Întrucât mama a plecat din cauza acelei femei, lui i se părea normal ca mama să fie tristă dacă el mânca din bucatele pregătite de acea femeie, însă ea i-a spus exact opusul. Ar fi mai puțin tristă ducă el ar mânca, chiar dacă e mâncare pregătită de altcineva. Nu, bineînțeles că el nu înțelegea logica mamei, dar pentru că nu voia ca ea să fie tristă, i-a spus morocănos:

— Bine, voi mânca.

— Aşa te vreau, băiatul meu.

Ochii mamei, care erau plini de lacrimi, s-au luminat odată cu zâmbetul de pe fața ei.

— Promite-mi că te vei întoarce acasă! a insistat băiatul.

Mama a spus şoväind:

— Nu vreau să mă întorc acasă.

— De ce? De ce?

— Nu vreau să-l mai văd pe tatăl tău niciodată.

Lacrimile curgeau pe obrajii băiatului. Mama se comporta ca şi cum avea de gând să nu se mai întoarcă niciodată acasă. Poate că de aceea i-a spus că trebuie să mănânce indiferent de cine pregăteşte mâncarea. Era speriat.

— Mamă, voi face orice. Voi lucra pe ogor şi în câmpurile de orez, voi mătura curtea şi voi aduce apă. Voi măcina orezul, voi face focul. Voi alunga şoarecii şi voi omorî puiul pentru riturile strămoşilor, dar, te rog, întoarce-te acasă!

Când era timpul riturilor strămoşilor, mama trebuia întotdeauna să se roage de tata ori de alt bărbat din casă ca să omoare puiul. Mama, care după o ploaie grea mergea pe câmp ca să proptească vrejii de fasole doborâți sau îl căra pe tata în spate până acasă atunci când acesta băuse prea

mult, ori mâna cu nuiaua, înapoi în țarc, porcii care scăpaseră de acolo, mama, care putea face toate aceste lucruri, nu era în stare să omoare un pui. Când Hyong-chol a prins un peşte din pârâu, ea nu s-a atins de el până nu a murit. Când cei de la şcoală le cereau copiilor ca fiecare dintre ei să aducă coada unui şoarece în zilele de prindere a şoarecilor, alte mame îi prindeau, le tăiau cozile, pe care mai apoi le împachetau în hârtie să le ducă la şcoală.

Mama însă se cutremura numai la auzul cerinței. Era o femeie robustă, însă nu avea curajul să omoare un şoarece. Dacă mergea în hambar după orez şi se întâmpla să vadă un şoarece, fugea zbierând cât o ținea gura. Mătuşa îi arunca o privire dezaprobatoare şi dădea din cap ori de câte ori o vedea pe mama ieşind în grabă din hambar, înroşită la față. Cu toate că băiatul i-a promis mamei că va omorî puii şi va fugări şoarecii, aceasta a refuzat să se întoarcă acasă.

— Voi deveni o persoană importantă! i-a promis Hyong-chol.

— Ce vrei să devii?

— Procuror!

Ochii mamei au strălucit.

— Dacă vrei să devii procuror trebuie să studiezi mult. Cu mult mai mult față de cât studiezi acum. Ştiu pe cineva care a studiat zi şi noapte ca să devină procuror, dar n-a reuşit şi în cele din urmă a înnebunit.

— Eu voi reuşi dacă te întorci acasă.

Mama s-a uitat țintă în ochii lui şi i-a spus zâmbind:

— Da, vei putea să îndeplineşti acest lucru. Ai fost în stare să spui „ma” înainte de a împlini o sută de zile. Deşi nimeni nu te-a învățat cum să citeşti, ai învățat singur după ce ai început să mergi la şcoală şi ai devenit primul în clasă.

A suspinat adânc.

— De ce am plecat de acasă? Te aveam pe tine acolo, nu m-am gândit la asta. Tu eşti acolo.

Mama s-a uitat la gambele lui pătate de sânge, s-a aşezat pe vine şi i-a spus băiatului să se urce pe spatele ei. S-a uitat la ea. Mama şi-a întors capul şi i-a spus:

— Urcă! Hai, să mergem acasă.

Aşa se face că în acea după-amiază, mama s-a întors acasă. A intrat în bucătărie şi a scos-o pe femeia aceea afară, după care a început să gătească. După ce tata şi femeia aceea s-au mutat în altă casă la oraş, mama şi-a suflecat mânecile, a mers la ei, a luat ceaunul de fiert orezul care era atârnat deasupra vetrei şi l-a azvârlit cu putere în pârâu. Mama a devenit mai puternică pentru că voia să-şi țină promisiunea pe care i-o făcuse lui Hyong-chol atunci când s-a reîntors acasă. După ce tata şi femeia aceea au părăsit oraşul pentru că nu mai suportau hărțuirile mamei, ea l-a chemat pe Hyong-chol la ea, s-au aşezat genunchi lângă genunchi şi au început să discute. Se temea că mama va pleca şi ea, însă cu o voce calmă l-a întrebat:

— Cât ai studiat astăzi? După ce mama se uita la testul pe care învățătorul încercuise cu roşu toate răspunsurile corecte, îl îmbrățişa.

— Oh, dragul meu!

În timpul în care tata fusese plecat, mama l-a răsfățat pe băiat. L-a lăsat să se dea cu bicicleta tatei. I-a dat rogojina pe care dormise tata şi pătura lui. Îi punea orezul în bolul mare pe care numai tata îl folosea. Pe el îl servea primul cu supă. Dacă frații lui începeau să mănânce, mama îi certa spunându-le:

— Hyong-chol încă n-a luat lingura în mână!

Când vânzătorul de fructe trecea pe uliță cărând o ladă plină cu struguri, îi dădea acestuia la schimb o jumătate de bol de semințe de susan pe care le uscase în curte şi păstra strugurii pentru băiat, spunându-le celorlalți copii:

— Aceştia sunt pentru fratele vostru.

De fiecare dată când mama făcea aşa ceva, îi reamintea:

— Trebuie să te faci procuror.

A crezut că pentru a o determina pe mama să rămână acasă trebuia să devină procuror. În toamna aceea, fără ajutorul tatei, mama a strâns orezul pe care apoi l-a vânturat şi l-a pus la uscat. Când se crăpa de ziuă mama mergea pe câmp, stătea aplecată şi tăia tulpinile de orez cu secera, decojea boabele şi apoi le întindea la soare să se usuce. Se întorcea acasă după lăsarea întunericului. Dacă Hyong-chol încerca s-o ajute, mama îi spunea:

— Du-te şi învaţă, şi îl împingea spre masă.

În duminicile călduroase, după ce terminase deja cu strângerea orezului, mama îi lua pe fraţii lui cu ea pe câmp ca să scoată cartofi dulci, însă pe el îl înghiontea să meargă la învăţat. Se întorceau pe înserat, împingând o roabă plină cu cartofi dulci de culoare roşiatică. Fratele lui a vrut şi el să stea acasă şi să studieze, însă mama l-a forţat să meargă cu ea la câmp. Era aplecat deasupra fântânii şi îşi scobea murdăria de sub unghii.

— Mamă! Este Hyong-chol chiar atât de important?

— Da! Este foarte important!

Mama l-a lovit uşor peste cap fără a-l băga în seamă.

— Nu ai nevoie de noi?

Obrajii băiatului erau roşii de la aerul rece.

— Nu, nu am nevoie de voi.

— Atunci vom merge să locuim cu tata!

— Poftim?

Mama a vrut să-l lovească din nou peste cap, dar s-a oprit.

— Şi tu eşti important. Cu toţii sunteţi. Vino-ncoace, copilul meu special!

Toată lumea a râs. Hyong-chol, care stătea la birou, trăgea cu urechea la familia care era afară lângă fântână şi

a început să zâmbească şi el. Nu se ştie exact când a încetat mama să mai încuie poarta din faţă. La puţin timp după aceea, de fiecare dată când punea orez în boluri pentru cei din familie, a început să pună şi în bolul tatei pe care mai apoi îl aşeza sub o pătură în partea cea mai călduroasă a casei. În perioada în care tata a fost plecat de acasă, Hyong-chol a studiat şi mai silitor, iar mama refuza în continuare să-l lase s-o ajute pe câmp. Dacă ceilalţi copii lăsau ardei întinşi în curte la uscat, însă nu îi adunau când venea ploaia, mama zbiera la ei, dar vorbea mai încet dacă ştia că el studiază. În zilele acelea faţa mamei arăta mereu obosită şi îngrijorată, însă dacă îl auzea citind cu voce tare, pielea din jurul ochilor i se lumina de parcă ar fi fost dată cu pudră. Mama deschidea şi închidea uşa camerei lui încet, fără zgomot. încerca să strecoare pe nesimţite o farfurie cu cartofi dulci fierţi sau curmale uscate, după care închidea încet uşa. Într-o noapte de iarnă, când zăpada a fost purtată de vânt până pe prispă, tata a intrat pe poarta descuiată, şi-a dres gâtul, şi-a dat jos papucii pe care apoi i-a dat puţin de perete să scuture zăpada de pe ei, după care a deschis uşa. Toţi dormeau împreună pentru că le era frig. Cu ochii întredeschişi, Hyong-chol s-a uitat la tata cum atingea capul fiecăruia şi privea în jos spre ei. A văzut-o pe mama când a pus bolul cu orez pe care îl ţinuse la căldură, apoi a adus nişte alge de mare care fuseseră prăjite în ulei de perilla, a mai pus pe masă şi un bol cu apa de orez fiert, a făcut toate acestea fără a scoate niciun cuvânt, ca şi cum tata ar fi plecat de acasă dimineaţa şi tocmai s-ar fi întors, nu ca şi cum ar fi plecat în vară şi s-ar fi întors acasă ruşinat de-abia acum, în iarna grea.

Când Hyong-chol a absolvit colegiul şi a promovat examenul de intrare în compania pentru care lucrează şi acum, mama n-a fost prea fericită. Nici măcar n-a zâmbit atunci când vecinii au felicitat-o pentru reuşita lui Hyong-

chol de a lucra pentru o corporație de frunte. Când a venit acasă aducând cu el cadoul tradițional ce conținea lenjerie de corp pe care o cumpărase din primul lui salariu, mama s-a uitat doar puțin la el, după care şi-a descărcat nervii pe el:

— Cum rămâne cu ceea ce ai spus că vei deveni?

I-a răspuns că va lucra din greu la companie timp de doi ani, va face economii după care se va întoarce din nou la şcoală.

* * *

Acum reflecta asupra acestui lucru. Când mama era mai tânără, prezența ei a fost cea care l-a ajutat mereu să-şi construiască un caracter de bărbat, de ființă umană.

* * *

Doar după ce mama a adus-o în oraş pe sora lui care terminase gimnaziul ca să stea cu el, doar atunci ea a început să-i spună că-i pare rău pentru felul în care s-a comportat. Avea douăzeci şi patru de ani când a adus-o mama pe sora lui. Era înainte ca el să fi reuşit să pună ceva bani deoparte, înainte de a da din nou examenul pentru barou. Mama stătea cu capul plecat.

— Pentru că e fată trebuie să învețe mai mult. Într-un fel sau altul trebuie s-o ajuți să meargă la şcoală aici. Nu vreau să aibă aceeaşi soartă ca mine.

S-au întâlnit în fața ceasului cu turn din stația Seul. Înainte de a se despărți, mama a propus să mănânce nişte supă şi orez. Mama alegea carnea de vită din supa ei şi o punea în lingura lui. Deşi i-a spus mamei că nu poate s-o mănânce pe toată, ea continua să transfere carnea din bolul ei într-al lui. Cu toate că a fost ideea ei de a mânca împreună, ea n-a înghițit nici măcar o îmbucătură.

— Nu-ți este foame? a întrebat-o el.

— Mănânc şi eu, spunea ea continuând să pună carnea în bolul lui.

— Dar tu... ce vei face de acum încolo?

— E vina mea. Îmi pare rău Hyong-chol, spuse mama punând lingura jos.

Mama era în staţia Seul şi se pregătea să se urce în tren, mâinile ei aspre, unghiile tăiate scurt, erau îndesate în buzunare, iar ochii ei erau plini de lacrimi. În momentul acela a avut impresia că ochii mamei seamănă cu cei ai unei văcuţe, sinceri şi blânzi.

* * *

A sunat-o pe sora lui care încă se mai afla în staţia Seul. Ziua era pe sfârşite. Sora lui n-a zis nimic când i-a auzit vocea. Aştepta să vorbească el primul. Pe fluturaşi erau trecute numerele de telefon ale tuturor din familie, însă sora lui a primit cele mai multe apeluri. Majoritatea erau apeluri false. Cineva a spus:

— Doamna e cu mine acum.

După ce bărbatul i-a explicat pe îndelete unde să meargă, ea s-a urcat repede într-un taxi care a lăsat-o lângă o punte, însă când a ajuns acolo a găsit un tânăr care sforăia, nu era nicio femeie, iar bărbatul era atât de beat încât nici nu şi-ar fi dat seama dacă cineva încerca să-l ridice pe sus şi să-l care.

— Nu e aici, i-a spus Hyong-chol surorii lui.

Un oftat greu s-a auzit la celălalt capăt al firului.

— Vei sta în continuare la staţie? a întrebat-o.

— Voi mai sta puţin... Mai am nişte fluturaşi.

— Vin şi eu. După ce ajung mergem să mâncăm.

— Nu mi-e foame.

— Atunci mergem să bem ceva.

— Să bem? l-a întrebat.

— Am primit un telefon de la un farmacist de la Farmacia Sobu, din faţa Pieţei Sobu din Yokchon-dong. Mi-a zis că a văzut un fluturaş pe care l-a dus fiul lui acasă. Crede că a văzut pe cineva care semăna cu mama la staţia Yokchon-dong acum două zile, însă femeia aceea purta sandale albastre din plastic. Probabil că umblase foarte mult pentru că avea o rană cu puroi la unul dintre picioare, era infectată până la degete. I-a pus nişte medicament pe rană.

Sandale albastre? Scăpă telefonul din mână.

— Frate!

A pus din nou telefonul la ureche.

— Mă voi duce acolo chiar acum. Vrei să vii cu mine?

—Mergi în Yokchon-dong? Te referi la Piaţa Sobu lângă care am locuit mai demult?

— Da.

— Bine.

Nu voia să meargă acasă. Nu avea nimic special să-i spună surorii lui. Când a sunat-o se gândea doar că nu vrea să meargă acasă. Dar Yokchon-dong? A făcut semn unui taxi să oprească. Nu înţelegea. Câteva persoane au sunat să le spună că au văzut o femeie care semăna cu mama şi care purta sandale albastre din plastic. Ciudat este că locurile în care aceştia au văzut-o erau cartierele în care locuise el în trecut. Kaebong-dong, Taerim-dong, Oksu-dong, lângă complexul de apartamente Naksan din Tongsung-dong, Suyo-dong, Singil-dong, Chongnung-dong. Dacă mergea acolo, oamenii îi spuneau că o văzuseră cu trei zile mai înainte, uneori chiar cu o săptămână. Cineva a spus că o văzuse chiar cu o lună înainte ca ea să fi fost dată dispărută. De fiecare dată când primea o informaţie nouă, mergea la locul respectiv singur, cu unul dintre fraţi sau cu tata. Deşi cu toţii au spus că au văzut-o, n-au găsit pe nimeni care să spună despre sandalele albastre din plastic. După ce îi asculta, nu putea să facă nimic altceva decât să

lipească fluturaşi pe stâlpii din cartierul respectiv, pe copacii din parc sau în cabina telefonică. Când trecea pe lângă locurile unde avusese domiciliul înainte, se oprea şi se uita la ele; acum alte persoane locuiau acolo. Indiferent unde locuise, mama n-a mers niciodată singură în vizită la el. Unul dintre membrii familiei mergea întotdeauna după ea la staţia Seul sau la autogară. Când era în Seul, mama nu se ducea niciodată singură nicăieri, aştepta până când cineva venea după ea ca s-o ducă la următoarea destinaţie. Dacă mergea la fratele lui, el venea după ea; dacă mergea la sora lui, aceasta venea după ea. Niciunul n-a spus-o cu voce tare, însă cu timpul el şi familia au început să creadă că mama nu e în stare să meargă nicăieri de una singură prin oraş. De fiecare dată când venea în Seul, mama era mereu însoţită de unul din membrii familiei. Numai după ce a dat anunţ la ziar şi a tipărit fluturaşii şi-a dat seama că a locuit în douăsprezece cartiere diferite. Se îndreptă de spate şi se uită În sus. Yokchon-dong, după câte îşi amintea, era cartierul în care şi-a permis să-şi cumpere prima casă.

— Va fi Festivalul de Toamnă peste câteva zile...

Erau în taxi şi se îndreptau spre Yokchon-dong, sora lui era nervoasă şi îşi freca unghiile cu mâna. Şi el se gândea la acelaşi lucru. Această sărbătoare ţinea câteva zile. Mass-media a anunţat că anul acesta, mai mult ca niciodată, oamenii merg peste hotare în vacanţe. Până acum doi ani cei care alegeau să meargă peste hotare în timpul acestei sărbători erau criticaţi de ceilalţi, însă acum toţi spuneau cu voce tare: „Strămoşilor, ne vom întoarce!" după care mergeau la aeroport. Când oamenii ţineau riturile de comemorare u strămoşilor în casele de vacanţă pe care le împărţeau cu alţii, erau îngrijoraţi dacă spiritele străbunilor vor reuşi sau nu să-i găsească, însă mai nou toată lumea se urca în avion şi pleca. De dimineaţă, în timp ce soţia lui citea ziarul, i-a spus:

— Scrie aici că mai mult de un milion de oameni pleacă în vacanță anul acesta, de parcă era o noutate.

— Oamenii au bani, i-a răspuns el.

Soția lui a murmurat:

— Cei care nu pleacă nu sunt prea deştepți.

Tata doar îi privea. Soția lui Hyong-chol a continuat:

— Deoarece prietenii lor pleacă în străinătate în timpul sărbătorii, copiii au spus că şi ei ar dori să meargă undeva.

I-a aruncat o privire furioasă soției şi i-a spus:

— Doar ştii că în ziua de azi copiii sunt sensibili la astfel de lucruri.

Tata s-a ridicat de la masă şi a mers în camera lui.

— Ai înnebunit? Cum poți să vorbeşti despre aşa ceva acum? i-a spus el furios.

Soția i-a răspuns:

— Am spus doar ce au zis copiii; am spus cumva că aş vrea să merg eu? Nu am nici măcar dreptul să împărtăşesc ceea ce au spus copiii? Este aşa de enervant! Ar trebui să trăiesc fără să scot nici un cuvânt?

S-a ridicat de la masă şi a plecat.

— N-ar trebui să ținem riturile strămoşilor? l-a întrebat Chi-hon.

— De când ai început să te gândeşti la riturile strămoşilor? Niciodată n-ai venit acasă în timpul vacanței, iar acum te gândeşti la Festivalul de Toamnă?

— Am greşit. Nu trebuia să mă comport aşa.

Se uita la sora lui care nu-şi mai freca unghiile, acum avea mâinile băgate în buzunare. Încă mai avea obiceiul acela. Pe timpul când a locuit în Seul împreună cu fratele şi sora lui, trebuiau să doarmă cu toții în aceeaşi cameră, sora lui dormea lângă perete, el era în mijloc, iar fratele lui dormea lângă celălalt perete. În fiecare noapte era lovit peste față de către fratele lui, se trezea doar ca să descopere că peste fața lui erau mâinile fratelui lui. Îi muta mâinile

încetişor şi când era pe punctul de a adormi din nou, sora lui îl pleznea cu mâna peste piept. Erau obişnuiți să doarmă aşa de acasă. Dormeau cu toții într-o cameră mare, şi se rostogoleau dintr-o parte în alta după pofta inimii. Într-o noapte a strigat tare când a fost lovit cu pumnul în ochi; sora şi fratele lui s-au trezit!

— Hei! Tu!

Sora lui şi-a dat seama, în sfârşit, de problemă şi a băgat repede mâinile în buzunarele pantalonilor de bumbac pe care îi purta când dormea; se frământa nervoasă.

— Dacă o țineti tot asa vă trimit acasă!

A doua zi dimineața sora lui şi-a luat toate lucrurile şi s-a întors înapoi acasă. Mama a adus-o imediat înapoi la Seul şi i-a spus să se pună în genunchi şi să-şi ceară iertare de la el. Fata era însă încăpățânată şi refuza să se mişte.

— Cere-i iertare! i-a spus mama, însă ea nu se clintea.

Sora lui era foarte blândă, însă dacă îi intra ceva în cap, nimeni n-o mai putea convinge să facă altfel. Mai demult, când era în şcoala generală, a obligat-o, împotriva voinței ei, să-i spele tenişii. De obicei îi spăla fără a obiecta, însă în ziua aceea s-a supărat aşa de tare încât i-a luat tenişii care, deşi murdari, erau aproape noi, şi i-a aruncat pe pârâu în jos. Băiatul a fugit în josul pârâului să prindă tenişii care pluteau pe apă. După o vreme, întâmplarea aceea a devenit o amintire împărtăşită de toți frații, însă în ziua aceea Hyong-chol s-a întors acasă cu un sigur tenis, care devenise verde din cauza mâlului şi a algelor care se lipiseră de el. A pârât-o mamei pe sora lui. Chiar şi atunci când mama a luat în mână vătraiul cerându-i fetei să-i spună de unde a învățat un astfel de comportament, ea nu scotea niciun cuvânt. În schimb fata s-a supărat pe mama.

— I-am spus că nu vreau să-i spăl! I-am spus asta! De acum încolo nu voi face nimic din ceea ce nu vreau!

Acum se aflau în camera mică din Seul, iar mama i-a ordonat fetei încăpățânate să-şi ceară iertare.

— Ți-am spus să-i ceri iertare. Fratele tău este părintele tău, aici. Dacă nu renunți la obiceiul de a-ți aduna lucrurile şi a pleca de fiecare dată când te ceartă fratele tău, vei regreta acest lucru toată viața. Dacă, după ce te căsătoreşti, ceva nu merge aşa cum ai plănuit, ce vei face? Îți vei aduna lucrurile şi vei pleca?

Cu cât îi spunea mama să-şi ceară iertare, cu atât îşi adâncea fata mai mult mâinile în buzunare. Întristată, mama a suspinat.

— Copilul ăsta nu mă ascultă deloc. Mă ignoră pentru că n-am nimic şi pentru că sunt neşcolită.

Numai după ce lamentarea mamei s-a transformat în lacrimi, sora lui a vorbit.

— Nu e adevărat, mamă!

Pentru că voia ca mama să se oprească din plâns, fata a continuat:

— Îi voi cere iertare, îi voi spune că-mi pare rău.

Şi-a scos mâinile din buzunare şi a cerut iertare. De atunci înainte, sora lui a dormit cu mâinile în buzunare şi, de fiecare dată când ridica el vocea, ea le îndesa în buzunare. După ce a dispărut mama, dacă cineva făcea vreo remarcă, chiar şi una lipsită de importanță, sora lui încăpățânată recunoştea supusă:

— Am greşit, n-ar fi trebuit să procedez aşa.

— Cine va spăla geamurile de acasă? l-a întrebat Chihon.

— Despre ce vorbeşti?

— Când mergeam acasă, în această perioadă a anului, mama era ocupată cu spălatul geamurilor.

— Geamurile?

— Bineînțeles. Mereu spunea, „Cum putem să avem geamurile murdare în timpul Festivalului de Toamnă când toate rudele vin la noi?”.

Prin fața ochilor i-au trecut numeroasele geamuri de la casa de la țară. Casa a fost reconstruită acum câțiva ani şi fiecare cameră avea ferestre, mai ales camera de zi, spre deosebire de vechea casă unde era doar un singur gemuleț în uşă.

— Când i-am sugerat că ar trebui să plătească pe cineva să spele geamurile mi-a spus: „Cine ar veni în văgăuna asta de la țară ca să facă aşa ceva?”

Sora lui a suspinat, a întins mâna spre geamul taxiului şi a început să-l frece. A continuat să vorbească:

— Când eram mici şi se apropia perioada aceasta din an, dădea jos toate uşile. Îți mai aminteşti?

— Da.

— Chiar îți aminteşti?

— Am spus că da!

— Mincinosule.

— Ce te face să crezi că te mint? Îmi amintesc. Obişnuia să lipească frunze de arțar pe uşi cu toate că mătuşa i-a îngreunat situația.

— Chiar îți aminteşti. Îți mai aduci de aminte când mergeam la mătuşa să luăm frunze de arțar?

— Îmi amintesc.

Înainte de reconstrucția casei, în perioada Festivalului de Toamnă, într-una din zilele însorite, mama dădea jos toate uşile de la casă. Le freca cu apă şi le lăsa la uscat în soare, făcea o pastă pe care o dădea cu pensula peste hârtia aproape translucidă de dud. De fiecare dată când Hyong-chol vedea uşile luate din uşori, uscându-se la soare, rezemate de peretele casei ştia că se apropie Festivalul de Toamnă. De ce n-o ajuta nimeni pe mama să lipească hârtie nouă pe uşi deşi erau aşa de mulți bărbați în familie? Sora

lui se prostea băgându-şi degetul în găleata cu pastă şi apoi se învârtea roată. Mama punea repede cu pensula pasta pe hârtie de parcă ar fi fost o expertă care picta cu cerneală un tablou tradiţional cu orhidee; tot de una singură lipea cu mişcări sigure hârtia de tocul curăţat al uşii. Mama se îndeletnicea cu treburi pe care acum nici prin cap nu i-ar mai trece să le facă, cu toate că acum este mult mai în vârstă, însă atunci lucra cu iuţeală şi cu uşurinţă. Ţinând pensula într-o mână, îi porunci surorii lui care se juca cu pasta sau lui care tocmai o întrebase cu ce îi poate fi de folos, să meargă şi să adune frunze de arţar coreean. Deşi aveau mute feluri de copaci în ograda lor, curmali, pruni, soc, jujube, mama voia în mod special frunze de arţar, pe care nu îl aveau acasă. Odată, ca să-i aducă mamei frunze de arţar, a plecat de acasă, trecând pe lângă aleile din sat, pe lângă pârâu, a mers tot înainte pe strada nouă până ce a ajuns la casa mătuşii. În timp ce aduna frunzele, mătuşa a spus indignată:

— Ce vei face cu ele? Te-a rugat mama ta să i le duci? Ce e absurditatea asta? Dacă în timpul iernii te uiţi la o uşă pe care sunt lipite frunze de arţar ţi se face şi mai frig. Şi acum tot aşa face, deşi i-am spus să se oprească?

Când băiatul se întorcea acasă cu două mâini de frunze, mama le alegea şi le punea pe cele mai frumoase de-o parte şi de alta a uşii lângă clanţă, iar apoi lipea hârtie de dud peste ele. Frunzele erau folosite pentru decorarea locului unde erau lipite mai multe straturi de hârtie, acolo unde oamenii atingeau cel mai des când închideau şi deschideau uşa. În comparaţie cu celelalte uşi, pe a lui mama a pus cu trei frunze mai mult, formând cu cele cinci frunze o floare, pe care a apăsat-o cu grijă cu palma.

— Îţi place? l-a întrebat mama.

Modelul se asemăna cu palma unui copil care şi-a deschis mâna. Indiferent de ce spunea mătuşa în ochii lui

arăta frumos. Când i-a spus mamei că-i plăcea cum arată, pe fața ei a apărut un zâmbet luminos. Mamei îi displăcea să aştepte sărbătorile cu găuri în uşile uzate din cauză că toată vara au fost deschise şi închise, de aceea pentru ea înlocuirea hârtiei cu una nouă dădea startul începutului de toamnă şi al Festivalului de Toamnă. Probabil că voia să protejeze familia de vremea rece care urma atunci când vântul sufla mai tare la sfârşit de vară.

* * *

Fără să-şi dea seama, băgă mâinile în buzunar, la fel ca sora lui. Frunzele de arțar lipite pe uşă au rezistat chiar şi după ce a trecut Festivalul de Toamnă. Au rămas lipite acolo pe timp de iarnă, când ningea şi era frig; au rămas lipite până când alte frunze noi au înmugurit pe copaci în primăvară. Dispariția mamei l-a făcut să-şi reamintească lucruri de mult uitate, amintiri precum cea cu frunzele de arțar.

Yokchon-dong nu mai e vechiul Yokchon-dong pe care şi-l amintea el.

Când şi-a cumpărat prima casă aici, cartierul era o zonă cu multe străduțe şi case, însă acum totul s-a transformat în zgârie-nori, blocuri şi magazine cu haine. El şi sora lui au mers înainte şi înapoi de două ori, prin spatele şi prin fața blocurilor, însă n-au reuşit să găsească Piața Sobu, care pe vremuri se afla în centrul cartierului Yokchon-dong. În cele din urmă au întrebat un elev care trecea pe acolo şi s-a dovedit că piața se afla în direcția opusă față de unde se aflau ei. În locul cabinei telefonice pe lângă care treceau în fiecare zi, acum se afla un supermarket. Nu a reuşit să localizeze vechea mercerie unde soția lui a luat ore de croşetat pentru că voia să facă haine fetiței lor nou-născute.

— Frate, cred că e acolo!

După câte îşi aducea el bine aminte, Piaţa Sobu se afla lângă o stradă principală, însă acum era înconjurată de bulevarde noi şi nu putea să vadă bine indicatoarele.

— A spus că e în faţa pieţei.

Sora lui fugi spre intrarea pieţei, apoi se întoarse şi se uită atentă la magazine.

— E acolo!

Se uită în direcţia în care arăta sora lui şi văzu o reclamă pe care scria „Farmacia Sobu". Era îngrămădită între un magazin cu sandwich-uri şi un Internet cafe. Farmacistul, în vârstă de vreo cincizeci de ani, cu ochelari, s-a uitat atent la ei când au intrat în farmacie. Chi-hon l-a întrebat:

— Dumneavoastră ne-aţi sunat după ce v-a arătat fiul dumneavoastră un fluturaş?

— Da! Cum se face că mama voastră a dispărut?

Aceasta era cea mai jenantă şi mai frecventă întrebare, pe care toţi o puneau, de când dispăruse mama. Întotdeauna este pusă cu amestec de curiozitate şi prejudecată. La început le explicau oamenilor în detaliu: „Păi, mama era în staţia de metrou Seul..." însă acum răspundeau foarte sec: „S-a întâmplat pur şi simplu." După care pe faţa lor se aşternea supărarea. Doar în felul acesta reuşeau să scape de întrebările oamenilor.

— Suferă de demenţă?

Sora lui nu a spus nimic, aşa că el a negat acest fept.

— Cum e posibil să vă comportaţi aşa dacă încercaţi s-o găsiţi? A trecut ceva vreme de când v-am sunat.

Farmacistul i-a întrebat cu mustrare, ca şi cum ar fi putut să-şi găsească mama dacă veneau mai devreme. Arătându-i un fluturaş, Chi-hon l-a întrebat pe farmacist:

— Când aţi văzut-o? Femeia pe care aţi văzut-o arăta ca mama noastră?

Farmacistul le-a spus că a văzut-o în urmă cu şase zile. Locuieşte la etajul trei al clădirii, a coborât în zori ca să

deschidă grilajul farmaciei şi a văzut-o pe femeie dormind lângă gunoiul din faţa magazinului de alături. Le mai spuse că purta sandale albastre din plastic. Pentru că umblase pe jos foarte mult, rana de la picior era atât de adâncă încât aproape că i se vedea osul. Infecţia era aşa de avansată încât nu se mai putea face nimic.

— Poate pentru că sunt farmacist, nu am putut s-o las aşa, mai ales după ce am văzut tăietura de la picior. M-am gândit că cel puţin aş putea să-i dezinfectez rana, asa că am mers în farmacie şi am luat nişte dezinfectant şi discuri de bumbac şi am început să-i curăţ tăietura. S-a trezit şi, cu toate că un străin îi atingea piciorul, stătea nemişcată, nu se clintea din loc. Când ai o astfel de rană e normal să zbieri dacă este tratată, însă ea n-a avut nicio reacţie. Infecţia era aşa de acută, încât puroiul se tot prelingea din rană şi mirosea groaznic. Nici nu mai ştiu de câte ori am dezinfectat rana. După aceea am pus nişte alifie şi un plasture, însă n-a fost destul de mare ca să-i acopere rana, aşa că a trebuit să-i bandajez piciorul. M-am gândit că astfel tăietura i-ar fi protejată, aşa că am lăsat-o acolo şi am mers înăuntru să sun la poliţie, iar când m-am întors, câteva clipe mai târziu, s-o întreb dacă are vreo rudă pe care s-o anunţ, mânca *sushi*[5] din gunoi. Cred că îi era foarte foame. I-am spus că-i voi da ceva de mâncare crezând că va arunca *sushi-ul* din mână, însă a continuat să-l mănânce. I l-am smuls din mână şi l-am azvârlit. Deşi nu i-a dat drumul când am încercat să i-l iau din mână, n-a avut nicio reacţie când l-am aruncat. Am rugat-o să vină în magazin cu mine, însă ea nu se clintea, stătea nemişcată de parcă n-ar fi înţeles ce spuneam. Este surdă cumva?

Sora n-a zis nimic, iar el a negat.

---

[5] Fel de mâncare japonez, preparat din orez cu oţet şi diverse feluri de carne şi legume.

— Am întrebat-o, „Unde locuieşti? Este cineva care ar putea să vină după tine? Dacă îmi dai un număr de telefon îi voi suna pentru tine.” Stătea nemişcată, doar clipea. N-am putut să fac nimic, m-am dus înăuntru să telefonez la poliție, dar când m-am întors dispăruse. Mi s-a părut foarte ciudat. Am lipsit doar câteva minute, însă ea nu mai era acolo.

Chi-hon a vorbit.

— Când a dispărut, mama nu purta sandale albastre din plastic, ci unele de culoare bej. Sunteți sigur că erau sandale albastre din plastic?

— Da. Purta o cămaşă albastru deschis, iar pe deasupra avea o bluză care nu era nici albă, nici bej; era atât de murdară încât n-aş putea să vă spun cu exactitate ce culoare era. Fusta părea să fi fost albă la un moment dat, însă acum era atât de murdară încât aproape devenise bej. Era o fustă plisată. Avea gambele însângerate. Erau... erau aşa din cauza muşcăturilor de țânțar.

Cu excepția sandalelor albastre din plastic, aceea era ținuta purtată de mama în ziua în care a dispărut.

— În poza asta, mama poartă un *hanbok*, coafura e diferită. Este foarte aranjată aici, dar nu arăta aşa atunci când a dispărut. Ce vă face să credeți că femeia pe care ați văzut-o este mama noastră?

Sora lui spera din tot sufletul ca femeia descrisă de farmacist să nu fie mama ei; femeia văzută de el era într-o stare deplorabilă.

— Este aceeaşi femeie. Ochii sunt aceiaşi. Când am fost mai tânăr am păzit vacile; ochii lor erau ca aceştia, sinceri şi blânzi. Aş recunoaşte-o chiar dacă ar arăta diferit, pentru că ochii sunt aceiaşi.

Chi-hon s-a prăbuşit pe scaun.

— A venit poliția când i-ați sunat?

— I-am sunat imediat după aceea şi le-am zis că nu mai e nevoie să vină. După cum v-am spus mai devreme, femeia dispăruse.

El şi sora lui au ieşit din farmacie, s-au despărţit căzând de acord să se întâlnească în două ore în parcul din faţa unui complex de apartamente. Vântul se înteţise. Căuta pe străzile slab luminate din jurul noilor apartamente construite în locul caselor care se aflaseră acolo în perioada în care el a locuit în zona respectivă. Sora lui căuta în jurul Pieţei Sobu, unde încă mai rămăseseră până în ziua de azi câteva alei mai vechi. Pentru că farmacistul a menţionat că femeia pe care o văzuse mânca *sushi* din gunoi, Hyong-chol s-a uitat cu mai multă atenţie pe lângă containerele cu gunoaie de lângă blocuri. S-a uitat şi pe lângă containerele de reciclare. Se întreba unde este casa în care locuise acum mulţi ani. Era penultima casă de pe cea mai lungă alee din cartier. Sora lui stătea jos pe banca de lemn de la locul de joacă şi-l aştepta. Când l-a văzut apropiindu-se cu paşi înceţi şi cu umerii lăsaţi, s-a ridicat de pe bancă. Pentru că se lăsase noaptea, nu era niciun copil la locul de joacă, doar nişte oameni mai în vârstă care ieşiseră să ia o gură de aer.

Oare mama a încercat să găsească casa în care a locuit el mai demult? Când a venit pentru prima oară în vizită, mama a coborât din tren ţinând în mână un ceainic din nichel de mărimea unei oale. Era plin cu terci din fasole roşie. Pe atunci nu avea maşină iar când i-a luat ceainicul din mână s-a răstit la ea:

— De ce ai adus după tine chestia asta grea? Mama doar îi zâmbea. După ce au cotit şi au ajuns pe aleea unde locuia el, mama a arătat către o casă şi a întrebat:

— Asta este?

Când a împins uşor poarta, mama părea aşa de emoţionată de parcă ar fi fost o fată care plecase într-o călătorie pentru prima dată în viaţa ei.

— Vai! Aveți şi curte! Şi un curmal şi, ce e asta? E viță de vie?

De îndată ce a intrat în casă, mama a pus nişte terci într-un bol şi a început să stropească cu el peste tot.

— Aşa îndepărtezi ghinionul dintr-un loc.

Soția lui, care pentru prima oară în viața ei era proprietara unei case la oraş, a deschis uşa uneia dintre cele trei camere, şi a spus emoționată:

— Mamă aici este camera dumneavoastră! Ori de câte ori veniți în Seul puteți sta aici confortabil.

Mama s-a uitat înăuntru şi a exclamat, cu o oarecare tristețe în glas:

— Am camera mea!

În noaptea aceea, după miezul nopții a auzit un zgomot în curte şi s-a uitat pe fereastră. Mama stătea sub curmal şi se uita la cer. A deschis fereastra şi a chemat-o:

— Vino în casă şi du-te să dormi.

Mama l-a întrebat:

— De ce nu dormi?

Şi de parcă ar fi fost pentru prima dată când îi rostea numele, a şoptit:

— Hyong-chol, hai afară.

Când a ajuns lângă ea, mama a scos din buzunar un plic şi i l-a pus în mână:

— Singurul lucru care îți mai lipseşte acum este o plăcuță de identificare pe poartă. Foloseşte banii ăştia ca să cumperi una.

Hyong-chol ținea plicul gros cu bani în mână şi se uita la mama.

— Îmi pare rău că n-am fost eu cea care să-ți fi cumpărat casa asta, i-a spus mama.

Puțin mai târziu, când s-a crăpat de ziuă, după ce a mers la baie, a deschis încet uşa de la camera mamei.

Chi-hon şi mama erau cufundate în somn, dormind una lângă cealaltă. Mama parcă zâmbea în somn; ca de obicei, braţul surorii lui era întins. Din noaptea în care mama a venit pentru prima dată în Seul şi a dormit cu el în camera de gardă şi până în ziua în care a venit să vadă casa cea nouă, mama nu a dormit niciodată într-un loc confortabil atunci când venea în vizită. De obicei el şi fraţii lui o întâlneau pe mama atunci când venea în Seul cu autobuzul special ca să participe la nunta vreunei rude. Mama căra mereu câte ceva greu. Înainte ca măcar nunta să se fi terminat, mama îi lua pe el şi pe fraţii lui şi mergea în grabă în camera închiriată unde locuiau. Îşi dădea jos ţinuta pe care o purtase la nuntă; mâncarea împachetată în ziare, în frunze de bostan sau pusă în cutii de plastic cădea din legăturile cu care erau prinse de corpul ei. În mai puţin de un minut mama se schimba într-o cămaşă şi o pereche de pantaloni cu modele florale, care numai cu câteva clipe mai înainte fuseseră îndesate pe fundul vreunei sacoşe. Mama lua garniturile de mâncare care erau împachetate în ziare, frunze de bostan sau erau în cutii de plastic şi le punea pe farfurii luate din dulap, apoi îşi scutura mâinile şi în grabă lua hainele de pe pat şi le spăla. A făcut *kimchi* din varza pe care o adusese, a frecat oala care era neagră de la focul cu cărbuni, a lustruit plita portabilă până a strălucit. A îmbrăcat din nou păturile care se uscaseră afară la soare, a pregătit cina făcând orez şi supă din pastă de fasole. Pe masă se afla din abundenţă carne de vită pregătită la aburi, anşoa puţin prăjite şi *kimchi* din frunze de susan pe care l-a adus de acasă. Când el şi fraţii lui luau câte o lingură de orez, mama punea pe lingura fiecăruia câte o bucăţică de carne de vită. Au stăruit să mănânce ceva, însă mama a insistat că nu-i era foame. După ce au terminat de mâncat, mama a făcut curat apoi a umplut ligheanul de sub robinet cu apă. Cumpărase un pepene verde pe care îl punea în

ligheanul de sub robinet să-l păstreze rece. Se schimba în grabă în costumul cu care fusese îmbrăcată mai devreme, era singurul pe care îl avea, şi pe care îl purta numai la nunți, după care le spunea:

— Duceți-mă la gară.

Vremea era deja târzie.

— Mamă, stai aici în seara asta şi du-te mâine dimineață acasă, îi spuneau copiii.

Însă ea le răspundea:

— Trebuie să plec, am multă treabă mâine.

Singura muncă pe care mama o avea de făcut era să lucreze pe ogor sau în câmpurile de orez, nu era ceva urgent, putea să mai aştepte încă o zi. Cu toate acestea mama se întorcea întotdeauna acasă în aceeaşi zi în care venea în Seul. Însă adevăratul motiv pentru care mama spunea: „Trebuie să plec. Am multă treabă mâine," era acela că el şi frații lui locuiau într-o cameră atât de mică încât nici nu se puteau învârti şi dormeau ghemuiți unul într-altul. De fiecare dată când trebuia s-o ducă pe mama la stația de tren Seul, pe ea care acum pleca cu mâinile goale, Hyong-chol îşi făcea noi promisiuni: *Voi munci din greu şi mă voi muta într-un loc cu două camere. Voi închiria o casă. Voi cumpăra o casă în oraş. Doar aşa va fi suficient loc pentru ca această biată femeie să doarmă confortabil.* A cumpărat şi el un bilet care îi permitea s-o însoțească pe mama până pe peron, aşa cum făcea de fiecare dată când ea trebuia să ia trenul de noapte. Îi găsea un loc liber în tren şi apoi îi înmâna o pungă plină cu gustări, poate lapte cu banane sau mandarine.

— Ai grijă să nu adormi şi să nu uiți să cobori în stația Chongup.

Mama, uneori cu tristețe în voce, îi ordona:

— Aici în oraş tu eşti mamă şi tată pentru frații tăi. Avea cu puțin peste douăzeci de ani, stătea în picioare şi îşi freca

mâinile una de cealaltă. Mama se ridica de pe scaun şi îi îndrepta umerii.

— Fratele cel mai mare trebuie să aibă demnitate. Trebuie să fie un exemplu pentru ceilalți. Dacă fratele mai mare calcă strâmb, frații mai mici îi vor urma exemplul.

Când trenul era pe punctul de a pleca, cu lacrimi în ochi mama îi spunea:

— Îmi pare rău, Hyong-chol.

Ajungea în stația Chongup pe la miezul nopții, iar primul autobuz era la şase dimineața. Cobora din tren şi mergea pe jos până acasă.

* * *

—Mi-aş fi dorit să fi avut mai mulți fluturaşi cu noi pe care să-i lipim aici, a spus Hyong-chol strângându-şi haina mai tare în jurul lui să se apere de vântul rece.

— Voi veni mâine cu mai mulți fluturaşi, îl asigură Chi-hon, adâncindu-şi mâinile mai tare în buzunare.

Mâine va trebui să-i însoțească pe asistenții directorului executiv să vadă prototipul apartamentului din Hongchon. Nu se poate scuza de la atribuția aceasta.

— S-o rog pe soția mea să vină cu tine?

— Las-o să se odihnească. în plus are grijă şi de tata.

— Poți să-i spui mezinei să vină. Sau să-i spun lui să vină?

— Lui Yu-bin? După ce o voi găsi pe mama mă voi căsători cu el. Mama şi-a dorit întotdeauna să mă mărit.

— Dacă ar fi fost aşa de uşor să te hotărăşti în privința asta, ai fi fost de mult măritată.

După dispariția mamei mi-am dat seama că orice are un răspuns. Puteam să fac tot ceea ce voia ea să fac, dar nu mi se părea aşa de important. Nu ştiu de ce o călcam pe nervi cu astfel de lucruri. Nu voi mai lua avionul, nu voi mai călători.

O bătu pe umăr pe sora lui şi suspină. Mamei nu-i plăcea când lua Chi-hon avionul şi pleca din țară. Era de părere că dacă era pe timp de război nu prea aveai de ales, însă acum nu era cazul, aşa că ținea morțiş că nu te poți juca aşa cu soarta după bunul tău plac. Când plângerile mamei legate de avioane deveneau mai dese, sora lui zbura cu avionul fără ştirea ei. Fie că era pentru afaceri sau din plăcere, dacă era nevoită să ia avionul, nu îi spunea mamei.

— Trandafirii de la casa aceea erau aşa de frumoşi, îi spuse sora lui.

Se uită spre ea, deşi era întuneric. Şi el tocmai se gândise la trandafirii aceia. În prima primăvară după ce s-au mutat în casă nouă, când a venit în vizită, mama a sugerat că ar fi o idee bună să cumpere nişte trandafiri. Trandafiri? După ce mama a terminat de vorbit, el a întrebat-o, doar ca să se asigure că nu a înțeles greşit

— Ai spus cumva trandafiri?

— Trandafiri roşii. De ce? Nu avem de unde să cumpărăm?

— Ba da, avem.

A dus-o pe mama în Kupabal, într-un loc unde puieții erau înşirați de-a lungul străzilor.

— Cred că este cea mai frumoasă floare, a spus mama cumpărând mult mai multe tufe de trandafiri decât s-ar fi aşteptat el.

În după-amiaza aceleiaşi zile, mama a făcut câteva gropi pe lângă gardul casei lui şi a plantat trandafirii. Niciodată n-a văzut-o pe mama sădind ceva din plăcerea de a avea la ce să se uite.

Întotdeauna sădea plante pe care mai apoi trebuia să le culeagă şi care puteau să fie consumate, precum fasole, cartofi sau răsaduri de varză, ridichi sau ardei. Uitându-se la figura ei concentrată, se întreba dacă nu cumva îi planta

prea aproape de perete. Mama s-a uitat spre el apoi i-a spus:

— În felul acesta, cei care vor trece pe stradă îi vor putea admira şi ei.

Trandafirii au înflorit în fiecare primăvară. Aşa cum sperase mama, când trandafirii erau înfloriţi, oamenii care treceau pe lângă casa lor se opreau pentru câteva momente să-i miroasă. După ce ploua, peste tot rămâneau presărate petale roşii de trandafiri, chiar şi de cealaltă parte a zidului.

El şi sora lui erau acum în barul din incinta supermarketului din Yokchon-dong şi, în loc de mâncare, ea băuse două beri. Scoase din geantă un carneţel, îl deschise la o anumită pagină şi apoi îl împinse spre el. Era roşie la faţă din cauza alcoolului pe care îl consumase pe stomacul gol. Înclină puţin carneţelul spre lumină şi începu să citească. Spre deosebire de personalitatea ei emotivă şi imaginativă, scrisul ei era concis.

Vreau să citesc copiilor care nu pot să vadă. Vreau să învăţ limba chineză.

Dacă voi câştiga mulţi bani vreau să cumpăr un mic teatru.

Vreau să merg la Polul Sud.

Vreau să merg într-un pelerinaj în Santiago.

Dedesubt mai erau scrise încă treizeci de propoziţii care începeau cu „Vreau”.

— Ce e asta?

— Anul trecut, în ajunul Anului Nou, am scris ce altceva aş vrea să fac în viaţă în afară de a scrie cărţi. Am scris lista doar aşa. Sunt lucruri pe care aş vrea să le fac în următorii zece ani, însă n-am plănuit nicio activitate pe care aş vrea s-o fac împreună cu mama. În momentul când am scris lista aceea, nu mi-a trecut prin minte acest lucru. Acum când mă uit la ea după ce mama a dispărut...

Hyong-chol s-a îmbătat. A coborât din lift şi a sunat la sonerie. Niciun răspuns. A scos cheile din buzunar, şi clătinându-se dintr-o parte-n alta, a reuşit în cele din urmă să descuie uşa. După ce s-a despărţit de sora lui, a mers singur în alte două baruri. De fiecare dată când apărea în faţa lui imaginea femeii care purta sandale albastre din plastic, femeie care fi putut fi mama lui, care umblase atât de mult pe jos încât sandalele i-au făcut o rană la picior până aproape de os, când se gândea la ea, mai dădea un pahar pe gât. În camera de zi era linişte, iar lumina era aprinsă. Statuia Fecioarei Maria pe care mama o adusese se uita ţintă la el. Cu paşi întortocheaţi, s-a îndreptat spre dormitor, dar s-a oprit şi a deschis încet uşa de la camera fetiţei, unde dormea şi tatăl lui. Tata dormea întins pe o parte, pe o rogojină lângă patul fetei. S-a îndreptat încet spre tata şi i-a tras pe umeri pătura pe care o dăduse la o parte în somn, apoi s-a întors şi a ieşit încet din cameră. S-a dus în bucătărie, şi-a turnat un pahar de apă din cana care se afla pe masă şi s-a uitat de jur împrejur în timp ce bea. Nu s-a schimbat nimic. Sunetul scos de frigider era acelaşi, la fel şi chiuveta plină cu vasele pe care soţia lui nu le-a spălat; mereu amână spălatul vaselor. Şi-a aplecat fruntea, a intrat în dormitor şi s-a uitat la soţia lui. Lănţişorul de la gâtul ei strălucea. A prins de un capăt plapuma şi a dat-o brusc la o parte.

Soţia lui s-a ridicat frecându-se la ochi.

— Ai ajuns demult?

Suspină la asprimea lui, care oarecum conţinea o mustrare tăcută: „Cum poţi să dormi?” De când dispăruse mama lui, a început să-şi descarce nervii pe toată lumea.

Când ajungea acasă era şi mai nervos. Când fratele lui l-a sunat să-l întrebe cum merg căutările, i-a răspuns la câteva întrebări după care a răbufnit:

— N-ai nimic de spus? Ce naiba faci?

Când tata i-a spus că se va întoarce acasă pentru că nu are nimic de făcut în Seul, a început să zbiere:

— Ce vei face la țară de unul singur?

Dimineața pleca la muncă fără a arunca măcar o privire la micul dejun pregătit de soția lui.

— Ai băut? îl întrebă soția, smulgându-i din mână plapuma pe care acum o netezea cu mâinile.

— Cum e posibil să dormi?

De data aceasta spuse aceste cuvinte cu voce tare. Ea își netezi cămașa de noapte.

— Te-am întrebat cum poți să dormi.

Soția lui zbieră și ea la rândul ei.

— Ce ai vrea să fac altceva?

— E numai vina ta, bombăni el, deși știa că nu e adevărat.

— De ce e vina mea?

— Trebuia să mergi după ei la stație.

— Ți-am spus că trebuia să merg să-i duc niște mâncare lui Chin.

— De ce a trebuit să mergi tocmai atunci? Părinții mei veneau de la țară ca să le serbăm ziua de naștere.

— Tata a zis că se poate descurca și singur. Nu suntem singurele rude pe care le au în oraș. Oricum în ziua aceea voiau să meargă la fratele tău. Surorile tale locuiesc și ele în oraș. Nu e obligatoriu ca părinții tăi să stea la noi ori de câte ori vin în oraș și nu scrie nicăieri că eu trebuia să merg după ei la stație. N-am mai văzut-o pe Chin de două săptămâni, nu avea nimic de mâncare. Cum puteam să nu mă duc la ea? Și eu sunt obosită, cu toate câte le am pe cap și mai trebuie să am grijă și de Chin. Învață pentru examen. Ai idee cât de important este acest examen pentru ea?

— Cât timp vei continua să duci mâncare unei persoane mature care nici măcar nu se sinchisește să treacă pe acasă știind că bunica ei a dispărut?

— Ce ar putea să facă chiar dacă ar veni? I-am spus să nu vină. Am căutat-o pe mama ta peste tot. Ce putem face noi dacă nici poliția n-a fost în stare să dea de ea? Ar trebui să mergem din casă în casă, să sunăm la sonerie şi să întrebăm: „Nu cumva mama noastră este aici?”? Ce ar putea să facă Chin dacă nici adulții n-au reuşit să facă nimic? Elevul trebuie să meargă la şcoală. Ne oprim cu toții din ceea ce facem doar pentru că mama nu mai e aici?

— A dispărut, nu „nu mai e aici”.

— Ce-ai vrea să fac? Până şi tu mergi în continuare la muncă.

— Ce ai spus?

Luă o bâtă de golf din colțul camerei şi era pe punctul de a o azvârli spre ea.

— Hyong-chol!

Tatăl lui stătea în uşă. Hyong-chol lăsă jos bâta de golf. Tata a venit la Seul să-şi serbeze ziua de naştere ca să fie mai convenabil pentru copiii lui. Dacă îi țineau ziua tatei, aşa cum plănuiseră dinainte, mama le spunea: „E ca şi cum ați serba şi ziua mea.” Erau la restaurantul unde soția lui Hyong-chol rezervase o masă cu câteva săptămâni mai înainte, iar masa era încărcată cu mâncare tradițională coreeană. Din cauza dispariției mamei, ziua tatei trecuse fără să fi fost serbată, iar mătuşa s-a ocupat de riturile din vară de comemorare a strămoşilor. Îl urmă pe tata afară din cameră.

— E vina mea, a spus tata îndreptându-se spre camera nepoatei lui.

Hyong-chol nu a scos niciun cuvânt.

— Nu vă certați. Ştiu cum te simți. Mama ta a dus o viață grea după ce m-a întâlnit pe mine. Este o persoană puternică. Sunt sigur că este în viață. Dacă trăieşte vom primi veşti despre ea.

Hyong-chol era tăcut în continuare.

— Vreau să merg la casa mea.

Tata s-a uitat la el pentru câteva momente apoi a intrat în cameră. Uitându-se la uşa închisă, Hyong-chol îşi muşcă buza, şi simţea cum fierbinţeala din pieptul lui se intensifică. S-a frecat pe piept. Era pe punctul de a-şi freca faţa cu mâinile aşa cum îi era obiceiul, însă s-a oprit. Putea să simtă mângâierea duioasă a mamei. Mamei nu-i plăcea când îşi freca mâinile una de alta sau stătea cocoşat. Dacă se întâmpla să fie în faţa ei când făcea aşa, îi îndrepta numaidecât spatele şi mâinile. Mama îl plesnea peste spate, spunându-i: „Un bărbat trebuie să stea drept, cu demnitate.” N-a ajuns niciodată procuror. Mama îi spunea întotdeauna că acela era visul lui, însă ea nu-şi dădea seama că de fapt era şi al ei. Pentru el era doar o dorinţă din tinereţe care nu s-a împlinit; n-a înţeles că de fapt dezamăgise aşteptările mamei. În cele din urmă, şi-a dat seama că mama lui a trăit toată viaţa crezând că ea a fost cea care l-a împiedicat să-şi îndeplinească visul. Îmi pare rău, mamă, că nu mi-am ţinut promisiunea. În sufletul lui s-a aprins dorinţa fierbinte de a nu face nimic altceva decât să o caute pe mama până o va găsi, însă deja pierduse această şansă.

Se prăbuşi în genunchi pe podeaua din cameră.

3. Am sosit

O tânără pândea din spatele porţii închise de culoare albastră.

— Cine eşti?

Tânăra s-a întors spre tine când ai tuşit puţin. Avea fruntea netedă şi părul prins într-o coadă la spate, iar ochii îi străluceau de încântare.

— Buna ziua! a spus ea.

În timp ce te uitai la ea, tânăra zâmbea.

— Aici este casa mătuşii Park So-nyo?

Casa era goală de mai multă vreme, iar plăcuța de nume de pe poartă avea doar numele tău scris pe ea. „Park So-nyo”. De mult n-ai mai auzit pe cineva spunându-i soției tale mătuşă, nu bunică.

— Cu ce te pot ajuta?

— Mătuşa nu e acasă?

Tăceai.

— Chiar a dispărut?

Priveai lung spre tânăra femeie.

— Cine esti?

— Ah, sunt Hong Tae-hee de la Casa Speranței din cartierul Namsan.

Hong Tae-hee? Casa Speranței?

— E un orfelinat. Eram îngrijorată pentru că nu mai trecuse de mult pe la noi şi am văzut acest anunț din ziar.

Anunțul pe care îl arăta tânăra era cel dat de fiul tău.

— Am trecut pe aici de câteva ori întrebându-mă oare ce s-a întâmplat, dar întotdeauna poarta era închisă. Am crezut că şi astăzi voi pleca fără niciun rezultat. Voiam să ştiu ce s-a întâmplat. Trebuia să-i citesc o carte...

Ai dat la o parte piatra din fața porții, ai luat cheia ascunsă şi ai descuiat. Împingând poarta casei care era goală de multă vreme, te uitai înăuntru cu un sentiment de speranță. Dar era linişte.

Ai lăsat-o pe Hong Tae-hee să intre în casă. *Trebuia sâ-i citească o carte? Soției mele?*

N-ai auzit-o niciodată pe soția ta vorbind despre Casa Speranței sau Hong Tae-hee.

— A plecat de acasă?

— Nu. S-a pierdut.

— Poftim?

— S-a pierdut în Seul...

— Nu se poate!

Era foarte uimită. Femeia ți-a spus că de mai bine de zece ani, soția ta venea la Casa Speranței unde le făcea baie copiilor, spăla hainele şi avea grijă de grădină.

— Soția mea?

Hong Tae-hee a spus că soția ta este foarte respectată şi dona lunar Casei Speranței suma de patru sute cincizeci de mii de won.

Patru sute cincizeci de mii de won în fiecare lună?

Suma totală trimisă lunar soției tale de către copii era de şase sute de mii de won. Copiii credeau că suma asta era suficientă să se întrețină doi oameni de la țară.

Nu era o sumă mică. La început soția ta împărțea banii cu tine, dar la un moment dat a spus că-i va păstra ea pe toți. Te întrebai de unde a apărut brusc această lăcomie de a păstra toți banii, dar ea ți-a spus că nu e treaba ta cum îi foloseşte. A mai adăugat că, deoarece ea a fost cea care avut grijă de copii, are tot dreptul să păstreze banii. Se pare că s-a gândit mult timp la acest lucru. Altfel nu ar fi spus: „Cred că am dreptul să-i păstrez". Nu te aşteptai ca soția ta să rostească astfel de cuvinte. Parcă era replică dintr-o telenovelă. Părea că ar fi exersat de una singură, timp de mai multe zile cum să spună această frază.

Cu ceva timp în urmă soția ta a vrut să treacă trei *majigi*[6] de pământ de pe numele tău pe al ei. Ai întrebat-o de ce vrea să facă asta, iar răspunsul ei a fost:

— Viața mea e zadarnică. Acum că toți copiii şi-au croit drumul lor în viață, simt că nu mai sunt folositoare.

Totul s-a întâmplat din cauză că în mai, de Ziua Părinților, nu a sunat-o niciun copil. Atunci s-a dus la o librărie din oraş şi a cumpărat două garoafe care aveau o panglică pe care scria: „Mulțumesc pentru că mi-ai dat viață

---

[6] Unitate de mărime coreeană pentru suprafață, egală cu aproximativ 330 m².

şi m-ai crescut”. Te-a văzut stând lângă strada principală şi ţi-a spus să mergeţi acasă. Ai urmat-o acasă. Te-a chemat în cameră, a încuiat uşa şi a prins cu un ac de siguranţă garoafa de haina ta.

— Ce va spune lumea dacă ne vede fără garoafa prinsă pe haină, mai ales că toată lumea ştie câţi copii avem? De aceea le-am cumpărat.

Soţia ta şi-a prins şi ea o floare de haină. Pentru ca floarea să arate bine prinsă de haină, a aranjat-o de mai multe ori. Tu ţi-ai dat floarea jos din piept de îndată ce ai ieşit pe uşă, dar ea a umblat toată ziua cu floarea prinsă de haină. A doua zi s-a îmbolnăvit rău. După ce, timp de câteva nopţi n-a putut dormi, s-a ridicat dintr-o dată şi te-a rugat să treci trei *majigi* de pământ pe numele ei. Tu i-ai explicat că tot pământul tău îi aparţine şi ei. I-ai spus că dacă treci numau trei *majigi* de pământ pe numele de Park So-nyo ar însemna că restul pământului este ai tău. Cu dezamăgire în glas, soţia ta ţi-a dat dreptate. A fost foarte fermă atunci când a spus că vrea ea toţi banii trimişi de copii. N-ai vrut să te împotriveşti dorinţei ei, din cauză că nu voiai să aveţi o ceartă puternică. Ai fost de acord cu o singură condiţie: ea putea să păstreze toţi banii primiţi de la copii, însă nu avea voie să mai ceară alţii de la tine. A acceptat. Se părea că nu-şi cumpăra haine, nici nu-i folosea pentru alte scopuri, însă când te-ai uitat la contul bancar, ai observat că în fiecare lună pe aceeaşi dată era extrasă din cont suma de patru sute cincizeci de mii de won. Dacă banii întârziau să intre în cont, o suna pe Chi-hon, care era responsabilă cu adunarea banilor de la restul fraţilor ei, şi îi reamintea să trimită banii. Acest lucru ţi s-a părut foarte ciudat la soţia ta. N-ai întrebat-o ce face cu banii pentru că i-ai promis că nu vei face acest lucru, te-ai gândit că poate depune cei patru sute cincizeci de mii de won într-un cont de economii. Te-ai gândit la asta pentru că soţia ta spunea că viaţa ei este

zadarnică. Ai căutat peste tot cecul de la contul de economii, dar nu ai reuşit să-l găseşti. Dacă Hong Tae-hee are dreptate, asta însemna că soția ta dona în fiecare lună Casei Speranței din cartierul Namsan suma de patru sute cincizeci de mii de won din cei şase sute de mii de won primiți de la copiii voştri. Te simțeai ca şi cum ai fost lovit de un ciocan.

Hong Tae-hee ți-a spus că de fapt copiii de la orfelinat sunt cei care o aşteaptă cu drag. Este un copil care se cheamă Kyun, soția ta era ca o mamă pentru el. Băiatul a devenit foarte supărat pentru că soția ta a încetat să mai vină la orfelinat. A fost abandonat când nici măcar nu împlinise şase luni, nu avea nume, dar soția ta l-a botezat Kyun.

— Ai spus cumva Kyun?

— Da, aşa am spus. Kyun va începe clasa a şaptea anul viitor, iar soția ta i-a promis că-i va cumpăra un ghiozdan şi uniformă.

Kyun. Ai simțit un fior pe şira spinării. Fără a scoate niciun cuvânt, ascultai în continuare povestea ei. Nu-ți venea să crezi că soția ta mergea la orfelinat de mai bine de zece ani fără ştirea ta. Te întrebai dacă soția ta care s-a pierdut e aceeaşi persoană despre care vorbeşte Hong Tae-hee. Când a început să meargă la Casa Speranței? De ce nu ți-a spus niciodată nimic? Ai privit la poza soției tale din ziar şi după aceea te-ai dus în cameră. Ai scos o poză de-a soției tale din albumul îndesat într-unul dintre sertare. Soția şi fiica ta se aflau pe faleza mării, îşi țineau strâns hainele pe lângă corp pentru că vântul bătea puternic. I-ai arătat această poză lui Hong Tae-hee şi ai întrebat:

— Asta e femeia de care vorbeşti?

— Da, e mătuşa! a spus tânăra cu vocea veselă ca şi cum soția ta ar fi în fața ei.

— Ce ai vrut să spui prin faptul că trebuia să-i citeşti o carte soției mele?

— A depus o muncă grea la Casa Speranței. În mod special îi plăcea să facă baie copiilor. Era atât de eficientă încât după vizitele ei orfelinatul era curat lună. Am întrebat-o cum o pot răsplăti pentru munca depusă, însă a zis că nu este nevoie, dar într-o zi a venit cu o carte şi m-a rugat să-i citesc în fiecare zi câte o oră. Îi plăcea cartea aceea foarte mult, dar din cauză că nu mai vedea aşa de bine, îi era greu să citească.

Tăceai.

— Aceasta este cartea despre care vorbesc.

Te-ai uitat la cartea pe care a scos-o din geantă Hong Tae-hee. Era cartea fiicei tale.

— Autoarea este de pe aici. Am auzit că a mers la şcoala primară şi generală aici, poate de aceea îi plăcea mătuşii această carte. Şi ultima carte pe care i-am citit-o a fost scrisă tot de aceeaşi autoare.

Ai luat cartea fiicei tale, cu titlul *Pentru împlinirea dragostei.*

Aşadar soția ta a vrut să citească cartea fiicei tale. Nu ți-a spus niciodată. Nu te-ai gândit niciodată să-i citeşti cărțile scrise de fiica voastră. Oare cine din familie mai ştie că soția ta nu poate citi? Ți-ai amintit că s-a simțit rănită atunci când ai aflat că nu ştie să citească. A crezut că tot ceea ce ai făcut se datora faptului că o credeai inferioară pentru că era incultă. Ai plecat de acasă când erai mai tânăr, zbierai la ea, îi răspundeai aspru: „Nu e treaba ta!”. Nu acesta era adevăratul motiv pentru care te comportai aşa, însă cu cât încercai să negi mai mult acest fapt cu atât devenea mai adevărat. Te întrebai dacă, inconştient, chiar o credeai inferioară, aşa cum pretindea.

Nu aveai nici cea mai mică idee că o persoană străină îi citea soției tale una dintre cărțile scrise de fiica ta. Soția ta trebuie să fi încercat din greu să ascundă acestei străine faptul că nu ştia să citească.

Ea, care voia aşa de mult să citească romanul fiicei tale, nu putea să-i spună acestei tinere că autoarea era copilul ei, dând în schimb vina pe vederea proastă. Ochii au început să te usture. Cum s-a putut abține să nu-i împărtăşească acestei femei faptul că scriitoarea e fiica ei?

— E o persoană rea.

— Poftim? Hong Tae-hee s-a uitat la tine cu ochi mirați. — Dacă a vrut atât de mult să citească cartea trebuia să-mi fi spus mie.

Cu mâinile uscate şi aspre, ți-ai frecat fața. Dacă soția ta te-ar fi rugat să-i citeşti cartea, ai fi făcut-o? Înainte de dispariția ei, ai trăit fără să te gândeşti la ea. Singurele momente în care îți aminteai de ea erau atunci când aveai nevoie de ceva ori o învinuiai sau o ignorai. Obiceiurile proaste continuă toată viața. Cu alții vorbeai politicos însă cu soția ta erai ursuz. Câteodată chiar o înjurai. Te purtai de parcă ai fi învățat dintr-o carte că nu trebuie să te comporți frumos cu soția. Şi aşa ai făcut.

— Am ajuns, ai mormăit în casa goală după plecarea lui Hong Tae-hee.

* * *

Când erai tânăr, după ce te-ai căsătorit, chiar şi după ce ai devenit tată, singura ta dorință era să pleci din această casă. Disperarea pe care ai simțit-o atunci când ți-ai dat seama că-ți vei petrece tot restul vieții în această casă, că eşti prins în acest sat mohorât din sudul țării – locul tău de naştere –, când ți-ai dat seama de toate acestea, ai plecat de acasă fără niciun cuvânt şi ai cutreierat tara. În ziua ceremoniei pentru strămoşi te întorceai acasă ca şi cum acest lucru era scris în codul tău genetic, însă plecai din nou şi te întorceai numai atunci când te îmbolnăveai. Într-o zi, după ce te-ai vindecat, ai învățat să mergi cu motocicleta. Ai plecat din nou de acasă, iar în spatele tău pe motocicletă

era o fată străină. A fost un timp când nu credeai că te vei mai întoarce. Ai vrut să uiți de acest loc şi ai vrut să îți refaci viața în altă parte, dar n-ai rezistat mai mult de trei anotimpuri.

Când lucrurile străine ti-au devenit obişnuite, ceea ce soția ta creştea sau cultiva a trecut prin fața ochilor tăi: căței, găini, cartofi care ieşeau în continuare din pământ... şi copiii.

Înainte de a o pierde pe soția ta la stația de metrou Seul, pentru tine ea era doar mama lui Hyong-chol.

Înainte să ajungi în situația în care se putea să n-o mai vezi, pentru tine mama lui Hyong-chol era un copac statornic care nu se clintea decât dacă era scos din rădăcini sau tăiat. Abia după dispariția mamei copiilor tăi, ți-ai dat seama de fapt că persoana în cauză era soția ta. Femeia de care ai uitat de mai bine de cincizeci de ani, a prins acum viață în inima ta. Numai după ce s-a pierdut, ființa ei a devenit palpabilă pentru tine ca şi cum ai fi putut să o atingi.

* * *

Abia acum ți-ai dat seama în ce stare se afla soția ta în ultimii doi-trei ani. Uneori se afla în situația în care nu-şi putea aminti nimic. Câteodată se aşeza pe o stradă foarte cunoscută din sat. Cu o privire pierdută se uita la borcanele şi oalele care erau atât de familiare, dar totuşi parcă se întreba: „Pentru ce sunt astea?" În toată casa erau fire de păr căzute, nu mai înțelegea serialul pe care îl urmărea în fiecare zi, a uitat cântecul pe care obişnuia să-l cânte de zeci de ani, cel care începe cu: „Dacă mă întrebați ce este dragostea..." Se întâmpla să nu-şi amintească cine erai şi poate nu ştia nici cine era ea.

Dar nu se întâmpla întotdeauna aşa.

Îşi amintea un detaliu mic dintr-o întâmplare de mult uitată. Într-o zi a povestit cum ai pus tu odată nişte bani într-un ziar pe care l-ai pus deasupra tocului uşii. Deşi nu ţi-a menţionat acest lucru înainte, voia ca tu să ştii că-ţi era foarte recunoscătoare pentru aceşti bani. A zis că, dacă nu ar fi găsit banii aceia înveliţi în ziar, nu ştia cum ar fi supravieţuit. Cu o altă ocazie, a mai adăugat că trebuie să faceţi o nouă poză de familie pentru că în ultimul tablou făcut nu apare copilul fiicei mai mici, care a fost născut în America.

Din păcate abia acum îţi dădeai seama că ai ignorat confuzia de care era înconjurată soţia ta.

Când leşina din cauza durerilor puternice de cap, tu credeai că ea dormea şi-ţi era mai uşor s-o neglijezi.

Nu-ţi plăcea când o vedeai adormită oriunde în casă, având tot timpul un prosop înfăşurat în jurul capului. Când avea ochii întredeschişi şi nu reuşea să deschidă uşa, o mustrai şi îi spuneai să fie atentă pe unde merge. Tu, care nu te-ai gândit niciodată că ar trebui să ai grijă de ea, nu înţelegeai confuzia în care trăia soţia ta. Când a pregătit mâncare pentru scroafă şi a dus-o la coteţ strigând numele porcului pe care îl crescuse în tinereţe, spunând: „De data asta ar fi frumos să naşti trei purceluşi, nu numai unul”, credeai că glumeşte. Cu mult timp în urmă, acea scroafă a avut trei purceluşi, însă soţia ta i-a vândut pe toţi ca să-i cumpere o bicicletă lui Hyong-chol.

— Eşti acasă? M-am întors!

Spunând aceste cuvinte unei case goale, aşteptai un răspuns însă nu ai primit niciunul.

Te aşteptai ca soţia să te întâmpine cu un:, Acuma ai venit?”, dar casa era goală. De fiecare dată când te întorceai acasă, erai întâmpinat de soţia ta, chiar dacă era ocupată cu treburile casei.

— De ce nu poți renunța la băutură? Ai putut trăi fără mine, dar nu poți trăi fără alcool. Până şi copiii sunt îngrijorați din cauza ta, dar tu nu poți renunța la acest obicei!

În timp ce te cicălea, îți dădea să bei ceai oriental din stafide.

— Dacă o singură dată mai vii beat acasă, te părăsesc. Nu ți-a spus doctorul la spital că băutura îți este dăunătoare?

— Dacă nu mai vrei să trăieşti în această lume frumoasă, atunci continuă să bei!

Soția ta era supărată şi te certa de fiecare dată când te întorceai acasă de la cârciumă. Deşi nu băuseşi prea mult şi erai doar puțin amețit, ea făcea din țânțar armăsar. Nu te-ai fi gândit niciodată că-ți va fi dor de cicălelile ei, de vorbele care îți intrau pe o ureche şi ieşeau pe cealaltă. Doar ca să auzi cicăleala ei ai băut câteva pahare la cârciuma de lângă stația de tren, însă acasă era o linişte apăsătoare. Te-ai uitat la cuşca câinelui care se află lângă poarta mică. Nici măcar câinele nu scotea niciun sunet. Ai presupus că surorii tale îi era lene să vină mereu să-l hrănească, de aceea l-a dus acasă la ea. N-ai închis poarta, ai lăsat-o larg deschisă şi te-ai aşezat pe prispă. Când soția ta mergea singură în Seul şi tu rămâneai acasă, obişnuiai să stai pe prispă. Când te suna din Seul şi întreba dacă ai mâncat, tu îi răspundeai cu o altă întrebare prin care voiai să afli când se întoarce acasă.

— De ce? îți este dor de mine? întreba ea.

— Nu, nu te îngrijora din cauza mea, stai în Seul cât vrei tu.

De îndată ce o întrebai când se întoarce acasă, indiferent de ce spuneai după această întrebare, ea lua trenul şi se întorcea imediat acasă. Când o dojeneai de ce a venit aşa de

repede acasă, ea îți spunea uitându-se la tine încruntată că nu s-a întors din cauza ta, ci ca să dea de mâncare câinelui.

* * *

Gospodăria şi fiinţele lăsate în grija soției tale te-au făcut să te întorci acasă, chiar dacă aceasta însemna să lasi în urmă ceea ce ai obtinut din alte locuri. Când intrai pe această poartă, soția ta care purta un prosop murdar pe cap, era ocupată fie cu săpatul cartofilor dulci, fie cu pregătirea malțului pentru vin din orez şi, în tot acest timp, avea grijă ca Hyong-chol să învețe. Surorii tale îi plăcea să spună că stilul tău nomad de viață se datorează faptului că încercai mereu să eviți recrutarea şi de aceea nu obişnuiai să dormi acasă. Pentru că ai obosit să fugi şi să stai ascuns din cauza recrutării, într-o zi te-ai predat poliției, dar unchiul tău, care era inspector acolo şi care este cu cinci ani mai în vârstă decât tine, ți-a dat drumul să pleci. A zis că trebuie să supraviețuieşti pentru că eşti fiul cel mai mare al familiei, chiar dacă e o familie ruinată. Trebuie să ai grijă de mormintele strămoşilor şi să continui oficierea ritualurilor de comemorare. Cu toate acestea, unchiul tău n-ar fi trebuit să îți reteze degetul arătător cu maşina de tăiat paie. Pierderea degetului a fost zadarnică deoarece persoana care se îngrijea de morminte şi oficia ceremoniile de comemorare era de fapt soția ta. Acesta să fie adevărul? Ai devenit nomad pentru că erai forțat de împrejurări să dormi pe străzi sub cerul liber? Poate că acesta este motivul. Obiceiul de a dormi pe străzi te-a făcut să pribegeşti prin lume. Dacă dormeai acasă aveai sentimentul că cineva o să dea buzna peste tine şi te va prinde, de aceea, câteodată, în miez de noapte te trezeai şi o luai la fugă înspăimântat.

Într-o noapte de iarnă când te-ai întors acasă ai realizat că pruncii tăi au crescut. Toată lumea dormea într-o cameră pentru că era frig afară. Soția ta a luat bolul de orez de

lângă vatră, unde fusese pus ca să fie păstrat cald şi l-a pus pe o măsuță mereu pregătită cu mâncare. Era un viscol puternic în acea noapte. Soția ta a prăjit nişte alge de mare pe mangal. Mirosul uleiului de susan i-a trezit rând pe rând pe copiii care s-au adunat în jurul tău. Ai înfăşurat nişte orez în alge prăjite şi pe rând le-ai pus în gura copiilor tăi. Mai întâi ai dat fiului cel mai mare, apoi celui de-al doilea pe urmă fiicei mai mari. Chiar dacă mezina şi pruncul încă nu gustaseră, Hyong-chol aştepta a doua porție. Mâinile tale nu erau destul de rapide să țină pasul cu viteza cu care mâncau aceştia. Pofta copiilor tăi te-a înspăimântat. Te întrebai ce vei face cu ei. Atunci ai înțeles că trebuie să uiți de lumea de afară şi că nu-i mai poți părăsi pe cei din casa ta.

* * *

— Am venit!

Ai deschis uşa dormitorului, dar camera era goală. Câteva prosoape împăturite de soția ta înainte de a pleca în Seul erau aşezate într-un colț de cameră. Paharul pe care l-ai lăsat pe podeaua camerei în dimineața plecării, după ce ți-ai luat medicamentele, era încă acolo, însă apa se evaporase. Ceasul de pe perete arăta ora trei după-amiază, iar umbrele copacilor de bambus intrau prin uşa camerei care dădea spre ogradă.

— Am spus că am venit.

Tu murmurai singur în camera goală, gârbovit. La ce te aşteptai atunci când te-ai întors acasă singur, deşi fiul tău s-a opus cu vehemență? Ai luat trenul în dimineața aceea cu o speranță slabă în inimă crezând că atunci când vei intra în casă spunând: „Eşti acasă? Am ajuns!", soția ta te-ar întâmpina ca în vremurile de odinioară cu răspunsul:"Ai venit?". La asta te aşteptai, însă casa era pustie. Casa lăsată goală pentru mult timp îți dădea o senzație ciudată.

Ai început să deschizi toate uşile, una câte una, în timp ce întrebai:

— Unde esti?

Ai deschis uşile de la dormitor, camera de oaspeţi, bucătărie şi debara chemând-o pe soţia ta de fiecare dată. Era pentru prima oară când o căutai cu aşa mare disperare. Oare şi ea te-a căutat pe tine tot aşa atunci când ai plecat de acasă? Clipind ai deschis geamul de la bucătărie şi ai murmurat:

— Eşti acolo?

Platforma din lemn era aşezată în mijlocul ogrăzii. Era locul unde soţia ta lucra cu spor şi de acolo se uita spre tine, câteodată, chiar dacă tu nu rosteai nicio vorbă. Te întreba:

— Ai nevoie de ceva?

Iar tu îi spuneai:

— Unde îmi sunt şosetele? Vreau să merg în oraş, iar ea lăsa totul baltă şi venea să-ţi dea hainele.

Te-ai uitat îndelung la platforma goală, în timp ce murmurai:

— Mi-e foame. Vreau să mănânc ceva.

De fiecare dată când îţi ieşeau din gură aceste cuvinte, soţia ta lăsa deoparte munca ei, curăţatul ardeilor iuţi, presarea frunzelor de susan sau sărarea verzelor, venea la tine şi te întreba:

— Vrei să mănânci nişte plăcinte cu mărar?

De ce nu am apreciat atunci această viaţă liniştită şi binecuvântată?, aceste gânduri îţi treceau prin minte. Cum ai putut fi aşa nepăsător faţă de soţia ta? Într-o zi ea s-a întors din oraş şi ţi-a spus:

— Astăzi când treceam pe lângă măcelărie, soţia măcelarului m-a invitat să mănânc supă de alge cu ea. Când am întrebat-o cu ce ocazie, ea mi-a răspuns că astăzi

este ziua ei, de aceea soțul ei i-a gătit supă de alge. Nu era prea gustoasă însă eram foarte invidioasă.

Ochii ei clipeau în timp ce îți povestea această întâmplare.

Unde eşti? Dacă soția ta s-ar întoarce acum nu i-ai găti doar supă de alge, ci şi plăcinte. *Vrei să mă pedepseşti?* Ochii tăi erau plini de lacrimi.

Tu, care plecai şi te întorceai acasă după pofta inimii, nu te-ai gândit niciodată că soția ta va pleca şi ea de acasă.

* * *

Doar după ce soția ta a dispărut ți-ai adus aminte de prima dată când ai văzut-o. Familiile voastre au aranjat căsătoria fără ca voi să vă fi întâlnit vreodată. Se spune că războiul s-a sfârşit odată cu semnarea la Panmunjom a „Tratatului de încetare a Focului" de către comandantul ONU şi cel comunist, însă lumea era mai agitată decât în timpul războiului. În această perioadă, soldați nord-coreeni înfometați veneau din munți în sate şi prădau tot ce găseau.

Când se lăsa noaptea, familiile care aveau fete de vârsta căsătoriei le ascundeau. Zvonuri cum că soldații de la munte răpeau fetele s-au răspândit peste tot. Unii oameni au săpat gropi lângă calea ferată şi au ascuns fetele acolo. Alții se adunau într-o casă şi petreceau noaptea acolo. Alte familii au ales să-şi mărite fetele cât mai repede. Soția ta s-a născut şi a locuit în satul Chinmoe până în ziua în care s-a căsătorit cu tine. Aveai doar douăzeci de ani când sora ta ți-a spus că în mai puțin de o lună te vei căsători cu o fată din satul Chinmoe. Sora ta a spus că horoscopul fetei se potrivea perfect cu al tău. Satele voastre erau la o distanță de cinci kilometri unul față de celălalt. În zilele acelea lumea era obişnuită să se căsătorească fără a se fi văzut măcar o dată. Căsătoria urma să aibă loc în luna octombrie, în casa fetei, imediat după recoltarea orezului. După ce a fost fixată

data căsătoriei, dacă lumea te vedea zâmbind, făcea glume pe seama ta spunând că eşti fericit că te vei însura în curând. Ideea nu-ți plăcea, dar nici nu-ți displăcea. Pentru că sora ta făcea toată treaba în casă, lumea îți spunea că trebuie să te grăbeşti cu însurătoarea. Aveau dreptate, însă nu puteai trăi cu o fată pe care nu o mai văzuseşi niciodată. Nu aveai de gând să-ți petreci tot restul vieții lucrând în agricultură. Din cauza lipsei forței de muncă, până şi copiii lucrau pe câmp, însă tu hoinăreai cu prietenii tăi prin oraş. Făceai planuri să-ți deschizi o fabrică de bere în oraş cu nişte prieteni apropiați. Pe tine nu te preocupa însurătoarea, ci mai degrabă adunarea fondurilor necesare pentru deschiderea afacerii, însă ceva te-a făcut să te îndrepți spre Chinmoe. Casa fetei cu care urma să te căsătoreşti în octombrie era o colibă înconjurată de bambus. Acoperişul şi grădina erau scăldate în lumină, însă fața fetei părea întunecată. Fata purta o haină din bumbac şi stătea pe prispă brodând. Câteodată îşi întindea gâtul să privească cerul senin de toamnă. S-a uitat la un stol de gâşte până ce le-a pierdut din priviri. S-a ridicat de pe prispă şi s-a îndreptat spre câmpul de bumbac, iar tu ai urmărit-o fără să te faci văzut. Viitoarea ta soacră era aplecată şi culegea bumbac. Chiar înainte de a ajunge la mama ei, fata a strigat:

— Mamă.

Aceasta, culegând în continuare bumbac şi fără a se uita la ea, a răspuns:

— Ce este?

Bumbacul alb dansa între mamă şi fiică. Fata a strigat-o din nou pe mama ei:

— Mamă!

Iar aceasta i-a răspuns din nou fără a se întoarce înspre ea:

— Ce este?

— Nu vreau să mă mărit.

Erai atent la discuția lor.

— Ce tot vorbeşti acolo?

— Vreau să stau cu tine.

Florile de bumbac dansau din nou în aer.

— Nu se poate!

— De ce nu se poate? a întrebat fata cu o voce tremurândă.

— Vrei să fii prinsă şi târâtă în munți de către oamenii de acolo?

Fata a încremenit, s-a prăbuşit în câmpul de bumbac şi a început să plângă. În acel moment, nu mai semăna deloc cu fata sfioasă care brodase pe prispa colibei. Plânsul ei era atât de sfâşietor încât şi ție îți dăduseră lacrimile. Abia atunci viitoarea ta soacră s-a apropiat de biata fată.

— Te simți aşa pentru că încă eşti tânără. Dacă nu eram în timp de război, te-aş fi ținut lângă mine pentru încă doi, trei ani. Dar ce putem face împotriva unei lumi atât de înspăimântătoare? Măritişul nu e chiar aşa de rău. Este un lucru firesc care nu poate fi ocolit. Te-ai născut în munți şi nu ai învățat carte, aşa că dacă nu te măriți ce ai de gând să faci? Când am comparat horoscoapele voastre ni s-a arătat ca voi doi veți fi binecuvântați cu mulți copii, din care nu va pieri niciunul şi vor reuşi în viață. Ce vrei mai mult decât atât? Pentru că eşti o ființă umană e de datoria ta să găseşti un partener de viață, să trăieşti fericită, să ai copii pe care să-i alăptezi şi să-i creşti. O să-ți fac plapumă din bumbacul ăsta, aşa că nu mai plânge.

Cu toate acestea fata nu se oprea din plâns, iar mama o bătea pe spate cu mâna.

— Opreşte-te odată din plâns.

Văzând că fata nu se poate opri din plâns, soacra ta a început şi ea să se tânguiască.

Dacă nu le-ai fi văzut pe cele două femei plângând una în brațele celeilalte, probabil că ai fi plecat de acasă înainte de

luna octombrie. Când te-ai gândit că femeia asta tânără poate fi târâtă într-o noapte de către soldaţii ascunşi în munţi, n-ai putut să te mişti din locul în care te aflai; femeia pe care mai devreme ai văzut-o pe prispa colibei brodând o pasăre Phoenix şi care mai apoi plângea în câmpul de bumbac, chemând-o pe mama ei.

* * *

Când te-ai întors acasă după ce soţia ta a dispărut ai dormit continuu timp de două nopţi şi trei zile. Când stăteai acasă la Hyong-chol nu puteai dormi şi stăteai doar cu ochii închişi. Auzul tău devenise atât de sensibil încât te trezeai la cel mai mic zgomot făcut de cineva din casă în timp ce mergea la baie în toiul nopţii. Chiar dacă nu aveai poftă de mâncare stăteai la masă cu familia, de dragul lor, însă acasă la tine nu ai mâncat nimic şi ai dormit buştean.

Credeai că nu-ţi iubeşti soţia pe care nu ai văzut-o înainte de căsătorie decât atunci când broda pe prispă şi când plângea în câmpul de bumbac, însă de fiecare dată când plecai de acasă, după o anumită perioadă de timp imaginea ei îţi apărea în minte. Mâinile ei lucrau neîncetat şi salvau vieţuitoare. De fapt în această casă nu prea supravieţuiau animalele. Înainte ca ea să devină o membră a familiei tale, câinii pe care îi aduceai acasă mureau înainte de a face pui. Unul a mâncat otravă, altul a căzut în WC-ul din curte, altul a intrat în sistemul de încălzire prin podea şi cineva a aprins focul neştiind că un câine s-a strecurat înăuntru. V-aţi dat seama că a murit acolo din cauza unui miros ciudat. Sora ta i-a spus soţiei tale că niciun câine n-a supravieţuit în gospodăria voastră, dar cu toate acestea soţia ta a adus o căţeluşă nou-născută. În drum spre casă i-a acoperit ochii deoarece credea că puii de câine sunt deştepţi şi se întorc la mamele lor dacă ochii nu le erau acoperiţi. Căţeaua a fost crescută bine sub prispa casei şi a

născut de cinci, şase ori. O dată, sub prispă era plin de cățeluşi, erau în număr de optsprezece. Într-o primăvară soția ta a reuşit cumva să țină găina pe ouă astfel încât ați avut între treizeci şi patruzeci de puişori, nici unul nu a murit, doar câțiva au fost înşfăcați de uliu. Când semăna în grădină, legumele creşteau foarte repede, prima dată planta cartofi, apoi morcovi şi în cele din urmă cartofi dulci. Dacă planta vinete, până toamna toată grădina era acoperită de ele. Parcă avea mâini de aur, tot ce atingea creştea bine. Era aşa de ocupată încât nici nu avea timp să-şi dea jos prosopul îmbibat de transpirație. De îndată ce ieşeau buruienile, soția ta le plivea, iar resturile de mâncare le tăia mărunt şi le dădea cățeilor. Prindea broaşte, le fierbea, le mărunțea şi le dădea găinilor. Găinațul era folosit ca îngrăşământ pentru câmp, repeta toate aceste munci continuu. Orice atingea soția ta devenea fertil, înflorea şi dădea rod. Era atât de pricepută încât până şi sora ta, care era mereu nemulțumită de ea, îi cerea ajutorul pentru semănarea câmpului şi plantarea răsadurilor de ardei iuți.

* * *

Au trecut trei nopți de când te-ai întors acasă, stăteai întins în pat uitându-te la tavan. *Ce este aia?* Te uitai la cutia desenată cu simbolurile yin-yang, aşezată pe dulap. Te-ai ridicat repede. Ți-ai amintit că, dis-de-dimineață soția ta care nu putea dormi şi se tot foia în pat, ți-a spus următoarele cuvinte:

— Dormi?

Soția ta a oftat adânc.

— Te rog să nu trăieşti mai mult decât mine.

— Ți-am pregătit hainele de înmormântare. Sunt în cutia cu simbolurile yin-yang de pe dulap. Şi ale mele sunt acolo. Dacă mor înaintea ta, nu te panica, pur şi simplu scoate-le din cutie. Am dat mulți bani pe ele. Sunt făcute din cânepă

de cea mai bună calitate. Cei de la care le-am cumpărat au spus că au propria lor recoltă de cânepă şi război de ţesut. O să te miri când o să le vezi, sunt strălucitoare.

Nefiind sigură dacă tu o auzi sau nu, soţia ta a continuat să vorbească monoton ca şi cum ar fi spus o vrajă.

— Când a murit mătuşa Tamyang, soţul ei a plâns în hohote. A spus că înainte ca ea să moară l-a rugat să-i promită că nu va cumpăra haine de înmormântare scumpe, ci o să folosească *hanbok*-ul pe care l-a purtat la nuntă. Îi părea rău că va muri înainte de a-şi vedea fiica măritându-se şi de aceea l-a rugat să nu cheltuiască bani pentru hainele ei de înmormântare. Când unchiul Tamyang a povestit toate acestea, fiind sprijinit de mine, plângea atât de mult încât hainele mele erau îmbibate de lacrimile lui. A spus că n-a putut să-i ofere o viaţă bună. Unchiul spunea supărat: „De ce a trebuit să moară acum când am început să ne descurcăm mai bine şi nici nu m-a lăsat să-i cumpăr o haină nouă?". Eu nu aş proceda la fel. Voi părăsi lumea aceasta purtând haine frumoase. Vrei să le vezi?

Cum nu dădeai niciun semn că ai fi treaz, soţia ta a oftat din nou.

— Cred că ar fi mai bine ca tu să mori înaintea mea. Se spune că nu murim în ordinea în care ne-am născut, însă vreau ca tu să pleci cu trei ani înaintea mea, pentru că aceasta este diferenţa de vârstă dintre noi. Dacă nu-ţi place ideea de trei ani, atunci poţi să mori cu trei zile înainte. Mă pot descurca de una singură cu gospodăria, dacă-mi va fi prea greu pot să mă mut la Hyong-chol şi să ajut la treburile casei. Însă tu nu ştii să faci nimic pentru că întotdeauna cineva te serveşte şi are grijă de tine. Sunt foarte sigură că nimănui nu îi va plăcea dacă un moş tăcut şi urât mirositor va ocupa o cameră fără să aducă niciun folos. Am devenit o povară pentru copiii noştri. Oamenii pot recunoaşte de la poartă dacă un moş trăieşte de unul singur. Spun că are un

miros urât. Pentru o babă situația e mai bună deoarece ea îşi poate purta de grijă singură, însă un bărbat devine dezordonat şi murdar. Chiar dacă îți doreşti o viață mai lungă, să nu trăieşti mai mult decât mine. O să-ți pregătesc o înmormântare cumsecade şi te voi urma. Asta pot să ți-o promit.

Ai luat un scaun, te-ai urcat pe el şi ai luat cutia cu simbolurile yin-yang de pe dulap. De fapt, erau două cutii. După mărime ți-ai dat seama că cea din față este a ta, iar cea din spate a soției tale. Erau mult mai mari decât ai crezut atunci când te-ai uitat la ele din pat. Le-ai pus pe jos şi ai ridicat capacul. Ți-ai amintit că soția ta ți-a spus că nu mai văzuse niciodată un material atât de frumos şi că a bătut cale lungă să facă rost de el. Când ai deschis cutia, ai văzut hainele din pânză de cânepă şi hainele de doliu împachetate frumos într-o țesătură de bumbac alb strălucitor. Ai desfăcut hainele împachetate şi ai văzut că sunt aşezate în ordine: țesătură de cânepă pentru saltea, pentru învelitoare, pentru înfăşurarea picioarelor şi a mâinilor. *Ai spus că mă vei îngropa...* Clipind te-ai uitat la buzunărelele în care vor fi adunate unghiile de la mâini şi picioare după ce veți muri.

* * *

Doi copii au intrat pe poartă strigând:

— Bunicule.

Erau copiii lui Tae-sop care locuia lângă pârâu. Copiii au trecut pe lângă tine şi au început să caute prin casă de parcă ar fi pierdut ceva. Se pare că o căutau pe soția ta. Tae-sop avea un restaurant chinezesc în Taejon, iar copiii erau lăsați în grija mamei lui care era atât de bătrână încât nu putea avea grijă nici de ea însăşi. El nu se interesa niciodată de copiii lui. Poate că afacerea lui Tae-sop nu

merge prea bine. De câte ori îi vedea pe copii, soția ta mormăia:

— Poate că Tae-sop e aşa cum e, dar ce fel de persoană e soția lui de se comportă aşa?

Se zvonea că aceasta ar fi fugit cu bucătarul restaurantului. Cea care avea grijă de copii era soția ta, nu bunica lor. Într-o zi soția ta şi-a dat seama că ei nu mâncaseră nimic şi i-a chemat la micul dejun. A doua zi dimineață, cu fața încă nespălată, copiii au venit din nou la voi acasă. După ce soția ta a pus două linguri în plus la masă, copiii au început să vină în mod obişnuit la fiecare masă. Uneori veneau înainte ca masa să fie gata, se jucau puțin, iar când mâncarea era servită se aşezau repede la masă. Mâncau cu o aşa poftă de parcă n-ar mai fi văzut mâncare niciodată. Tu erai enervat de situație, dar soția ta le ținea partea de parcă ar fi fost nepoții ei. Obişnuia să spună:

— Cred că sunt foarte flămânzi dacă mănâncă aşa cu poftă. Situația noastră materială este mai bună decât înainte. E bine când sunt prin preajmă, nu suntem aşa de singuri.

După ce copiii au început să vină în mod regulat la masă, soția ta gătea în fiecare dimineață vinete proaspete şi macrou pe aburi. Când copiii tăi veneau în vizită din Seul aducând fructe şi prăjituri, soția ta le punea deoparte pentru copiii lui Tae-sop şi le dădea copiilor care veneau la ora patru în fiecare zi. După un timp, copiii se aşteptau să primească nu numai mâncare, ci şi dulciuri, iar soției tale i se părea un lucru normal. Într-o zi, Pyong-sik, proprietarul magazinului de parchet şi tapet, a găsit-o şi a adus-o pe soția ta acasă pentru că stătea în stația de autobuz neştiind sigur pe care să-l ia. Cu o altă ocazie ea a fost adusă acasă de Ok-chol, pentru că se îndepărtase prea mult de gospodăria voastră atunci când s-a dus să culeagă ridichi.

Zicea că nu-şi aminteşte motivul pentru care a mers acolo. După toate aceste întâmplări, nu puteai să înţelegi cum reuşea să-i hrănească pe copii. Atunci când erau în Seul, nu te-ai gândit la ei.

— Unde e bunica?

Copilul cel mai mare te-a întrebat asta după ce a căutat-o peste tot fără niciun rezultat. A căutat-o în curte, la fântână, în şopron, a deschis până şi uşile dormitoarelor, însă bunica nu era de găsit nicăieri.

Mezinul se uita ţintă în ochii tăi şi aştepta un răspuns.

Şi tu îţi puneai aceeaşi întrebare: *Unde este? Mai trăieşte?* Le-ai spus să aibă puţină răbdare, ai pus nişte orez în oala electronică să le pregăteşti masa. Copiii au început să zburde prin casă deschizând uşile dormitoarelor. Ţi se părea că pruncii se aşteaptă ca soţia ta să iasă dintr-o cameră. Pentru că nu ai fiert niciodată orez, nu ştiai câtă apă trebuie să pui în oală, de aceea ai turnat încă o jumătate de cană de apă şi ai apăsat butonul de pornire.

În ziua aceea, în staţia de metrou Seul, cât timp a durat până ţi-ai dat seama că soţia ta nu era în acelaşi vagon cu tine? Când ai urcat în metrou te aşteptai ca ea să te urmeze. Când trenul a oprit în staţia Namyong şi apoi a plecat, ai fost străpuns de un sentiment îngrozitor. Înainte să-ţi dai seama, te-a cuprins o disperare ca şi cum ai fi comis o greşeală de neiertat. Inima îţi bătea atât de tare, încât mai, mai că o auzeai. Îţi era frică să te uiţi în spate. În momentul în care ţi-ai dat seama că ai lăsat-o pe soţia ta în staţia Seul şi te-ai uitat în jur împingând oamenii la o parte, ai înţeles că viaţa ta este distrusă. Nu ţi-a luat niciun minut să-ţi dai seama că viaţa ta a luat-o într-o direcţie necunoscută şi asta din cauză că întotdeauna ai mers înaintea soţiei tale şi când erai tânăr, dar şi după ce ai îmbătrânit. Crezi că lucrurile ar fi stat altfel dacă te-ai fi întors să verifici când ai urcat în metrou? Când eraţi mai tineri, soţia ta te ruga să mergi mai

încet pentru că nu putea să țină pasul cu tine, mormăind în spatele tău:

— Vreau să mergem în acelaşi pas... De ce te grăbeşti asa?

Dacă te opreai s-o aştepți, când ajungea lângă tine, spunea cu zâmbetul pe buze:

— Merg prea încet, nu-i aşa?

— Îmi pare rău, dar ce crede lumea despre noi dacă ne vede că mergem separat? Vor comenta că oamenii ăştia doi se urăsc atât de mult încât nici nu vor să meargă pe stradă unul lângă celălalt. Nu e bine să facem o astfel de impresie. Nu vreau să ne ținem de mână, vreau doar să mergi mai încet. Ce te faci dacă mă pierzi?

Parcă ştia dinainte că se va întâmpla aşa. Lucrul pe care soția ta ți l-a spus cel mai frecvent în aceşti cincizeci de ani de căsnicie, după ce te-ai însurat cu ea la vârsta de douăzeci de ani, era să mergi mai încet, însă niciodată n-o băgai în seamă şi continuai să mergi mai repede decât ea. Te opreai câteodată s-o aştepți, dar nu făceai niciodată ce şi-ar fi dorit ea: să aveți o conversație în timp ce mergeați unul lângă celălalt.

După ce ai pierdut-o, când te gândeşti la mersul tău rapid, te doare inima. Uneori când schimbai direcția mersului nu te deranjai să te uiți în spate. Când soția ta, care se afla mult în urmă, te ruga să o aştepți bombăneai şi o întrebai de ce e aşa de înceată. Aşa au trecut cincizeci de ani. Deşi mergea încet, atunci când o aşteptai, ea te ajungea din urmă şi îți spunea zâmbind:

— Mi-aş dori să mergi mai încet.

Credeai că vei trăi aşa pentru tot restul vieții.

Stăteai pe prispă, cu piciorul care a fost operat de artrită întins şi te uitai la copiii care mâncau cu poftă orezul, deşi era fiert numai pe jumătate, cu o garnitură simplă de *kimchi.*

După operația la piciorul stâng, acesta nu te mai durea, dar nu îl mai puteai îndoi.

— Vrei o compresă cu apă fierbinte? Parcă o auzeai întrebându-te.

Chiar dacă nu-i răspundeai, ea încălzea apă pe aragaz, înmuia prosopul în apa fierbinte, îl storcea şi după aceea îl punea pe genunchiul tău. De câte ori te uitai la mâinile ei zbârcite care îți masau genunchiul cu prosopul cald, îți doreai ca ea să trăiască cu cel puțin o zi mai mult decât tine. Sperai că după ce vei muri mâinile soției tale vor fi cele care îți vor închide pleoapele, îți vor spăla corpul rece şi te vor îmbrăca cu hainele de înmormântare.

Unde eşti? Copiii au plecat după ce au terminat de mâncat iar tu, rămas singur în casa goală, fără soția ta lângă tine, stăteai cu piciorul întins pe prispă şi urlai. N-ai putut să plângi şi să zbieri înaintea copiilor şi a nurorilor, dar acum plângeai necontrolat din cauza furiei sau a unui alt sentiment pe care nu-l puteai descrie. Atunci când vecinii ți-au îngropat părinții care muriseră la două zile unul după celălalt după ce holera a pătruns în satul tău, lacrimile au refuzat să-ți ude ochii. După înmormântare, în timp ce coborai de pe munte, erai înspăimântat şi tremurai din cauza frigului. Nici în timpul războiului nu ți-au dat lacrimile. Familia ta avea o vacă. Ziua arai câmpul cu ajutorul ei pentru că era în sat armata Coreei de Sud, însă în timpul nopții soldații nord-coreeni coborau de pe munte şi luau cu ei animale şi oameni. Când apunea soarele, duceai vaca lângă poliția din oraş, o legai şi dormeai pe burta ei. În zori, luai vaca şi mergeați la arat. Într-o noapte când nu ai mers la poliție cu vaca pentru că ai crezut că soldații nord-coreeni au plecat de pe munte, ei s-au furişat din nou în sat şi de data aceasta au încercat să-ți ia vaca. Chiar dacă te-au bătut, n-ai vrut să-i dai drumul. Ai fugit după ea chiar şi atunci când sora ta a încercat să te

oprească şi soldaţii te-au lovit cu patul puştii. Nici atunci n-ai plâns. N-ai vărsat nicio lacrimă atunci când ai fost aruncat într-un câmp de orez plin cu apă de către săteni pentru că unchiul tău era inspector şi ai fost acuzat că eşti reacţionar. N-ai plâns când gâtul tău a fost străpuns de o suliţă de bambus. Dar plângi acum ca un copil. Ţi-ai dat seama cât de egoist ai fost când ţi-ai dorit ca soţia ta să trăiască mai mult decât tine. Eu-ul tău te-a făcut să negi faptul că soţia ta era grav bolnavă. În adâncul sufletului ştiai că atunci când dormea, de fapt stătea cu ochii închişi din cauza durerilor de cap. Doar că nu le-ai dat importanţă. Soţia ta spunea că merge afară să dea mâncare câinelui, dar de fapt ea se îndrepta spre fântână, se pregătea să meargă undeva, însă când ajungea la poarta casei se oprea, stătea acolo ceva timp şi apoi se întorcea în cameră. Tu doar te uitai cum intra ea în cameră lipsită de puteri, de-abia reuşind să găsească perna, se întindea, iar pe faţa ei se putea citi durerea pe care o simţea. Tot timpul te plângeai din cauza durerii, iar soţia ta avea grijă de tine. Rareori se plângea că o doare stomacul, însă tu răspundeai că pe tine te doare spatele. Când erai bolnav, punea mâna pe fruntea ta, îţi masa uşor burta, cumpăra medicamente de la farmacie sau îţi făcea terci din fasole verde. Dacă ea se plângea de dureri îi spuneai să doarmă.

Abia acum îti dădeai seama că niciodată nu i-ai dat soţiei tale nici măcar o cană cu apă atunci când suferea din cauza problemelor intestinale şi nu putea înghiţi nimic timp de mai multe zile.

Totul a început când hoinăreai prin ţară obsedat fiind de tobele tradiţionale. Când te-ai întors acasă după două săptămâni, soţia ta dăduse naştere unei fetiţe. Sora ta, care a moşit-o, ţi-a spus că a fost o sarcină uşoară, însă soţia ta avea o diaree cruntă. Situaţia ei a devenit atât de gravă încât faţa era foarte palidă iar pomeţii erau mai proeminenţi decât

de obicei. Te-ai gândit că poate nu va supraviețui dacă nu faci nimic s-o ajuți, de aceea i-ai dat surorii tale nişte bani să cumpere medicamente tradiționale.

Stăteai pe prispa casei goale suspinând din ce în ce mai tare. Acum îți dădeai seama că atunci a fost singura dată în viața ta când ai cumpărat medicamente pentru soția ta. Sora ta a cumpărat trei pachețele de medicamente tradiționale, le-a fiert şi i le-a dat soției tale. Mai târziu când soția ta avea dureri de stomac obişnuia să spună:

— Dacă aş mai fi avut atunci încă trei pachețele de ierburi tradiționale, acum eram vindecată.

Rudele tale o plăceau pe soția ta. Tu doar îi salutai la venire şi la plecare când vă vizitau, dar ei nu veneau pentru tine, ci pentru ea. Oamenii spuneau că mâncarea făcută de ea era gătită cu multă dragoste. Chiar dacă mâncarea era simplă, ca de exemplu supă din pastă de fasole cu verdețuri şi salată de varză chinezească sărată, musafirii înfulecau totul cu poftă. Supa era gustoasă, iar salata de varză avea savoare. Pe timp de vacanță nepoții şi nepoatele stăteau cu voi, iar când plecau se plângeau că s-au îngrăşat aşa de tare încât nu mai pot încheia nasturii de la uniformă. Toată lumea spunea că orezul fiert de soția ta îngrăşa oamenii. În sezonul de transplantare a orezului, soția ta aducea orez cu cartofi noi şi peşte prăjit, iar lumea se îmbuiba fără oprire. Până şi trecătorii se serveau din bucatele făcute de ea. Dacă intra din întâmplare un vânzător ambulant pe poarta casei în timp ce voi luați prânzul, soția ta îl invita la masă. Deşi era prietenoasă până şi cu străinii, cu sora ta nu avea o relație prea bună.

— Dacă atunci mai luam încă două pachețele de medicamente tradiționale acum m-aş fi simțit mai bine. Până şi tu care erai atât de nepăsător de soarta mea i-ai spus surorii tale să-mi mai cumpere încă două pachețele

pentru că tocmai născusem, dar ea cu o privire rece a zis: „De ce ai nevoie de mai multe medicamente? Ai luat destul.” Şi nu mi-a mai cumpărat altele. Dacă aş fi luat încă două porţii acum nu m-aş mai fi chinuit aşa.

Când avea dureri intestinale, îţi reamintea povestea ca şi cum s-ar fi întâmplat ieri, dar tu nu ţi-o mai aminteai deloc. Deşi se văita de durere, tu nu i-ai cumpărat medicamente.

— Trebuia să iau atunci mai multe medicamente, acum orice aş încerca nu mai funcţionează.

Când avea diaree, nu mânca nimic. Nu înţelegeai cum se poate abţine o persoană de la mâncare câteva zile. Când erai mai tânăr o ignorai, numai după ce ai mai îmbătrânit ai întrebat-o dacă n-ar fi cazul să mănânce ceva. Ea se uita la tine cu o expresie şocată zicând:

— Nici animalele nu mănâncă atunci când sunt bolnave. Vacile, porcii, găinile dacă nu se simt bine nici nu se uită la mâncare. Când câinele nu se simte bine, degeaba îl ademenesc cu ceva gustos, el scormoneşte pământul, face o groapă şi se întinde acolo. După câteva zile se ridică şi începe să mănânce. Oamenii sunt la fel. Chiar dacă ar fi să mănânc ceva gustos, stomacul meu e atât de deranjat încât ar transforma bucatele în otravă.

Dacă diareea nu i se oprea, mânca o lingură de curmale japoneze uscate răzuite. Refuza categoric să meargă la spital.

— Cum pot curmalele japoneze uscate să funcţioneze ca medicament? Du-te la spital, fă-ţi o consultaţie şi ia medicamente.

Chiar dacă tu o împingeai de la spate să facă aşa, ea nu te asculta. Dacă deveneai mai stăruitor, supărată, se răţoia la tine:

— Nu ţi-am spus o dată că nu merg la spital? şi îţi interzicea să o mai baţi la cap cu asta.

Într-un an când ai plecat de acasă în vară şi te-ai întors în iarnă, ai observat o umflătură la sânul stâng al soției. I-ai atras atenția că nu este ceva normal însă ea te-a ignorat total. Numai când i s-a infectat sfârcul şi curgea puroi din el, ai dus-o cu forța la spitalul din oraş. Nu se ştia nimic sigur, dar soției tale i s-au făcut nişte analize medicale şi ați primit rezultatele după zece zile. Soția ta a oftat adânc. S-a întâmplat ceva important în acele zece zile? De ce nu te-ai dus după rezultat? De ce ai amânat să afli diagnosticul? În cele din urmă ai dus-o la spital doar când sfârcul i s-a inflamat din nou. Doctorul ți-a spus că are cancer la sân.

— Cancer la sân?

Soției tale nu-i venea să creadă. A zis că n-are timp să stea în pat. Doctorul a mai zis că soția ta nu îndeplinea condițiile să aibă cancer. Nu a născut la o vârstă înaintată, a alăptat toți cei cinci copii, menstruația i-a venit în anul în care s-a căsătorit, nu-i plăcea carnea, adevărul era că nu-şi permitea s-o cumpere. Dacă ai fi mers după rezultate atunci când trebuia, poate că nu erau nevoiți să-i taie sânul. La puțin timp după operație, cu pieptul încă bandajat, soția ta semăna cartofi. Semăna cartofi pe câmpul care acum aparținea altcuiva pentru că l-ai vândut ca să plăteşti operația. Soția ta a exclamat:

— Nu mă mai duc la spital în viața mea.

Nu refuza doar să meargă la spital, dar nici nu te lăsa să pui mâna pe ea.

Se apropia ziua ta de naştere atunci când plănuiați să mergeți în Seul, iar soția ta se plângea din nou de dureri de stomac. Erai îngrijorat pentru că era slăbită şi nu ştiai dacă ar fi o idee bună să mergeți în Seul sau nu, iar ea te-a rugat să-i cumperi nişte banane. Înainte de a pleca în Seul, mânca numai două curmale japoneze amestecate cu o jumătate de banană la fiecare masă. După fiecare naştere soția ta nu stătea mai mult de o săptămână în pat, însă atunci când a

suferit dureri acute de stomac a zăcut zece zile. Apoi, soția ta a început să uite datele pentru riturile strămoşilor. Când făcea *kimchi* se oprea dintr-odată şi se uita pierdută în spațiu. Dacă o întrebai ce s-a întâmplat îți spunea:

— Nu-mi amintesc dacă am pus usturoi sau nu...

Lua oala fierbinte cu pasta de fasole fără a folosi nimic să-şi protejeze mâinile şi în cele din urmă se ardea. Te gândeai că nu mai e aşa de tânără acum. La vârsta asta trupurile nu mai sunt aşa cum au fost înainte. Te gândeai că a venit vremea schimbărilor. Erai de părere că la vârstele pe care tu şi soția ta le aveați, boala se face prezentă tot mai des.

* * *

— E cineva acasă?

Ai deschis ochii dintr-odată la auzul vocii surorii tale. Pentru un moment, ai avut impresia că ai auzit vocea soției tale, deşi ştiai destul de bine că singura persoană care poate să vină în vizită atât de devreme era sora ta.

— Intru.

Spunând asta, sora ta a intrat în cameră ținând o tavă pe care se aflau un bol cu orez şi garnituri, acoperite cu o pânză albă. A aşezat tava pe podeaua camerei şi s-a uitat la tine. A locuit împreună cu tine aici, dar acum patruzeci de ani şi-a construit propria casă lângă strada nouă. De când s-a mutat, are acelaşi tabiet în fiecare dimineață: se trezeşte la ivitul zorilor, fumează o țigară, îşi netezeşte părul pe care mai apoi îl prinde cu o agrafă, iar în cele din urmă vine la tine acasă. În zori de zi, sora ta umblă prin casă şi apoi pleacă. Soția ta obişnuia să audă paşii surorii tale când mergea prin jurul casei, începând cu curtea din față, apoi cea din lateral şi în cele din urmă curtea din spate. Zgomotul făcut de paşii surorii tale era cel care o trezea. Mormăia, se întorcea pe cealaltă parte şi bolborosea:

— S-a întors! după care se ridica din pat.

Sora ta nu făcea nimic altceva decât să facă înconjurul casei după care se întorcea la gospodăria ei, poate că voia doar să se asigure că nu i s-a întâmplat nimic gospodăriei tale peste noapte. În tinerețe a pierdut doi frați mai mari deodată, iar părinții au murit la două zile unul față de celălalt; în timpul războiului aproape că te pierduse şi pe tine. După ce s-a căsătorit, soțul ei a venit să locuiască în satul vostru, nu ea în satul socrilor. După ce soțul ei a murit de tânăr, durerea din sufletul ei a crescut precum un copac care se tot înalță şi nu mai poate fi tăiat.

— Nici măcar nu te-ai deranjat să dormi pe rogojină? Ochii surorii tale, care în tinerețe obişnuiau să fie hotărâți şi feroce păreau acum foarte obosiți. Părul ei pieptănat şi prins cu o agrafă era complet alb. Deşi e mai mare decât tine cu opt ani, ținuta ei e mai dreaptă. S-a aşezat lângă tine, a scos o țigară şi a pus-o în gură.

— N-ai renuntat la fumat?

Fără a-ți răspunde, sora ta şi-a aprins țigara folosind o brichetă pe care era scris numele unui bar din oraş.

— Câinele e la mine. Poți să-l iei înapoi dacă vrei.

— Lasă-l la tine pentru o vreme. Cred că va trebui să mă întorc în Seul.

— Ce vei face acolo?

Nu i-ai răspuns.

— De ce te-ai întors de unul singur? Trebuia să o găseşti şi să vă întoarceți împreună.

— Am crezut că poate mă va aştepta aici.

— Dacă era aşa te-aş fi sunat într-o clipită, nu-i aşa?

N-ai spus nimic.

— Cum poți să fii o ființă aşa de josnică? Cum poate un soț să-şi piardă soția? Cum ai putut să te întorci acasă când biata femeie e pierdută cine ştie pe unde?

Te-ai uitat lung la sora ta care avea capul încărunțit.

Niciodată nu ai auzit-o vorbind astfel despre soția ta. Întotdeauna a avut ceva dezaprobator de spus la adresa soției tale. A cicălit-o deoarece nu a rămas însărcinată decât la doi ani după ce v-ați căsătorit. Atunci când soția ta l-a născut pe Hyong-chol, sora ta a spus pe un ton oarecum nepăsător:

— Doar n-a făcut ceva ce n-a mai înfăptuit cineva înaintea ei.

Sora ta s-a mutat cu voi în perioada în care soția ta trebuia să piseze grâne în piua de lemn pe care mai apoi le gătea la fiecare masă, dar n-a ajutat-o niciodată. Cu toate acestea a avut grijă de soția ta după ce aceasta a născut.

Sora ta a spus:

— Am atât de multe lucruri să-i spun înainte de a muri. Cui să-i spun ce am pe suflet dacă ea nu e aici?

— Ce voiai să îi spui?

— Sunt mai multe lucruri...

— Te referi la faptul că ai fost aşa de răutăcioasă cu ea?

— Ți-a spus ea că m-am purtat aşa?

Te-ai uitat la sora ta, nici măcar nu-ți venea să râzi.

— Vrei să spui că nu te-ai purtat urât cu ea?

Toată lumea ştia că sora ta se comporta mai mult ca o soacră decât ca o cumnată. Toți erau de aceeaşi părere. Surorii tale nu-i plăceau astfel de comentarii. Susținea că singurul motiv pentru care se comporta aşa era lipsa în familie a unei persoane mai în vârstă, cu autoritate. Poate că avea dreptate.

Sora ta a scos o altă țigară din pachet şi a pus-o în gură.

— Aprinde-o, te rog.

Poate că dispariția soției tale a împins-o pe sora ta să se apuce din nou de fumat. Primul lucru pe care îl făcea dimineața după ce se trezea era să-şi caute țigările, la fel proceda şi în timpul zilei înainte de-a începe vreo treabă,

înainte de a merge undeva, înainte de a mânca, înainte de a merge să doarmă. Erai de părere că fumează prea mult însă nu i-ai spus niciodată acest lucru. De fapt, nu-i puteai spune asta. Când ai văzut-o imediat după ce a murit soțul ei în incendiu, se uita fix la casa care a ars până în temelii şi fuma. Doar stătea acolo fumând țigară de la țigară, nu plângea, dar nici nu râdea. Fuma în loc să mănânce sau să doarmă. La trei luni după incendiu, puteai să simți mirosul de țigări chiar înainte de a te apropia de ea, mirosul de tabac i s-a îmbibat în degete.

Încă din ziua în care a împlinit cincizeci de ani, sora ta obişnuia să spună:

— Nu voi mai trăi mult. În toți aceşti ani am fost de părere că menirea mea în lume este în special... una grea şi tristă. Ce am? Nu am nici copil, nimic. Când au murit frații noştri, am crezut că era mai bine dacă eram eu în locul lor; după ce au murit părinții, eu l-am văzut pe Kyun în tine, chiar dacă încă eram în stare de şoc. Eram singuri în lumea asta. Fiindcă soțul meu a murit într-un incendiu înainte ca măcar eu să fi devenit mai ataşată de el... tu nu eşti doar fratele meu, ci şi copilul meu. Copilul şi dragostea mea...

Acest lucru putea fi adevărat, altfel atunci când ai fost bolnav la pat, pe jumătate paralizat, din cauza unui atac de cord, n-ar fi pierdut vremea timp de un an fie primăvară, vară, toamnă, iarnă, hoinărind pe câmpuri ca să adune rouă pentru tine. A auzit că te vei face bine dacă în fiecare zi vei bea o cană de rouă. Ca să adune o cană de rouă înainte de răsărit, sora ta se trezea în miez de noapte şi aştepta zorii zilei. Cam de pe atunci, soția ta a încetat să se plângă de comportamentul surorii tale şi a început s-o trateze ca pe o soacră. Soția ta, cu o undă de supărare în voce a spus:

— Nu cred că aş fi în stare să fac aşa ceva pentru tine.

— Am vrut să îmi cer iertare pentru trei lucruri înainte de a muri, a continuat sora ta.

— Care ar fi acestea?

— Îmi pare rău pentru Kyun... pentru că am zbierat la ea când a tăiat caisul... şi pentru că nu i-am luat medicamente atunci când avea probleme cu stomacul.

Kyun. N-ai spus nimic. Sora ta s-a ridicat şi a arătat spre tava acoperită cu o pânză albă.

— Ți-am adus nişte mâncare. Să mănânci când ți-e foame. Vrei să mănânci acum?

— Nu, încă nu mi-e foame. Tocmai m-am trezit.

Te-ai ridicat şi tu. Păşeai în urma surorii tale în timp ce ea mergea prin casă. Fără mâinile harnice ale soției tale care să aibă grijă de ea, casa era plină de praf. Sora ta a şters praful de pe capacele oalelor de lut, îndreptându-se spre curtea din spate. Te-a întrebat pe neaşteptate:

— Crezi că fratele nostru, Kyun, este în cer acum?

— De ce vorbeşti despre el?

— Poate că şi Kyun o caută. Îmi apare uneori în vise. Câteodată mă întreb ce s-ar fi ales de el dacă încă ar mai fi trăit.

— Cum adică ce s-ar fi ales de el? Ar fi fost bătrân ca mine şi ca tine...

Când soția ta de şaptesprezece ani s-a căsătorit cu tine care aveai pe atunci douăzeci de ani, fratele tău mai mic era în clasa a cincea. Era un puşti deştept, care s-a făcut remarcat în clasă: prindea repede orice, era sociabil, chipeş şi bun la învățătură. Când treceau pe lângă el pe stradă, oamenii se opreau din mers să se uite la el încă o dată şi se întrebau ce familie este aşa de norocoasă încât să-l aibă ca fiu. Deşi v-a implorat pe tine şi pe sora ta să-l lăsați să meargă mai departe la liceu, acest lucru nu s-a întâmplat din cauza problemelor financiare. Parcă îl auzi şi acum:

— Te rog trimite-mă la şcoală, frate! Te rog trimite-mă la şcoală, soră!

În fiecare zi, plângea în hohote implorându-vă să-l trimiteți la şcoală. Chiar dacă trecuseră câțiva ani de la terminarea războiului, situația voastră financiară era jalnică. Erați săraci lipiți pământului. Câteodată te gândeai la acele zile ca şi cum ar fi fost doar un vis. Ai supraviețuit ca prin miracol atunci când ai fost străpuns în gât de o suliță din bambus, însă te-ai simțit pierdut şi nu ştiai ce să faci atunci când responsabilitatea de a întreține întreaga familie a căzut pe umerii tăi pentru că tu erai fratele mai mare. Probabil că acesta era motivul pentru care ai vrut să părăseşti casa aceea, situația era prea dificilă pentru tine. Îți era aproape imposibil să asiguri hrana cea de toate zilele, să nu mai vorbim de faptul că fratele tău trebuia trimis la şcoală. Văzând că nu vă poate îndupleca nici pe tine, nici pe sora ta, Kyun a început să o implore pe soția ta.

— Cumnată, te rog trimite-mă la şcoală. Te rog lasă-mă să merg la şcoală. Îmi voi petrece tot restul vieții revanşându-mă față de tine.

Soția ta te-a întrebat:

— Dacă tot îşi doreşte acest lucru atât de mult, nu crezi că ar trebui să facem tot posibilul să-l trimitem la şcoală?

— Nici eu n-am fost la şcoală, măcar el a fost destul de norocos încât să termine şcoala generală.

N-ai putut să mergi la şcoală din cauza tatălui tău care a fost doctor de medicină tradițională. Deoarece pierduse doi fii din cauza unei epidemii, nu te lăsa să mergi în locuri în care erau mulți oameni fie şcoală, fie orice alt loc. Tatăl tău te-a învățat caracterele chinezeşti.

— Hai să-l trimitem la şcoală, a spus soția ta.

— Cu ce?

— Putem vinde grădina.

Când a auzit una ca asta, sora ta i-a spus soției tale:

— Vei duce această familie la sapă de lemn!, după care a trimis-o înapoi în satul ei natal.

Zece zile mai târziu, într-o noapte, beat fiind, picioarele tale s-au îndreptat spre casa socrilor tăi. Te-ai poticnit pe cărarea de munte, însă când ai ajuns la casa socrilor, te-ai oprit lângă fereastra de unde bătea lumina. Era fereastra de la camera din spate de lângă copacii de bambus. Nu te-ai dus acolo cu gândul că o vei aduce pe soția ta înapoi acasă. Vinul din orez te-a dus acolo, *makgoli*, pe care un vecin ți l-a dat după ce l-ai ajutat să-şi are câmpurile. Deşi nu tu ai fost acela care a izgonit-o pe soția ta de acasă, nu puteai să intri pur şi simplu în casa socrilor tăi ca şi cum nu s-a întâmplat nimic, aşa că ai stat acolo, rezemat de peretele murdar. Le auzeai pe soacra şi soția ta vorbind, aşa cum le auziseşi vorbind în câmpul de bumbac cu puțin timp în urmă. Soacra ta a ridicat vocea spunând:

— Să nu îndrăzneşti să te întorci în casa aia afurisită! Adună-ți lucrurile şi pleacă de la familia aia.

Soția ta, printre suspine, a răspuns:

— Chiar dacă e să mor, tot mă voi întoarce acolo. De ce trebuie să plec de acolo din moment ce e şi casa mea?

Ai stat rezemat de perete până când lumina zorilor a început să scalde pădurea de bambus. Ai înşfăcat-o pe soția ta când aceasta a ieşit din casă să pregătească micul dejun. Plânsese toată noaptea, iar ochii ei mari, închişi la culoare, sinceri, erau acum atât de umflați de parcă ar fi fost nişte crăpături. Ai apucat-o de mână şi ai înaintat prin pădurea de bambus, îndreptându-vă spre casa voastră. După ce ați trecut de pădure, ai lăsat-o de mână şi ai mers înaintea ei. Pe pantalonii tăi era rouă. Soția ta încerca să țină pasul cu tine, însă tot cădea. Gâfâind te-a rugat:

— Mergi puțin mai încet!

Când ați ajuns acasă Kyun a fugit spre ea strigând:

— Cumnată! Cumnată, promit să nu mai pomenesc că vreau la şcoală, aşa că te rog să nu mai pleci.

Kyun avea ochii înlăcrimaţi; renunţase la visul lui. Începând din acel moment, Kyun, nemaiavând posibilitatea de a merge la liceu, s-a dedicat trup şi suflet în a o ajuta pe soţia ta în munca din gospodărie. Când lucrau împreună pe câmp şi nu o putea vedea pe soţia ta din cauza meiului care era prea înalt, Kyun începea s-o strige:

— Cumnată!

Când soţia ta îi răspundea, zâmbea şi o chema din nou:

— Cumnată!

Kyun o chema şi soţia ta îi răspundea, Kyun o chema din nou şi ea îi răspundea iar. Cei doi îşi terminau treaba pe câmp în tot acest timp chemându-se şi răspunzându-şi unul altuia. Kyun era tovarăşul ei loial de fiecare dată când tu plecai de acasă. După ce a devenit mai puternic, Kyun ara primăvara câmpul cu vaca înhămată la plug, recolta toamna orezul, era primul înaintea tuturor. Toamna târziu, se trezea şi mergea dimineaţa devreme în grădina cu varză şi o culegea pe toată. Pe atunci, oamenii decojeau orezul pe câmp deasupra rogojinilor de paie. Fiecare familie monta un fel de perie, era o invenţie făcută din nişte dinţi de metal ataşaţi unui cadru de lemn cu patru picioare, prin care trăgeau tulpinile, forţând astfel bobul să se desprindă. Toate femeile din sat aveau o astfel de maşinărie, iar în ziua recoltei fiecare mergea la bucata lor de pământ şi o instala.

Treierau grânele până la apusul soarelui. Într-un an, Kyun, care era mai înalt cu zece centimetri faţă de anul precedent, a mers să muncească la fabrica de bere din oraş. Cu banii din primul lui salariu a cumpărat o perie de treierat şi i-a dat-o soţiei tale.

— Ce e cu treierătoarea asta? a întrebat soţia ta.

Cu zâmbetul pe buze, Kyun a spus:

— Tu ai cea mai veche treierătoare din sat, de-abia mai poate fi folosită.

Soția ta a menționat odată că treierătoarea pe care o are e mai veche decât a celorlalte femei din sat şi că ar avea nevoie de una nouă. Vorbele ei ți-au intrat pe o ureche şi ți-au ieşit pe alta. Te-ai gândit că unealta ei e încă bună, de ce ar avea nevoie de una nouă? Soția ta, ținând în mână noua treierătoare pe care tocmai o cumpărase Kyun, s-a mâniat pe el, sau poate că tu erai cauza mâniei ei:

— De ce ai cumpărat-o când noi nici măcar n-am putut să te întreținem la şcoală?

Kyun s-a înroşit şi apoi i-a răspuns:

— Nu e mare lucru.

Kyun se înțelegea bine cu soția ta, poate pentru că o considera ca un fel de mamă. După ce a cumpărat treierătoarea, ori de câte ori avea bani, a mai cumpărat şi alte obiecte pentru casă. Erau toate lucruri de care soția ta avea nevoie. El a fost cel care i-a cumpărat un lighean din nichel. Puțin ruşinat i-a spus soției tale:

— Toate femeile folosesc un astfel de lighean, doar cumnata mea foloseşte un bidon vechi din plastic...

Ea a folosit ligheanul să facă diferite feluri de *kimchi* şi ca să ducă prânzul pe câmp. După ce îl folosea, îl lustruia şi îl punea deasupra pe dulap. L-a folosit până s-a uzat nichelul, iar ligheanul a devenit alb.

Te-ai ridicat brusc şi te-ai dus în bucătărie. Ai deschis uşa din spate şi te-ai uitat în cămară la polița cu rafturi. Mese pliante, adunate laolaltă, erau aşezate pe ultimul raft de sus şi chiar în spate de tot era ligheanul vechi din nichel.

Când soția ta l-a născut pe al doilea fiu, tu nu erai acasă. Kyun a fost acolo cu ea. Ai aflat mai târziu despre cele întâmplate. Era iarnă, frig şi nu erau lemne de foc. Pentru că soția ta zăcea într-o cameră friguroasă imediat după naştere, Kyun a tăiat caisul bătrân din curte. A pus buştenii

în soba de sub camera soției tale și le-a dat foc. Sora ta a năvălit în camera soției cu o falcă în cer și una în pământ certând-o și întrebând-o cum a putut să facă așa ceva, știind bine că se spune că atunci când se taie un copac din ograda unei familii, membrii acelei case vor începe să moară unul câte unul. Kyun a strigat:

— Eu l-am tăiat! De ce dai vina pe ea?

Sora ta l-a apucat pe Kyun de gât.

— Ți-a spus ea să-l tai? Ticălosule! Băiat netrebnic ce ești!

Kyun a refuzat să se lase mai prejos. Ochii lui mari și negri străluceau pe fața lui palidă.

— Vrei să moară de frig într-o cameră atât de friguroasă? a întrebat-o. Vrei să moară înghețată după ce tocmai a născut?

La puțin timp după acel incident, Kyun a plecat de acasă ca să câștige bani. A fost plecat timp de patru ani. Când s-a întors înapoi fără niciun ban în buzunar, soția ta l-a primit călduros. Kyun s-a schimbat în timpul în care fusese plecat. Chiar dacă a devenit un tânăr robust, ochii lui nu mai aveau acea licărire în ei, iar el era mai tot timpul posomorât. Când soția ta îl întreba ce a făcut în tot acest timp și pe unde a umblat, refuza să-i răspundă. Nici măcar nu-i mai zâmbea când vorbea cu ea. Credeai că lumea a fost nemiloasă cu el.

Au trecut probabil douăzeci de zile de la reîntoarcerea lui Kyun. Soția ta a fugit la magazinul din oraș unde jucai *yut*[7]. Era palidă la față. Insista că ceva era în neregulă cu Kyun și că ar trebui să vii acasă cu ea, dar tu erai prea absorbit de joc și i-ai spus că te vei duce mai târziu. Soția ta a stat nemișcată o clipă, apoi a apucat rogojina de paie pe care erau jocul de *yut* și a răsturnat-o strigând la tine.

---

[7] Joc tradițional coreean.

— E pe moarte! E pe moarte! Trebuie să vii acasă!

Comportamentul ei era aşa de ciudat încât te-ai pornit spre casă, simţind un nod în stomac.

— Grăbeşte-te! Grăbeşte-te! zbiera soţia ta în timp ce mergea înaintea ta.

Era pentru prima oară când ea mergea înaintea ta, alergând. Kyun era întins pe locul unde înainte fusese caisul. Se zvârcolea, avea spume la gură şi limba scoasă afară.

— Ce s-a întâmplat cu el?

Soţia ta a fost cea care l-a găsit în starea aceea şi a sunat poliţia de câteva ori. Înainte de a se stabili cauza morţii lui, deja se răspândise zvonul în satul vecin că băiatul a fost otrăvit de cumnata lui cu pesticide. Sora ta avea ochii înroşiţi şi zbiera la soţia ta:

— Mi-ai ucis frăţiorul!

Soţia ta şi-a păstrat calmul în timp ce era interogată de către detectivi.

— Dacă sunteţi de părere că eu l-am ucis, atunci închideţi-mă.

La un moment dat, unul dintre detectivi a trebuit să o aducă pe soţia ta acasă; refuza să părăsească secţia de poliţie şi cerea să fie închisă. Era atât de mâhnită încât îşi smulgea părul din cap şi îşi dădea cu pumnul în piept. Izbea uşa cu putere, mergea la fântână şi bea dintr-o înghiţitură apă rece. În tot acest timp, tu fugeai de unul singur pe câmpuri şi printre lanuri, strigând neîncetat numele fratelui tău care a murit:

— Kyun! Kyun!

Fierbinţeala din pieptul tău s-a răspândit în tot corpul şi nu mai puteai să-i faci faţă. Kyun! A fost un timp când cei morţi nu vorbeau, iar cei vii trebuiau să treacă prin acel calvar.

De abia acum ți-ai dat seama cât ai fost de laş. Ai trăit toată viața învinuind-o pe soția ta pentru durerea prin care ai trecut. Kyun a fost fratele tău, dar cu toate acestea soția ta era cea care avea nevoie să fie consolată, însă alegerea ta de a nu vorbi despre acest lucru a fost o greşeală. Chiar dacă soția ta era copleşită de supărare, a reuşit să angajeze pe cineva care să se ocupe de înmormântarea lui Kyun. Anii au trecut, dar nu ai cerut niciodată detalii.

— Nu vrei să stii unde e înmormântat? te întreba ea din când în când.

Nu-i răspundeai. Nu voiai să ştii.

— Nu-i lua în nume de rău faptul că a plecat aşa... Eşti fratele lui şi nu are părinți. Trebuie să mergi şi să-l vizitezi. Mi-aş dori să-l putem muta într-un loc mai bun, în cimitirul strămosilor noştri.

Când îți spunea toate acestea, tu zbierai la ea:

— De ce m-ar interesa unde e îngropat bastardul ăla?

Odată, când mergeai împreună cu soția ta de-a lungul unui drum, ea s-a oprit. Te-a întrebat:

— Mormântul lui Kyun e în apropiere; nu vrei să mergem la el?

Te prefăceai că nu ai auzit ce a spus. De ce ai rănit-o în felul acesta?

După cele întâmplate cu Kyun, soția ta s-a schimbat. Înainte zâmbea mereu, însă după aceea n-a mai zâmbit. Când mai zâmbea uneori, zâmbetul îi dispărea rapid de pe față. Înainte obişnuia să adoarmă de îndată ce se întindea în pat, pentru că munca la câmp o obosea, însă acum stătea întinsă neputând să adoarmă. De atunci n-a mai avut niciun somn liniştit şi numai după ce fiica cea mică a devenit farmacistă şi i-a prescris nişte somnifere, a reuşit din nou să doarmă cum trebuie. Biata ta soție care nu putea să doarmă. Poate că soția ta care acum lipseşte încă mai are somnifere nedizolvate în organismul ei. Vechea casă a fost

reconstruită de două ori de când a murit Kyun. De fiecare dată când a fost reconstruită, aruncai obiectele vechi care erau îndesate printr-un colț al casei. Soția ta a avut grijă de ligheanul de nichel, îngrijorată că l-ar putea lua cineva. Se temea că, dacă ar fi fost amestecat cu celelalte lucruri, n-ar mai fi avut nicio şansă să-l găsească. Ligheanul era primul lucru pe care îl aducea în cortul în care stăteați în timp ce era în construcție casa. După ce a fost gata, înainte de a face orice altceva, lua ligheanul şi-l punea pe raftul de sus din debara. Până când a dispărut nu te-ai gândit niciun moment că tăcerea ta în legătură cu moartea lui Kyun s-ar putea s-o fi rănit. Te gândeai că ce rost ar mai avea să te gândeşti la trecut. Când fiica ta întreba:

— Doctorul vrea să ştie dacă s-a întâmplat ceva care să-i cauzeze mamei un şoc profund. S-a întâmplat ceva despre care eu nu ştiu nimic? Tu dădeai din cap că nu s-a întâmplat nimic.

Când fata ți-a spus că:

— Doctorul recomandă ca mama să meargă la un psihiatru, i-ai tăiat vorba, replicând:

— Cine are nevoie de un psihiatru?

Întotdeauna te-ai gândit la Kyun ca la ceva de care ar trebui să uiți cu cât înaintai mai mult în vârstă, iar acum chiar aveai sentimentul că ai uitat de el cu totul. După ce a împlinit cincizeci de ani, până şi soția ta a spus:

— Kyun nu-mi mai apare în vis. Poate că acum în sfârşit poate să meargă în cer.

Credeai că, dacă tu erai bine, la fel se simțea şi soția ta. În ultimii ani ea a început din nou să vorbească despre Kyun; ai crezut că uitase de el.

Acum câteva luni, într-o noapte, soția ta te-a trezit zgâlțâindu-te.

— Crezi că dacă-l trimiteam la şcoală, Kyun ar mai fi făcut ce a făcut?

Apoi a şoptit, parcă vorbea cu ea însăşi:

— După ce m-am căsătorit, Kyun m-a tratat cel mai frumos... Deşi am fost cumnata lui, n-am fost în stare să-l trimit la şcoală, cu toate că el îşi dorea acest lucru foarte mult. Din acest motiv nu cred că e în cer.

Ai mormăit şi te-ai întors pe cealaltă parte, însă ea a continuat să vorbească:

— De ce te-ai comportat aşa? De ce nu l-ai trimis la şcoală? Nu ți-a fost milă de el când îl vedeai plângând că vrea să meargă la şcoală? A spus că ar fi găsit o modalitate de a-şi continua studiile, numai să-l fi înscris la şcoală.

Nu voiai să vorbeşti cu nimeni despre Kyun. Era o cicatrice în sufletul tău. Deşi caisul nu mai era, îți aminteai cu exactitate locul în care a murit Kyun. Ştiai că soția ta stătea uneori şi se uita la locul acela. N-ai vrut să deschizi din nou rana aceea. Erau alte lucruri mult mai dificile în viață. Ai tuşit de câteva ori. Numai după ce soția ta a dispărut, te-ai gândit că poate ar fi trebuit în seara aceea să ai o discuție sinceră cu ea despre Kyun. Cu toate că inima soției tale devenea din ce în ce mai goală, Kyun n-a dispărut din sufletul ei. În miez de noapte soția ta fugea brusc la baie şi se ghemuia lângă toaletă. Ținea mâinile în fața ei ca şi cum ar fi împins pe cineva şi striga:

— N-am fost eu, n-am fost eu!

Când o întrebai dacă a avut un coşmar, clipea şi se uita la tine fără nici o expresie în ochi, ca şi cum ar fi uitat deja ce făcuse mai devreme. Asta se întâmpla din ce în ce mai frecvent.

Cum de nu te-ai gândit niciodată de ce mergea soția ta destul de des la secția de poliție după ce a murit Kyun? De ce au apărut zvonuri cum că ea ar fi fost cea care l-a ucis? De ce abia acum ai realizat că poate soția ta a început să aibă dureri de cap din cauza lui Kyun? Trebuia s-o asculți măcar o dată când îți vorbea. Trebuia s-o laşi să-şi descarce

sufletul. În toți acei ani în care ai păstrat tăcerea şi ai învinuit-o pentru tot ce se întâmplase, fără a o lăsa să scoată măcar un cuvânt, poate că presiunea aceea i-a cauzat durerile pe care le avea. O găseai pe soția ta din ce în ce mai des stând într-un loc, pierdută. Îți spunea:

— Nu-mi amintesc ce voiam să fac.

Deşi migrenele deveneau uneori greu de suportat, ea refuza să meargă la spital. Insista asupra faptului că n-ar trebui să le spui copiilor despre durerile de cap de care suferea.

— Ce rost are să le spun? Sunt oricum prea ocupați.

Când ei au aflat totuşi despre migrene, ea se prefăcea că nu are nimic, spunându-le:

— M-a durut capul ieri, dar acum n-am nimic.

Într-o noapte stătea în pat, iar când ai făcut puțin zgomot, s-a făcut palidă la față după care te-a întrebat

— De ce mi-ai rămas alături în tot aceşti ani?

Cu toate acestea, ea continua să facă diferite sosuri, să culeagă prune sălbatice japoneze din care făcea gem. Duminicile, urcată pe motocicletă în spatele tău când mergeați la biserică, îți spunea că ar vrea să mergeți să mâncați la un restaurant. Voia să guste mâncare gătită de altcineva la un restaurant unde se dădeau multe garnituri. Familia ta a discutat posibilitatea de a onora toate riturile strămosilor într-o singură zi, dar ea a refuzat spunând că ar trebui să aştepte până ce soția lui Hyong-chol va deveni cea care să se ocupe de rituri. Deoarece s-a ocupat de pregătirea riturilor toată viața ei, a spus că va continua să facă acest lucru până în ziua în care va muri. Spre deosebire de anii precedenți, mereu uita să pună ceva pe masa pentru riturile strămoşilor şi trebuia să meargă în oraş de patru sau cinci ori. Ai presupus că acest lucru i se poate întâmpla oricui.

* * *

Telefonul a sunat dimineața devreme. *Cine suna la ora asta?* Plin de speranță ai răspuns la telefon.

— Tată?

Era fiica cea mare.

— Tată?

— Da.

— De ce a durat atât de mult până ai răspuns? De ce nu ai răspuns la mobil?

— Ce s-a întâmplat?

— Am fost surprinsă când am sunat ieri la Hyong-chol acasă. De ce ai plecat? Trebuia să-mi fi spus. Nu poți să pleci pur şi simplu şi mai ales să nu răspunzi la telefon.

Se pare că fiica ta tocmai a aflat că te-ai întors acasă.

— Am dormit.

— În tot acest timp?

— Cred că da.

— Ce ai de gând să faci de unul singur acolo?

— În cazul în care se întoarce acasă.

Fiica ta n-a spus nimic. Ai încercat să înghiți, dar gâtul îți era prea uscat.

— Să vin acolo?

Dintre toții copiii, Chi-hon depunea cel mai mult efort în găsirea soției tale. Poate se datora şi faptului că era încă singură. Farmacistul din Yokchon-dong a fost ultima persoană care a sunat să vă spună că a văzut pe cineva care se asemăna cu soția ta. Fiul tău a dat mai multe anunțuri la ziar, dar n-au avut niciun rezultat. Până şi poliția a spus că au făcut tot posibilul, iar acum tot ce se poate face este să aşteptați să sune cineva cu veşti, însă fiica ta mergea în fiecare seară de la un spital la altul, verificând fiecare pacient fără familie.

— Nu... Doar sună-mă dacă ai vreo veste.

— Tată, dacă nu vrei să stai singur, întoarce-te în Seul sau roag-o pe mătuşa să stea cu tine.

Vocea fiicei tale suna ciudat, de parcă băuse.

— Ai băut?

— Doar câteva păhărele.

Se pregătea să închidă telefonul. A băut până în zori de zi? I-ai strigat numele. Ţi-a răspuns pe o voce joasă.

Mâna în care ţineai telefonul era transpirată iar picioarele tale nu mai aveau nici o vlagă.

— În ziua aceea mama ta nu se simţea prea bine. N-ar fi trebuit să mergem în Seul. Cu o zi înainte a avut din nou migrene şi toată ziua şi-a ţinut capul într-un lighean cu gheaţă. Nu auzea când o striga cineva. Seara am găsit-o cu capul în congelator. Avea dureri insuportabile. Deşi a uitat să pregătească micul dejun, a spus că trebuie să mergem în Seul pentru că toţi ne aşteptaţi. Trebuia s-o fi refuzat. Cred că judecata mea devine din ce în ce mai proastă pentru că îmbătrânesc. O parte din mine credea că de data aceasta o putem obliga să meargă la spital. Ştiind în ce stare e, trebuia s-o ţin lângă mine... n-am tratat-o ca pe un om bolnav şi, de îndată ce am ajuns în Seul, am luat-o din nou înaintea ei... Vechile mele obiceiuri au pus din nou stăpânire pe mine. Aşa s-a întâmplat totul.

Cuvintele pe care înainte nu le puteai rosti în faţa copiilor tăi îţi ieşeau acum pe gură fără nicio jenă.

— Tată...

O ascultai.

— Cred că lumea a uitat de mama. Nimeni nu sună. Ştii de ce a avut mama migrene în ziua aceea? Pentru că am fost o netrebnică. Aşa mi-a spus.

Era greu să înţelegi cuvintele fetei tale.

— Ţi-a spus mama ta lucrul acesta?

— Da... Nu am crezut că voi ajunge la petrecerea pentru ziua de naştere, eram în China şi am sunat să văd ce face şi

mi-a spus că pune lichior într-o sticlă. Era pentru mezin. „Ştii că-i place să bea.” Nu ştiam. Nici măcar nu conta, dar m-am enervat. Ar trebui să renunțe la băut... Mama îi ducea lichiorul pentru că mezinului îi plăcea să bea, aşa că i-am spus mamei: „Nu-i duce ceva atât de puternic să bea, dacă se îmbată şi face scandal e doar vina ta, aşa că fă lucrurile cu cap.” Mama mi-a răspuns pe un ton slab: „Ai dreptate”, după care a mi-a spus că va merge în oraş să cumpere nişte prăjituri din orez pentru că întotdeauna le cumpăra de ziua ta. Însă eu i-am spus: „Nu cumpăra, ştii bine că nimeni nu le mănâncă, ci doar le luăm acasă şi le punem în congelator.” I-am spus să nu se mai comporte ca o needucată, ci doar să vină în Seul fără să aducă nimic. M-a întrebat dacă e adevărat că păstram prăjiturile din orez în congelator, iar eu i-am răspuns: „Da, am unele de acum trei ani.” A început să plângă. Am întrebat-o: „Mamă, plângi?” Ea mi-a răspuns: „Eşti o netrebnică...” Voiam doar să îi uşurez situația. Atunci când mi-a spus aşa cred că m-am supărat prea tare. Era foarte cald în Beijing în ziua aceea. M-am enervat şi am strigat: „Foarte bine, sper că eşti mulțumită să ştii că ai o fată netrebnică! Da, sunt aşa cum spui tu!” şi i-am închis telefonul în nas.

Tu ai rămas tăcut.

— Mamei nu-i place când zbierăm, iar noi zbieram la ea tot timpul. Am vrut s-o sun înapoi şi să-mi cer scuze, dar am uitat pentru că eram prea ocupată făcând un milion de lucruri în acelaşi timp – mâncam, vizitam şi discutam cu oameni diferiți. Dacă aş fi sunat înapoi să-mi cer iertare, poate că n-ar fi avut durerile alea de cap... poate că dacă făceam aşa se simțea destul de bine încât să te urmeze.

Fiica ta plângea.

— Chi-hon!

Nu spunea nimic.

— Mama ta era foarte mândră de tine.

— Poftim?

— Dacă apăreai în ziar, îl împăturea, îl punea în geantă şi se uita la el de nenumărate ori, iar dacă se întâlnea cu cineva în oraş îi arăta ziarul şi se lăuda cu tine.

Tăcere.

—Dacă cineva o întreba ce făceai, îi răspundea că scrii cuvinte. A rugat o femeie de la orfelinatul din Namsan-dong să-i citească din cartea ta. Ştia despre ce scriai. Orice s-ar întâmpla, trebuie să continui să scrii bine. Când femeia aceea îi citea din cartea ta, faţa ei se lumina şi zâmbea... Mi-am trăit viaţa fără să stau de vorbă cu mama ta. Acum simt că aş putea să-i spun orice, dar nu e cine să mă asculte. Chi-hon?

—Da?

— Te rog... te rog caut-o pe mama ta.

Ai apăsat telefonul mai aproape de ureche, ascultând plânsetul deznădăjduit al fetei. Aveai senzaţia că lacrimile ei se prelingeau prin receptor. Şi pe faţa ta se prelingeau lacrimi. Chiar dacă toată lumea uită, fiica ta îşi va aminti că soţia ta iubea lumea şi că tu o iubeai pe ea.

4. Altă femeie

Sunt aşa de mulţi pini aici!

Cum poate să existe un astfel cartier în acest oraş? Este ascuns aşa de bine. A nins acum câteva zile? Este zăpadă pe copaci. Să vedem, sunt trei pini în faţa casei tale. De parcă omul acela i-ar fi plantat acolo pentru mine. Oh, nu-mi vine să cred că vorbesc despre el. O să te vizitez întâi pe tine şi apoi merg să-l văd pe el. O să fac asta. Cred că ar trebui să fac asta.

Apartamentele şi garsonierele în care locuiesc fraţii tăi arată toate la fel pentru mine. Nu pricep care casă a cui

este. Cum poate totul să fie exact la fel? Cum pot trăi în spații identice ca acelea? Cred că ar fi mai drăguț dacă ar locui în case care arată diferit. N-ar fi frumos să aibă o şură şi o mansardă? N-ar fi frumos să locuieşti într-o casă în care copiii să aibă locuri unde să se ascundă? Tu obişnuiai să te ascunzi în mansardă, departe de frații tăi, care voiau să-ți dea tot felul de lucruri de făcut. Acum chiar şi la țară au apărut clădiri cu apartamente care arată la fel. Ai urcat recent pe terasa de pe acoperişul casei noastre? Poți vedea de acolo toate clădirile mari de apartamente. Când erai mai mică, satul nostru nu avea nici măcar o linie de autobuz. Dacă aşa este la țară, în acest oraş aglomerat trebuie să fie mai rău.

Îmi doresc să nu fi arătat toate la fel. Arată atât de „la fel" încât nu pot să-mi dau seama în ce direcție trebuie să merg. Nu pot să găsesc casele fraților tăi sau studioul surorii tale. Însă asta este problema mea. În ochii mei, toate intrările şi uşile arată la fel, dar toți reuşesc să-şi găsească drumul spre casă, chiar şi în toiul nopții. Până şi copiii.

Dar tu trăieşti aici, unde e bine. Apropo, unde vine locul acesta? E Buam-dong din Chongno-gu, în Seul... Locul acesta este Chongno-gu? Chongno-gu... Chongno-gu... Oh, Chongno-gu! Prima casă în care fratele tău cel mai mare, proaspăt căsătorit, s-a aşezat a fost în Chongno-gu. Era Dongsung-dong din Chongno-gu. El a spus:

— Mamă, acest loc este Chongno-gu. Sunt fericit de fiecare dată când îmi scriu adresa. Chongno-gu se află în buricul capitalei Seul, şi acum eu locuiesc aici. Un băiat de la țară a ajuns, în sfârşit, în Chongno-gu.

El numea acel loc Chongno-gu, dar locuia într-un apartament dintr-un bloc mic, înghesuit pe un deal abrupt numit Naksan. Am rămas fără aer când am urcat până acolo. Mă gândeam, cum e posibil să existe un astfel de loc în acest oraş? Pare mai ca la țară decât oraşul nostru natal!

Dar spun acelaşi lucru şi aici, unde locuieşti tu. Cum poate exista un astfel de loc în oraşul acesta?

Anul trecut, când te-ai întors în Seul, după ce ai petrecut trei ani în străinătate, erai dezamăgită pentru că nici măcar nu puteai să închiriezi apartamentul în care obişnuiai să locuieşti cu banii pe care îi aveai, dar cred că ai găsit satul ăsta de aici. Este exact ca un sat de la țară. Aici au o cafenea şi o galerie de artă, ba chiar şi o moară. I-am văzut făcând prăjiturele de orez. I-am privit mai mult timp, pentru că-mi aminteam de zilele de demult. Era aproape de sărbătoarea de Anul Nou? Erau mulți oameni care făceau prăjituri de orez lungi şi albe. Chiar şi în acest oraş este un sat în care se fac acele prăjituri de orez în apropierea Anului Nou! De Anul Nou, obişnuiam să car cu căruța un sac de orez la moară ca să fac prăjituri de orez. Suflam în mâinile înghețate şi aşteptam să-mi vină rândul.

Totuşi, trebuie să fie incomod să locuieşti aici cu trei copii. Şi cred că naveta făcută de soțul tău, ca să ajungă la serviciu în Sollung, durează destul de mult. Există măcar vreo piață în zonă?

Odată, mi-ai spus:

— Mi se pare că atunci când merg la piață cumpăr foarte multe lucruri, dar totul dispare aşa de repede. Trebuie să cumpăr trei iaurturi dacă vreau să dau câte unul fiecărui copil. Dacă vreau să cumpăr destule pentru trei zile, sunt nouă, mamă! Este înfricoşător. Cumpăr aşa de mult şi apoi dispare.

Îți țineai brațele deschise ca să-mi arăți cât de mult era. Sigur că da, este normal, din moment ce ai trei copii.

Copilul tău cel mai mare, cu obrajii roşii de la frig, este pe punctul de a-şi sprijini bicicleta în afara porții, când este surprins de ceva. Trece prin poartă, strigând:

— Mamă!

Tu, care eşti îmbrăcată cu o bluză gri, ieşi pe uşă ținând bebeluşul în brațe.

— Mamă! Pasărea!

— Pasărea?

— Da, în fața porții!

— Ce pasăre?

Copilul cel mai mare arată spre poartă, nemaispunând nimic. Îi tragi bebeluşului gluga peste cap ca să nu-i fie frig şi ieşi. O pasăre gri este pe jos în fața porții. Are pete negre de la cap până la aripi. Aripile arată complet înghețate, nu-i aşa? Te pot vedea gândindu-te la mine în timp ce te uiți la pasăre. Că veni vorba, dragă, sunt aşa de multe păsări în jurul casei tale. Cum se poate să fie aşa de multe păsări? Aceste păsări de iarnă îți înconjoară casa şi nu fac nici măcar un zgomot.

Acum câteva zile te uitai la o coțofană care tremura sub gutuiul tău şi, gândindu-te că i-ar fi foame, ai mers înăuntru, ai fărâmițat puțină pâine pe care o mâncau copiii tăi şi ai presărat-o sub copac. Şi atunci te gândeai la mine. Te gândeai la cum obişnuiam să aduc un bol cu orez şi la cum împrăştiam boabele sub curmal pentru păsările care stăteau pe crengile goale iarna. Seara, mai mult de douăzeci de păsări aterizau sub gutui, unde ai împrăştiat tu firimituri de pâine. O pasăre avea aripi cât palma ta de mari. De atunci, împrăştii firimituri de pâine sub gutui în fiecare zi, pentru păsările înfometate de iarnă. Dar pasărea aceasta se află în fața porții, nu sub gutui. Eu ştiu ce este această pasăre. Este un fluierar negru. Ciudat – nu este o pasăre care zboară singură, deci ce caută aici? Este o pasăre care trebuie să fie lângă ocean. Am văzut pasărea aceasta în Komso, unde locuia bărbatul acela. Am văzut fluierari negri căutând ceva de mâncare pe terasele nămoloase la reflux.

Stai pe loc, în fața porții tale, iar copilul tău cel mai mare îți scutură mâna.

— Mamă!

Tu taci.

— E moartă?

Nu răspunzi. Doar te uiți la pasăre, cu fața întunecată.

— Mamă! Este moartă pasărea? întreabă fiica ta, ieşind afară în agitație, dar tu nu răspunzi.

Sună telefonul.

— Mamă, este mătuşa!

Trebuie să fie Chi-hon. Iei telefonul de la fiica ta. Fața ta se întristează.

— Ce-ar trebui să facem dacă pleci?

Cred că Chi-hon pleacă iar cu avionul. Ochii ți se umplu de lacrimi. Se pare că şi buzele îți tremură. Dintr-o dată țipi în telefon:

— Eşti prea de tot... prea de tot!

Draga mea, tu nu eşti aşa. De ce strigi la sora ta? Chiar trânteşti telefonul. Acest lucru ni-l face sora ta ție şi mie. Telefonul sună din nou. Te uiți la el mai mult timp şi, pentru că nu se opreşte, îl ridici.

— Soro! Îmi pare rău.

Vocea ta s-a calmat acum. Asculți liniştită ce spune sora ta la telefon. Şi atunci ți se înroşeşte fața. Strigi din nou:

— Ce? Santiago? Pentru o lună? Fața ta se înroşeşte şi mai mult.

— Mă întrebi dacă ai voie să mergi? De ce mă mai întrebi, dacă deja ai decis că vei merge? Cum poți face asta?

Mâna cu care ții telefonul tremură.

— Era o pasăre moartă azi în fața porții mele. Am un sentiment rău. Cred că s-a întâmplat ceva cu mama! De ce n-am găsit-o încă? De ce? Şi cum poți pleca? De ce se poartă toată lumea aşa? O să te porți şi tu aşa? Nu ştim unde este mama în gerul acesta şi voi toți faceți orice vă trece prin minte!

Dragă, liniştеşte-te. Trebuie să-ți înțelegi sora. Cum poți să-i spui aşa ceva, când ştii cum a fost în ultimele luni?

— Ce? Vrei să mă ocup eu de asta? Eu? Ce crezi că pot face eu, cu trei copii? Fugi, nu-i aşa? Pentru că te trage în jos. Totdeauna ai fost aşa.

De ce faci asta, dragă? Acum ai trântit telefonul şi plângi în hohote. Bebeluşul plânge cu tine. Nasul bebeluşului se înroşeşte. Chiar şi fruntea. Fata plânge. Cel mai mare copil vine din camera lui şi se uită la voi trei, care plângeți. Telefonul sună din nou. Îl ridici repede.

— Soro...

Lacrimi îți pică din ochi.

— Nu pleca! Nu pleca! Soro!

Spre sfârşit, ea încearcă să te liniştească. Nu merge, aşa că spune că vine la tine. Tu închizi telefonul şi şezi acolo liniştită, uitându-te în jos. Bebeluşul se caţără în poala ta. Îl îmbrăţişezi. Fata îți atinge obrazul. Tu o baţi uşor pe spate. Cel mai mare se apleacă peste tema la matematică în faţa ta, ca să te facă fericită. Tu îi mângâi părul.

Chi-hon intră, împingând poarta din faţă.

— O, micule Yun! spune Chi-hon luând bebeluşul de la tine.

Bebeluşul, care este timid faţă de alte persoane, se chinuie să ajungă înapoi la tine, din braţele mătuşii sale.

— Stai cu mine puțin, spune Chi-hon, în timp ce încearcă să se joace cu bebeluşul, dar el începe să plângă.

Chi-hon îți dă bebeluşul. Odată ajuns în braţele mamei sale, bebeluşul îi zâmbeşte mătusii, cu lacrimi care încă i se mai leagănă pe gene. Chi-hon îşi clatină capul şi mângâie obrazul bebeluşului. Voi, surorije, staţi împreună în linişte.

Deşi Chi-hon a venit repede prin zăpadă pentru că nu putuse să te liniştească prin telefon, nu mai spune nimic acum. Arată groaznic: faţa îi este adunată, ochii îi sunt umflaţi. Arată de parcă n-a dormit bine în ultima vreme.

— O să mergi? o întrebi pe sora ta după o tăcere îndelungată.

— N-o să merg.

Chi-hon se întinde pe canapea, cu fața în jos, ca şi cum ar fi pus jos o povară grea. Este aşa de obosită încât nu îşi poate controla corpul: Săraca de ea. Se preface că este puternică, dar este moale în interior. Ce-o să facă dacă va continua să se suprasolicite atât?

— Soro! Dormi?

Îi scuturi umărul lui Chi-hon, dar apoi o mângâi uşor pe spate. O priveşti lung pe sora ta care doarme. Chiar şi când eraţi mici şi vă certaţi, totul se liniştea destul de repede.

Când veneam să vă cert, voi dormeaţi, ţinându-vă de mâini. Mergi în dormitorul tău după o pătură şi o acoperi cu ea. Chi-hon se încruntă. Ce copil neatent. Cum a putut să conducă până aici, când e aşa de obosită?

— Îmi pare rău, soro... şopteşti tu, iar Chi-hon îşi deschide ochii şi se uită la tine.

Chi-hon spune, ca şi cum ar vorbi singură:

— I-am întâlnit mama ieri. Femeia care va deveni soacra mea, dacă ne căsătorim. Locuieşte cu fiica ei. Fiica ei are un restaurant mic care se numeşte Swiss. Nu e căsătorită. Mama lor e foarte micuţă şi delicată. O urmează pe fiica ei peste tot, numind-o „soră”. Fiica îi dă de mâncare mamei, o duce la culcare, o spală şi îi spune: „Ce fată bună eşti”, aşa că mama a început să o numească „soră”. Sora lui mi-a spus:

— Dacă din cauza mamei noastre nu v-aţi căsătorit încă, să nu-ţi faci griji în privinţa aceasta.

A spus că o să continue să locuiască cu mama lor, purtându-se ca o soră mai mare. Pleacă în concediu în ianuarie, dar a aranjat pentru mama lor să stea la un sanatoriu particular. Deci atunci e singurul moment când trebuie să vin în casă, când ea nu este acolo. Sora lui a spus

că, de douăzeci de ani, îşi ia o lună de concediu în ianuarie, folosind profitul de la restaurant. Arăta mulțumită, chiar dacă propria ei mamă o numeşte „soră”. Doar a zâmbit şi a spus:

— Mama mea m-a crescut până acum şi tot ce s-a întâmplat este un schimb de roluri. Nu este corect?

S-a oprit din vorbit şi s-a uitat la mine:

— Spune-mi ceva despre mama ta.

— Despre mama?

— Da, ceva despre mama ta pe care numai tu îl ştii.

— Nume: Park So-nyo. Data naşterii: 24 iulie 1938. Înfățişare: scundă, păr cărunt, permanent, pometi proeminenți, ultima dată a fost văzută purtând o cămaşă albastru deschis, o jachetă albă şi o fustă plisată bej. Ultima dată a fost văzută...

Ochii lui Chi-hon se fac mai mici şi se închid, îndemnați spre somn.

— N-o înțeleg pe mama. Ştiu numai că lipseşte.

Oh, nu.

Ştiam că o să se întâmple asta. Parcă am fi într-o comedie. Dumnezeule, este un haos. Cum poți să râzi într-o astfel de situație? Băiatul cel mare spune ceva, punându-şi pălăria acolo. Ce spune? Ce? Oh, vrea să meargă la pârtiile de schi. Tu îi spui că nu are voie. Îi spui că, de când v-ați mutat înapoi aici, n-a reuşit să țină pasul la şcoală şi că trebuie să învețe cu tata în vacanța aceasta ca să fie sigur că ajunge la zi până începe şcoala din nou. Dacă nu face asta, o să-i fie greu să se descurce bine la şcoală. În timp ce vorbeşti cu el, bebeluşul, care tocmai a învățat să umble, este pe cale de a mânca nişte orez care a căzut sub masă. Parcă ai ochi pe mâini. Vorbeşti cu fiul tău cel mai mare, uitându-te la el, dar mâinile tale iau orezul prăfuit de la bebeluş. Acesta este pe cale să izbucnească în lacrimi, dar apoi se agață de picioarele tale. Tu prinzi repede mâna

bebeluşului când e gata să cadă, în timp ce-i explici celui mai mare de ce trebuie să învețe. Fiul tău cel mai mare, care poate nici nu te ascultă, strigă uitându-se în jurul său:

— Vreau să merg înapoi! Nu-mi place aici!

Fata iese din cameră, chemându-te:

— Mamă!

Se vaită pentru că i s-a încâlcit părul. Te roagă să i-l împleteşti repede pentru că trebuie să meargă la şcoala privată. Mâinile tale împletesc acum părul fetei. În tot acest timp vorbeşti cu fiul tău mai mare.

Vai de mine, toți trei copiii sunt agățați de tine acum.

Draga mea fiică, îi asculți pe toți trei deodată. Corpul tău este antrenat pentru nevoile copiilor tăi. Îți aşezi fiica la masă şi îi perii părul, iar când cel mai mare încă spune că vrea să meargă la schiat, tu îi spui, ca un compromis, că o să vorbeşti cu tatăl lui despre acest lucru, apoi când bebeluşul cade, pui repede peria jos ca să-l ajuți să se ridice şi să-i freci nasul, după care ridici peria din nou şi termini cu părul fiicei tale.

Te întorci apoi ca să te uiți pe fereastră. Mă vezi stând pe gutui. Ochii tăi se întâlnesc cu ai mei. Mormăi:

— N-am mai văzut pasărea aceea până acum.

Toți trei copii urmează privirea ta.

— Poate este înrudită cu pasărea care era moartă în fața porții ieri, mamă!

Fata te apucă de mână.

—Nu... pasărea aceea nu arăta ca aceasta.

— Ba da!

Ieri ați îngropat pasărea aceea sub gutui. Băiatul cel mare a săpat o groapă, iar fata a făcut o cruce din lemn. Bebeluşul a făcut multă gălăgie. Tu ai ridicat pasărea şi i-ai adunat aripile în timp ce o puneai în groapa săpată de fiul cel mare, iar fiica ta a spus:

— Amin!

După aceea, fata l-a sunat pe tatăl ei, care era la serviciu, şi i-a spus despre înmormântare.

— I-am făcut şi o cruce din lemn, tată!

Vântul a doborât crucea din lemn.

Ascultând pălăvrăgeala copiilor, vii spre geam ca să te uiți mai bine la mine. Copiii te urmează la geam şi se holbează la mine. Oh, nu vă mai uitați la mine, copiilor. Îmi pare rău. Când voi, copiii, v-ați născut, mi-a păsat mai mult de mama voastră decât de voi. Fata priveşte spre mine, cu părul împletit frumos. Când tu, nepoata mea, te-ai născut, mama ta n-a putut să te alăpteze. Când s-a născut fratele tău mai mare, a fost eliberată din spital în mai puțin de o săptămână, dar când te-a avut pe tine au apărut complicații şi a stat în spital mai mult de o lună. Am avut grijă de mama ta atunci. Când cealaltă bunică a ta a venit în vizită la spital, ai plâns, iar bunica ta i-a spus mamei tale să te alăpteze ca să te opreşti din plâns. Privind-o pe mama ta care te punea la pieptul ei, chiar dacă nu avea lapte, m-am uitat urât la tine, erai doar un nou-născut. Am trimis-o repede pe cealaltă bunică a ta de acolo, te-am smuls din brațele mamei tale şi te-am bătut la fund. Oamenii spun că atunci când bebeluşul plânge, bunica din partea tatălui va spune: „Bebeluşul plânge, ar trebui să îl hrăneşti”, iar bunica din partea mamei va spune: „De ce plânge bebeluşul aşa de mult, obosindu-şi mama?” Exact aşa am fost eu. Nu se poate să-ți fi amintit asta, dar îți plăcea de cealaltă bunică mai mult decât de mine. Când mă vedeai pe mine, spuneai: „Bună, bunică!” Dar când o vedeai pe cealaltă bunică, strigai: „Bunico!” şi fugeai în brațele ei. Mă simțeam vinovată de fiecare dată, gândindu-mă că ştii că te-am bătut la fund imediat după ce te-ai născut.

Ai crescut aşa de frumoasă.

Uită-te la capul tău acoperit cu păr negru. E la fel ca al mamei tale când era mică. Niciodată nu reuşeam să-i împletesc părul. Ea îşi dorea păr lung, dar totdeauna i-l tundeam bob. Nu aveam timp s-o aşez în poala mea şi să-i perii părul. Cred că mama ta îşi îndeplineşte dorinţele din copilărie cu plete lungi prin tine. Se uită la mine, dar mâna ei se joacă cu părul tău. Ochii mamei tale se întristează. Oh, dragă, se gândeşte la mine din nou.

Ascultă, dragă. Mă poţi auzi în toată gălăgia asta? Am venit să-mi cer iertare faţă de tine.

Te rog să mă ierţi pentru faţa pe care am făcut-o când te-ai întors în Seul cu al treilea bebeluş în braţe. Ziua în care te-ai uitat la mine şocată, strigând: „Mamă!" mă apasă la inimă. Oare de ce? A fost din cauză că n-ai plănuit să ai al treilea copil? Sau a fost din cauză că erai jenată să-mi spui că ai un al treilea bebeluş, când sora ta mai mare încă nici nu era măritată? Pentru un oarecare motiv, ai ascuns faptul că ai avut un bebeluş în acea ţară îndepărtată, suferind în schimb singură, în fiecare dimineaţă. Ne-ai spus că o să ai un copil doar când era aproape să naşti. Nu te-am ajutat cu nimic când ai avut bebeluşul, dar când te-ai întors, ţi-am spus:

— La ce te gândeai? La ce te gândeai, trei copii? Îmi pare rău, dragă. Îmi cer scuze bebeluşului şi ţie.

Este viaţa ta şi tu eşti fiica mea, fiica mea cu o abilitate uimitoare de a te concentra când rezolvi probleme. Cu siguranţă vei găsi o soluţie pentru situaţia ta. Pentru o secundă am uitat cine eşti şi ţi-am spus acel lucru. Îmi mai pare rău pentru toate feţele uimit-întrebătoare pe care ţi le-am arătat, chiar fără să-mi dau seama, de fiecare dată când te vedeam după ce te-ai întors din America. Erai aşa de ocupată. Te vizitam din când în când, iar tu erai tot timpul ocupată, alergând după copii. Adunai haine, îi hrăneai, ridicai un copil căzut de pe jos, luai ghiozdanul de la copilul

care s-a întors acasă de la şcoală, îmbrăţişai copilul care alerga în braţele tale strigând: „Mamă!” Cu o zi înainte de a merge să-ţi operezi un chist uterin, erai ocupată cu preparatul mâncării pentru copii. N-ai cum să ştii cât de tare m-am întristat când eram la tine acasă ca să am grijă de copii şi am deschis frigiderul. Mâncarea pentru patru zile a copiilor tăi era aşezată cu grijă în frigider. Mi-ai explicat:

— Mamă, dă-le lucrurile de pe primul raft mâine, apoi dă-le ce este sub acel raft a doua zi...

Aşa eşti tu. Genul de persoană care trebuie să facă totul cu propriile mâini. De aceea, când ai avut al treilea copil, ţi-am spus:

— Ce-a fost în mintea ta?

În noaptea dinaintea operaţiei, am adunat hainele pe care le-ai dezbrăcat şi le-ai lăsat în faţa băii în timp ce făceai dus. Cămaşa ta, care avea mâneci zdrentuite, era pătată de suc de prune şi o cusătură a pantalonilor tăi largi era desfăcută, iar bretelele sutienului tău aveau milioane de scame pe ele. Tu ai fost întotdeauna un copil îngrijit şi curat, spre deosebire de sora ta. Erai copilul care şi-ar fi spălat tenişii albi chiar dacă pe ei era doar o pată de mărimea unui bob de mazăre. Mă întrebam de ce ai studiat atât de mult dacă aveai de gând să trăieşti aşa. Dragostea mea, fata mea. Când m-am gândit la asta, mi-am amintit că-ţi plăceau copilaşii de când erai mică. Erai genul de copil care ar fi dat fără ezitare ceva ce-şi dorea să mănânce copilului unui vecin dacă părea că ar fi vrut asta. Chiar şi când erai mică, dacă vedeai un copil plângând, mergeai la el, îi ştergeai lacrimile şi-l îmbrăţişai. Am uitat complet că erai aşa. Eram supărată să te văd purtând haine vechi, ocupată şi concentrată numai pe creşterea copiilor, fără să vrei să te întorci la muncă. Te rog, iartă-mă pentru ce am spus. Vorbesc despre momentul în care ţi-am spus:

— Cum poți trăi aşa? în timp ce ştergeai podeaua din dormitor cu o cârpă.

Cu toate că atunci nu păreai să înțelegi despre ce vorbeam. Până la urmă, n-am mai venit în vizită la tine. Nu voiam să te văd trăind aşa, când aveai o educație bună şi talent pe care alții îl invidiau. Scumpa mea fiică! Faci față problemelor cu capul sus, fără să fugi, şi îți continui viața, dar uneori mă enervau alegerile pe care le-ai făcut.

Draga mea,

Te rog să-ți aminteşti că ai fost întotdeauna pentru mine o sursă de fericire. Eşti al patrulea copil al meu. Niciodată nu ți-am spus asta, dar, sincer vorbind, eşti al cincilea copil. Înainte de tine, am avut un copil care a mers în cealaltă lume în timp ce se năştea. Mătuşa ta a moşit bebeluşul, mi-a spus că era băiat, dar bebeluşul nu plângea. Nici ochii nu şi i-a deschis. Am născut un copil mort. Mătuşa ta a spus că va angaja pe cineva să îngroape bebeluşul mort, dar eu i-am spus să n-o facă. Tatăl tău nu era acasă atunci. Am stat în camera mea patru zile cu bebeluşul mort. Era iarnă. Noaptea, ninsoarea se reflecta pe foaia de pe geam. În a cincea zi, m-am ridicat şi am pus bebeluşul într-un vas de lut, l-am dus pe un deal şi l-am îngropat. Persoana care a săpat în pământul înghețat n-a fost tatăl tău, ci bărbatul acela. Dacă acel bebeluş n-ar fi fost îngropat, ai fi avut trei frați mai mari. Apoi pe tine te-am născut singură. Am avut vreun motiv pentru asta? Nu. N-a fost niciun motiv. Când am spus că vreau să te nasc singură, mătuşa ta s-a simțit rănită. Spun asta doar acum, dar eram mai speriată de apariția unui bebeluş mort decât de a naşte singură. Nu voiam să arăt asta nimănui. Dacă ar mai fi ieşit un bebeluş mort, voiam să-l îngrop personal şi să nu mai cobor de pe munte. Când am intrat în travaliu, nu i-am spus mătuşii tale, dar am dus apă fierbinte în camera mea şi am aşezat-o pe sora ta, care era foarte mică, lângă capul meu. Nici

măcar n-am strigat, pentru că nu voiam să afle nimeni în caz că aş fi născut un bebeluş mort. Apoi, din mine ai ieşit tu, caldă şi agitată. Când ți-am lovit funduleţul înainte să te curăț, ai izbucnit în lacrimi. Uitându-se la tine, sora ta a râs. A spus „Bebe" şi ți-a atins obrazul fin cu palma, îmbătată de prezența ta, nici măcar nu am simțit durerea. Mai târziu, mi-am dat seama că limba îmi era plină de sânge. Aşa te-ai născut tu. Ai fost copilul care m-a liniştit atunci când eram cufundată în durere şi în frica de a naşte un alt bebeluş mort.

Dragă,

Cel puțin pentru tine am fost în stare să fac tot ce făceau celelalte mame. Am reuşit să te alăptez pentru mai mult de opt luni pentru că am avut mult lapte. Am fost în stare să te trimit la un loc numit grădiniță, lucru care s-a întâmplat pentru prima dată în familia noastră, iar prima ta pereche de încălțăminte au fost nişte tenişi, nu încălțăminte din cauciuc. Şi da, ți-am făcut ecusonul cu numele când ai mers la şcoală. Numele tău au fost primele litere pe care le-am scris vreodată. Am exersat atât de mult. Ți-am fixat în piept o batistă şi ecusonul cu numele pe care l-am scris eu însămi şi te-am dus personal la şcoală. Te întrebi ce e aşa mare lucru? Era un lucru important pentru mine. Când Hyong-chol a mers la şcoala primară, nu am mers cu el. Găseam tot felul de scuze ca să nu trebuiască să scriu ceva şi l-am trimis cu mătuşa ta. Parcă îl mai aud pe fratele tău mormăind că fiecare copil a fost cu mama la şcoală, dar că el a trebuit să meargă cu mătuşa. Când al doilea frate al tău a mers la scoală, l-am trimis cu Hyong-chol. Şi pe sora ta am trimis-o tot cu Hyong-chol. Pentru tine şi doar pentru tine am mers în oraş şi am cumpărat o geantă de şcoală şi o rochie cu volănaşe. Eram aşa de bucuroasă că am fost în stare să fac asta. Chiar dacă era atât de mic, cât o tavă, am rugat un om să-ți facă un birou. Sora ta nu avea birou. Încă

mai vorbeşte despre asta câteodată, despre cum i s-au lăţit umerii pentru că trebuia să-şi scrie tema cocoşată pe podea. Eram foarte mândră când te vedeam şezând acolo, studiind şi citind. Când învăţai ca să intri la facultate, îţi împachetam şi mâncarea. Când aveai cursuri seara, te aşteptam la şcoală şi te conduceam acasă. Şi mă făceai foarte fericită. Erai cea mai bună studentă din oraşul nostru mic.

Când ai fost acceptată într-o universitate de top în Seul, la secţia de farmacie de acolo, liceul tău a atârnat un banner cu numele tău în onoarea ta. De fiecare dată când cineva îmi spunea: „Fiica ta este aşa de deşteaptă!", sunt sigură că zâmbetul mi se întindea până la urechi. N-ai de unde să ştii cât de mândră eram să fiu mama ta atunci când mă gândeam la tine. N-am fost capabilă să fac nimic pentru ceilalţi şi, chiar dacă şi ei sunt tot copiii mei, niciodată n-am simţit aşa ceva faţă de ei. Mă simţeam plină de regret şi vinovată, chiar dacă erau copiii mei. Tu ai fost copilul care m-a eliberat de acel sentiment. Chiar şi când te-ai dus la facultate şi alergai peste tot cu proteste, n-am intervenit aşa cum făceam cu fraţii tăi. N-am venit să te văd când erai în greva foamei la biserica faimoasă despre care se spune că se află în Myongdong. Când faţa ta era acoperită de coşuri, poate din cauza gazului lacrimogen, te-am lăsat singură.

Atunci nu ştiam exact ce faci, dar aveam încredere în ce faci. Când tu şi prietenii tăi aţi venit la ţară şi aţi început cursuri de seară pentru comunitate, găteam pentru voi. Mătuşa ta spunea că poate vei deveni „un roşu" dacă te las singură, dar eu te-am lăsat să vorbeşti şi să te comporţi liber. N-am putut să fac asta cu fraţii tăi. Am încercat să-i conving şi îi certam. Când a fost bătut de jandarmi al doilea frate al tău, am încălzit sare şi i-am pus-o pe spate ca să-l ajut să se simtă mai bine, dar l-am ameninţat că mă voi omorî dacă va continua în felul ăsta. Şi în tot acel timp,

eram speriată că fratele tău credea că sunt proastă. Ştiu că sunt lucruri pe care oamenii tineri trebuie să le facă atunci când sunt tineri, dar am încercat foarte mult să-i opresc pe ceilalți să le facă. Cu tine n-am făcut asta. Chiar dacă nici nu ştiam pentru ce schimbare lupți, n-am încercat să te opresc. Într-un an, când erai la facultate – în iunie, îți aminteşti – m-am şi dus cu tine la primărie, urmând un cortegiu funerar. A fost momentul în care am mers în Seul pentru că se născuse nepoata ta. Am o memorie destul de bună, nu-i asa?

Nu e vorba de memorie, totuşi, pentru că a fost o zi de neuitat. Pentru mine, a fost o astfel de zi. Când ieşeai din casă în zori de zi, m-ai văzut şi m-ai întrebat:

—Mamă, vrei să vii?

— Unde?

— La universitatea unde a mers al doilea fiu al tău.

— De ce acolo? Nici măcar nu este universitatea unde mergi tu.

— Este o înmormântare, mamă.

— Păi... de ce aş merge acolo?

Te holbai la mine şi erai pe cale să închizi uşa în spatele tău, dar ai venit înapoi înăuntru. Eu împăturam scutecele nepoatei tale nou-născute, iar tu le-ai smuls din mâinile mele.

— Vino cu mine!

— E aproape timpul pentru micul dejun. Trebuie să fac supă de alge pentru cumnata ta.

— Moare dacă nu mănâncă supă de alge într-o zi? ai întrebat cu asprime, fără să-ți stea în fire, şi m-ai forțat să-mi schimb hainele.

— Vreau doar să merg cu tine, mamă. Vino!

Mi-au plăcut acele cuvinte. Încă îmi amintesc tonul vocii tale când tu, o studentă la facultate, mi-ai spus mie, care n-

am fost niciodată în apropierea unei şcoli, să vin la universitate pentru că „Vreau doar să merg cu tine, mamă.”

Atunci a fost prima dată când am văzut aşa de mulţi oameni adunaţi în felul acela. Care era numele tânărului care a murit după ce a fost lovit de rundele de gaze lacrimogene, care avea doar douăzeci de ani? Te-am întrebat de multe ori şi mi-ai spus de multe ori, dar este greu de memorat. Cine a fost acel tânăr care a făcut aşa de muki oameni să se strângă la un loc? Cum se poate să se adune aşa de mulţi oameni? Te-am urmat în cortegiul funerar la primărie, mă uitam după tine şi te prindeam de mână iar şi iar, speriată că s-ar putea să te pierd. Mi-ai spus:

— Mamă! Dacă ne pierdem una de cealaltă, nu continua să mergi. Doar stai pe loc. Atunci vom putea să ne găsim.

Nu ştiu de ce n-am reţinut asta până acum. Trebuia să-mi amintesc asta când n-am reuşit să urc în tren cu tatăl tău în staţia Seul.

Dragă,

Mi-ai dăruit asa de multe amintiri frumoase.

Cântecele pe care le cântai când umblai ţinându-mă de mână, sunetul tuturor acelor oameni care strigau acelaşi lucru – nu puteam să-l înţeleg sau să-l urmăresc, dar a fost pentru prima oară când am mers într-o piaţă. Eram mândră de tine pentru că m-ai dus acolo. Nu păreai a fi doar fiica mea. Erai foarte diferită faţă de cum erai acasă – arătai ca un şoim feroce. Am simţit pentru prima dată cât de hotărâte erau buzele tale şi cât de fermă era vocea ta. Dragostea mea, fata mea. De fiecare dată când mergeam în Seul după acel moment, mă scoteai în oraş numai pe mine, la teatru sau la mormintele regale. M-ai dus la o librărie care vindea muzică şi mi-ai pus căşti în urechi. Prin tine am învăţat că este un loc numit Kwanghamun în acest Seul, că era un loc care se numea City Hall Plaza, că erau filme şi muzică în lumea asta. Credeam că tu o să trăieşti o viaţă diferită. Din

moment ce tu ai fost singurul copil care a fost ferit de sărăcie, tot ce mi-am dorit pentru tine a fost să fii liberă de orice. Şi, cu acea libertate, deseori îmi arătai o altă lume, aşa că-mi doream să fii şi mai liberă. Îmi doream să fii atât de liberă încât să-ţi trăieşti viaţa pentru alţi oameni.

Cred că o să plec acum. Dar, vai...

Bebeluşul pare somnoros. Îi curge saliva şi ochii îi sunt pe jumătate închişi. Acum că ceilalţi doi copii sunt la şcoală, casa e liniştită. Dar ce văd? Casa e un dezastru total. Dumnezeule, n-am văzut niciodată o casă atât de dezordonată. Vreau s-o curăţ pentru tine... dar acum nu pot. Fiica mea adoarme în timp ce îşi duce bebeluşul la culcare. Da, trebuie să fii foarte obosită. Bebeluşul meu doarme, ţinându-l în braţe pe bebeluşul ei. Este mijlocul iernii, de ce transpiri aşa de mult? Dragostea mea, fiica mea. Te rog, relaxează-ţi faţa. O să faci riduri dacă dormi cu o expresie aşa de ostenită. Faţa ta tânără a dispărut acum. Ochii tăi mici în formă de semilună au devenit şi mai mici. Acum, chiar şi când zâmbeşti, drăgălăşenia tinereţii tale a dispărut. Din moment ce am trăit să te văd cu riduri ca acestea, nu pot să spun că viaţa mea a fost scurtă. Totuşi, dragă, niciodată nu m-aş fi gândit că tu ai trăi în acest fel, cu trei copii. Erai aşa de diferită de sora ta emotivă, care se enerva repede şi plângea, apoi devenea morocănoasă şi faţa i se albăstrea dacă lucrurile nu decurgeau cum îşi dorea ea. Tu îţi făceai un program pe care încercai să-l urmezi conform planului. Când mi-ai spus:

— Nu am ştiut, mamă, că o să am trei copii, dar ce să fac? Trebuia să-i nasc, erai aşa de străină pentru mine.

Mă gândeam că sora ta va fi aceea care va avea mulţi copii. Tu niciodată nu te enervezi. Dintre toţi copiii mei, tu eşti singura care poate să spună lucrurile calm, cuvânt cu cuvânt, chiar şi cuiva care este extrem de nervos. De aceea mă gândeam că o să evaluezi bine dacă să ai un copil, şi să

ai numai unul. Niciodată nu mi-ai cerut nimic, spre deosebire de sora ta, care făcea toane cerând un birou ca cel pe care îl aveau frații tăi. Te întrebam ce făceai când te aplecai peste podea, şi tu spuneai:

— Îmi fac tema la matematică.

Sora ta nici măcar nu s-a uitat vreodată la o carte de matematică, dar tu erai foarte bună la asta. Tu erai copilul cu concentrare uimitoare când era vorba de rezolvarea problemelor. Când reuşeai să găseşti un răspuns, zâmbeai inocent.

Dar nu vei fi în stare să afli ce mi s-a întâmplat. De aceea suferi. Din cauza celor trei copii nu poți să mergi să mă cauți aşa cum ai vrea. Poți doar s-o suni pe sora ta în fiecare seară şi să spui:

— Sora mea, au fost ceva ştiri despre mama astăzi?

Dragostea mea, fiica mea.

Din cauza copiilor tăi, n-ai putut să mă cauți atât de mult cât ți-ai dorit şi n-ai putut să plângi atât cât doreai. N-am putut să fac pentru tine atât cât mi-aş fi dorit în ultimul timp, dar m-am gândit mult la tine când mintea îmi era clară. La tine, la cum trebuie să creşti trei copii, inclusiv bebeluşul, care tocmai învață să umble, la viața ta. Îmi pare rău pentru că tot ce am putut face pentru tine a fost să fac *kimchi* şi să-ți trimit şi ție puțin. Mi s-a rupt inima atunci când ai venit în vizită cu bebeluşul şi ai spus, cu un zâmbet, în timp ce te descălțai:

— Oh, mamă, uite, mi-am pus şosete nepotrivite.

Cât de ocupată trebuie să fii dacă tu, care totdeauna ai fost aşa de îngrijită, nu ai timp să găseşti o pereche de şosete potrivite. Uneori, când mintea îmi era clară, mă gândeam la lucrurile pe care trebuie să le fac pentru tine şi pentru copiii tăi. Şi acest lucru îmi dădea voință să continui să trăiesc..., dar apoi am ajuns în starea asta.

Vreau să dau jos sandalele astea albastre din plastic – tocurile s-au tocit de tot. Şi hainele mele de vară sunt prăfuite.

Vreau să scap acum de figura asta neîngrijită; nici măcar nu mă recunosc. Îmi simt capul ca şi cum ar fi pe cale să crape.

Acum, dragă.

Ridică-ți capul puțin. Vreau să te țin în brațe. O să plec acum. întinde-te, pune-ți puțin capul în poala mea. Odihneşte-te o vreme. Nu fi tristă pentru mine. Am fost fericită atâtea zile din viața mea pentru că te-am avut pe tine.

* * *

Oh, eşti aici.

Când am mers la casa ta în Komso, poarta de lemn care dă spre plajă era stricată, iar uşa de la dormitor era încuiată; trebuie să fi fost goală mult timp. De ce ai încuiat dormitorul aşa, dar ai lăsat uşa bucătăriei larg deschisă? Vântul oceanului a trântit uşa de atâtea ori încât era pe jumătate distrusă.

Dar de ce eşti în spital? Şi ce face doctorul? Nu te face mai bine, ci continuă să-ți pună întrebări stupide. Te întreabă care este numele tău. De ce face asta? Şi de ce nu-i spui numele tău? Tot ce trebuie să spui este „Lee Eun-gyu”, aşa că de ce nu răspunzi şi-l faci să te întrebe iar şi iar? Chiar aşa, de ce face doctorul asta? Acum ține o barcă de jucărie în mână şi te întreabă:

— Ştii ce e asta?

Glumeşte? E o barcă! Ce vrea să spună cu „Ştii ce e asta?”? Dar tu eşti cel mai ciudat. De ce nu răspunzi? Oh, chiar nu ştii? Vrei să spui că ai uitat care e numele tău? Nu ştii ce e barca aceea de jucărie? Serios?

Doctorul întreabă din nou:

—Vârsta?

— O sută!

— Nu, te rog spune-mi ce vârstă ai.

— Două sute!

Chiar eşti morocănos. De ce spui că ai două sute de ani? Eşti cu cinci ani mai tânăr decât mine, aşa că ai... Doctorul întreabă din nou despre numele tău.

— Shin Gu!

— Te rog gândeşte-te cu grijă.

— Baek Il-seob!

Actorul Shin Gu? Actorul de la televizor Baek Il-seob? Vorbeşti despre acel Shin Gu şi despre Baek Il-seob care îmi plac mie?

— Te rog nu face asta; gândeşte-te bine şi spune-ne ce este.

Te smiorcăi. Ce se întâmplă? De ce eşti aici, şi de ce ți se pun aceste întrebări stupide? De ce plângi, fără să poți răspunde la aceste întrebări? Nu te-am mai văzut plângând până acum. întotdeauna eu eram cea care plângea. M-ai văzut plângând de atâtea ori, dar acum este prima dată când te văd eu pe tine plângând.

— Acum, te rog spune-mi din nou numele tău!

Taci.

— Încă o dată!

— Park So-nyo!

Acela nu este numele tău, este al meu. Îmi amintesc ziua în care m-ai întrebat cum mă cheamă. Eşti în inima mea ca un drum vechi. Ca pietrele într-un câmp cu pietre, praful în praf, pânzele de păianjen în păienjeniş. Eram tânără atunci. Nu cred că m-am gândit vreodată că eram tânără când trăiam acele momente, dar dacă mă gândesc la momentul în care te-am întâlnit pentru prima dată, îmi pot vedea fața tânără. Într-o după-amiază târzie, mergeam spre casă de la

moară pe noua alee, cărând făină pe cap într-un vas din nichel. Era vasul pe care mi l-a cumpărat Kyun. Paşii mei tineri erau rapizi. Mergeam spre casă ca să fac aluat din făină şi să fac supă cu fulgi de aluat, să îmi hrănesc copiii. Moara era cam la doi kilometri distanță, peste pod. Fruntea îmi era transpirată de la vasul din nichel plin cu făină. Tu ai trecut pe lângă mine pe o bicicletă, apoi te-ai oprit în drum şi ai strigat:

— Scuză-mă!

Am continuat să merg, uitându-mă drept înainte. Inima stătea să-mi sară din piept pe sub *chogori*[8]-ul meu, pe care îl purtam peste pantalonii largi.

— Pune jos vasul acela şi dă-mi-l mie. O să-l car eu pentru tine pe bicicletă.

— Cum pot să am încredere într-un străin care trece pe lângă mine şi să ți-l dau ție? am spus, dar paşii mei tineri au încetinit.

De fapt, vasul era atât de greu încât mă simțeam ca şi cum capul meu ar fi zdrobit. Făcusem o pernă dintr-un prosop şi o pusesem sub vas, dar tot simțeam că fruntea şi rădăcina nasului urmau să mi se zdrobească.

— Nu duc nimic pe bicicleta mea. Unde locuieşti?

— În satul de dincolo de pod...

— Este un magazin la intrarea în sat, nu? O să-l las acolo pentru tine. Aşa că dă-l aici şi mergi liniştită. Arată aşa de greu, iar eu sunt aici, pe o bicicletă, neducând nimic. Dacă pui vasul jos, o să poți să mergi mai rapid şi o să ajungi mai repede acasă.

M-am uitat la tine în timp ce te dădeai jos de pe bicicletă şi am muşcat de capătul prosopului care atârna pe fața mea, prosopul pe care l-am pus pe capul meu, sub vas. Spre

---

[8] Partea superioară a *hanbok-ului* coreean.

deosebire de tatăl lui Hyong-chol, arătai normal, şi atunci, şi acum. Erai palid ca şi cum n-ai fi lucrat nicio zi din viaţa ta, iar faţa ta era lungă ca a unui cal şi ochii tăi ofiliţi nu erau deloc chipeşi. Sprâncenele tale groase şi drepte te făceau să pari sincer. Gura te făcea să pari respectabil şi demn de încredere. Ochii tăi, privindu-mă liniştiţi, erau familiari, ca şi cum i-aş mai fi văzut cândva, înainte. Pentru că nu ţi-am dat vasul chiar dintr-odată, ci îţi studiam faţa, te-ai întors să te urci din nou pe bicicletă.

— Nu am un motiv ascuns. Am vrut doar să te ajut pentru că părea aşa de greu. Nu te pot forţa să mă laşi să te ajut dacă nu vrei.

Ai pus un picior pe pedala zdravănă a bicicletei tale. Atunci a fost momentul când ţi-am mulţumit grăbită şi ţi-am dat vasul de pe cap. M-am uitat cum ai desfăcut legăturile groase din cauciuc de la spatele bicicletei şi cum ai fixat vasul cu ele.

— Deci o să-l las la magazin!

Zburai pe cărare în jos, tu, un bărbat pe care tocmai l-am întâlnit, ducând mâncarea copiilor mei. Am dat jos prosopul înfăşurat în jurul capului meu, mi-am scuturat praful de pe pantaloni şi mă uitam la tine şi la bicicleta ta cum dispăreaţi. Praful s-a ridicat şi te-a înconjurat într-un nor, aşa că mi-am frecat ochii şi priveam cum te faci mai mic. Mă simţeam uşurată, fără greutatea de pe cap. Mergeam pe alee, legănându-mi uşor mâinile. O briză plăcută trecea prin hainele mele. Când a fost ultima dată când am umblat singură, fără nimic în mâini, pe cap sau pe spate? Mă uitam în sus, la păsările care zburau pe cerul înnegrit, fredonând un cântec pe care obişnuiam să-l cânt cu mama mea când eram mică şi mă îndreptam spre magazin. M-am uitat de departe după vas. Mă uitam la uşa magazinului în timp ce mă apropiam de el, dar vasul care ar fi trebuit să fie lângă uşă nu era acolo. Dintr-o dată, inima a

început să-mi bată tare. Am început să merg mai repede. Mi-era frică s-o întreb pe doamna de la magazin:

— A lăsat cineva un vas pentru mine?

Dacă l-ai fi lăsat, l-aş fi văzut deja, dar nu-l puteam găsi. Cu prosopul în mână, am alergat spre proprietarul magazinului, care se holba la mine, întrebându-se ce se întâmplă. Doar atunci *am* înţeles că ai furat cina copiilor mei. Ochii mi s-au umplut de lacrimi. De ce am dat vasul cu mâncarea pentru copii unui om pe care nu l-am mai văzut până acum, având încredere în el? La ce mă gândeam? De ce am făcut asta? Încă mai pot simți spaima de când emoțiile mele de moment, văzând că bicicleta ta dispare, au devenit realitate. Nu puteam să merg acasă cu mâinile goale. Trebuia să găsesc vasul acela cu făină, orice ar fi. Îmi aminteam scârțâitul pe care l-am auzit dimineață când am scos grâul din şură pentru micul dejun. Nu puteam să mă dau bătută când ştiam că în acel vas era destulă făină pentru mâncarea pe zece zile. Am continuat să merg, căutându-te pe tine şi bicicleta ta, deşi eram sigură că ai trecut cu viteză prin fața magazinului. Mergeam şi mergeam, întrebând pe oricine întâlneam dacă au văzut pe cineva care arăta ca tine. Te-am identificat rapid. Ai fost atât de neatent. Nici măcar nu stăteai departe. Când am aflat că locuiai în satul care avea o casă cu acoperiş din țigle, la vreo doi kilometri depărtare de satul nostru, am început să alerg. Aş fi putut să recuperez toată făina din vas dacă te ajungeam înainte să o consumi.

Când ți-am descoperit bicicleta în fața unei case dărăpănate la poalele unui deal între lanurile de orez, în josul drumului de la intrarea în satul tău, am alergat spre casa ta strigând:

— Ahhh! Şi atunci am văzut tot. Mama ta în vârstă şezând pe veranda veche, cu ochii afundați. Copilul tău de trei ani sugându-şi degetul. Şi soția ta în mijlocul unei

naşteri grele. Venisem să recuperez vasul pe care l-ai furat de la mine. În schimb, am luat o oală de pe peretele din bucătăria îngustă şi întunecată. Am încălzit apă în ea. Te-am împins la o parte pentru că nu ştiai ce să faci, ci doar ezitai lângă soția ta, şi am prins-o de mână. N-o mai întâlnisem până atunci, dar am țipat la ea:

— Împinge! împinge mai tare!

Nu ştiu cât timp a trecut până am auzit plânsetul bebeluşului. Casa ta nu avea nici măcar un mănunchi de alge ca să fac supă de alge pentru soția ta. Mama ta era oarbă şi părea să fie deja pe drumul ei spre cealaltă lume. Am moşit bebeluşul, am luat nişte făină din vasul meu şi am făcut aluat pentru supă, am turnat-o în câteva boluri şi am pus nişte ciorbă în camera în care era mama bebeluşului. Am pus vasul la loc pe cap şi am venit acasă. Acum câte decenii s-a întâmplat? Omul acela de lângă tine este bebeluşul care s-a născut în acea zi? Îți şterge mâna. Te face să te întorci şi îți şterge spatele. A trecut mult timp. Gâtul tău întins este acum zbârcit. Sprâncenele tale nu mai sunt groase şi nu-ți mai recunosc gura. În locul doctorului, este acum fiul tău care spune:

— Tată! Cum te cheamă? Ştii care este numele tău?

— Park So-nyo.

Nu, acela este numele meu.

— Cine este Park So-nyo, tată?

Şi eu sunt curioasă în legătură cu asta. Ce sunt eu pentru tine? Cine sunt eu pentru tine?

La şapte sau opt zile după ce te-am întâlnit, cu situația ta în minte, am luat un mănunchi de alge şi m-am dus la tine acasă, dar numai nou-născutul era acolo, nu şi soția ta. Mi-ai spus că soția ta a suferit trei zile de febră mare după naştere şi că în final a părăsit lumea aceasta; era atât de subnutrită încât n-a putut să treacă peste naşterea copilului. Mama ta oarbă şedea pe veranda veche împreună

cu copilul de trei ani şi nu era clar dacă ştia ce se petrece. Presupun că omul de lângă patul tău e acel copil de trei ani, nu bebeluşul.

Nu ştiu cine am fost eu pentru tine, dar tu ai fost prietenul meu pe viaţă. Cine ar fi ştiut că urma să fim prieteni toţi aceşti ani? Prima dată când ne-am întâlnit, m-ai făcut să mă simt atât de descurajată furându-mi vasul cu făina de care aveam nevoie ca să-mi hrănesc copiii. Copiii noştri nu ne-ar înţelege. Ar fi mai uşor pentru ei să înţeleagă că sute de mii de oameni au murit în război decât să ne înţeleagă pe tine şi pe mine.

Chiar dacă ştiam că soţia ta e în altă lume, nu puteam să plec, aşa că am muiat în apă algele pe care le-am adus.

Am făcut aluat din făina care a rămas de când îţi dădusem data trecută şi am făcut supă de alge cu fulgi de aluat; am pus câte un bol pentru fiecare persoană pe masă şi eram gata să plec, dar m-am oprit să-l alăptez pe nou-născut. Era o perioadă când nu aveam destul lapte pentru propria mea fiică. Tu umblai prin sat cu bebeluşul şi-l hrăneai cu lapte donat. Viaţa este câteodată uimitor de fragilă, dar unele vieţi sunt înfricoşător de puternice. Fiica mea mai mare spune că atunci când coseşti buruieni cu un tractor, buruienile se prind de roţile tractorului şi împrăştie seminţe, ca să se înmulţească chiar şi atunci când sunt tăiate. Bebeluşul tău s-a prins feroce. Sugea aşa de tare încât credeaun că o să mă sugă de tot înăuntrul lui, aşa că l-am plesnit peste funduleţul care avea încă urme roşii de la naştere. Când aceasta nu a funcţionat, a trebuit să-l dau la o parte cu forţa. Un bebeluş care şi-a pierdut mama de când s-a născut, nu vrea din instinct să renunţe la un sfârc atunci când îl are aproape. Am aşezat bebeluşul jos şi m-am întors să plec, iar tu m-au întrebat cum mă cheamă. De când m-am căsătorit, erai prima persoană care m-a întrebat cum mă numesc. Deodată timidă, mi-am plecat capul.

— Park So-nyo.

Atunci ai râs. Nu stiu de ce am făcut ce *am* făcut în momentul următor, ştiu doar că voiam să te fac să mai râzi încă o dată. Chiar dacă nu ai întrebat, ți-am spus că numele surorii mele mai mari este Tae-nyo, care înseamnă „fată mare”. Numele noastre – fată mică şi fată mare. Ai râs din nou. Apoi ai spus că numele tău este Eun-gyu şi că fratele tău mai mare era Kum-gyu. Că tatăl vostru v-a dat nume care conțineau cuvintele „aur” şi „argint” în speranța că veți câştiga bani şi veți trăi bine. Că pe tine te numea cufăr de argint şi pe fratele tău cufăr de aur. Că, poate, din acest motiv, Cufăr de Aur trăia puțin mai bine decât tine, Cufăr de Argint. Atunci a fost rândul meu să râd. Tu râdeai, văzându-mă pe mine râzând. Atunci sau acum, cel mai bine îți stă când râzi. Aşa că nu te încrunta în fața doctorului; zâmbeşte. Un zâmbet nu te costă bani.

Până când a împlinit bebeluşul tău trei săptămâni, mergeam la tine acasă o dată pe zi şi-l lăsam să sugă. Uneori era dis-de-dimineață, alteori la miezul nopții. Ar fi putut fi asta o povară pentru tine? Asta a fost tot ce am făcut pentru tine, dar în următorii treizeci de ani veneam la tine de fiecare dată când mă loveam de un obstacol dificil. Cred că *am* început să vin la tine după ce i s-a întâmplat lui Kyun. Pentru că atunci îmi doream doar să mor. Mă gândeam că ar fi mai bine să mor. Toți ceilalți mă făceau să-mi fie greu, numai tu nu mă întrebai nimic. Mi-ai spus că orice rană se vindecă cu trecerea timpului. Că n-ar trebui să mă gândesc la nimic, ci doar să fac calm ceea ce aveam de făcut. Dacă n-ai fi fost tu, nu ştiu ce s-ar fi întâmplat cu mine; mi-aş fi ieşit din minți de durere. Tu ai fost cel care mi-a îngropat al patrulea copil, cel născut mort, pe deal. Acum că mă gândesc la asta, te-ai mutat la Komso pentru că am fost prea mult pentru tine? Tu nu erai făcut să locuieşti pe coastă sau să devii pescar. Erai potrivit să

lucrezi pământul şi să plantezi semințe. Erai cineva care nu avea pământ propriu, dar lucrai pământul altcuiva. Ar fi trebuit să-mi dau seama, când ai plecat la Komso, că ai plecat pentru că ți-era greu să rezişti cu mine. Văd că am fost o persoană îngrozitoare pentru tine.

Cu siguranță prima întâlnire este importantă. Sunt sigură că, în adâncul sufletului, totdeauna am crezut că îmi eşti dator şi arătam asta prin faptul că făceam orice îmi doream. Aşa cum te-am găsit după ce mi-ai furat vasul pe bicicletă, te-am găsit şi după ce te-ai mutat la Komso fără să-mi zici. Nu te potriveai în Komso. Păreai ieşit din peisaj şi ciudat acolo lângă mare. Încă îți mai pot vedea expresia feței la câmpurile de sare de lângă ocean. N-am reuşit niciodată să uit acea expresie, dar acum când mă gândesc la asta, poate că expresia ta spunea doar: „Cum a reuşit să mă găsească chiar şi aici?".

Komso a devenit un loc pe care n-am putut să-l uit din cauza ta. Veneam întotdeauna să te caut când se întâmpla ceva sau când nu puteam să mă descurc singură, dar când îmi reveneam uitam de tine. Am crezut că am uitat de tine. Când m-ai văzut în Komso, primul lucru pe care mi l-ai spus a fost:

— Ce s-a întâmplat?

Doar acum spun asta; când am mers să te văd atunci, a fost pentru prima dată când am mers doar ca să te văd, nu pentru că mi se întâmplase ceva.

Cu excepția momentului când ai fugit la Komso, totdeauna ai stat în acelaşi loc, până când nu am mai avut nevoie de tine. Îți mulțumesc că erai mereu acolo. Poate că de aceea am fost în stare să continui să trăiesc. Îmi pare rău că am venit la tine de fiecare dată când aveam probleme, dar nici măcar nu te-am lăsat să mă ții de mână. Chiar dacă veneam la tine, când mi se părea că vii tu spre mine, nu te încurajam. Asta n-a fost prea frumos din partea mea. Îmi

pare rău, aşa de rău. La început era din cauză că mă simțeam jenată, apoi pentru că simțeam că n-ar trebui să facem asta şi mai târziu pentru că eram bătrână. Tu ai fost păcatul meu şi fericirea mea. Voiam să par demnă în ochii tăi.

Uneori îți spuneam poveşti despre care ziceam că le-am citit, dar de fapt nu le chiar citisem. O întrebasem pe fiica mea şi ți-am spus ție despre ele. Ți-am spus odată că există un loc numit Santiago, într-o țară numită Spania. Tu mă tot întrebai:

— Unde ziceai că este? pentru că îți era greu să memorezi acel nume.

Ți-am spus că acolo este un drum de pelerinaj pe care dura treizeci de zile să-l parcurgi. Chi-hon a vrut să meargă acolo – de aceea mi-a vorbit de locul acela –, dar eu ți-am spus de el ca şi cum eu aş fi vrut să merg acolo. Şi tu ai spus:

— Dacă vrei aşa de mult să mergi, haide să mergem împreună într-una din zilele acestea.

Inima mea s-a scufundat când te-am auzit spunând acel lucru. Cred că după acea zi am încetat să te mai caut. Sincer, nu ştiu unde este locul acela şi nu vreau să merg acolo.

Ştii ce se întâmplă cu toate lucrurile pe care le-am făcut împreună în trecut? Când am întrebat-o pe fiica mea acest lucru, deşi tu erai cel pe care îmi doream să-l întreb, ea mi-a spus:

— Este aşa de ciudat să te aud pe tine spunând aşa ceva, mamă.

Şi a întrebat:

— Nu crezi că, în loc să dispară, s-au infiltrat în prezent?

Ce cuvinte dificile! Înțelegi ce înseamnă asta? Ea spune că toate lucrurile care s-au întâmplat sunt de fapt în

prezent, că lucrurile vechi sunt toate amestecate cu lucrurile actuale şi lucrurile actuale se amestecă cu cele din viitor, iar lucrurile din viitor sunt combinate cu lucrurile vechi; doar că nu le putem simți.

Dar acum nu pot merge mai departe.

Crezi că lucrurile care se întâmplă acum sunt conectate la lucrurile din trecut şi la cele din viitor, dar că nu le putem simți? Nu ştiu, se poate să fie adevărat? Uneori când mă uit la nepoții mei, mă gândesc că au apărut din senin şi că n-au nicio legătură cu mine. N-au nimic de-a face cu mine.

Oare de ce mi-a rămas în minte că bicicleta pe care te-am văzut pentru prima dată era furată, că înainte să mă vezi mergând pe alee cu vasul pe cap, plănuiai să vinzi acea bicicletă pentru un mănunchi de alge? Sau faptul că ai ajuns să nu poți vinde bicicleta, aşa că ai mers s-o pui la loc de unde ai găsit-o, dar proprietarul te-a prins şi ai dat de necaz? Acele evenimente s-au infiltrat într-o pagină din trecut şi ne-au adus până aici?

Ştiu că, după ce am dispărut, ai plecat să mă cauți. Ştiu că tu, un om care n-a mai fost în Seul până atunci, ai venit la stația Seul şi te plimbai prin subteran, oprind oamenii care arătau ca mine. Şi că ai mers la casa mea de multe ori, sperând să auzi veşti despre mine. Că voiai să-mi întâlneşti copiii şi să auzi ce s-a întâmplat. De aceea ai ajuns aşa de bolnav?

Numele tău este Lee Eun-gyu. Când doctorul o să întrebe din nou de numele tău, nu spune „Park So-nyo”; spune „Lee Eun-gyu”. Acum o să renunț la tine. Tu ai fost secretul meu. Tu ai fost, în viața mea, cineva a cărui prezență n-ar fi fost ghicită de nimeni care mă cunoştea. Chiar dacă nimeni nu ştia de existența ta în viața mea, ai fost persoana care îmi aduceai o plută pentru fiecare curent rapid şi m-ai ajutat să trec în siguranță peste orice apă. Eram fericită că erai acolo. Am venit să-ți spun că am fost în stare să călătoresc prin

viață pentru că puteam să vin la tine de fiecare dată când eram neliniştită, nu când eram fericită.

Acum o să plec.

* * *

Casa e înghețată bocnă.

De ce ai încuiat uşa? Trebuia s-o laşi deschisă ca să poată veni copiii vecinilor înăuntru să se joace. Nu e niciun pic de căldură aici. E ca un bloc de gheață. N-a înlăturat nimeni zăpada, chiar dacă a nins aşa de mult. Curtea este de un alb orbitor. În toate locurile posibile atârnă țurțuri. Când erau mai mici, copiii rupeau țurțurii şi se luptau cu săbiile. Cred că nimeni n-are grijă de casă din cauză că nu sunt aici. E mult timp de când a mai trecut cineva pe aici. Motocicleta ta e sprijinită în şură. Şi ea este înghețată bocnă. Îmi doresc să nu mai conduci acea motocicletă. Cine se dă pe motocicletă la vârsta ta? Crezi că eşti încă tânăr? Iar încep cu sâcâiala mea obişnuită. Şi, totuşi, arătai puternic pe motocicletă, nu ca un om de la țară. Când erai tânăr şi intrai în oraş pe motocicletă, cu părul uns cu pomadă, purtând o geacă de piele, toată lumea se întorcea după tine. Cred că există o poză din perioada aceea undeva... în rama de deasupra uşii din dormitorul principal. Oh, iat-o. A fost făcută când încă nu aveai treizeci de ani. Fața ta era plină de pasiune; acum nu mai e aşa.

Îmi amintesc prima casă în care am locuit înainte să reconstruim. Chiar iubeam acea casă. Cu toate că, acum că am spus „iubeam”, nu cred că a fost numai iubire. Am locuit vreo patruzeci de ani în acea casă care nu mai există. Eu eram tot timpul acolo. Totdeauna. Tu erai şi nu erai. Nu ştiam nimic de tine ca şi cum nu te-ai mai fi întors niciodată, dar apoi te întorceai. Poate acesta este motivul. Pot vedea casa veche în fața mea ca şi cum este iluminată. Îmi amintesc tot. Toate lucrurile care s-au întâmplat în acea

casă. Lucrurile care s-au întâmplat de-a lungul anilor în care s-au născut copiii, felul în care te aşteptam, te uitam, te uram şi apoi te aşteptam din nou. Acum casa este lăsată în urmă, singură. Nu este nimeni aici şi doar zăpada albă mai păzeşte curtea.

O casă e un lucru aşa de ciudat. Orice alt lucru se uzează cu cât îl folosesc oamenii mai mult, şi uneori poţi simţi veninul unei persoane dacă te apropii prea mult de ea, dar nu asta se întâmplă cu o casă. Chiar şi o casă bună se prăbuşeşte repede dacă nu intră nimeni în ea. O casă este vie doar când trăiesc oameni în ea, când se freacă de ea, când stau în ea. Poftim – un capăt al acoperişului s-a prăbuşit din cauza zăpezii. În primăvară va trebui să-i suni pe oamenii care repară acoperişuri. Este un autocolant cu numele şi numărul lucrătorilor de la acoperişuri în dulapul cu televizorul din sufragerie, dar nu ştiu dacă ştii de el. Dacă-i suni, vor veni şi se vor ocupa de asta. Nu poţi să laşi casa goală în timpul iernii. Chiar dacă nu locuieşte nimeni aici, trebuie să vii şi să porneşti boilerul din când în când.

Ai mers la Seul? Mă cauţi acolo?

Şi camera aceasta, unde am pus cărţile pe care le-a trimis Chi-hon când a mers în Japonia, este rece. Cărţile arată îngheţate. După ce a trimis cărţile aici, camera aceasta a devenit camera mea preferată din casă. Când ştiam că o să urmeze să mă doară capul, veneam aici şi mă întindeam. La început mi se părea că o să mă fac mai bine. Nu voiam să-ţi spun că nu mă simt bine. Dar când îmi deschideam ochii durerea mă apăsa şi nici măcar nu puteam să gătesc pentru tine, dar nu voiam să mă vezi ca pe o persoană bolnavă.

Acest lucru mă făcea să mă simt singură de multe ori. Şi atunci mergeam în camera cu cărţile şi mă întindeam pe jos. Într-o zi, ţinându-mă de cap, mi-am promis că o să citesc cel puţin o carte scrisă de ea până se întoarce din Japonia. Şi

am mers să învăț să citesc, încă ținându-mă de cap. Nu puteam să continui. Când am încercat să învăț să citesc, starea mea s-a înrăutățit repede. Mă simțeam singură pentru că nu puteam să-ți spun că încercam să învăț să citesc. M-aș fi simțit umilită dacă ți-aș fi spus așa ceva. Când am învățat să citesc, am vrut să mai fac un lucru, în afară de a citi cartea fiicei mele cu proprii mei ochi: să scriu câte o scrisoare de rămas bun pentru fiecare persoană din familie, înainte să devin așa cum sunt acum.

Vântul bate așa de tare. Rostogolește zăpada prin curte și o împrăștie peste tot.

Nopțile de vară, în care puneam mangalul afară și făceam găluște fierte, au fost cele mai bune momente pe care le-am trăit în această curte. Hyong-chol aduna compost și făcea foc ca să ne protejeze de țânțari, iar cei mai mici se trânteau pe platformă și așteptau să fie gata găluștele fierte din oala de pe mangal. Când făceam o oală plină de găluște fierte și le așezam pe o tavă din răchită, mâinile săreau dintr-o dată și toate găluștele dispăreau. Dura mai puțin timp pentru copii să le mănânce decât pentru mine să le gătesc. În timp ce puneam surcele în mangal, mă uitam la copiii care erau întinși pe platformă împreună, așteptând încă o serie de găluște, și acest lucru mă speria puțin. Ce pofticioși erau! Chiar dacă focul era aprins, țânțarii se țineau continuu de mâinile și de coapsele mele și-mi sugeau sângele, iar când noaptea devenea mai întunecată, copiii mâncau toate găluștele și mai așteptau altele, în timp ce eu le fierbeam. Erau nopți de vară când, unul câte unul, adormeau întinși unul peste celălalt, așteptând să fiarbă găluștele. În timp ce dormeau, eu terminam de fiert restul găluștelor, le puneam într-un coș, le acopeream, le lăsam pe platformă și plecam la culcare; roua de dimineață le întărea puțin. De îndată ce se trezeau, copiii trăgeau coșul către ei și mai mâncau.

De aceea copiilor mei încă le plac găluştele fierte reci, puțin întărite. Au fost multe nopți de vară în care am făcut găluşte pentru copii. Nopți de vară cu stele căzătoare.

Când rătăceam pe străzi, nu-mi puteam aminti nimic şi capul îmi era ameţit, dar mi-era tare dor de acest loc. Nu ştii cât de dor îmi era de locul acesta, de curte, de locul de sub verandă, de grădina cu flori, de fântână. După ce am umblat o vreme, m-am aşezat jos pe o stradă şi am desenat în praf ce îmi venea în minte. Şi era casa. Am desenat poarta, am desenat grădina cu flori, am desenat bordura cu vase de lut, am desenat veranda. Nu-mi puteam aminti nimic altceva decât casa aceea, casa care a fost aici cu mult timp înainte de casa de acum, casa care a dispărut cu mult timp în urmă, acea casă cu bucătăria tradițională şi cu curtea din spate umbrită de frunze de brusture şi şura de lângă cocina de porci. Porți albastre galvanízate din fier, cu vopseaua care se decojea. Porțile acelei case, cu o poartă mai mică în interiorul celei din stânga şi cu cutia poştală în dreapta ei. Doar de câteva ori a trebuit să deschidem ambele porți, dar poarta mai mică, cu mâner de lemn, era totdeauna deschisă spre stradă. Nu ne încuiam porțile niciodată. Chiar dacă nu eram acasă, copiii vecinilor veneau înăuntru prin poarta cea mică şi se jucau până apunea soarele. În timpul sezonului de munci agricole, fiica mea mai mică venea de la şcoală, se urca pe bicicleta de pe suportul de sub curmalul din curtea golită de oameni şi pedala. Când veneam acasă, ea stătea pe marginea verandei şi sărea în brațele mele, strigând „Mamă!” Când a fugit al doilea fiu al meu de acasă, lăsam mâncare pentru el în cea mai caldă parte a podelei şi țineam ambele uşi mari ale porții larg deschise. Când cineva se împiedica de bolul de orez şi se vărsa din el, îl aşezam la loc. Dacă mă trezeam în mijlocul nopții din cauza vântului, mergeam afară şi sprijineam uşile cu pietre grele, ca să nu

le închidă vântul. Ochii şi urechile mele urmăreau poarta, eram atentă de fiecare dată când făcea un zgomot.

Şi dulapul este înghețat.

Uşile nici măcar nu se deschid. Dar ar trebui să fie gol. Când capul a început să mă doară aşa de tare, am vrut să merg la bărbatul acela pe care nu l-am văzut de mult timp. Mă gândeam că poate mă fac mai bine dacă mergeam. Dar n-am mers. Mi-am înăbuşit dorința de a merge şi am început să mă uit la lucrurile mele. Puteam să simt că se apropie ziua în care n-o să fiu în stare să mai recunosc nimic pentru că voi fi amorțită. Am vrut să mă ocup de toate lucrurile mele cât timp le mai recunoşteam. Am învelit într-o bucată de material hainele pe care nu le purtam, pe care le-am atârnat în dulap, nefiind în stare să le arunc, şi le-am ars pe câmp. Lenjeria de corp pe care mi-a cumpărat-o Hyong-chol cu primul lui salariu a stat în dulap multe decenii, cu eticheta încă pe ea. Când le ardeam, mă simțeam ca şi cum capul mi s-ar crăpa în două. Am ars tot ce am putut, în afară de pături şi perne, pe care le puteau folosi copiii când veneau acasă în vacanță. Am ars păturile de bumbac pe care le-a făcut mama mea pentru mine când m-am căsătorit. Am luat toate lucrurile cu care am petrecut mult timp şi m-am uitat la ele din nou. Lucrurile pe care nu le-am folosit niciodată pentru că le păstram bine, vasele pe care le-am păstrat ca să le dau fiicei mele celei mai mari când se căsătoreşte. Dacă aş fi ştiut că n-o să se căsătorească, chiar dacă sora ei mai mică este căsătorită şi are trei copii, le-aş fi dat fiicei mele mai mici. În mod stupid credeam că trebuie să i le dau lui Chi-hon pentru că am plănuit să i le dau ei. Am ezitat, apoi le-am luat afară şi le-am spart în bucăți. Ştiam că într-o zi n-o să îmi mai amintesc nimic. Şi înainte ca acel lucru să se întâmple, am vrut să am grijă de tot ce am folosit vreodată. Nu voiam să

las nimic în urmă. Şi toate dulapurile de jos sunt goale. Am distrus tot ce se putea distruge şi am îngropat tot.

Chiar şi în acel dulap îngheţat, singura haină de iarnă ar fi haina neagră din blană de nurcă pe care mi-a cumpărat-o fiica mea mai mică. În anul în care am împlinit cinzeci şi cinci de ani, n-am vrut să mănânc sau să ies în oraş. Mi-am petrecut prea multe zile îngropată adânc în muncă, simţind că n-am nicio plăcere. Când îmi deschideam gura, mi se părea că simt un miros urât. La un moment dat, n-am scos niciun cuvânt pentru mai mult de zece zile. Am încercat să gonesc gândurile negative, dar în fiecare zi adăugam un nou gând trist colecţiei mele. Chiar dacă era în mijlocul iernii, continuam să-mi cufund mâinile în apă rece şi le spălam. Într-o zi am mers la biserică. M-am oprit în curtea bisericii. M-am aplecat peste picioarele Sfintei Fecioare, care îşi ţinea în braţe fiul mort, ca să mă rog să mă scoată din această depresie, pe care nu mai puteam s-o îndur mult, s-o rog să aibă milă de mine. Dar apoi m-am oprit, întrebându-mă ce pot să mai cer cuiva care îşi ţine în braţe fiul mort. În timpul slujbei, am văzut că femeia din faţa mea purta o haină neagră din blană de nurcă. Atrasă de delicateţea ei, mi-am apropiat faţa încet de ea, fără măcar să realizez ce făceam. Nurca mi-a îmbrăţişat blând faţa bătrână, ca o briză de primăvară. Lacrimile pe care le-am reţinut au început să curgă. Femeia s-a mutat în timp ce eu continuam să încerc să-mi odihnesc capul pe haina ei din blană de nurcă. Când am ajuns acasă, mi-am sunat fiica mai mică şi am rugat-o să-mi cumpere o haină din blană de nurcă. A fost prima dată când mi-am deschis gura în ultimele zece zile.

— O haină din blană de nurcă, mamă?

— Da, o haină din blană de nurcă.

Tăcea.

— O să îmi cumperi una sau nu?

— Nu este aşa de frig anul acesta. Ai un loc unde trebuie să porți o haină din blană de nurcă?

— Da.

—Mergi undeva?

— Nu.

A râs tare la răspunsurile mele scurte.

— Vino la Seul atunci. Putem merge la cumpărături împreună.

În timp ce intram în mall, la magazinul de haine din blană de nurcă, fiica mea continua să se uite la mine, fără a spune nimic. Nu aveam nicio idee că haina mea din blană de nurcă, care era puțin mai scurtă decât cea în care mi-am îngropat fața, cea pe care a purtat-o acea femeie la biserică, era un lucru atât de scump. Fiica mea nu mi-a spus. Când am mers acasă cu haina din blană de nurcă, ochii nurorii mele s-au bulbucat.

— O haină din blană de nurcă, mamă!

Am tăcut.

— Eşti aşa de norocoasă, mamă. Să ai o fată care să-ți cumpere lucruri atât de scumpe. Eu n-am fost în stare să-i cumpăr mamei mele nici măcar un guler din blană de vulpe. Se spune că hainele din blană de nurcă se dau din generație în generație. Când o să mori, ar trebui să mi-o laşi mie.

— Este prima dată când mama m-a rugat să-i cumpăr ceva! De ce comentezi?

Când fiica mea s-a răstit la nora mea, ca şi cum ar fi fost nervoasă, mi-am dat seama de ce se uita iar şi iar, la eticheta cu prețul. Şi de motivul pentru care se uita la mine. Pe vremea aceea, tocmai absolvise facultatea şi lucra la farmacia unui spital. Când m-am întors din Seul, am luat haina din blană de nurcă, am mers la un magazin asemănător în oraş şi am întrebat-o pe fata care lucra la departamentul de haine de blană cât de mult costă. Am

îngheţat. Cine ar fi ştiut că un articol de îmbrăcăminte poate costa atât de mult?

Am sunat-o pe fiica mea ca să-i spun că ar trebui să returnăm haina, şi ea mi-a spus:

— Mamă, ai tot dreptul să porţi acea haină. Ar trebui s-o porţi.

În această regiune sunt foarte puţine zile reci iarna, aşa că puteam să port haina din blană de nurcă doar ocazional. Odată, n-am purtat-o vreo trei ani.

Când eram deprimată, deschideam dulapul şi îmi îngropam faţa în haina din blană de nurcă. Şi mă gândeam că atunci când o să mor, o să o las fiicei mele mai mici.

Chiar dacă acum este îngheţată, în primăvară, grădina de flori de lângă zid va reveni din nou la viaţă. Florile din părul vecinului vor înboboci, iar parfumul lor va pluti peste tot. Lăstarii trandafirilor cu muguri de un roz palid o să-şi încovoaie spinii, aplaudând. Buruienile de sub zid vor creşte dese şi înalte la prima ploaie de primăvară. Odată, am cumpărat treizeci de răţuşte de sub podul din oraş şi le-am lăsat afară în curte, şi ele au fugit în grădina cu flori şi au călcat toate florile. Când alergau în grup cu puişorii, era greu să spui care erau răţuşte şi care erau puişori. Oricum, primăvara, curtea era gălăgioasă din cauza lor. În această curte, fiica mea, care săpa sub tufa de trandafiri, spunând că va face o grămadă de flori dacă i se dă îngrăşământ, a văzut un vierme care se zbătea, a aruncat sapa mică într-o parte şi a fugit înăuntru; sapa a lovit un puişor şi l-a omorât. Îmi amintesc damful de miros de praf care mi-a ajuns la nas când, în timpul verii, a venit o ploaie bruscă, iar câinele, puişorii şi răţuştele care înainte umblau prin curte acum s-au târât sub verandă, în cuştile din bucătărie şi de sub perete. Îmi amintesc picăturile de praf formate de ploaia bruscă. În nopţile târzii vânturoase de toamnă, frunzele curmalului din curtea laterală rugineau şi zburau

prin jur. Toată noaptea le puteam auzi fugind prin curte. În zilele înzăpezite de iarnă, vântul aducea zăpada adunată în curte pe verandă.

Cineva deschide poarta. Ah, mătuşă!

Tu ai fost o mătuşă pentru copiii mei şi o soră pentru mine, dar n-am fost niciodată în stare să te numesc „soră”; păreai mai mult o soacră. Văd că ai venit să verifici casa pentru că ninge şi bate vântul. Credeam, uitând de tine, că nu e nimeni aici care să se îngrijească de casă. Dar de ce eşti aşa de fără vlagă? Tu eşti întotdeauna aşa de vioaie. Cred că îmbătrâneşti şi tu. Fii atentă – e alunecos pe jos.

— Este cineva acasă?

Vocea ta este încă puternică, cum a fost întotdeauna.

— Nu este nimeni, nu-i aşa?

Strigi, chiar dacă ştii că nu este nimeni aici. Te aşezi pe marginea verandei, fără să aştepți răspuns. De ce ai venit aici fără haine groase? O să răceşti. Te uiți la zăpada din curte de parcă ai fi din altă lume. La ce te gândeşti?

— Simt că parcă ar fi fost cineva aici...

Sunt la jumătatea drumului până la a fi o fantomă, mătuşă.

— Nu ştiu pe unde umbli când este aşa de frig.

Vorbeşti despre mine?

— A trecut vara, a trecut şi toamna, şi e iarnă... Nu te ştiam o persoană fără inimă. Ce putem face în această casă fără tine? Este doar o carapace goală. Ai plecat purtând haine de vară şi nu te-ai întors, deşi este iarnă – ai trecut deja în cealaltă lume?

Sper că nu, încă. Cutreier prin jur căutându-te.

— Cea mai tristă persoană din lume este aceea care moare departe de casa sa... te rog fii precaută şi vino înapoi acasă.

Plângi?

Ochii tăi, fante lungi, se uită în sus la cerul gri şi se umezesc. Nu mă sperie deloc ochii tăi, acum că te porţi aşa.

Totdeauna eram aşa de speriată de ochii tăi aspri, încât, sincer, nu mă uitam la faţa ta ca să nu-ţi întâlnesc ochii. Dar cred că te plăceam mai mult când erai vioaie. Parcă nu eşti tu, şezând cu umerii căzuţi. N-am reuşit niciodată să aud nimic drăguţ de la tine când eram vie, aşa că de ce trebuie să mă uit la figura ta abătută acum? Nu-mi place să te văd slabă. Nu mi-era numai frică de tine. Dacă se întâmpla ceva dificil şi nu ştiam ce să fac, mă gândeam „Ce ar face mătuşa?" Şi alegeam ceea ce credeam că ai face tu. Deci ai fost şi exemplul meu. Ştii că am un caracter temperamental.

Toate relaţiile din lume sunt determinate de două părţi, nici una nu este hotărâtă doar de o singură parte. Şi acum trebuie să ai grijă de tatăl lui Hyong-chol, care este singur. Nu mă simt nici eu bine în legătură cu asta. Dar având în vedere că eşti lângă el, mă simt puţin mai bine. Când eram vie, ştiam foarte bine că depindeai de tatăl lui Hyong-chol, din moment ce tu erai singură, iar eu nu m-am simţit rănită sau dată deoparte sau dezamăgită. Mă gândeam la tine ca la o bătrână mai dificilă din familie. Aşa de mult, încât părea că ai fi fost mama noastră, nu sora noastră. Dar, mătuşă... nu vreau să merg la mormântul pus deoparte pentru mine acum câţiva ani la terenul strămoşesc. Nu vreau să merg acolo. Când trăiam aici şi mă trezeam după ceaţa din capul meu, mergeam singură la mormântul pregătit pentru mine, ca să mă simt confortabil dacă voi trăi acolo după moarte. Era însorit şi îmi plăcea pinul care stătea înalt, aplecat, dar să rămân un membru al acestei familii chiar şi în moarte ar fi prea mult şi prea greu. Ca să încerc să-mi schimb gândurile, cântam şi smulgeam buruienile, şezând acolo până apunea soarele, dar nimic nu mă făcea să mă simt confortabil acolo. Am trăit cu această familie mai mult de

cincizeci de ani; te rog lasă-mă să plec acum. Mai demult, când împărțeam mormintele şi tu ai spus că fâşia mea de pământ ar trebui să fie lângă a ta, m-am uitat nervoasă şi am spus:

— Oh, deci chiar şi când sunt moartă pot să îți îndeplinesc sarcinile.

Țin minte că am spus asta. Nu fi supărată din cauza asta, mătuşă. M-am gândit la asta mult timp, dar n-am spus-o cu rea-voință. Vreau doar să merg acasă. O să mă odihnesc acolo.

Oh, şi uşa şurei este deschisă.

Vântul loveşte uşa şurei ca şi cum ar vrea s-o doboare. Este un strat subțire de gheață pe platforma din lemn pe care îmi plăcea să şed. Dacă cineva s-ar aşeza pe ea fără să vadă gheața, ar aluneca. Chi-hon obişnuia să citească în şura aceasta. Muşcată de purici. Ştiam că se strecura aici cu o carte, între cocina porcilor şi şura cu resturi. Când Hyong-chol întreba unde este, eu spuneam că nu ştiu. Pentru că-mi plăcea s-o văd citind. Pentru că nu voiam s-o deranjez. Pe tabla care acoperea cocina porcilor era împrăştiat fân.

Găinile îsi făcuseră cuibar acolo, se ouau şi le cloceau. Nimeni n-ar fi găsit copilul înghesuit acolo, pe vârful grămezii de fan, punând salivă pe muşcăturile de purice ca să le liniştească şi citind. Cât de distractiv ar fi trebuit să fie pentru ea să stea acolo, citind, auzindu-şi fratele deschizând uşi, fugind în bucătărie, căutând-o? Şi găinile? Ghemuite peste ouă pe grămada de paie de pe cocină, se enervau, poate, la sunetul pe care îl făcea fiica mea când întorcea paginile. Găinile, care nu depuneau ouă dacă nu le făceam cuiburile confortabile şi tentante cu ouă în cuib, au devenit sensibile la fâşâitul lui Chi-hon şi odată au cotcodăcit atât de mult încât fratele ei a găsit-o. Ce citea, ascunsă liniştită în şură, cu un porc care grohăia lângă ea şi cu găinile

cotcodăcind peste ea şi cu sapa, grebla, lopata şi tot felul de unelte agricole amestecate cu fân în jurul ei?

Primăvara, cățeaua, mârâind, îşi aşeza noii pui sub verandă, unde era împrăştiată încălțămintea de iarnă a familiei. Puteai să auzi cum pica apa din streaşină. De ce a devenit cățeaua aceea blândă aşa de agresivă când a avut cățeluşi? Dacă nu erai un membru al familiei, nu puteai să ajungi lângă ea. Când avea pui, Hyong-chol revopsea semnul cu „Atenție la câine" de pe poarta albastră, care atârna acolo tot timpul. Odată, am luat un cățeluş de pe verandă, în timp ce cățeaua dormea după ce mâncase, l-am pus într-un coş, l-am învelit cu o bucată de material, am acoperit cu mâna acolo unde credeam că-i sunt ochii, şi i l-am dus mătuşii.

— De ce îi acoperi ochii când este aşa de întuneric afară, mamă? a întrebat fiica mea mai mică, urmându-mă.

Arăta confuză, chiar şi după ce i-am explicat că, dacă nu aş fi făcut asta, cățeluşul şi-ar fi găsit drumul spre casă.

— Chiar dacă este atât de întuneric?

— Da, chiar dacă este întuneric!

Când a descoperit că puiul ei a dispărut, cățeaua a refuzat să mănânce şi stătea pe jos, bolnavă. Trebuia să mănânce ca să producă destul lapte să-i hrănească pe ceilalți pui, să poată creşte. Aveam impresia că ar fi murit dacă nu-şi găsea puiul, aşa că am adus cățeluşul înapoi şi l-am împins lângă ea, şi astfel cățeaua a început din nou să mănânce.

Acea cățea a trăit bine sub verandă.

Oh, nu ştiu unde să opresc aceste amintiri, amintirile care răsar peste tot ca legumele de primăvară. Tot ce am uitat se întoarce înapoi. De la bolurile de orez de pe raftul din bucătărie până la vasele de lut mici şi mari de pe bordura cu condimente, de la scările înguste din lemn până

la mansardă, până la lăstarii de dovleac care se întindeau gros şi urcau sub zidul murdar.

N-ar trebui să laşi casa să îngheţe aşa.

Dacă este prea mult, roag-o pe nora ta mai tânără să te ajute. Ea avea întotdeauna grijă de casa ei, chiar dacă nu era proprietara. Are ochiul format pentru astfel de lucruri şi este precisă şi caldă. Chiar dacă lucrează, casa ei străluceşte totdeauna de curăţenie, şi nici măcar nu are o menajeră. Dacă este greu să menţii casa, încearcă să vorbeşti cu ea. Îţi spun, dacă ea atinge un lucru vechi, se face nou. Nu mai ţii minte cum au închiriat, în zona de reconstrucţie, o casă din cărămidă pe care proprietarii n-au întreţinut-o şi a amestecat ciment cu propriile-i mâini şi a reparat-o? O casă preia caracteristicile celor care o ocupă şi, în funcţie de cine locuieşte în ea, poate deveni o casă foarte bună sau o casă ciudată. Când vine primăvara, te rog să plantezi nişte flori în curte, freacă podelele, şi repară acoperişul care s-a prăbuşit de la zăpadă.

Acum câţiva ani, când cineva te-a întrebat în timp ce erai beată unde stai, ai spus Yokchon-dong. Chiar dacă sunt douăzeci de ani de când Hyong-chol a plecat din Yokchon-dong. Chiar dacă Yokchon-dong a devenit vag chiar şi în mintea mea. Tu nu arătai niciodată fericire sau supărare. Când Hyong-chol şi-a cumpărat prima casă în Yokchon-dong, în Seul, n-ai spus multe, dar cred că erai foarte mândră în inima ta. Şi, de aceea, când erai beată, uitai de casa în care stai şi spuneai de casa aceea, unde mergeam de trei sau patru ori pe an, ca musafiri, şi stăteam una sau două nopţi. Îmi doresc să gândeşti aşa şi despre casa aceasta. În jurul acestei case, înfloreau flori mici în fiecare an şi trăiau frumos până se ofileau, în colţul curţii sau în curtea din spate, fără să trebuiască să le plantez. În curte şi sub verandă şi în curtea din spate, totdeauna apărea sau murea ceva. Păsările aterizau pe firul pentru rufe ca şi cum

ar fi vorbit despre rufe şi se jucau, povesteau şi ciripeau. Eu cred că o casă începe să se asemene cu oamenii care locuiesc acolo. Altfel ar mai fi mers raţele prin curte, făcând ouă peste tot? Altfel, mi-aş aminti atât de clar cum, într-o zi însorită, măturam ridichi tăiate subţire sau tulpini de gudron fierte într-o tavă de răchită şi o aşezam pe zid? Ar mai rămâne imaginea tenişilor albi curaţi, proaspăt spălaţi ai fiicei mele? Lui Chi-hon îi plăcea să se uite la cerul care se reflecta acolo în fântână. Aproape că o pot vedea cum se întrerupea în timp ce scotea apă din fântână, uitându-se în jos cu bărbia în mâini.

Rămâi cu bine... eu părăsesc această casă acum.

* * *

Vara trecută, când am fost lăsată în urmă în staţia Seul, îmi puteam aminti doar lucruri de când aveam trei ani. Din moment ce am uitat tot, nu puteam să fac altceva decât să merg – nici măcar nu ştiam cine sunt. Umblam şi umblam. Totul era ceţos. Curtea în care obişnuiam să mă joc când aveam trei ani mi-a apărut clar în cap. A fost atunci când tatăl meu, care săpa după aur şi cărbune, a venit acasă. Am mers cât de departe am putut. Între clădirile cu apartamente, de-a lungul dealurilor ierboase şi al terenurilor de fotbal, mergeam şi mergeam. Unde voiam să merg, umblând aşa? Poate la curtea în care mă jucam când aveam trei ani? Când a venit acasă, tata mergea să lucreze în fiecare dimineaţă la şantier pentru o gară nouă care era la cinci kilometri depărtare. Ce accident a avut? Ce fel de accident a fost, care l-a costat viaţa? Se spune că atunci când au venit vecinii să-i spună mamei despre accidentul tatei, eu alergam prin curte. Mă jucam, privind-o pe mama clătinându-se, faţa devenindu-i palidă, ţinută de vecini, şi mergând la locul accidentului. Cineva care a trecut pe acolo a spus:

Iată-te râzând, nici măcar nu ştii că ţi-a murit tatăl, copil prostuţ, şi m-a plesnit peste fund.

Doar cu acea amintire am mers şi am mers până am leşinat de epuizare.

Acolo.

Mama stă pe veranda casei întunecate în care m-am născut.

Mama îşi înalţă capul şi se uită la mine. Bunica mea a avut un vis când m-am născut. O vacă cu pielea maro strălucitoare se întindea, tocmai trezindu-se, ridicându-şi genunchii. Bunica a spus că voi fi foarte energică, din moment ce m-am născut exact când vaca îşi folosea energia ca să se ridice, şi a spus că trebuie să fiu foarte bine îngrijită pentru că voi deveni sursa multor bucurii. Mama se uită la piciorul meu, cu bareta sandalei albastre adâncită în el. Se poate vedea osul prin rana de pe piciorul meu. Faţa mamei se întristează de durere. Are exact faţa pe care am văzut-o când m-am uitat în oglinda de la dulap după ce am născut un bebeluş mort.

— Bebeluşul meu, spune mama, şi îşi deschide braţele.

Mama îşi pune braţele sub subsuorile mele ca şi cum ar ţine un copil care tocmai a murit. Îmi ia sandalele albastre din plastic jos din picioare şi îmi trage picioarele în poala ei. Mama nu zâmbeşte. Nu plânge. A ştiut mama oare că şi eu am avut nevoie de ea toată viata?

Epilog. M**ătă**nii din lemn de trandafir

Au trecut nouă luni de când a dispărut mama.

Eşti în Italia acum. Stând pe scările de marmură cu faţa la Piaţa Sfântul Petru din Vatican, te uiţi la obeliscul din Egipt. Ghidul, cu broboane de sudoare pe frunte, strigă:

— Pe aici, şi îndrumă oamenii din grupul tău la baza scărilor, unde cade umbra conurilor de pin. Nu se poate vorbi în muzeu sau în bazilică, aşa că vă voi spune câteva lucruri importante despre muzeu înainte să intrăm. Voi distribui căşti şi vă rog să mă ascultaţi.

Iei căştile, dar nu le pui în ureche. Ghidul continuă:

— Dacă nu auziţi nimic în căşti înseamnă că sunteţi prea departe de mine. Vor fi foarte multe persoane şi nu voi putea să mă uit după fiecare dintre voi. Vă pot ghida cum trebuie dacă îmi sunteţi în apropiere, unde mă puteţi auzi.

Te îndrepţi spre toaleta femeilor cu căştile atârnând de după gât. Oamenii din grup se holbează la tine în timp ce intri în toaletă. Te speli pe mâini la chiuvetă, apoi îţi deschizi geanta, vrând să scoţi batista să te şştergi pe mâini, dar privirea ţi se opreşte înăuntru pe scrisoarea de la sora ta, mototolită. Ai luat-o din cutia ta poştală acum trei zile, când părăseai Seulul cu Yu-bin. Cu geamantanul într-o mână, ai citit numele surorii tale pe plic. Era pentru prima oara când primeai o scrisoare de la ea. Şi era scrisă de mână, nu doar un e-mail. Te-ai întrebat dacă ar trebui s-o deschizi, dar pur şi simplu ai îndesat-o în geantă. Poate te-ai gândit că dacă ai citi-o n-ai mai putea să iei avionul cu Yu-bin.

Ai ieşit din baie şi te-ai aşezat lângă grup. Însă, în loc să-ţi pui căştile, ai scos scrisoarea surorii tale, te-ai uitat pentru un moment la ea, apoi ai desfăcut plicul.

Soro,

Când am mers la mama, imediat după ce m-am întors din America, mi-a dat un curmal japonez care-mi venea până la genunchi. Era acolo când am fost să-mi iau lucrurile pe care le lăsasem acasă. Mama era ghemuită în magazia de lângă şură, unde se aflau plita, frigiderul şi masa care îmi aparţin. Era întinsă acolo, cu membrele fără vlagă. Pisicile vecinilor,

pe care mama le hrănea, erau aşezate în jurul ei. Când am strigat-o, a putut să-şi deschidă ochii, de parcă s-ar fi trezit din somn, şi s-a uitat la mine şi mi-a zâmbit. Mi-a spus: „Eşti aici, fetiţa mea!" Mi-a spus că e bine. Acum îmi dau seama că-şi pierduse cunoştinţa, dar ea insista că-i era bine şi că se dusese în şură să hrănească pisicile. Mama a ţinut tot ce lăsasem acolo când am plecat în America. Chiar şi mânuşile de cauciuc de care i-am zis să se folosească atunci când am plecat. A vrut să folosească o singură dată aragazul portabil în timpul unui ritual ancestral, dar apoi nu l-a mai folosit. „De ce nu?" am întrebat şi mi-a răspuns: „Ca atunci când te întorci acasă, să-ţi dau totul înapoi aşa cum le-ai lăsat."

Când am terminat de încărcat toate lucrurile într-o camionetă, mama a adus curmalul japonez din spatele casei, unde ţinea toate borcanele cu condimente. Părea că-i este ruşine. Rădăcinile copacului erau în pământ înfăşurat în plastic. Îl cumpărase pentru grădina casei noastre după ce a observat curtea casei în care tocmai ne mutaserăm Era aşa de mic încât mă gândeam când o să înceapă să facă fructe. Sincer, nu voiam să-l aduc acasă la mine. Urma să trăim într-o casă cu o grădină care nu era a noastră şi mă întrebam cine va avea grijă de acest copac. Cu toate că n-aş fi vrut să-l iau, mama mi-a zis: „E pentru ca atunci când voi muri să culegi curmale şi să te gândeşti la mine. Vei culege curmale din acest copac destul de curând; până şi şaptezeci de ani trec repede."

Mama a început să spună: „Când voi muri..." mai des. Ştiu că asta a fost arma ei pentru multă vreme. Singura armă când venea vorba de copiii care nu făceau lucrurile aşa cum ar fi vrut ea. Nu ştiu când a început, dar atunci când nu era de acord cu ceva, mama spunea: „Fă aşa după ce mor eu." Am adus curmalul la Seul în camionetă, deşi nu ştiam dacă va supravieţui, şi i-am îngropat rădăcinile în pământ până la semnul marcat de mama. Mai târziu, când a venit mama la

Seul, mi-a spus că l-am plantat prea aproape de perete şi că ar trebui să-l mut în alt loc când vine primăvara şi mă întreba des despre acest lucru. Când a venit primăvara, m-a întrebat iar dacă l-am mutat. I-am spus că da, cu toate că nu o făcusem. Când a venit mama la mine acasă în toamnă m-a certat că sunt leneşă şi mi-a zis încă o dată să-l mut în altă parte. Voia să mut copacul într-o parte a grădinii unde mă gândeam ca aş putea să plantez un copac mare dacă aş avea destui bani să pot cumpăra casa. Nu credeam că voi muta copăcelul, care avea doar câteva rămurele şi care abia îmi ajungea până la şold, dar i-am răspuns că da. Înainte ca mama să dispară, a început dintr-o dată să mă sune din două în două zile, întrebându-mă: „Ai mutat curmalul?" „Îl voi muta când se face mai cald", îi răspundeam.

Soro,

Abia ieri, cu copilul în spate, am luat un taxi până la Soorung şi am cumpărat găinaţ, am săpat o groapă în locul arătat de mama, şi am mutat curmalul acolo. Nu. m-am simţit deloc rău atunci când, neascultând-o, n-am mutat acel copac micuţ, dar am fost surprinsă. Când am adus pentru prima dată copacul aici, rădăcinile erau atât de sfrijite încât, uitându-mă la ele, nu credeam că va putea să se dezvolte vreodată, dar când am săpat să-l mut, am văzut că rădăcinile se împrăştiaseră mult în pământ, încolăcindu-se. Am fost impresionată de dorinţa de viaţă, de determinarea de a trăi într-un pământ oarecum neroditor. A vrut să-mi dea copacul ca să-i pot urmări ramurile cum cresc şi tulpina cum se îngroaşă? Sau ca să-mi spună că dacă voiam să văd fructe trebuia să am grijă de el? Sau poate n-a avut bani să cumpere un copac mai mare. Pentru prima dată m-am simţit ataşată de acel copac. Dubiile mele cum că ar putea face vreodată fructe au dispărut. Mi-am amintit de mama, care spunea: „Te vei gândi la mine când vei mânca fructele."

Îți amintești că mi-ai cerut, puțin mai demult, să-ți spun ceva despre mama ce știam doar eu? Și ți-am spus că n-o cunosc pe mama Tot ce știam era că mama dispăruse. Acum e același lucru. Eu nu știu, în primul rând, de unde are atâta putere. Gândește-te. Mama făcea lucruri pe care un om n-ar putea să le facă de unul singur. Cred că de-asta a devenit din ce în ce mai goală pe dinăuntru, în cele din urmă a devenit cineva care nu poate găsi niciuna dintre casele copiilor ei. Nu mă recunosc, dând de mâncare copiilor și spălându-i și trimițându-i la școală, incapabilă să merg s-o caut pe mama, cu toate că lipsește. Spuneai că eu sunt diferită de tinerele mame din ziua de azi, că o mică parte din mine seamănă cu ea, dar, soro, oricât m-aș gândi, nu cred că aș putea să fiu ca mama. De când a plecat, mă gândesc deseori dacă am fost o fiică bună? Aș putea să fac pentru copiii mei tot ce a făcut ea pentru mine?

Știu un singur lucru. Nu pot să fac lucrurile la fel de bine ca ea. Cu toate că aș vrea. Când le dau de mâncare copiilor, deseori mă simt iritată, împovărată, de parcă m-ar trage în jos de glezne. Îmi iubesc copiii și mă emoționez întrebându-mă dacă chiar le-am dat eu naștere. Dar nu le pot da toată viața mea așa cum a făcut mama. În funcție de situație, mă port ca și cum le-aș da lor ochii mei dacă ar avea nevoie, dar nu sunt mama. Mă rog continuu ca al treilea copil să crească mai repede. Simt că viața mea a stagnat din cauza copiilor. Odată ce al treilea copil va mai crește puțin, îl voi trimite la creșă sau îi voi găsi o dădacă care să stea cu el, și eu voi merge la muncă. Așa voi face. Pentru că am și eu viața mea. Când am înțeles toate astea despre mine, m-am întrebat cum a reușit mama să facă toate așa cum le-a făcut. Și am descoperit că, de fapt, n-o cunoșteam. Chiar daca circumstanțele au făcut-o să se gândească numai la noi, cum am putut noi să ne gândim la mama numai ca la mama toată viața ei? Cu toate că sunt mamă, am o mulțime de visuri proprii, și îmi amintesc

lucruri din copilărie, de când eram fetiță sau tânără domnişoară, nu am uitat nimic. Şi noi de ce ne-am gândit la mama ca la o mamă de la început? Ea n-a avut oportunitatea să-şi urmeze visurile şi a înfruntat de una singură toate dificultățile pe care i le-a adus acea perioadă, sărăcie şi tristețe, fără să poată face nimic în privința destinului dificil decât să îndure suferința, s-o depăşească şi să-şi trăiască viața folosindu-se la maxim de abilitățile sale, implicându-se complet, trup şi suflet. De ce nu m-am gândit niciodată la visurile mamei?

Soro,

Voiam să-mi înfund fața în groapa pe care am săpat-o pentru curmal. Dacă eu nu pot trăi ca mama, atunci cum şi-a dorit ea să trăiască aşa ? De ce nu m-am gândit niciodată la asta când era cu noi? Cu toate că sunt fiica ei, n-aveam nicio idee cât de singură se simțea în prezența altor persoane? Cât de nedrept este că tot ce a făcut a fost să se sacrifice pentru noi şi n-a fost înțeleasă de nimeni?

Soro,

Crezi că vom putea să mai fim cu ea încă o dată, fie şi pentru o zi? Crezi că vom avea şansa s-o înțelegem pe mama, să-i ascultăm poveştile şi s-o consolăm pentru vechile visuri îngropate undeva în paginile timpului? Dacă aş primi măcar câteva ore, i-aş spune că iubesc toate lucrurile pe care le-a făcut, că o iubesc pe mama care a fost capabilă să facă toate acele lucruri, că iubesc viața mamei, pe care nimeni nu şi-o aminteşte. Că o respect.

Soro,

Te rog, nu renunța la mama, te rog găseşte-o pe mama.

Sora ta n-a apucat să scrie data sau să-şi ia la revedere. Scrisoarea are pete rotunde de parcă ar fi plâns în timp ce

scria. Ochii tăi persistă asupra petelor îngălbenite; apoi îndoi scrisoarea şi o pui în geantă. Poate că în timp ce ea scria scrisoarea, mezinul, care probabil mânca ceva sub masă, a venit la ea şi fără să-şi dea seama ce se întâmplă, a început să cânte „Ursoaica mamă...” agățându-se de ea. Sora ta s-a uitat la copil şi, deşi avea o privire amară, a cântat pentru el „e slabă!”, bătând ritmul după el. Copilul, care n-a înțeles emoția mamei, a zâmbit larg şi a spus „Ursul tată...”, aşteptând ca sora ta să continue versul. Sora ta a terminat „e gras!” N-a mai fost în stare să termine de scris scrisoarea. Poate copilul, încercând să se cațăre pe piciorul surorii tale, a căzut lovindu-şi capul de duşumea şi a bufnit într-un hohot de plâns. Poate că sora ta, văzând vânătaia care se extindea pe pielea moale a copilului, a vărsat lacrimile pe care până atunci a încercat să şi le ascundă.

Ai împăturit scrisoarea şi ai pus-o în geantă, în timp ce vocea caldă a ghidului îți răsuna în urechi.

— Aspectul cel mai important al muzeului este Crearea lui Adam, de pe tavanul din Capela Sixtină, pe care îl vom vedea la final. Michelangelo s-a agățat de grinzile tavanului timp de patru ani lucrând la frescă şi ulterior ochii lui au devenit atât de slabi încât nu mai putea să citească sau să se uite la o pictură decât dacă mergea afară. Frescele sunt făcute cu var ipsos şl trebuie pictate înainte ca tencuiala să se usuce. Dacă nu putea să facă într-o zi treaba, care în mod normal trebuia făcută într-o lună, varul se usca şi trebuia s-o ia de la capăt. Pentru că a trebuit să stea suspendat de tavan timp de patru ani, a avut probleme cu gâtul şi cu spatele pentru tot restul vieții.

Ultimul lucru pe care l-ai făcut la aeroport înainte să te îmbarci a fost să-l suni pe tatăl tău. După ce mama a dispărut, tata a făcut dus-întors între casa lui şi Seul, dar în primăvară s-a întors acasă definitiv. Îl sunai în fiecare

dimineață sau uneori noaptea. El ridica receptorul după primul sunet de parcă ar fi aşteptat lângă el. Îți spunea numele înainte ca tu să apuci să vorbeşti. Şi mama făcea mereu aşa. Ea smulgea buruienile din grădina de flori şi când suna telefonul, îi spunea tatei:

— Răspunde la telefon, e Chi-hon!

Când ai întrebat cum poate să ghicească cine sună, mama ridica din umeri şi spunea:

— Eu doar... pur şi simplu ştiu.

Trăind în casa goală de unul singur, fără mama, tata putea să spună de la prima sonerie că eşti tu. I-ai spus tatei că s-ar putea să nu mai poți suna o vreme, întrucât ar fi trebuit să te gândeşti la ce oră ar fi treaz ca să-l suni din Roma. Tata a spus dintr-o dată, de parcă nici nu te-ar fi ascultat cu atenție, că ar fi trebuit s-o lase pe mama să fi făcut operația pentru empiem sinusal.

— Pe mama o durea şi nasul? ai întrebat cu o voce monotonă.

Tatăl tău ți-a spus că mama nu putea să doarmă când se schimba vremea pentru că tuşea.

— E vina mea. Din cauza mea n-a avut timp să-şi îngrijească sănătatea.

În orice altă zi ai fi spus: „Tată, nu e vina nimănui”, dar atunci, fără să-ți dai seama i-ai spus:

— Da, aşa este.

Brusc tatăl tău şi-a oprit respirația la capătul celălalt al telefonului. Nu ştia că suni din aeroport.

—Chi-hon, a spus tatăl tău după o pauză lungă.

— Da.

— Mama ta nu-mi mai apare nici măcar în vise.

N-ai spus nimic.

Tata a rămas tăcut pentru o perioadă de timp şi apoi a început să vorbească de timpurile trecute. Povestea cum în acea zi au gătit peştele pe care îl trimisese Hyong-chol.

Mama a scos din pământ o ridiche cu frunze verzi din grădina de pe deal, a înlăturat pământul, a curățat-o cu un cuțit, a tăiat-o în bucăți, a aruncat-o pe fundul unei cratițe şi a fiert la aburi peştele, care s-a înroşit de la ingredientele puse. Mama a scos o bucată mare de peşte şi a pus-o în bolul cu orez al tatei. Tata plângea pe ascuns amintindu-şi de acea zi de primăvară în care au mâncat împreună peştele făcut de mama de dimineață şi au dormit împreună după amiază. Spunea că atunci nu-şi dădea seama că asta era fericirea.

— Îmi pare rău pentru mama ta. Mă plângeam că sunt bolnav tot timpul.

Era adevărat. Tata era ori plecat, ori acasă, bolnav.

Acum părea că are remuşcări.

— Când am început să mă îmbolnăvesc, cred că şi mama ta trecea prin acelaşi lucru.

I-a fost mamei greu să spună că era bolnavă din cauza bolii tatei? Pentru că ea trebuia să aibă grijă de toți din familie nu putea să fie bolnavă. Când a împlinit cincizeci de ani, tata a început să ia medicamente pentru tensiune, articulațiile au început să-l doară şi a făcut cataractă. Chiar înainte ca mama să dispară, tata a avut o serie de intervenții chirurgicale la genunchi pentru aproximativ un an şi, pentru că îi era greu să urineze, s-a operat şi de prostată. A intrat în comă din cauza unui atac vascular cerebral şi a trebuit să meargă la spital de trei ori într-un an şi de fiecare dată se externa după cincisprezece zile sau o lună, iar acest ciclu se tot repeta. De fiecare dată când se întâmpla, mama dormea la spital. Familia a angajat o asistentă pentru tata, dar în timpul nopții mama trebuia să rămână să doarmă acolo. În prima noapte asistenta a dormit la spital, tata a mers la baie, s-a încuiat acolo şi n-a mai vrut să iasă.

Mama, care stătea la Hyong-chol, a primit telefon de la asistenta care nu ştia ce să facă. A mers la spital cu toate că

era miezul nopții şi l-a calmat pe tata care era încă închis în baie.

— Sunt eu. Deschide uşa, sunt eu.

Tata, care refuzase să deschidă uşa, indiferent de ce i s-ar fi spus, a deschis-o când a auzit-o pe mama. Era ghemuit chiar lângă bazinul de toaletă. Mama l-a ajutat să meargă până la pat. El s-a uitat un timp la ea, apoi a adormit.

Spunea că nu-şi aminteşte nimic din ce se întâmplase atunci. A doua zi l-ai întrebat de ce a reacționat aşa şi el te-a întrebat:

— Am făcut asa ceva?

Fiind îngrijorat că poate îl mai întrebi ceva, a închis repede ochii.

— Mama trebuie şi ea să se odihnească, tată.

Tata s-a întors într-o parte. Ştiai că se preface că doarme în timp ce asculta ce vorbeai tu cu mama. Mama spunea că tata reacționase aşa pentru că era speriat. S-a trezit şi nu era acasă, ci într-un spital unde erau doar străini, fără familie, şi sigur s-a ascuns întrebându-se speriat unde era.

— Ce e aşa de înfricoşător? poate te-a auzit şi tata murmurând.

— Tu nu te-ai speriat niciodată? Mama i-a aruncat o privire tatei apoi a continuat cu o voce scăzută. Tatăl tău spune că şi eu fac asta uneori. Atunci când se trezeşte în mijlocul nopții şi eu nu sunt acolo, mă caută şi mă găseşte ascunsă în şură sau după fântână. Iar eu, speriată, îmi mişc mâinile în față spunând: „Nu-mi face asta.” Spune că mă găseşte tremurând.

— Pe tine, mamă?

— Nu-mi amintesc să fi făcut aşa ceva. Tata spune că trebuie să mă ia şi să mă întindă în pat, îmi dă apă şi într-un final adorm. Dacă eu sunt aşa, sunt sigură că şi el ar fi speriat într-o situație asemănătoare.

— Speriată de ce?

Mama a murmurat încet

— Cred că îmi era frică să trăiesc de pe o zi pe alta. Cel mai îngrozitor era când rămâneam fără orez. Când am crezut că o să trebuiască să vă las să faceți foame... mi se făcea frică. Au fost şi astfel de zile.

Tata nu-ți spusese ție sau altcuiva din familie că mama avea şi astfel de stări. Când îl sunai, după ce mama a dispărut, vorbea despre tot felul de lucruri ca să lungească conversația, dar nu ți-a spus niciodată că mama se ducea să se ascundă undeva în mijlocul nopții în timp ce încă era adormită.

* * *

Te uiți la ceas. E zece dimineața. Oare s-a trezit Yu-bin? O fi mâncat?

Azi te-ai trezit la şase dimineața într-un vechi hotel cu vedere spre Stația Termini. După ce a dispărut mama, o deznădejde grea îți apăsa corpul şi sufletul, de parcă te scufundai în apă. Te-ai ridicat din pat şi Yu-bin, care dormea cu spatele la tine, s-a întors şi a încercat să te ia în brațe. I-ai luat mâna şi i-ai pus-o uşor pe pat. Fiind refuzat, şi-a dus mâna la frunte şi a spus:

— Ar trebui să mai dormi puțin.

— Nu pot să mai dorm.

Şi-a mutat mâna de la frunte şi s-a întors cu spatele. Te-ai uitat la spatele lui, apoi te-ai întins şi l-ai mângâiat – e spatele iubitului tău pe care nu l-ai mai îmbrățişat de când a dispărut mama.

Familia, extenuată de căutarea mamei, se cufunda deseori în tăcere când vă adunați toți împreună. Apoi vă purtați prosteşte. Unul dintre voi lovea uşa cu piciorul deschizând-o să plece sau îşi punea *soju*[9] într-un pahar de

[9] Băutură alcoolică coreeană, obținută din orez, orz sau grâu.

bere şi îl bea dintr-o înghiţitură. Îndepărtaţi amintirea mamei care se află peste tot în jurul vostru, dar toţi gândeaţi acelaşi lucru: dacă mama ar fi aici. Dacă mama ar mai răspunde pentru o singură dată la capătul celălalt al firului de telefon cu „Sunt eu!" Mama spunea mereu: „Sunt eu!". După dispariţia mamei, familia ta n-a mai putut avea o conversaţie mai lungă de zece minute. Întrebarea „Unde e mama acum?" intervenea în gândurile voastre, cu îngrijorare.

— Azi vreau să fiu singură.

— Ce o să faci de una singură? te-a întrebat, încă cu spatele la tine.

— Vreau să vizitez Bazilica Sfântul Petru. Ieri, când te-am aşteptat pe hol, m-am înscris la un tur al Vaticanului. Trebuie să mă pregătesc să plec. Spuneau că plecăm la şapte şi douăzeci din hol. Spuneau că se face o coadă lungă şi dacă nu ajungem acolo până la nouă, o să ne ia mai mult de două ore să intrăm.

— Poţi să mergi mâine cu mine.

— Suntem în Roma. Sunt o mulţime de alte locuri în care aş putea să merg cu tine.

Te-ai spălat pe faţă în linişte, de parcă ai fi încercat să nu-l deranjezi. Voiai să-ţi speli şi părul, dar te gândeai că apa ar fi făcut un zgomot prea mare, aşa că ţi-ai prins părul la spate uitându-te în oglindă. Când ai revenit în cameră după ce te schimbaseşi, ai spus, de parcă atunci ţi-ai fi amintit:

— Mulţumesc că m-ai adus aici.

Şi-a tras cearceaful peste faţă. Ştiai că este cât se poate de răbdător. Te prezenta drept soţia lui tuturor persoanelor pe care le-aţi întâlnit acolo. Probabil ai fi fost soţia lui dacă mama ar fi fost găsită. După seminarul lui de dimineaţă, ar fi trebuit să luaţi prânzul cu alte perechi. Dacă s-ar fi dus singur la prânz, ceilalţi l-ar fi întrebat unde îi este soţia. Te-

ai uitat la prietenul tău, care încă avea cearceaful peste față, şi ai plecat din cameră.

După ce a dispărut mama ai devenit foarte impulsivă.

Beai din impuls şi din senin luai trenul către casa părintească de la țară. Îți pierdeai privirea în tavanul din apartamentul tău, incapabilă să dormi, apoi te ridicai şi umblai pe străzile din Seul, lipind fluturaşi indiferent dacă era miezul nopții sau zorii zilei. Odată ai intrat într-o stație de poliție şi ai țipat la ei să-ți găsească mama. Hyong-chol a venit la stația de poliție după ce a primit telefon de la ei, şi se uita lung la tine. Ai început să țipi la fratele tău, care începuse oarecum să accepte absența mamei, mergând uneori chiar să joace golf:

— Găseşte-o pe mama!

Țipătul tău era pe de o parte un protest împotriva celor care au cunoscut-o pe mama, şi pe de altă parte împotriva urii pe care o simțeai față de tine însăți nefiind în stare să o găseşti. Fratele tău te asculta calm cum țipai:

— Cum poți să fii aşa? De ce n-o găseşti pe mama? De ce? De ce?

Tot ce putea să facă fratele tău era să meargă cu tine noaptea prin oraş. O căutai ținând pe umeri haina de nurcă a mamei, pe care ai adus-o iarna trecută, ca să i-o poți da când ai fi găsit-o, deoarece ultima dată fusese văzută purtând haine de vară. Rătăceai, ținând haina de nurcă într-o mână, printre oamenii fără adăpost care dormeau folosind ziare sau cartoane drept pătură, dar încercările tale de a o găsi rămâneau doar o umbră proiectată pe clădirile din marmură. Îți țineai telefonul deschis tot timpul, dar nu te mai suna nimeni să-ți spună că a văzut pe cineva care semăna cu mama.

Într-o zi ai mers la stația Seul, locul unde se pierduse mama, şi te-ai întâlnit din întâmplare cu fratele tău care stătea acolo fără niciun scop. Stăteați amândoi şi vă uitați la

metrourile care veneau şi plecau, până când s-a terminat programul pentru acea zi. Spunea că la început când stătea aşa, se gândea că mama va veni şi-l va bate încet pe umăr spunând: „Hyong-chol!” Dar acum nu se mai gândea că se va întâmpla aşa. Spunea că nu mai gândeşte deloc, că ceea ce se află în interiorul minții lui e alb. Că atunci când nu vrea să se ducă acasă după ce termină serviciul, se trezeşte venind spre stație.

Într-o zi liberă, te-ai dus la el acasă. L-ai văzut ieşind din maşină cu crosele de golf şi ai țipat:

— Nemernicule! făcând scandal.

Dacă până şi fratele tău acceptă dispariția mamei, atunci cine Dumnezeu o s-o găsească? I-ai luat crosele şi le-ai aruncat pe pământ. Fiecare devenea încet fiul, fiica sau soțul a cărei mamă sau soție lipseşte. Chiar şi fără mama viața de zi cu zi continua.

Altădată te-ai întors în zorii zilei în locul în care dispăruse mama şi te-ai întâlnit întâmplător cu fratele tău. Din spate, l-ai îmbrățişat în lumina zorilor. Ți-a spus că poate doar copiii ei cred că viața mamei e plină de durere şi de sacrificii, din cauza vinei pe care o simt, Noi probabil chiar reducem viața ei la ceva nesemnificativ. Consolându-se, şi-a amintit ceva ce spunea mama mereu, chiar şi atunci când se întâmplau cele mai mărunte lucruri bune:

— Sunt mulțumită! E ceva pentru care ar trebui să fim recunoscători!

Mama îşi exprima recunoştința pentru micile momente de fericire pe care le trăiam toți. Fratele tău spunea că recunoştința mamei venea din inimă, că era recunoscătoare pentru orice, că cineva care era aşa de recunoscător nu poate să fi avut o viață nefericită. Când v-ați luat la revedere, fratele tău ți-a spus că îi era teamă că mama nu l-ar recunoaşte chiar dacă s-ar întoarce. I-ai spus că pentru mama el era cea mai importantă persoană din toată lumea,

că mama l-ar recunoaşte mereu, indiferent unde ar fi sau cum s-ar schimba. Când a fost încorporat în armată şi a plecat în cantonament, a fost o zi în care părinţii erau invitaţi să-şi viziteze fiii. Mama a făcut prăjituri de orez şi cărându-le pe cap te-a luat cu ea să-l vedeţi pe Hyong-chol. Deşi sute de soldaţi purtau aceleaşi haine şi făceau aceleaşi mişcări de *tae kwon do*[10] putea să-l recunoască pe fratele tău. Pentru tine toţi erau la fel dar mama, zâmbind larg, a arătat:

— Uite, acolo este fratele tău.

La început vorbeai liniştită despre mama cu fratele tău, dar apoi ai ridicat vocea întrebându-l de ce nu face mai multe eforturi s-o găsească.

— De ce vorbeşti despre mama de parcă nu s-ar mai întoarce? ai ţipat.

— Spune-mi, ce-ar trebui să fac s-o găsesc? ţi-a răspuns.

În frustrarea lui, şi-a deschis primii nasturi de la cămaşa albă de sub jachetă, rupându-i, după care i-au dat lacrimile. Pe urmă a încetat să-ţi mai răspundă la telefon.

Abia după ce mama a dispărut ţi-ai dat seama că poveştile ei erau adunate înăuntrul tău, într-un depozit nesfârşit. Viaţa de zi cu zi a mamei obişnuia să se desfăşoare ca într-un cerc, repetându-se fără pauză. Cuvintele ei zilnice, cărora nu le acordai destulă importanţă, pe unele considerându-le inutile atunci când era cu tine, ţi s-au trezit în suflet, formând valuri mareice. Ţi-ai dat seama că viaţa ei nu s-a schimbat nici după ce războiul s-a sfârşit sau după ce familia a început să-şi permită să se hrănească singură. Când familia s-a reunit după multă vreme aşezându-se în jurul mesei cu tata şi vorbind despre

---

10 Stil asiatic de arte marţiale.

alegerile prezidențiale, mama gătea şi aducea mâncarea pe masă, spăla vasele, făcea curat şi punea rufele ude la uscat. Mama a avut grijă să repare poarta şi acoperişul şi veranda. În loc s-o ajuți cu munca pe care o făcea continuu, chiar şi tu te-ai gândit că e natural şi considerai că asta e treaba ei. Uneori, aşa cum subliniase şi fratele tău, te gândeai la viața ei ca fiind dezamăgitoare, deşi, în ciuda faptului că nu era înstărită, încerca să-ți dea cel mai bun din toate, şi era cea care te bătea uşor pe spate când te simțeai singură.

Cam în acea perioadă, mici frunze începeau să lăstărească în copacul de *ginkgo* din fața primăriei, iar tu stăteai ghemuită sub un copac mare de pe strada principală care ducea spre Samchong-dong. Era de necrezut că venea primăvara şi mama nu era aici. Că pământul înghețat se încălzea şi copacii începeau să se trezească. Inima ta, care te-a susținut de-a lungul încercării grele de a crede că vei putea s-o găseşti pe mama, era zdrobită. *Cu toate că mama lipseşte, va veni vara, şi toamna va veni iar, şi iarna va veni, tot aşa. Şi eu voi trăi într-o lume fără mama.* Îți imaginai un drum pustiu, femeia dispărută târându-se pe drum purtând sandale albastre de plastic.

Fără a spune cuiva din familie, ai plecat cu Yu-bin la Roma unde el trebuia să meargă la un seminar. Te-a întrebat dacă vrei să mergi cu el, dar nu se aştepta să spui da. Cu toate că a fost surprins când te-ai decis să-l însoțeşti, a făcut toate modificările de program cu răbdare. Cu o zi înainte să plecați, te-a sunat iarăşi să te întrebe:

— Nu s-a schimbat nimic, nu?

Când te-ai urcat în avionul spre Roma cu el, te-ai întrebat pentru prima dată dacă visul mamei era să călătorească. Mama se îngrijora mereu şi îți spunea să nu te urci în avion, dar când te întorceai de undeva îți punea întrebări detaliate despre locul pe care-l vizitaseşi: „Ce fel de haine poartă chinezii?” „Cum îşi duc indienii din America de

Sud copiii?", „Care a fost cea mai delicioasă mâncare pe care ai mâncat-o în Japonia?" Întrebările mamei se revărsau asupra ta. Întotdeauna îi răspundeai scurt: „Bărbații chinezi își dau jos bluza pe timpul verii și merg așa pe stradă", „Indianca pe care am văzut-o în Peru își ducea copilul într-o plasă ținându-l lângă talie." „Mâncarea japoneză e prea dulce." Când îți punea mai multe întrebări, te enervai și-i ziceai: „Îți voi spune mai târziu, mamă!" Dar mai târziu nu ai mai avut ocazia să-i povestești pentru că mereu aveai câte ceva de făcut. Te-ai lăsat pe spate în scaunul din avion și ai respirat adânc. Mama era cea care-ți spunea să locuiești într-un loc îndepărtat. Tot mama te-a trimis de la o vârstă fragedă să trăiești la oraș, departe de locul unde te-ai născut. Mama, așa cum ți-o amintești, ți-ai dat seama întristându-te, era de aceeași vârstă cu tine cea de acum când te-a adus în oraș și a plecat luând trenul de noapte spre casă. O femeie. Acea femeie a dispărut, încetul cu încetul, uitând bucuria de a fi născut, copilăria și visurile, căsătorindu-se înainte de prima menstruație și născând cinci copii pe care i-a crescut. Femeia care, cel puțin când venea vorba de copiii ei, nu era surprinsă sau amenințată de nimic. Femeia a cărei viață a fost marcată de sacrificii până în ziua în care a dispărut. Te compari cu mama, dar mama era o lume în sine. Dacă erai mama, nu ai fi fugit așa, de frică.

Întreg orașul Roma este cu adevărat un loc istoric. Toate lucrurile negative pe care le-ai auzit despre Roma – că transportul în comun intră în grevă o dată la două zile și nici măcar nu-și cer scuze; că oamenii îți apucă mâna și îți fură ceasul chiar de sub ochii tăi; că străzile sunt distruse de graffiti și gunoaie – nu le luai în seamă. Observai totul pasiv, cu toate că fuseseși înșelată de un taximetrist și cineva ți-a luat ochelarii pe care-i puseseși lângă tine la o cafenea. Ai mers singură la numeroase ruine în timpul celor

trei zile în care Yu-bin era la conferință. La Forul Roman, la Colosseum, la Băile din Caracalla, la Catacombe. Stăteai indiferentă printre ruinele largi dintr-un oraş mare. Tot ce se leagă de Roma simbolizează civilizație. Dar, cu toate că urme ale trecutului se înfățişau înaintea ta indiferent unde mergeai, nu ți-a rămas nimic în suflet.

Acum te uiți la statuile sfinților aflate într-o *piazza* rotundă, dar ochii tăi nu se opresc asupra niciuneia dintre ele. Ghidul explică faptul că Vaticanul nu este doar o țară într-o lume laică, ci şi țara lui Dumnezeu; că are un teritoriu de doar patruzeci şi patru de hectare, dar este un stat independent cu monedă şi timbre proprii. Nu asculți explicațiile ghidului. Ochii tăi sar de la o persoană la alta. Chiar dacă sunt doar câțiva oameni în jur, ochii tăi se furişează printre ei, nestatornici, de parcă te-ai întreba: „E şi mama aici?". Mama nu are cum să fie printre turiştii occidentali, dar nici acum ochii tăi nu se pot opri asupra unui singur obiect. Ochii tăi întâlnesc ochii ghidului care spune că a venit aici acum şapte ani să studieze muzica de cor. Ruşinată că tu nici măcar nu porți căştile, le-ai tras în sus şi le-ai pus în urechi.

— Vaticanul este cea mai mică țară din lume. Dar are treizeci de mii oameni care îl vizitează într-o singură zi.

Auzind în cască comentariul ghidului, îți muşti interiorul buzei. Cuvintele mamei ți-au venit într-o clipă în minte. Când a fost asta? Mama te-a întrebat care este țara cea mai mică de pe Pământ. Ți-a spus să-i iei mătănii făcute din lemn de trandafir dacă vei merge vreodată în această țară. Dintr-odată ai început să fii atentă. Această țară? Acest oras, Vatican?

Încă purtând căştile, te-ai îndepărtat de grup şi te-ai aşezat la baza scărilor din marmură, departe de razele soarelui, intrând singură în muzeu. Mama voia mătănii din lemn de trandafir. Ai trecut cu vederea arta impunătoare a

tavanului şi şirul de sculpturi al cărui sfârşit nu se vede. Trebuie să fie un magazin de suveniruri pe undeva, unde ar putea avea mătănii din lemn de trandafir de vânzare. Strecurându-te printre oameni în căutarea mătăniilor, te opreşti la intrarea în Capela Sixtină. Michelangelo s-a agățat de grinzile tavanului înalt în fiecare zi, timp de patru ani să lucreze la fresce? Adevărata mărime a frescei te uimeşte, fiind atât de diferită de modul în care apare în cărți. Da, ar fi fost straniu dacă n-ar fi suferit de probleme de sănătate după ce a terminat acest proiect.

Durerea şi pasiunea artistului țâşnesc în jos spre fața ta în timp ce tu stai sub Crearea lui Adam. Ai instinctele bune: când ai părăsit Capela Sixtină ai văzut imediat un magazin de suveniruri şi o librărie. În spatele tejghelei stau călugărițe în alb. Ochii tăi i-au întâlnit pe cei ai unei călugărițe deosebite.

— Sunteti coreeancă?

Călugărița vorbeşte în coreeană.

— Da.

— Şi eu sunt din Coreea. Sunteți prima coreeancă pe care am întâlnit-o de când am venit aici, acum patru zile.

Zâmbeşte.

— Există mătănii din trandafir?

— Mătănii din trandafir?

—Mătănii făcute din lemn de trandafir.

— A!

Sora te ia într-o parte a tejghelei.

— Te referi la astea?

Deschizi cutia de mătănii pe care ți-a întins-o măicuța.

Din cutia etanşă, iese miros de trandafir. Cunoştea mama acest miros?

— A fost sfințită de un preot în această dimineață.

Acestea erau mătăniile despre care vorbea mama?

— Aici e singurul loc de unde poți să cumperi astfel de mătănii?

— Nu, poți să le cumperi de oriunde. Dar din moment ce aici e Vatican, e mai semnificativ dacă le iei de aici.

Te uiți la eticheta de pe cutia de mătănii: cincisprezece euro. În timp ce-i dai banii călugăriței, îți tremură mâinile. Încă ținând cutia în mână, călugărița te întreabă dacă este cadou. Cadou? Aş putea să-i dau asta mamei? Aş putea? Când ai dat aprobator din cap, călugărița ia din interiorul tejghelei o învelitoare albă cu Pietà, pune cutia înăuntru şi o sigilează cu etichetă.

Cu mătăniile din trandafir în mână, porneşti spre Bazilica Sfântul Petru. De la intrare, priveşti înăuntru. Lumina se revarsă din cupola de deasupra ciboriumului impunător de bronz. Îngerii zboară printre norii albi în frescele de pe tavan. Pui un picior în bazilică şi priveşti dincolo de arcada de la intrare. În timp ce mergi către sectorul central, picioarele ți se opresc. Ceva îți toarnă plumb în picioare. Ce este? Te strecori cu greu prin mulțime către lucrul acela care te atrage ca un magnet. Te uiți în sus să vezi la ce se uită oamenii. Pietà. Fecioara Maria, care îşi ține în brațe fiul mort, se ascunde în spatele unui geam antiglonț. De parcă ai fi trasă înainte, te împingi în mulțime înspre partea din față. De îndată ce vezi imaginea grațioasă a Fecioarei Maria ținând corpul fiului său care tocmai îşi dăduse ultima suflare, te simți parcă încremenită în acel loc. E marmură? Pare că fiul ei mort încă ar mai avea corpul cald. Ochii Fecioarei Maria sunt plini de durere pe când capul ei se înclină spre corpul fiului care îi stă în brațe. Cu toate că au fost atinşi de moarte, corpurile lor par vii – de parcă atingându-i cu degetul ai putea să simți carnea moale.

Mama, căreia i-a fost negată maternitatea, încă îi oferă poalele corpului fiului ei mort. Simți că cineva te atinge pe

spate şi te întorci imediat. Te simți de parcă mama e acolo, în spatele tău.

Îți dai seama că, din obişnuință, te gândeşti la mama când ceva în viața ta nu merge bine, pentru că gândindu-te la ea te simți de parcă toate o iau pe calea cea bună şi te simți plină de energie. Încă mai aveai obiceiul de a o suna pe mama şi după ce dispăruse. În atât de multe zile ți s-a întâmplat să vrei s-o suni pe mama, dar apoi te-ai oprit indiferentă. Pui cutia cu mătănii în fața statuii Pietà şi îngenunchezi. Mâna Fecioarei Maria parcă se mişcă, legănându-şi fiul mort pe sub subsuoară. E greu pentru tine să te uiți la chinul Fecioarei Maria ce îşi ține fiul, ajuns să moară după ce a îndurat durerea. Nu auzi nimic şi lumina din tavan a dispărut. Catedrala celui mai mic stat din lume cade într-o tăcere adâncă. Tăietura în pielea sensibilă a buzei tale continuă să sângereze. Înghiți sângele care s-a adunat în gură şi reuşeşti să ridici capul să te uiți în sus la Fecioara Maria. Palmele tale se ridică automat să atingă geamul antiglonț. Dacă ai putea, ai vrea să închizi ochii plini de tristețe ai Fecioarei Maria pentru ea. Poți să simți mirosul viu al mamei de parcă amândouă ați adormit sub aceeaşi pătură azi-noapte şi ai îmbrățişat-o când te-ai trezit azi dimineață.

Într-o iarnă, mama a luat în mâinile ei dure corpul tău tânăr şi rece, şi te-a dus la cuptorul din bucătărie.

— Off, mâinile tale sunt bucăți de gheață.

Ai simțit parfumul unic al mamei care s-a ghemuit în jurul tău în fața focului, frecându-ți mâinile să le încălzească.

Ai simțit degetele Fecioarei Maria, care cuprind subsuoara fiului ei, cum s-au întins şi ți-au mângâiat obrajii.

Rămâi îngenuncheată în faţa Fecioarei Maria care abia reuşeşte să ridice mâna fiului ei, marcată clar de răni făcute cu unghiile, până ce nu mai auzi niciun zgomot în catedrală. La un moment dat deschizi ochii. Te uiți la buzele Fecioarei Maria, sub ochii cufundați în durere. Buzele sunt strânse ferm cu o eleganță pe care nimeni nu o poate perturba. Un oftat adânc iese printre buzele tale. Buzele pline de grație ale Fecioarei Maria s-au mutat dincolo de tristețea din ochi, către compasiune. Te uiți iar la fiul ei mort. Mâinile şi picioarele fiului sunt întinse în pace peste genunchii mamei lui. Ea îl alină chiar şi în moarte. Dacă ai fi spus cuiva din familie că pleci în concediu, ar fi luat-o ca şi cum ai renunțat s-o mai cauți pe mama. Din moment ce nu ai fi putut să-i convingi contrariul, ai venit la Roma fără să le spui. Ai venit ca să vezi Pietà? Când Yu-bin ți-a propus să-l însoțeşti în Italia, e posibil să te fi gândit inconştient la această sculptură. Poate ai vrut să te rogi în acest loc, să te rogi să poți s-o vezi pentru ultima dată pe femeia care a trăit într-o mică țară de la marginea marelui continent Asia, s-o găseşti, şi de-asta ai vrut să vii aici. Nu, poate nu de-asta ai venit. Poate deja ai înțeles că mama nu mai există în această lume. Poate ai venit pentru că ai vrut să implori: „Te rog n-o uita pe mama, te rog, ai milă de mama.” Dar acum că ai văzut statuia în partea cealaltă a geamului, stând pe un piedestal şi îmbrățişând cu brațele ei fragile toată amărăciunea omenirii de la Creație, nu ai mai putut spune nimic. Te uiți intens la buzele Fecioarei Maria. închizi ochii, căzându-ți o lacrimă, te retragi şi părăseşti acel loc. Un şir de preoți trece, probabil în drumul lor spre a sărbători cu mulțimea.

Păşeşti afară spre ieşirea din bazilică şi te uiți înapoi, amețită, la *piazza* înconjurată de mănăstirile lungi şi învăluită de o lumină strălucitoare. Şi doar atunci, cuvintele

pe care nu le-ai putut spune în fața statuii și s-au strecurat printre buze.
— Te rog, te rog ai grijă de mama.

SHIN KYUNG-SOOK (n. 1963) este autoarea a şapte romane. *Te rog, ai grijă de mama* a fost tradus în 35 de limbi şi a intrat în lista de bestsellers New York Times.

Gara din Seul. Son-yo este despărțită de soțul ei la urcarea în tren şi se pierde în oraş fără a mai putea fi găsită. *Te rog, ai grijă de mama* este un roman plin de candoare despre viața unei femei din Coreea de Sud, a cărei poveste este spusă prin vocile copiilor ei care îşi amintesc, rând pe rând, bucăți din trecut, reconstruindu-i în felul acesta existența şi descoperind cât de incredibilă era, de fapt, viața mamei lor.

Cuprins

1. Nimeni nu ştie
2. îmi pare rău, Hyong-chol
3. Am sosit
4. Altă femeie

Epilog. Mătănii din lemn de trandafir